

αντι

Περίοδος Β', τεύχος 218, Παρασκευή 12 Νοεμβρίου 1982

Δρχ. 40

Χουντικός «διπλωμάτης», κυβερνητικός
εκπρόσωπος στις διαπραγματεύσεις για τις βάσεις...

ΝΑΤΟΪΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΗΜΝΟΣ:
ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ

ΠΑΣΟΚ

ΘΕΣΜΙΚΑ ΜΕΤΡΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ
ΓΙΑ ΤΟ 11ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ **ΚΚΕ**

ΝΔ

ΣΤΡΟΦΗ
ΕΠΙ ΔΕΞΙΩΤΕΡΟΝ

**Α. ΑΝΤ. ΛΙΒΑΝΗ και Σια Ε.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ - ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»**

Σόλωνος 94 • τηλ. 36.10.589—36.00.398

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Σειρά Παγκόσμια Λογοτεχνία

ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ

(Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας 1982)

Το χρονικό ενός προαναγγελθέντος θανάτου

Έκδοση εξαιρετικά φροντισμένη και σε υπεύθυνη μετάφραση από τα Ισπανικά της Κλαίτης Σωτηριάδου - Μπαράχας.

Τόσο για το έργο αυτό του Μάρκες όσο και για τα άλλα τέσσερα που θα ακολουθήσουν ο εκδοτικός οίκος εξασφάλισε τα αποκλειστικά-τους δικαιώματα για την Ελλάδα.

- **Κακιά ώρα**
- **Φυλλορόημα**
- **Ο συνταγματάρχης δεν περιμένει γράμμα από κανέναν**
- **Το φθινόπωρο του Πατριάρχη**

Φυσικά κυκλοφορούν από τον εκδοτικό-μας οίκο, πάντα τα

«Εκατό χρόνια μοναξιάς»

μόνιμο πια μπεστ-σέλλερ στην προτίμηση του κοινού.

Και μια ακόμα επιτυχία του οίκου-μας: εξασφάλισε τη συνεργασία της

ΛΙΔΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Σύντομα κυκλοφορούν τα έργα-της:

- **«Επάγγελμα Πόρνη»** 12η έκδοση
- **«Μου σερβίρετε ένα βασιλόπουλο παρακαλώ;»** (το πιο αντιφεμινιστικό - φεμινιστικό βιβλίο που γράφτηκε ως τώρα)

Πληροφορίες — Παραγγελίες:

**Α. ΑΝΤ. ΛΙΒΑΝΗ και Σια Ε.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ - ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»**

Σόλωνος 94 • τηλ. 36.10.589—36.00.398

Περίοδος Β'
Χρόνος 9ος
Τεύχος 218

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 801
Τηλ: 7232.713 - 7232.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΗΝΩΡ: Η Λήμνος ερωτά: «Τι γυρεύουμε στο ΝΑΤΟ».....	4
ΑΝΤΙ - ΘΕΣΕΙΣ.....	6
ΗΛΙΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥΛΟΥ: Μικρά και εμπαθή σχόλια για το περιβάλλον. — Το σαβουάρ βιβρ ενός πρώσου στρατιωτικού.....	8
Γ. ΚΑΛΑΪΤΖΗ: Πήρατε εισητήριο για το Πολυτεχνείο;.....	9
ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ.....	10
Γ. ΦΛΩΡΟΥ: Διαπραγματευτής για τις βάσεις, γνωστός χουντικός «διπλωμάτης».....	11
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Από την "WINTEX-CIMEX '81" στην "APEX-EXPRESS '82".....	13
ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΣΟΚ.....	16
Δ.Θ. ΤΣΑΤΣΟΥ: Λαϊκή συμμετοχή και θεσμικές μεταρρυθμίσεις.....	18
Κ. ΚΙΤΣΟΥ: Η κακοδαιμονία της οικονομίας.....	20
Ν. ΑΡΓΥΡΗ: Η πορεία των προσυνεδριακών συζητήσεων στο ΚΚΕ.....	23
Π. ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Το 11ο συνέδριο του ΚΚΕ - προς την πραγματική Αλλαγή;.....	24
ΧΡ. ΚΑΡΑΝΙΚΑ: Η πατροκτονία της Δεξιάς.....	28
ΑΝΤΕΙΑΣ ΦΡΑΝΤΖΗ: Ο οδηγός-σας δια τας μητέρας.....	30
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ: Μεταξύ Αθήνας και Άγκυρας βρίσκεται το Βουκουρέστι;.....	32
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ: Η ζωή των Ελλήνων φοιτητών στη Ρουμανία.....	34
Μ. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑ: Ο ωραίος Λοχαγός.....	36
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ.....	39
ΓΙΕΠΗΣ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ-ΓΙΑΓΚΟΥ.....	40
ΑΝΔΡΕΑΔΗ: Ευρωπάλια.....	42
ΔΗΜ. ΑΝΤΩΝΑΚΑΚΗ: Η δουλειά του αρχιτέκτονα Κυριάκου Κρόκου στο θέατρο της οδού Κυκλάδων.....	44
ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ: Ο Έλβιν ήταν βάνδαλος.....	46
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ.....	49
ΛΟΥΚΙΑΣ ΡΙΚΑΚΗ: Η διεθνής έκθεση βιβλίου στη Φρανκφούρτη.....	50
ΔΙΑΛΟΓΟΣ.....	

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΣΤΗΝ τελική ευθεία φαίνεται ότι βρίσκονται οι επεξεργασίες της Κυβέρνησης για την οικονομική πολιτική του '83. Οι εξαγγελίες του '81 προσδιόριζαν το '82 ως τη «στενωπό», που θα οδηγούσε στην «ανάκαμψη». Είναι φανερό, πως η «στενωπό» θα ισχύσει και για το επόμενο οικονομικό έτος και η ανάκαμψη θα παραπεμφθεί για μια επόμενη φάση.

ΟΛΕΣ οι ενδείξεις οδηγούν στη λιτότητα, καθώς τα διογκούμενα ελλείμματα των δημόσιων οργανισμών, τα συναλλαγματικά αποθέματα, το ισοζύγιο πληρωμών, όλοι οι ταμειακοί δείκτες του Γενικού Λογιστηρίου, της Τράπεζας της Ελλάδας και του Υπ. Οικονομικών προειδοποιούν για τα στενά περιθώρια κάθε είδους «πολιτικής παροχών», όπως αδόκιμα, ίσως, έχει επικρατήσει να ονομάζεται η άσκηση μιας κοινωνικής πολιτικής.

ΑΠΟ την άλλη μεριά, η ίδια στενότητα, συνδυασμένη με την περίφημη «επενδυτική αποχή» του ιδιωτικού τομέα, είναι και το όριο μιας παραγωγικής επέκτασης του δημόσιου τομέα που θα άλλαζε, υποτίθεται, την εικόνα μιας οικονομίας που βυθίζεται όλο και περισσότερο στο τέλμα της ύφεσης.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ φυσικά είναι οικεία. Βρισκόμαστε στο ίδιο έδαφος της κρίσης, που οι πρώτες-της εκδηλώσεις παρουσιάστηκαν ήδη το 1972 και που βαθαίνει έκτοτε τα χαρακτηριστικά-της. Πρόκειται για την περίφημη «δομική κρίση» του ελληνικού καπιταλισμού, που τα αίτιά-της και τη διάγνωσή-της πραγματοποίησε με σαφή και ακριβή τρόπο ο πρωθυπουργός στο λόγο-του στα εγκαίνια της έκθεσης της Θεσσαλονίκης.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ βέβαια ανήλθε στην εξουσία ενμέρει και εξαιτίας αυτής της κρίσης· αλλά οπωσδήποτε επειδή υποσχέθηκε —και έπεισε— ότι είναι σε θέση να τη δαμάσει και να την υπερβεί. Το πρόβλημα όμως βρίσκεται στο ό,τι το αίτημα της «Αλλαγής» με τη γενικότητά-του, λειτούργησε όχι μόνο σαν υπόσχεση αλλά και σαν εφησυχασμός.

ΕΤΣΙ, το πλατύ «μπλοκ» κοινωνικών δυνάμεων που πλαisiώσαν το ΠΑΣΟΚ, περιλαμβάνει σημαντικό τμήμα των λεγόμενων «μικρομεσαίων», οι οποίοι την «Αλλαγή», την αντελήφθησαν κυρίως ως διασφάλιση από τη συντριβή που τους επιφύλασσαν οι ανάγκες του εκσυγχρονισμού του καπιταλισμού. Η «αλλαγή» σήμαινε γι' αυτούς στασιμότητα (δηλαδή παγίωση) και όχι μεταβολή συνθηκών οικονομικής και κοινωνικής-τους δράσης και ύπαρξης.

ΟΙ ΔΥΟ δρόμοι όμως που έχει μπροστά-του το ΠΑΣΟΚ στην οικονομία, είτε δηλαδή ένας βαθύς εκσυγχρονισμός του ελληνικού καπιταλισμού είτε μια πραγματική πολιτική αλλαγής, προϋποθέτουν μεγάλες κοινωνικές μετατοπίσεις, μια τεράστια πολιτική ρευστότητα, μια ριζική επαναδιάρθρωση του κοινωνικού χώρου αναφοράς του κυβερνώντος κόμματος.

ΕΠΟΜΕΝΩΣ όπως πάντα, η οικονομία καταλήγει να είναι πολιτική. Διότι βέβαια αν το ΠΑΣΟΚ δράσει απλά στην κατεύθυνση του «νοικοκυρέματος» θα ικανοποιήσει πολύ λιγότερους απ' όσους θα διαψεύσει και απογοητεύσει. Αν δράσει στην κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού, θα ικανοποιήσει αυτούς που το εχθρεύονται και θα διαχωριστεί από εκείνους που κυρίως το στήριξαν.

ΙΣΩΣ για το ΠΑΣΟΚ, ο μόνος δρόμος, να είναι πράγματι ο τρίτος δρόμος, εκείνος δηλαδή που οδηγεί στο σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της ελληνικής κοινωνίας.

ΠΡΑΓΜΑ που πρέπει και μπορεί να αρχίσει να αναφαίνεται στην οικονομική πολιτική. Απ' αυτή τη σκοπιά η όποια λιτότητα θα γίνει αποδεκτή μόνο αν συνοδεύεται από ένα πλατύ και συγκεκριμένο πλέγμα μέτρων που θα θέτουν τις βάσεις για μια πραγματικά νέα αντίληψη της οικονομικής πορείας της χώρας, αντίληψη Αλλαγής.

Για τεχνικούς λόγους, η δημοσίευση της έρευνας για την «Επιχείρηση Πολεοδομική Ανασυγκρότηση 1982-'84», του Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος, που είχαμε αναγγείλει, αναβάλλεται για το επόμενο τεύχος.

αντί

πολιτικό δεκαπενθήμερο

Η Λήμνος ερωτά: «Τι γυρεύουμε στο ΝΑΤΟ;»

ΜΙΑ ΣΥΝΤΑΡΑΚΤΙΚΗ αποκάλυψη του ANTI, εδώ και 18 μήνες, έμελλε να έχει, μέσα στο δεκαπενθήμερο αυτό, τη φυσική-της προέκταση: Την επιβεβαίωση, από πλευράς ΝΑΤΟ, ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να ρυθμίζει τη διάταξη και διασπορά των ενόπλων-της δυνάμεων. Ότι η Λήμνος δεν είναι περιοχή ελληνικής ευθύνης. Ότι δε νομιμοποιείται η Ελλάδα να έχει στο νησί αυτό, ούτε στρατιωτικές, ούτε αεροπορικές δυνάμεις. Ότι...

ΑΣ ΘΥΜΙΣΟΥΜΕ τα γεγονότα: Το ANTI στο τεύχος-του 177, της 8 Μαΐου 1981, έφερνε στο φως δυο ανατριχιαστικά —όπως τα χαρακτήριζε τότε— έγγραφα, σχετικά με την άσκηση WINTEX CIMEX - '81 (τον Μάρτιο του ίδιου χρόνου), στην οποία έπαιρναν μέρος τα γενικά επιτελεία και εκπρόσωποι των υπουργείων Εξωτερικών και Άμυνας όλων των χωρών-μελών του ΝΑΤΟ. Το πρώτο έγγραφο ήταν μια (εικονική) ημερήσια διαταγή του τότε αρχηγού του ΓΕΕΘΑ, στρατηγού Αγ. Γκράτσιου, που καλούσε τους αξιωματικούς, υπαξιωματικούς, τους στρατιώτες, ναύτες και σμηνίτες της Ελλάδας, να δώσουν «την πρόβλεψαν απάντησιν εις τους αυθάδεις ερυθρούς!» Πράγματι, με βάση το περιεχόμενο της άσκησης, «εχθρικά τμήματα του Συμφώνου της Βαρσοβίας» (και όχι της Τουρκίας...) είχαν επιτεθεί κατά της χώρας-μας «από τη Βουλγαρία, Γιουγκοσλαβία και Αλβανία» και είχε έλθει η «στιγμή της ιστορίας»... Και ο αρχηγός του ΓΕΕΘΑ κατέληγε: *Οι δυνάμεις του Ερυθρού Συνασπισμού θα συντριβούν. Η Ελλάς και οι Σύμμαχοί-της δεν πτοούνται. Η νίκη είναι δική-μας...* (Προφανώς, κανείς δεν είχε πει, τότε, στον κ. Γκράτσιο —που τρέφει, σήμερα, όπως λέγεται, και πολιτικές φιλοδοξίες...— ότι η Γιουγκοσλαβία και η Αλβανία δεν ανήκουν στο Σύμφωνο της Βαρσοβίας και ότι με όλες τις Βαλκανικές χώρες, με εξαίρεση την Τουρκία, η χώρα-μας διατηρούσε —και διατηρεί— φιλικές και εποικοδομητικές σχέσεις).

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ έγγραφο —και σημαντικότερο— ήταν μια ελληνική διαμαρτυρία για την απόφαση του ΝΑΤΟ να αποκλείσει το αεροδρόμιο της Λήμνου, από το πλαίσιο της άσκησης, για να μη δυσανεσθηθεί η Τουρκία! *«Μας ανησυχεί και διερωτώμεθα —έλεγε το έγγραφο— τι θα συμβεί εάν παρόμοια περιστατικά παρουσιαστούν υπό πραγματικές συνθήκες κρίσεων ή διακρατικού πολέμου, η αντιμετώπισις των οποίων σχεδιάζεται και προτομαίνεται εν καιρώ ειρήνης και δεν αποτελεί λύσιν της στιγμής».* Η λογική του εγγράφου ήταν απλή: Σας προσφέρουμε το αεροδρόμιο της Λήμνου, για την αντιμετώπιση του «ερυθρού κινδύνου» και σεις, ω, φίλοι και ω, σύμμαχοι, αποποιείσθε της προσφοράς-μας αυτής...

ΤΟ ΑΤΥΧΗΜΑ, για τους τότε αρμόδιους υπουργούς, κ.κ. Ευ. Αβέρωφ και Κ. Μητσοτάκη, ήταν ότι είχαν αποκρύψει από το λαό και την ημερήσια διαταγή Γκράτσιου, και την αμφισβήτηση, από πλευράς ΝΑΤΟ, των κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας στο Αιγαίο. Και μόνον μετά τις αποκαλύψεις του ANTI, υποχρεώθηκε ο κ. Αβέρωφ ν' αναγνωρίσει την αυθεντικότητα των εγγράφων και να δηλώσει ότι ναι μεν, για τους επιτελείς του ΝΑΤΟ υπάρχει κάποιο «πρόβλημα Λήμνου», με την έννοια ότι η Άγκυρα επικαλείται τη συνθήκη της Λωζάνης, έτους 1923, και η Ελλάδα τη συνθήκη του Μοντραί, έτους 1936, αλλά ότι εμείς, αν και «ανήκομεν εις την Δύσιν», κτλ., παραμένομεν απτόητοι και δεν πρόκειται να ξηλώσουμε το αεροδρόμιό-μας από το νησί.

ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ αυτά, συνέβησαν τον Μάρτιο του 1981, με κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας... Αλλά και με το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, το ΝΑΤΟ δεν μετακινήθηκε από τις απόψεις-του. Προτίμησε, μάλιστα, να ματαιωθεί η φετινή άσκηση APEX EXPRESS - '82, παρά ν' αναγνωρίσει ότι η Λήμνος είναι περιοχή ελληνικής επιχειρησιακής ευθύνης! Οι λεπτομέρειες είναι νωπές και δε χρειάζεται ειδική καταγραφή-τους.

Μια προειδοποίηση που «χάθηκε»...

Η ΕΞΗΓΗΣΗ, πάντως, που δίνει το ΝΑΤΟ, είναι ότι κάπου, ανάμεσα στην «κατευθυντήρια εντολή» του Λουνς, το αρχηγείο της Νεάπολης και το αρχηγείο των Βρυξελλών, «χάθηκε» η προειδοποίηση του ΓΕΕΘΑ ότι «προϋπόθεση για τη διεξαγωγή της άσκησης (στη Βόρεια Ελλάδα), ήταν να συμπεριληφθεί και το αεροδρόμιο της Λήμνου». Και αφού «χάθηκε» η προειδοποίηση του ΓΕΕΘΑ, φυσικό ήταν να μη βρουν καιρό το αρχηγείο της Νεάπολης ή το αρχηγείο των Βρυξελλών, να εξετάσουν ή να επανεξετάσουν το ελληνικό αίτημα!

ΟΙ ΣΤΙΛΠΝΕΣ αυτές ανοησίες λέχθηκαν, με πολλή σοβαρότητα, στη συνεδρίαση της Επιτροπής Αμυντικού Σχεδιασμού του ΝΑΤΟ, της περασμένης Δευτέρας, παρουσία του μονίμου αντιπροσώπου της χώρας-μας στο ΝΑΤΟ. Και λέχθηκαν, για να μην ομολογήσει η ηγεσία του ΝΑΤΟ ότι στη διάσταση απόψεων Αθήνας-Άγκυρας (αν πρέπει ή δεν πρέπει η Λήμνος να είναι οχυρωμένη), το ΝΑΤΟ τάσσεται ουσιαστικά με το μέρος της Τουρκίας —αυτής της Τουρκίας που συνορεύει με τη Σοβιετική Ένωση και που διοικείται όχι από μια σοσιαλιστική κυβέρνηση, αλλά από ένα «σοφό» δικτάτορα, ικανό ν' ανεβάσει τα ποσοστά της στυγνής δημοφιλίας-του μέχρι το 92%!

Η ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ αυτή, έρχεται να υπογραμμίσει τη δήλωση του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου ότι οι σχέσεις-μας τόσο με τις ΗΠΑ, όσο και με το ΝΑΤΟ, είναι «τριγωνικές», αφού, εκ των πραγμάτων, περνούν από την Άγκυρα. Αλλά και να θέσει, με νέα σπιτακτικότητα, το θέμα της παραπέρα παραμονής-μας στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Τι γυρεύουν οι Έλληνες σε μια «συμμαχία» που αμφισβητεί τα κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας-τους, που προκαλεί —«κατ' εξακολούθησιν»— το εθνικό αίσθημα; («Τι γυρεύω εγώ, ένας Υδραίος, στη Λάρισα;» —θα έλεγε ο ποιητής).

ΩΣΤΟΣΟ, για την κυβέρνηση θέμα εξόδου-μας από τη στρατιωτική δομή της ατλαντικής συμμαχίας, δε φαίνεται να τίθεται. Τίθεται όμως, αν θα δεχτούμε τη δήλωση του κυβερνητικού εκπροσώπου Δημ. Μαρούδα, «θέμα Λουνς», ακριβέστερα, θέμα ανάκλησης της εντολής Λουνς, ώστε, από δω και μπρος, να μην εξαιρείται η Λήμνος από τις μελλοντικές ασκήσεις του ΝΑΤΟ... (Την ανάκληση αυτή, ενδέχεται να ζητήσει ο πρωθυπουργός, κατά τη σύνοδο του ΝΑΤΟ, το Δεκέμβριο, σε επίπεδο υπουργών Άμυνας). Κατά τα άλλα, ο πρωθυπουργός αισθάνθηκε την ανάγκη να επιθεωρήσει, την περασμένη Τρίτη και Τετάρτη, στρατιωτικές μονάδες στον Έβρο, Λήμνο και Μυτιλήνη. Το «μήνυμα», και προς ΝΑΤΟ, και προς Άγκυρα, ήταν σαφές: Λαός και στρατός θα προασπίσουν κάθε σπιθαμή της ελληνικής γης. Όσο, ειδικά για τη Λήμνο, θα κρατήσουμε εκεί και το στρατό, και το αεροδρόμιο, με βάση τη συνθήκη του Μοντραί.

Δυο συνεντεύξεις με πολλά αντιφατικά

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ που κύλησε όμως, τροφοδοτήθηκε και με άλλα γεγονότα: Με τη συνέντευξη, πρώτ' απ' όλα, του πρωθυπουργού στα «Νέα» και με τη συνέντευξη-απάντηση του Χαρ. Φλωράκη, στο «Βήμα της Κυριακής». Ο πρωθυπουργός ανακάλυψε, για μια ακόμη φορά, τον «κοινωνικό διπολισμό» — «αντανάκλαση της υπάρχουσας και εξελισσόμενης κοινωνικής πόλωσης» — για να υποστηρίξει πως, σήμερα, υπάρχουν δυο μόνοι πόλοι, η Δεξιά και το ΠΑΣΟΚ, και, συνεπώς, όλα τα άλλα πολιτικά κόμματα, που δεν έχουν πάρει-δώσει με την ολιγαρχία, θα πρέπει είτε να ενταχθούν στο ΠΑΣΟΚ, είτε ν' αναγνωρίσουν την ηγεμονική πρωτοκαθεδρία του ΠΑΣΟΚ, που είναι ο «αυτόνομος και αυτοδύναμος φορέας της Αλλαγής»... Από την πλευρά-του, ο Χ. Φλωράκης, ανακάλυψε, οκτώ χρόνια μετά τη μεταπολίτευση, πως υπάρχει και η «δημοκρατική Δεξιά», οι συντηρητικοί οπαδοί της οποίας, συμβαίνει να ψηφίζουν υποψήφιους κομμουνιστές δήμαρχους, όχι επειδή λειτούργησε οποιοδήποτε «καρτέλ Νέας Δημοκρατίας-ΚΚΕ», όπως λέει ο Α. Παπανδρέου, αλλά επειδή οι οπαδοί αυτοί είναι έντιμοι άνθρωποι, ώριμοι πολίτες, που αναγνωρίζουν την προσφορά του ΚΚΕ στην πολιτική και κοινωνική ζωή του τόπου. (Πάνω στο ίδιο θέμα, βλέπε άλλες στήλες του ΑΝΤΙ).

ΜΕΣΟΛΑΒΗΣΑΝ η συνέντευξη Τύπου του γραμματέα της ΚΕ του ΚΚΕ εσωτερικού, Γιάννη Μπανιά, στην Ένωση Ανταποκριτών Ξένου Τύπου, καθώς και η συνέντευξη του υπουργού Εσωτερικών, Γ. Γεννηματά, στην «Ελευθεροτυπία», όπου, για πρώτη φορά, η κυβέρνηση αναγνωρίζει ότι, στις πρόσφατες δημοτικές εκλογές, υπήρξε μια «ψήφος προειδοποίησης ή διαμαρτυρίας» προς το ΠΑΣΟΚ — προειδοποίηση την οποία η κυβέρνηση δεν μπορεί παρά να πάρει υπόψη-της.

«Ανησυχεί» ο πρόεδρος της Δημοκρατίας;

ΤΗΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ προσοχή των πολιτικών σχολιαστών, στο μεταξύ, επέσυρε ένα ρεπορτάζ της Κυριακάτικης «Καθημερινής», με τίτλο: «Πόσο "αρμονικές και άριστες" είναι οι σχέσεις Καραμανλή-Παπανδρέου»; Το ρεπορτάζ αναφέρεται στις δηλώσεις του πρωθυπουργού ότι οι σχέσεις-του και η συνεργασία-

του με τον ρυθμιστή του πολιτεύματος είναι αρμονικές και παρατηρεί ότι δηλώσεις του είδους αυτού «προβληματίζουν πολλούς παράγοντες της πολιτικής-μας ζωής», οι οποίοι διερωτώνται κατά πόσον «τα υποστηριζόμενα από τον πρωθυπουργό, ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα». Φυσικά — συνεχίζει η «Καθημερινή» — η αρμονία στις σχέσεις προέδρου-πρωθυπουργού, είναι επιθυμητή. Όμως ο τρόπος που προβάλλεται η «ειδυλλιακή» αυτή εικόνα, «δυνατόν να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, όχι μόνον εγκρίνει, αλλά συμπράττει και είναι συνυπεύθυνος στην άσκηση της κυβερνητικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ. Ή — το ολιγότερο — ότι η «αρμονική συνεργασία» μεταξύ των δυο παραγόντων του πολιτεύματος, οφείλεται αποκλειστικά σε υποχωρήσεις ή παραχωρήσεις του προέδρου της Δημοκρατίας».

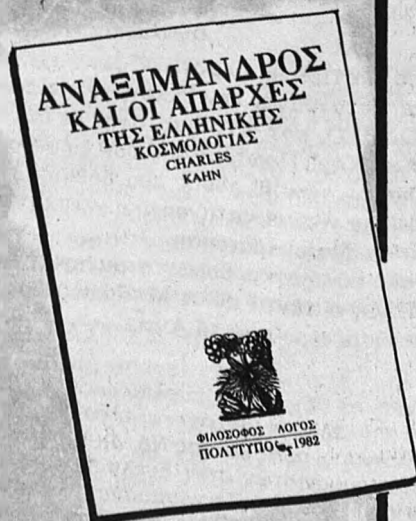
ΓΙΑ ΝΑ ΜΗΝ οδηγηθεί, λοιπόν, κάποιος στο συμπέρασμα ότι ο κ. Καραμανλής συνεχώς υποχωρεί, θα πρέπει να γίνει σαφές ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ δεν προτίθεται να διαταράξει ή να ανατρέψει την «επιβλητική προσφορά του κ. Καραμανλή» — κοντολογίς δεν προτίθεται να διαταράξει τις επιλογές του σημερινού προέδρου της Δημοκρατίας, «που διαμόρφωσαν τη διεθνή θέση και τα εσωτερικά πράγματα της χώρας στο μεγαλύτερο μέρος της μεταπολεμικής περιόδου».

ΑΛΛΑ ΜΙΑ ΤΕΤΟΙΑ «φιλοσοφία», όπως παρατηρεί η ΑΥΓΗ, έρχεται σε σύγκρουση με την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, εφ' όσον ο λαός που εκλέγει την κυβέρνησή-του «έχει απόλυτο δικαίωμα να ταχθεί υπέρ ή κατά, στο σύνολο ή εν μέρει, της πολιτικής που έχει, μέχρι εκείνη τη στιγμή, ακολουθηθεί». Και το ρεπορτάζ της «Καθημερινής» δεν θα είχε ίσως ιδιαίτερο βάρος, αν, όπως λέγεται, δεν είχε συγκεκριμένη έμπνευση.

ΠΑΝΤΩΣ, αναφέρεται ότι ορισμένοι φίλοι του προέδρου της Δημοκρατίας, διαμήνυσαν στον κ. Καραμανλή (ύστερα από την ανάγνωση του ρεπορτάζ της «Καθημερινής»), ότι υπέρμετρα ανησυχεί... «Ο Ανδρέας — του είπαν — δεν πρόκειται ν' αποχωρήσει ούτε από την ΕΟΚ, ούτε από το ΝΑΤΟ, ούτε θα απομακρύνει τις αμερικανικές βάσεις. Όσο για τα εσωτερικά θέματα — τον σοσιαλισμό — σας διαβεβαιώνουμε ότι στις συναλλαγές-του με το κεφάλαιο και τους βιομήχανους, αντιμετωπίζει τα ίδια προβλήματα που αντιμετωπίζατε και σεις σαν πρωθυπουργός».

ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ γνωστή η απάντηση του προέδρου της Δημοκρατίας, στις επισημάνσεις αυτές των φίλων-του, που ήσαν, άλλοτε, και στενοί συνεργάτες-του...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ «ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ»

CHARLES KAHN: Ο ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ

Μετάφραση: Νίκος Γιανναδάκης

Στο σημαντικό αυτό βιβλίο, παρουσιάζεται και αναλύεται η Μιλήσια θεωρία για τον φυσικό κόσμο και προσδιορίζεται η επίδραση αυτής της θεωρίας στην όλη εξέλιξη της ελληνικής σκέψης.

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν προσεχώς:

- G. KIRK: ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ — Τα κοσμολογικά αποσπάσματα
- ΠΡΟΚΛΟΥΣ: Στοιχειώσις Θεολογική
- ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ: Περί μυστικής θεολογίας

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 • τηλ. 72.29.237—72.32.819

ΕΠΕΤΕΙΑΚΑ...

Η επέτειος του Πολυτεχνείου θα μοιάζει φέτος μια επέτειος ρουτίνας. Η ανακοίνωση του πολιτικού πλαισίου της εκδήλωσης που έδωσε στη δημοσιότητα η ΕΦΕΕ αποδειχνει πόσο αδόκιμα επιχειρείται να χωρέσει στα σημερινά μέτρα ένα γεγονός σαν το Πολυτεχνείο, που ξεπερνά και συντρίβει όλες τις τυπικές πολιτικές αναφορές.

Οι εκπρόσωποι λοιπόν των κομμάτων στην ΕΦΕΕ που δηλώνουν ότι το Πολυτεχνείο εμπνέει τους αγώνες για «κοινωνική πρόοδο» είναι στην ίδια θέση με εκείνους που για να κατανοήσουν ένα γεγονός πρέπει να το φτωχύνουν στα μέτρα-τους και να το επενδύσουν με τις τρέχουσες σκοπιμότητές-τους.

Είναι ανάγκη λοιπόν να θυμίσουμε ότι η μεγάλη λαϊκή εξέγερση του Νοέμβρη έχει σαν κύριο γνώρισμά-της ότι έδωσε εντελώς διαφορετική από τη συνηθισμένη διάσταση στο ίδιο το νόημα της πολιτικής.

Ότι ακριβώς κατάργησε όλο αυτό το παιχνίδι των μεσολαβήσεων και εκπροσωπήσεων από τη λαϊκή θέληση στις επιδιώξεις-της. Ότι διαμόρφωσε νέου είδους οργανωτικούς δεσμούς, μη ιεραρχικούς και καθοδηγημένους. Ότι κατάργησε τα παιχνίδια των τακτικών και ελιγμών και έφερε στο προσκήνιο τη λαϊκή ενεργητικότητα και πρωτοβουλία σαν τον αποφασιστικό παράγοντα των εξελίξεων.

Είναι ανάγκη λοιπόν να μιλάμε για το Πολυτεχνείο όσο είναι δυνατό με τους όρους-του. Χωρίς εκμετάλλευση αλλά και χωρίς εξωραϊσμό, χωρίς οικειοποίηση και χωρίς ηρωολατρεία.

Όσο είναι δυνατό η συλλογική μνήμη να παραμένει ενεργή, πρέπει να διαφυλάξουμε την ακεραιότητα της ιστορικής πράξης του Πολυτεχνείου. Αν και πρέπει να ομολογηθεί ότι εκείνοι που πρωτοστάτησαν στους αγώνες-του είναι πολλές φορές εκείνοι που ανασκευάζουν σήμερα το νόημα των τότε πράξεών-τους.

Ας ελπίσουμε λοιπόν στους ανώνυμους, που τους αναγνωρίσαμε ίσως για πρώτη φορά στην εθνική-μας ιστορία, σαν πραγματικούς πρωταγωνιστές των γεγονότων.

Και αυτοί οι ανώνυμοι ας δώσουν και τη δική-τους σφραγίδα όχι μόνο στους εορτασμούς αλλά και στις τωρινές εξελίξεις που πρέπει κάποτε να υψωθούν στην ποιότητα των αφετηριών-τους...

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ-ΠΑΡΚΑ-ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Περιπτώσεις στις οποίες ψηφοφόροι της ΝΔ ψήφισαν στις αναμετρήσεις ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ στους δήμους, υποψήφιους του κυβερνώντος κόμματος φυσικά και υπάρχουν. Το κύριο όμως είναι αυτό, που είχε σημειώσει το ΑΝΤΙ στο προηγούμενο τεύχος. Η πολιτική επιλογή της Δεξιάς να ενισχύσει, σε άλλες αναμετρήσεις, τους υποψήφιους του ΚΚΕ. Πράγμα που φαίνεται από τις συγκρίσεις των ποσοστών α' και β' γύρου σε πολιτικά σημαντικούς δήμους, όπως στα Χανιά, Πάτρα, Λάρισα και αλλού.

Εκείνο όμως που πρέπει να επισημανθεί, μετά τα αποτελέσματα είναι η στάση ορισμένων υποψηφίων τότε, και τώρα δημάτων, που ανήκουν στο ΠΑΣΟΚ, σε σχέση με δηλώσεις των υποψηφίων της ΝΔ. Στο Περιστέρι χαρακτηριστικά ο υποψήφιος της ΝΔ Κωνσταντάκος, που απέτυχε, με δηλώσεις-του στη «Βραδυνή» (26.10.82) άφησε να εννοηθεί, ότι υποστήριξε τον υποψήφιο του ΠΑΣΟΚ κ. Δημητράκοπουλο στο δεύτερο γύρο, κατόπιν συμφωνίας για τη «διαμόρφωση» του χώρου, στον οποίο γίνεται το φεστιβάλ της ΚΝΕ, έτσι ώστε, να μην μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον ίδιο σκοπό από την νεολαία του ΚΚΕ. Παρόμοιες υπονοίες, ότι δηλαδή αν δεν έβγαине ο κ. Μπεχλιβανίδης δεν θα ε-

πρόκειτο να δοθεί για το φεστιβάλ της «Αυγής» το πάρκο της Ν. Σμύρνης, ακούστηκαν από άλλες πλευρές. Το φεστιβάλ της «Αυγής» μετά τα αποτελέσματα δεν κινδυνεύει. Το φεστιβάλ όμως της ΚΝΕ φαίνεται να κινδυνεύει, ως προς το χώρο-του βέβαια, αφού μέχρι τώρα δεν υπήρξε κατηγορηματική διάψευση από τον κ. Δημητράκοπουλο στα όσα δημοσιεύθηκαν στη «Βραδυνή».

Είναι άλλο θέμα η απαγόρευση του φεστιβάλ της ΚΝΕ, με πρόσχημα τη «διαμόρφωση του χώρου» και άλλο θέμα η διαμόρφωση του χώρου, έτσι όμως, που να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την ΚΝΕ για την πραγματοποίηση των εκδηλώσεων του ετήσιου φεστιβάλ-της. Γιατί «διαμορφωμένα» είναι και τα άλογα της Ν. Φιλαδέλφειας και της Ν. Σμύρνης, αλλά αυτό δεν στάθηκε απαγορευτικό για τα φεστιβάλ της ν. ΠΑΣΟΚ και της «Αυγής».

Επειδή το θέμα δεν είναι απλό, αλλά αφορά ορισμένες εκδηλώσεις των νεολαίων και των κομμάτων κατοχυρωμένες και θεσμοποιημένες μετά τη μεταπολίτευση η νέα δημοτική αρχή του Περιστερίου πρέπει να διευκρινίσει τις απόψεις-της. Το θέμα των φεστιβάλ — άσχετα από τις εκτιμήσεις καθενός για την πολιτική και κοινωνική-τους διάσταση σήμερα — σχετίζεται και με θέματα αρχής, όπως της δημοκρατίας και της ελεύθερης έκφρασης των απόψεων.

Για τη διαμόρφωση λοιπόν του χώρου στο Περιστέρι η νέα δημοκρατική δημοτική αρχή έχει τις δυνατότητες και την υποχρέωση να μην τον διαμορφώσει απαγορευτικά για το φεστιβάλ «ΚΝΕ-Οδηγητή».

Η ΠΡΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΔΗΣΟ

● Από το ΚΟΔΗΣΟ πήραμε την ακόλουθη επιστολή που υπογράφει ο κ. Χαρ. Πρωτοπαπάς:

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Διάβασα τις εκτιμήσεις του αγνώστου σε μας Πέτρου Δημοτικού για τις Δημοτικές εκλογές και ειδικότερα για τα αποτελέσματα του ΚΟΔΗΣΟ (τχ. 217, 29.10.82).

Δεν είναι η πρώτη φορά που από τις στήλες-σου διαφαίνεται η επιθυμία να πάει επιτέλους το ΚΟΔΗΣΟ στην Δεξιά, να τελειώνουμε, όπως βγαίνει από τη διαπίστωση του συνεργάτη-σου πως «μια κεντροδεξιά "σοσιαλδημοκρατία" δεν μπορεί να στεγαστεί στην Ελλάδα, παρά μόνο σε ένα δεξιό κόμμα».

Δεν μπαίνουμε στην ανάλυση τι είναι ή τι δεν είναι κεντροδεξιά σοσιαλδημοκρατία. Το νόημα, πάντως, της ύπαρξης του ΚΟΔΗΣΟ, σαν συνεπούς σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, βρίσκεται ακριβώς στην αντιδιαστολή-του τόσο προς τον εκφραστή της συντήρησης, τη «Νέα Δημοκρατία», όσο και προς τους θολούς «τριτοκοσμικούς σοσιαλισμούς». Ασφαλώς, αυτό το νόημα πρέπει να το ενστερνισθούν ευρύτερες κοινωνικές δυνάμεις και ν' απαγκιστρωθούν από τεχνητές πολιτικές αναμετρήσεις. Αυτή η πορεία είναι αντικειμενικά επίπονη μέσα σε αντίθετες αναμετρήσεις.

Αλλά αυτός δεν είναι, βέβαια, λόγος για να υποστεί τη σημαία-του ένα πολιτικό κόμμα, που διεκδικεί να διαδραματίσει βαρύνοντα ρόλο στη ζωή του τόπου, όταν μάλιστα τα πολιτικά πράγματα του τόπου πηγαίνουν όπως πηγαίνουν.

Φιλικά

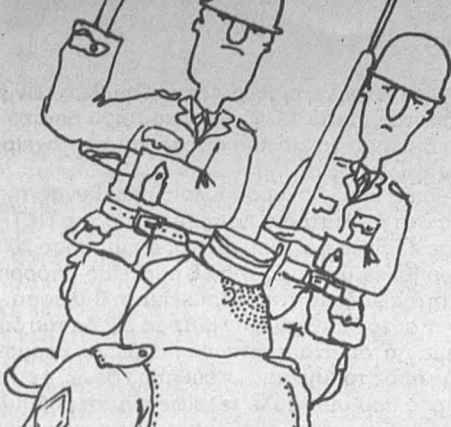
Χαράλαμπος Πρωτοπαπάς

Σ.Σ. Ο γνωστός σε μας Πέτρος Δημοτικός δεν επιχειρήσε τίποτε άλλο παρά να καταγράψει την εκλογική συμπεριφορά των οπαδών του ΚΟΔΗΣΟ, κατ' αντιδιαστολήν με ένα τμήμα της ηγεσίας-του. Ο κ. Χαρ. Πρωτοπαπάς δεν διέψευσε ούτε την ψήφο «προτίμησης» στον β' γύρο, που δόθηκε στον κ. Τζαννετάκη, ούτε βέβαια γίνεται κατανοητή η «λευκή» ψήφος της κ. Τσουδερού στην ίδια αναμέτρηση.

Όσο για την ουσία των συγκρούσεων στρατηγικής στους κόλπους του ΚΟΔΗΣΟ, ο πάντα φίλος Μπάμπης Πρωτοπαπάς θα ξέρει κάτι περισσότερο από το Αντί...

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ (1)

Τα πρόσφατα γεγονότα στη Σχολή Ευελπίδων δεν είναι σημαντικά μόνο επειδή προκάλεσαν μία, όχι και τόσο συνήθη, αντιπαράθεση μεταξύ της κυβέρνησης και της ΝΔ. Δεν πρόκειται βέβαια για «διείσδυση κομμουνιστών στην Ευελπίδων», ούτε για «λειτούργια κλαδικών» όπως κρυφά επιθυμούσαν ο κ. Αβέρωφ και ο φιλικός-του Τύπος να περάσουν σαν «είδηση» στην κοινή γνώμη.

Οι πληροφορίες και τα στοιχεία που δημοσίευσε ο ημερήσιος Τύπος, φανερώνουν ότι χρησιμοποιήθηκαν απαράδεκτες μέθοδοι και πρακτικές. Και δείχνουν ότι τα γεγονότα είναι αποτέλεσμα χρόνιας κατάστασης στο στρατό και τις Στρατιωτικές σχολές, που στηρίζεται σε αντιλήψεις και πρακτικές που προϋπάρχουν και άφηναν —ως τώρα τουλάχιστον— να καλλιεργούνται. Η ψύχραιμη και ορθή αντιμετώπιση του «θέματος Ευελπίδων» από την κυβέρνηση δεν την απαλλάσσει όμως από τις ευθύνες της για τη διατήρηση του κλίματος εκείνου, που οδήγησε στην κακοποίηση του πρωτοετούς με τη μορφή του «καφονιού».

Βέβαια, υπάρχει ο αντίλογος που λέει ότι οι συνθήκες επιβάλλουν στον, ευαίσθητο, τομέα των Ενόπλων Δυνάμεων, προσεκτικά βήματα προς την κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού και του εκσυγχρονισμού. Αυτό όμως δεν σημαίνει και αναστολή των μέτρων, που είναι απαραίτητα για τον εκδημοκρατισμό του στρατού. Ούτε το «προσεκτικά» πρέπει να ερμηνευθεί σαν υποχώρηση και συμβιβασμός με τις αντιλήψεις εκείνων των κύκλων, που επιθυμούν να διατηρηθεί το κλίμα του «καφονιού» και οι σημερινές νοοτροπίες.

Ο κ. Αβέρωφ και ο φιλικός-του Τύπος αυτά τα μέτρα εκδημοκρατισμού των Ενόπλων Δυνάμεων θέλουν να αποτρέψουν ή να τα εμφανίσουν ως «κομμουνιστικό δόκτυλο» και «λειτουργία κλαδικών». Η απάντηση στον κ. Αβέρωφ είναι ότι ο εκδημοκρατισμός του στρατού, δεν αφορά μια κυβέρνηση ή ένα κόμμα. Αφορά τη δημοκρατική οργάνωση και λειτουργία των Ενόπλων Δυνάμεων, όλα τα κόμματα και δεν αποτελεί κομματική επιλογή, αλλά εθνική επιταγή.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ (2)

Αναμφισβήτητη η απόφαση του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης, σύμφωνα με την οποία μπορούν στις εξόδους-τους οι στρατιώτες να κυκλοφορούν με πολιτική περιβολή είναι θετική. Δημιουργεί διαφορετικό κλίμα στις σχέσεις των στρατιωτών με τους υπόλοιπους πολίτες και αφήνει περιθώρια στο να υπάρξουν άλλες σχέσεις των στρατιωτών με την κοινωνία της πόλης στην οποία υπηρετούν. Δεν είναι μόνο μια συμβολική χειρονομία, αλλά και ουσιαστικό, θετικό βήμα στις μέχρι σήμερα αντιλήψεις του κράτους για τη θέση των στρατιωτών απέναντι στους υπόλοιπους πολίτες και τις σχέσεις των «ένστολων πολιτών» με την κοινωνία.

Η απόφαση αυτή όμως δεν πρέπει να μείνει μετέωρη, γιατί κινδυνεύει να περιορισθεί σε αλλαγή μόνο της περιβολής, από στρατιωτική σε πολιτική. Πρέπει η κυβέρνηση να αντιμετωπίσει με το ίδιο πνεύμα και άλλες πλευρές της καθημερινής ζωής του φαντάρου μέσα και έξω από το στρατόπεδο. Να δει δηλαδή, και τους υπόλοιπους τομείς της καθημερινής δραστηριότητας των στρατιωτών μέσα από τις σύγχρονες ανάγκες της ζωής, να αντιμετωπίσει τον στρατιώτη-πολίτη σε σχέση με τη σημερινή κοινωνική πραγματικότητα και όχι να βλέπει τον στρατιώτη με τους παραμορφωτικούς φακούς της κοινωνικής συντήρησης.

«ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ» ΚΑΙ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

Με αφορμή τη σχετική συνέντευξη του υφυπουργού Νέας Γενιάς και Αθλητισμού κ. Κ. Λαλιώτη για τον ελεύθερο χρόνο της νεολαίας ο «Ρ» (28.10.82), εντόπισε τα ρεύματα που υπονομεύουν τη νεολαία και τους προσανατολισμούς της από τις «συνεπείς» απόψεις του ΚΚΕ για το κίνημα της νεολαίας. Απομόνωσε περικολπή της ομιλίας του κ. Λαλιώτη για «χρηματοδότηση ανεξάρτητων περιοδικών», που εξυπηρετούν «τον διάλο-

γο», «τη συνύπαρξη διαφορετικών απόψεων... σχετικά με τη ζητήματα της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής». Και εξήγησε ο συντάκτης του «Ρ» στους αναγνώστες της εφημερίδας.

«Ποιά είναι αυτά τα «ανεξάρτητα» περιοδικά που θα χρηματοδοτηθούν; Μήπως θα μοιάζει με τη χρηματοδότηση πριν λίγους μήνες του ANTI και του ANTI (κομμουνιστικού) φεστιβάλ-του; Το δημοκρατικό κίνημα της νεολαίας ξέρει πολύ καλά ποιά αντιδραστικά ρεύματα εξυπηρετούν τα «σοβαρά» ANTI και τα περιθωριακά AMFI που θέλουν να εμφανίζονται ανεξάρτητα.

Μήπως αυτά τα ρεύματα που κάνουν τη ζημιά-τους θέλει να διατηρήσει «πάσει θυσία» η κυβέρνηση;»

Ο συντάκτης του «Ρ» βέβαια δεν κάνει τον κόπο να εξηγήσει ούτε τα «αντιδραστικά», ούτε τα «ρεύματα». Και έτσι ξεμπερδεύει με τη γνωστή προκρούστεια αντίληψη με τα πάντα και τους πάντες. Το μόνο που απομένει έτσι είναι ο «συνεπής δρόμος της ΚΝΕ». Δικαίωμα και υποχρέωση του «Ρ» να υποστηρίξει την άποψή-του. Όταν όμως μοιράζει με τέτοια απλοχεριά χαρακτηρισμούς, και καταδικάζει σαν αντιδραστικές απόψεις, αντιλήψεις και τάσεις, οι οποίες μάλιστα «κάνουν τη ζημιά-τους» στο δημοκρατικό κίνημα της νεολαίας, καλό είναι (και ήταν μέχρι τώρα, τουλάχιστο, για τις αρχές των αριστερών και των κομμουνιστών) να τα στηρίζει κάπου ή να χρησιμοποιεί κάποια επιχειρηματολογία. Ο ανώνυμος συντάκτης του «Ρ» φαίνεται όμως ή ότι δεν έχει αρχές ή ότι αν έχει προσαρμόζονται «λαστιχοειδώς» στη σκοπιμότητα της κριτικής και της υποστήριξης κάποιων θέσεων που εξυπηρετούν το κόμμα, που υποκαθιστά έτσι κάθε αρχή...

Όσον αφορά τώρα για το ρόλο του «σοβαρού» ANTI, σύμφωνα με το χαρακτηρισμό του συντάκτη του «Ρ» και το «ANTI (κομμουνιστικό) φεστιβάλ-του», θα αναφέρουμε μόνο αυτό: Την ανάγκη πολιτικής και κοινωνικής κριτικής από την Αριστερά, το διάλογο και το σεβασμό των διαφορετικών απόψεων στις πολιτικές δυνάμεις και τα κόμματα της Αριστεράς, κάτι βέβαια που ο συντάκτης του «Ρ» δεν καταλαβαίνει αλλά ούτε επιχειρεί να καταλάβει...

ΧΟΥΝΤΙΚΟΙ ΠΡΕΣΒΕΥΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΣΟΚ

Σε άλλες σελίδες θυμίζουμε —γιατι για ανάκληση της μνήμης πρόκειται και όχι για «αποκάλυψη» αφού η ιστορία Κ. Φωτήλα είναι γνωστή τουλάχιστο από το 1977— το χουντικό παρελθόν ενός από τους διαπραγματευτές από ελληνικής πλευράς στις συζητήσεις για τις αμερικάνικες βάσεις. Και ενώ, με την «ευκαιρία» θέλαμε να ρωτήσουμε και πάλι στο άρθρο αυτό για τους άλλους χουντικούς διπλωμάτες, έφτασε στα γραφεία-μας το γράμμα ενός αναγνώστη. Το δημοσιεύουμε όπως έχει:

«Ορισμένοι Πρεσβευτές-μας που είχαν επώνυμα καταγγελλεί στη Βουλή και στον Τύπο από τους Χαλαμπόπουλο, Φλέμιγκ, Β. Τσουδερού για έντονη φιλοχουντική δράση όπως οι Πετρουνάκος, Κοραντής, Σωσιδής, Κωτάκης όχι μόνο δεν υπέστησαν κυρώσεις όταν το ΠΑΣΟΚ πήρε την εξουσία αλλά και διορίστηκαν στο εξωτερικό και εκπροσωπούν σήμερα την Ελλάδα και την Κυβέρνηση σε διάφορες χώρες.

Ο μεγαλόσχημος Σωσιδής τοποθετήθηκε τον περασμένο Ιούνιο σαν Πρεσβευτής στη μεγαλύτερη τριτοκοσμική χώρα, την Ινδία, και μάλιστα επειγόντως για να υποδεχθεί τον Πρόεδρο Καραμανλή και τον μηνυτή του Υπουργού Χαλαμπόπουλο που πήγαν στην Ινδία για επίσημη επίσκεψη.

Αλλά και άλλο πιο τραγελαφικό. Ο Πρεσβευτής Κωτάκης είναι ο μοναδικός που έλαβε παράταση αφού καταλήφθηκε από την 35ετία. Και ξέρετε γιατί; Για να είναι αυτός που όπως είδαμε χθες στην τηλεόραση έπρεπε να υποδεχθεί τον Πρωθυπουργό του ΠΑΣΟΚ.

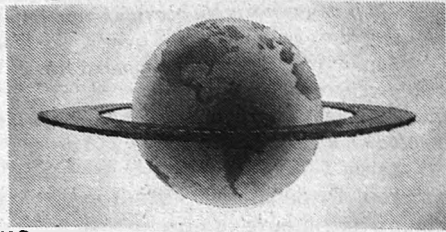
Εμείς οι αναγνώστες-σου δεν καταλαβαίνουμε τίποτα. Μήπως μπορείς εσύ να μας διαφωτίσεις;»

Σ.Σ. Ούτε εμείς καταλαβαίνουμε τίποτα, αγαπητέ φίλε. Μήπως εσύ καταλαβαίνεις τίποτα; αν διαβάσεις τα περί κ. Φωτήλα;

ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

του Ηλία Ευθυμιόπουλου

Μικρά κι εμπαθή σχόλια

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ

● Μεγάλη ποσότητα από νεκρά ψάρια εκβράστηκε (κατά το εξεβράσθη) στις 14.10.82 στην περιοχή Νιδόβας της Λιμνοθάλασσας του Αιτωλικού, μας πληροφορούν οι εφημερίδες. Οι αρμόδιες τοπικές αρχές διενεργούν ανακρίσεις. Δείγματα επίσης νερού και ψαριών εστάλησαν για εξέταση στο εργαστήριο Ιατροδικαστικής και Τοξικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο Γενικό Χημείο του Κράτους. Πάντως εικάζεται ότι πρόκειται μάλλον για αυτοκτονία.

ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΛΤΙΚΑ

Και πάλι για την Πολωνία. Από τη φίλη αυτή χώρα με την οποία διατηρούμε άριστες εμπορικές σχέσεις πρόκειται να προμηθευτούμε 60-100 ειδικά αεροσκάφη και 20-40 ελικόπτερα για την άμεση αντιμετώπιση των πυρκαγιών. Φορητές εξάλλου κάμερες τοποθετημένες στα εκ των σκαφών περιπολικά, θα καταγράφουν τις ύποπτες κινήσεις των ανύποπτων εμνηστών. Τα συστήματα αυτά δοκιμασμένα σε όλες τις επιχειρήσεις εναντίον των αντισοσιαλιστικών στοιχείων της Αλληλεγγύης, πρόκειται να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην προστασία των δασών-μας.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος πρόκειται να εξασφαλίσει το νέο νομοσχέδιο που καταρτίζει το Υπ. Γεωργίας. Θαυμάσια και αξιέπαινη η πρωτοβουλία. Μια μόνο απορία: γιατί η «διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς της χώρας-μας» ανήκει στην αρμοδιότητα του εν λόγω υπουργείου; Και αντιστρόφως, γιατί η προστασία της γεωργικής γης, ή έστω και της θάλασσας, δεν ανατίθεται τότε στο ΥΧΟΠ; Το υπουργείο αυτό θα μείνει μόνο με το νέφος;

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

● Με δύο εκατομμύρια επιχορηγήθηκε ο Δήμος Πύλου για την αντιμετώπιση περιστατικών «μικρορύπανσης» που ενδεχομένως προκαλούνται (ακόμα;) από το ναυάγιο του Ιρένε Σερενέιτ (23 Φεβρουαρίου του 1980). Εν τω μεταξύ τα 365 εκατομμύρια που κατέ-

θεσε η πλοιοκτήτρια εταιρεία για αποζημίωση των βλαπτομένων από τη ρύπανση (ποσό 12 φορές μικρότερο από το νόμιμο) περιμένουν τη δημιουργία ειδικού Φορέα για τη διαχείρισή-τους. Και κοντεύουν τρία χρόνια...

● Ο Αργύριος Έμμ. Αργυρόπουλος, υπεύθυνος της βάρδιας εκφόρτωσης στα διυλιστήρια Ασπροπύργου της ΠΕΤΡΟΛΑ καταδικάστηκε σε 4 μήνες φυλακή, εξαγοράσιμη προς 200 δρχ. ημερησίως. Θεωρήθηκε υπαίτιος της εξ αμελείας απόρριψης σημαντικής ποσότητας μαζούτ στην παρακείμενη θάλασσα. Επειδή όμως με το ποσόν αυτό δεν βγαίνουν ούτε τα έξοδα του δικαστηρίου το συγκρότημα Λάτση αναμένεται να προβεί σε θεαματική χειρονομία δωρεάς προς το Δημόσιο εν ευθέτω χρόνω. Δεν πάει άλλωστε πολύς καιρός που συνέβαλε τελειώς ανυστερόβουλα με 20 ολόκληρα εκατομμύρια στην ανέγερση του νοσοκομείου Ελευσίνας.

● Από 10 περίπου χιλιάδες πρόστιμο —αντί των 800 χιλιάδων που υπερβολικά ανέγραψε ο Τύπος στην αρχή των κυκλοφοριακών εν Αθήναις μέτρων— πρόκειται να καταβάλουν πέντε παραβάτες του δακτυλίου. Αναρμόδιοι αλλά καλώς πληροφορημένοι δημοσιογραφικοί κύκλοι προκαταλαμβάνουν με τον τρόπο αυτό την απόφαση του δικαστηρίου. Το οποίο εν προκειμένω θα είναι ούτως ειπείν λαϊκό. Εφ' όσον θα απαρτίζεται όχι από επαγγελματίες του είδους αλλά από υπαλλήλους του ΥΧΟΠ. Δια ταύτα οι επιτηδείοι συμπολίτες θα πρέπει πλέον να αναζητήσουν το «μέσον» μεταξύ γνωστών χημικών, μηχανικών ή αρχιτεκτόνων.

ΛΑΪΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

«Δεν ζητήθηκε η άποψη του Δήμου της Αθήνας για τον δακτύλιο και την εκ περιτροπής κίνηση των ΙΧ», εδήλωσε ο δήμαρχος Δημ. Μπέης. Ούτε η άποψη του ΑΝΤΙ θα θέλαμε τα προσθέσουμε για όσους ίσως νόμιζαν το αντίθετο.

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Εσ-βε-μπε-τρούα: μια νέα επαναστατική συσκευή που λύνει το πρόβλημα της μόλυνσης από τα καυσαέρια ενώ συμβάλλει στη σημαντική εξοικονόμηση βενζίνης. Με 12.800 δρχ. μόνο, ο κινητήρας-σας θα έχει διπλάσια αντοχή και διάρκεια, ενώ ταυτόχρονα θα αλλάξει ριζικά η ποιότητα της ζωής στην πόλη. Η είδηση αυτή δεν αποτελεί διαφήμιση. Είναι μια προσφορά στον Έλληνα αυτοκινητιστή και στο μέλλον των παιδιών-του.

Ειδικό επίσης πρόσθετο προηγμένης τεχνολογίας είναι το μυστικό της νέας αντιρρυπαντικής-βενζίνης που διατίθεται απ' την Μόμπιλ. Τα πειράματα έδειξαν ότι το μονοξειδίο του άνθρακα μειώνεται κατά 26% και κατά μέσον όρο. Δεν έδειξαν όμως σε ποιο βαθμό η απάτη συμβάλλει στην αύξηση των πωλήσεων.

ΧΗΜΕΙΑ

Και εν τω μεταξύ —δηλαδή στο μεταβατικό στάδιο προς το 'σοσιαλισμό— τι θα γίνει με το νέφος; Διότι αυτές τις μέρες έβρεχε θειικό οξύ. Κατά τη γνωστή αντίδραση:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ»

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

Για τον Γκράμσι

Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ — ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Μία σύνοψη των αναζητήσεων και της προβληματικής του ΝΙΚΟΥ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑ στο μαρξισμό, τη σύγχρονη φιλοσοφία, τη θεωρία του κράτους και τον ευρωκομμουνισμό. Τα περιεχόμενα του βιβλίου:

Πορεία προς έναν προβληματικό ευρωκομμουνισμό ● Γκράμσι: Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ - Προλεγόμενα στη μελέτη για την ηγεμονία στο Κράτος ● Το Κράτος του κεφαλαίου ● Για το πρόβλημα της εξουσίας ● Η κρίση των πολιτικών κομμάτων

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 ● τηλ. 72.29.237—72.32.819

«ΤΑΞΗ-ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ-ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ-ΕΜΦΑΝΙΣΗ»

ή το σαβουάρ βιβρ ενός πρώσου στρατιωτικού

Το ΑΝΤΙ έχει θίξει επανειλημμένα τα προβλήματα εκδημοκρατισμού στο στρατό. Έχει αναφερθεί επίσης στις συνθήκες διαβίωσης των φαντάρων και στη ζωή μέσα στο στρατόπεδο. Ακόμη στον ελεύθερο χρόνο, στα «καψόνια» και τις διαταγές διοικητών μονάδων που αφορούν θέματα «πειθαρχίας» και «συμπεριφοράς» των στρατιωτών. Οι καταγγελίες που έχουν δημοσιευθεί στον Τύπο είναι χαρακτηριστικές για τη συνέχιση αντιλήψεων και πρακτικών σε ζητήματα «τάξης-πειθαρχίας-συμπεριφοράς-εμφάνισης» των στρατευσίμων.

Τα αποσπάσματα από διαταγή με ημερομηνία 14-8-82 και την υπογραφή του ταξίαρχου κ. Α. Αναστασίου που δημοσιεύουμε παρακάτω είναι χαρακτηριστικά αντιλήψεων, απόψεων και πρακτικών που συνεχίζουν και υπάρχουν στο στρατό. Το αξιοσημείωτο σ' αυτή την περίπτωση είναι, ότι η διαταγή βασίζεται σε γενικότερες κατευθύνσεις διαταγών των οποίων οι ημερομηνίες έκδοσης δεν είναι μόνο πριν τις εκλογές που έφεραν το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση (16.3.76, 7.6.78, 1.9.78), αλλά και μεταγενέστερες (14.5.82, 25.5.82, 17.6.82, 29.7.82, 30.7.82). Οι προηγούμενες, ενδεικτικές, ημερομηνίες φανερώνουν ότι ορισμένοι αξιωματικοί στηρίζονται σε «κατευθυντήριες» εγκυκλίους —πριν αλλά και μετά τις εκλογές— για να διατυπώνουν παρόμοιους χαρακτήρα διαταγές σαν αυτή που δημοσιεύουμε. Η κυβέρνηση βέ-

ΘΕΜΑ: Τάξη-Πειθαρχία-Συμπεριφορά-Εμφάνιση

1. Σας γνωρίζουμε ότι η Αερονομία Αθηνών επέβαλε ποινή 3ημερης φυλάκισης στους Σμ/τες... γιατί την 3.5.82 και 17.5.82 αντίστοιχα, κυκλοφορούσαν στην πόλη της Αθήνας με μαλλιά που το μήκος-τους δεν ήταν το προβλεπόμενο από τις υφιστάμενες διαταγές και στον κληρωτό Σίνια... 5ηθήμερη φυλάκιση, γιατί την 21.5.82 κυκλοφορούσε στην πόλη της Αθήνας με το δικοχο στο χέρι.

2.

3. Παρά το γεγονός όμως αυτό το στρατευσίμο προσωπικό φαίνεται ότι δεν έχει κατανοήσει πλήρως τη σημασία της πειθαρχίας, με αποτέλεσμα να παρατηρείται απαράδεκτη εικόνα όσον αφορά την εμφάνιση, παράσταση και εν γένει συμπεριφορά-του, τόσο εντός μονάδας, όσο και στην πόλη κατά την έξοδό-του, είτε με άδεια, είτε για εκτέλεση υπηρεσίας.

4. Η Πτέρυγα έκανε τη διαπίστωση αυτή τόσο από τις επιθεωρήσεις των Μονάδων-της, όσο και από τις Ποινές που επιβάλλονται από την Αερονομία, σε πολλούς Σμ/τες για παραπτώματα εμφανίσεως και συμπεριφοράς, τα κυριώτερα των οποίων επισημαίνονται κατωτέρω:

- Κυκλοφορούν αποκεκουμπωμένοι και ασκεπείς φέροντες τα δικοχα στα χέρια ή στις τσέπες ή στις επωμίδες.

- Δεν απονέμουν τον οφειλόμενο στρατιωτικό χαιρετισμό στους ανωτέρους ή χαιρετούν νυχελώς.

- Φέρουν αντικανονικά υποδήματα ή κυκλοφορούν στις Λέσχες και μαγειρεία με σαγιονάρες.

- Τρέφουν μεγάλα μαλλιά και φαβορίτες.

- Χρησιμοποιούν τη μέθοδο του ΟΤΟ-ΣΤΟΠ.

Και αφού αραδιάζει ο κ. Ταξίαρχος και άλλες παραβάσεις καταλήγει με το —μη κολλάσιμο— πια:

- Φέρουν κατά την έξοδό-τους πολιτική περιβολή.

5. Από τα ανωτέρω παραπτώματα πρέπει να επισημανθούν ιδιαίτερα, η κυκλοφορία των οπλιτών χωρίς δικοχο, η απαράδεκτη εμφάνιση όσον αφορά το μέγεθος των μαλλιών...

6. Τα παραπτώματα αυτά προκαλούν δυσμενέστατα σχόλια σε βάρος της Πολεμικής Αεροπορίας από τους πολίτες και οφείλονται κυρίως:

- Στη μη σωστή διαπαιδαγώγηση των οπλιτών για θέματα τάξεως και πειθαρχίας.

- Στη μη άσκηση από τους βαθμοφόρους του προσηκόντος πειθαρχικού ελέγχου κατά των παραβατών.

Και συνεχίζει:

7. Μετά από τις διαπιστώσεις αυτές φαίνεται ότι η διατήρηση της πειθαρχίας και η εξάλειψη των παραπτωμάτων δεν αποτελεί αντικείμενο ευθύνης των Δ/των των μονάδων, αλλά και κάθε βαθμοφόρου, ο οποίος αφ' ενός μεν οφείλει με την εν γένει συμπερι-

βαία έχει κάνει εξαγγελίες για το στρατό, αλλά έχει πάρει και θετικά μέτρα όπως το τελευταίο με το οποίο μπορούν οι στρατιώτες να κυκλοφορούν στις εξόδους-τους με πολιτικά. Το ανησυχητικό όμως είναι ότι και μετά τις εκλογές κατευθύνσεις επιτελικών οργάνων του στρατού, αφήνουν περιθώρια «κινήσεων» στα οποία στηρίζονται ορισμένοι «δραστήριοι» αξιωματικοί.

Παρόμοιες διαταγές αποτελούν και υλοποίηση ορισμένων γενικών κατευθύνσεων και δεν οφείλονται μόνο σε προσωπικές απόψεις σαν αυτές του κ. Ταξίαρχου π.χ. για το ρεμπέτικο ή το μήκος των μαλλιών των φαντάρων. Ο οποίος δεν πρέπει να αγνοεί, στο τέλος-τέλος, ότι και ο πολιτικός προϊστάμενός-του υπουργός Εθνικής Αμύνης και πρωθυπουργός, Α. Παπανδρέου έχει δείξει σε αρκετές περιπτώσεις έμπρακτα τις απόψεις-του... για το ρεμπέτικο.

Τέτοια κείμενα —και δεν εννοούμε μόνο το ύφος «απαιτώ πιστή εφαρμογή της παρούσης»— εκφράζουν μια συγκεκριμένη αντίληψη και νοοτροπία και δείχνουν πως αντιλαμβάνονται ορισμένοι αξιωματικοί την «πειθαρχία». Μια διαφορετική πολιτική όμως, όπως έχει εξαγγείλει η κυβέρνηση, δύσκολα μπορεί να υπάρξει και να λειτουργήσει στο στρατό, αν οι υπεύθυνοι εξακολουθούν να εκδίδουν διαταγές όπως αυτή που ακολουθεί:

φορά-του να αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση, αφ' ετέρου δε να συμμετέχει ενεργά στην προσπάθεια της Δίσεως, για ανύψωση του επιπέδου πειθαρχίας της Μονάδας.

8. Για την εξάλειψη των παραπτωμάτων αυτών και την ανύψωση του επιπέδου πειθαρχίας του στρατευσίμου προσωπικού της Πτέρυγας πρέπει από λήψεως παρούσης να γίνουν τα κατωτέρω:

- Όλοι οι βαθμοφόροι (ΑΞ/κοί-Υπαξ/κοί) θέσουν τους εαυτούς-τους ενώπιον των ευθυνών-τους και εφαρμόσουν συστηματική μεθόδευση του έργου παρακολουθήσεως και ελέγχου των οπλιτών.

- Τα όργανα υπηρεσίας των Μονάδων προ εξόδου των οπλιτών στην πόλη υπενθυμίζουν τις υποχρεώσεις-τους, τις κυριώτερες των οποίων παραθέτουμε κατωτέρω:

Και καταγράφει πάλι ο κ. ταξίαρχος διάφορα μεταξύ των οποίων:

- Μη αφαιρούν το δικοχό-τους.

- Απονέμουν ζωηρώς το στρατιωτικό χαιρετισμό προς πάντα ανώτερο.

- Προβαίνουν στο κούρεμα των μαλλιών-τους, όπως καθορίζεται στην σχετική διαταγή.

- Μη χρησιμοποιούν πολιτική περιβολή.

- Μη βαδίζουν καθ' ομάδας μεγαλύτερες των τριών ατόμων.

- Μη καπνίζουν καθ' οδόν.

- Μη τοποθετούν τα χέρια στις τσέπες.

- Μη ξεκουμπώνουν το υποκάμισό-τους ή το χιτώνιο πλέον του ενός κομβίου.

- Μη τοποθετούν αντικανονικώς το δικοχο επί της κεφαλής (υπερβολική κλίση προς το μέτωπο-πίσω ή τα πλάγια).

- Μη εισέρχονται και παραμένουν μετά τη δύση του ηλίου σε σκιερους χώρους και μικρούς δρόμους διαφόρων αλσουλίων.

- Οι κινήσεις-τους να είναι ζωηρές (σώμα ευθυτενές-κεφαλή υψηλά κτλ.).

- Παρέχουν πρόθυμα τα στοιχεία της ταυτότητάς-τους προς πάντα ανώτερο οιοδήποτε όπλου ή αστυνομικό όργανο.

- Πληροφορούν από ανηρτημένη τυχόν πινακίδα ή άλλη πηγή εάν στο κέντρο που επιθυμούν να διασκεδάσουν επιτρέπεται η παραμονή-τους και αποκαλύπτονται όταν εισέρχονται.

- Η κατάλυση θέσεως σε κέντρο διασκεδάσεως γενικώς να γίνεται αθόρυβα και κόσμια.

- Να μη χορεύουν ρεμπέτικους χορούς.

- Να μη παραμένουν στο κέντρο πέραν της επιτρεπόμενης ώρας κυκλοφορίας-τους στην πόλη.

Και το αμαρτολόγιο κλείνει αυταρχικά:

9. Απαιτώ πιστή εφαρμογή της παρούσης.

Ταξίαρχος Α. Αναστασίου
Διοικητής

ΕΝΤΟΣ ΕΚΤΟΣ & ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ

ΕΛΛΗΝΟΙΤΑΛΙΚΕΣ Εκλογές. Εκλογές στο Δήμο Αθηναίων. Στατιστικό —ας πούμε— υστερόγραφο, μετά από στοιχειώδη μελέτη της σειράς επιτυχίας των υποψηφίων συμβούλων στα ψηφοδέλτια Μπέη και Τζαννετάκη. Υστερόγραφο θλιβερό και διδακτικό.

Ψηφοδέλτιο Μπέη:

Στην πρώτη 25/δα —κατά την σειρά της επιτυχίας— περιλαμβάνονται οι 23 από τους 34 υποψηφίους συμβούλους που το αρχικό γράμμα του επιθέτου τους είναι από το Α μέχρι και το Μ, και μόνο 2 από τους 15 που το αρχικό-τους είναι από το Ν μέχρι το Ω.

Ψηφοδέλτιο Τζαννετάκη:

Στην πρώτη 25/δα περιλαμβάνονται οι 21 από τους 37 υποψηφίους με αρχικά μεταξύ Α και Μ και μόνο 4 από τους 12 υποψηφίους με αρχικά μεταξύ Ν και Ω.

Αφιερώνω τα συμπεράσματα σ' όσους εννοούν να θεωρούν όλες τις ανθρώπινες πράξεις —ακόμη και τον ερωτικό αναστεναγμό, ή τον χορό τσιφτετέλι— σαν επακόλουθα ταξικής αποκλειστικά ανάλυσης. Όσο για μένα —εάν εκτεθώ— νομίζω ότι μπορώ να διατηρώ σαν Δακτυλιδοστόμος βάσιμες ελπίδες...

Ε 28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Λιγάκι ο απόηχος της δεύτερης Κυριακής των δημοτικών εκλογών, λιγάκι η κατάργηση του καθιερωμένου ξυλοφορτώματος των βετεράνων ΕΑΜιτών στεφανοφόρων στα κατά τόπους ηρώα και παρ' ολίγο να περάσει απαρατήρητη η εφετεινή επέτειος της αρχής του Ελληνοϊταλικού πολέμου. Την εθνική μνήμη συντήρησε —ευτυχώς— η μεγάλη στρατιωτική παρέλαση της Θεσσαλονίκης και την εθνική ομοψυχία το κοσμοαγάπητο εμβατήριο:

*Αντηχεί ο Γράμμος τα τραγούδια
ξημερώνει η λευτεριά...*

Παινιζόταν —πρόσεξα— με ιδιαίτερο πάθος κάθε φορά που μπροστά από τον πρόεδρο Καραμανλή και τους υπουργούς του ΠΑΣΟΚ διάβαιναν στρατιωτίνες ή χωροφυλακίνες. Άλυτο μυστήριο —τέλος πάντων— αυτή η λιβιδώ των μαέστρων.

Ε 28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ. Γραπτές μαρτυρίες. Μαρτυρίες από την Φρειδερίκη. Μαρτυρίες από το βιβλίο της «Μετρον Κατανοήσεως». Συνταρακτικές μαρτυρίες για τις πολυσυζητημένες σχέσεις Γεωργίου

Γλυξμπουργκ και Ιωάννη Μεταξά:

«Μια φορά αντελήφθην ότι ο Βασιλεύς και ο Πρωθυπουργός είχαν έλθει σε σύγκρουση. Επειδή ήμουν πολύ νέα και είχα εντυπωσιασθεί απ' όλα αυτά τα σημαίνονται πρόσωπα που με περιστοιχίζαν, απορούσα ποιές τρομερές αποφάσεις ν' αφορούσε ο καυγάς αυτός. Σε λίγο ο Παύλος μου εξήγησε ότι η ρήξις δεν είχε καμιά σχέση με τα διεθνή γεγονότα, αλλά μ' ένα γαϊδούρι σε ενδιαφέρουσα κατάσταση, για το οποίο υπήρχε διαφωνία αν θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί για μεταφορές πολυβόλων στα βουνά ή όχι. Ο Βασιλεύς έλεγε όχι, ενώ ο Πρωθυπουργός έλεγε ναι. Ποτέ δεν έμαθα ποιός υπερίσχυσε. (Ελληνική μετάφραση, σελίδα 49. Βιβλιομεταφραστική 1971).

Ποιός υπερίσχυσε λοιπόν; Συναισθάνομαι την ευθύνη των ιστοριογράφων και κάνω έκκληση σε κάθε πρόσωπο —γραμματέα, θαλαμηπόλο, χαφίε, γορίλα, κτηνίατρο, ημιονηγό, κρεοπώλη της κατοχής— να καταθέσει την μαρτυρία-του όσο είναι καιρός. Ποιός υπερίσχυσε; Τι απέγινε η γαϊδούρα;

Ε 28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Λιγάκι το θέμα της εγκυμονούσας γαϊδούρας των πολεμικών αναμνήσεων της Φρειδερίκης, λιγάκι οι αναπάντεχες —εκτός γραμμής ΚΚΕ και ΚΚΣΕ— τηλεοπτικές δηλώσεις του γραφικού Νικανδρου Κεπέση, για τον χαρακτήρα της σύγκρουσης του σαράντα και παρολίγο να μην μπορέσω να ξεκολλήσω από το μυαλό-μου την γνωστή παλιοκουβέντα: «Αυτός, μάτια-μου, φαστρώνει γαϊδούρα στον ανήφορο».

Δεν ξέρω πώς και γιατί ο Νικανδρος, αυτό το —ζωντανό— ευρετήριο της εκάστοτε κομματικής γραμμής διαφοροποιήθηκε αυτή τη φορά και σ' ένα τέτοιο θέμα. Υπάρχει απόφαση του ΚΚΣΕ που χαρακτηρίζει —όχι μόνο από τη στιγμή της γερμανικής εισβολής στην ΕΣΣΔ αλλά από την έναρξή-του— τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο σαν Μεγάλο Αντιφασιστικό Πόλεμο. Και παρ' όλ' αυτά ο Νικανδρος μας είπε από την τηλεόραση για την εμπλοκή της Ελλάδος στην ενδοϊμπεριαλιστική διαμάχη. Μυστήρια πράγματα. —Ο Νικανδρος— μου λέει φίλος καλός παλιός αγωνιστής —βρέθηκε

«εκτός γραμμής» όχι από αδυναμία —μην νομίσεις— να ξεκολλήσει από το δεύτερο γράμμα του Ζαχαριάδη, βρέθηκε «εκτός γραμμής» στην προσπάθειά-του να πάρει οπωσδήποτε στον πόλεμο του σαράντα θέση... αντι ΝΑΤΟϊκή! Δεν τον ξέρεις εσύ τον Νικανδρο. Είναι περιβόλι. Να ήσουνα σε μία μεριά και να άκουγες τις απόψεις-του όταν —στον Άγιο Παύλο, στο νοσοκομείο των κρατουμένων— συζητούσε με τον Ηλία Ηλιού για τα προβλήματα της... σύγχρονης τέχνης. Του έλεγε ο Ηλιού για την ανεικονική ζωγραφική, για την ηλεκτρονική μουσική... Μετά τη διάσπαση —καταλαβαίνεις— ο Ηλιού ο αναθεωρητής... Ο Νικανδρος τον κοιτούσε με συγκρατημένη συγκατάβαση. Στο τέλος δήλωσε:

—Για όλα αυτά τα ζητήματα διαθέτει λύσεις το Παγκόσμιο Προοδευτικό Κίνημα.

Ε ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ βουλευτών του ΠΑΣΟΚ. Τελευταία —μπουναμάς στη γιορτή-του— η διαγραφή Χονδροκούκη. Στο πρόσφατο παρελθόν —επί καπιταλισμού— ο βουλευτής του αντιπολιτευόμενου —τότε— ΠΑΣΟΚ με είχε αιφνιδιάσει με την αγόρευσή-του στο νομοσχέδιο «για τα αφοδίσια»:

«... Καθημερινά στον Πειραιά πλοία μεταφέρουν μαύρους, εγχρώμους κτλ. Τι μέτρα λαμβάνετε γι' αυτούς οι οποίοι κατά 90% έχουν αφοδίσια νοσήματα; Τίποτε. Κατά συνέπεια, ενώ στοχεύετε σε κάποιο στόχο, για τον οποίο συμφωνούμε όλοι, δεν τον αντιμετωπίζετε ορθά. Τι κάνετε πάνω στη διαφώτιση της νεολαίας; Τίποτε. Ενθουσιόμαι όταν ήμουν Εύελπας μας πήγαιναν κάθε Κυριακή στο Νοσοκομείο Συγγρού και μας έδειχναν τα εκμαγεία εκεί και μας έπιανε φόβος και τρόμος και όταν πηγαίναμε με γυναίκα λαβαίναμε τα μέτρα-μας διπλά και τριπλά. Γιατί τάχα να μην ληφθεί κάτι ανάλογο για την σπουδάζουσα νεολαία...». (Επίσημα Πρακτικά).

Δεν την βρήκε από την εισήγηση της ρατσιστικής μεταχείρισης των «μαύρων, εγχρώμων κτλ.» επισκεπτών του Πειραιά. Δεν την βρήκε από την πρόταση για δημιουργία εξαρτημένων αντανakλαστικών αναφροδίσιας, προορισμένης να προστατεύσει από τα αφοδίσια. Την βρήκε από τον «σταυρό». Τι σου είναι αδερφέ-μου —ακόμη— η πολιτική στην Ελλάδα!

ΔΑΚΤΥΛΙΔΟΣΤΟΜΟΣ

Εξάντας / Λογοτεχνία

Τα βιβλία του χειμώνα

Λάουρα Μπέτι Η ΚΥΡΙΑ ΜΕ ΤΟ ΠΕΠΛΟ	Αλέχο Καρπεντιε Ο ΑΙΩΝΑΣ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ	Γουίλιαμ Μπάροουζ ΤΖΑΝΚΙ	Ζαν Ζενε Ο ΚΑΥΓΑΤΖΗΣ ΤΗΣ ΒΡΕΣΤΗΣ
Λουι Αραγκον ΑΝΙΣΕ	Ρεϊνάλντο Αρένας ΠΑΡΑΙΣΘΗΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ	Βιολετ Λεντυκ ΝΑΥΑΓΙΑ	Σιμον Σινιορε Η ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΙΑ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΗΤΑΝ
Ελένη Ανδριανοπούλου ΒΡΑΔΙΑ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΟΥ	Βασίλης Ιωακειμίδης ΕΙΚΟΣΙ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΜΕΡΕΣ	Νίκος Πλατης ΚΑΜΑ - ΤΣΟΥΧΤΡΑ	Πόπη Γερωνυμάκη ΜΩΡΟ ΜΟΥ
Βασίλης Αλεξάκης ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΤΟΥ CITY BOUM - BOUM	Τάσος Δαρβέρης ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ, 1967 - 74	Σπεράντζα Βρανα ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΑ ΜΠΟΥΛΟΥΚΙΑ ΚΙ ΕΓΩ	Δημήτρης Λυμπερόπουλος ΩΝΑΣΗΣ

Διαπραγματευτής για τις βάσεις, γνωστός χουντικός «διπλωμάτης»

του Γιάννη Φλώρου

ΠΑΡΑΜΟΝΗ της επετείου του ΟΧΙ και του αντιφασιστικού αγώνα του ελληνικού λαού, 27 Οκτωβρίου, άρχισαν οι διαπραγματεύσεις της ελληνικής και της αμερικανικής αντιπροσωπείας για τις βάσεις. Διαπραγματεύσεις δύσκολες, λεπτές και σημαντικές. Η τελική πορεία-τους θα κρίνει μια σειρά θέματα, αλλά και θα αποτελέσει κομβικό σημείο των σχέσεων-μας με την Αμερική. Αποτελούν όμως και ένα σημαντικό και εξαιρετικά κρίσιμο στοιχείο της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, όπως διαμορφώθηκε με το πρόγραμμα και τις διακηρύξεις της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ καθώς και τις δηλώσεις του πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου τόσο στο παρελθόν, όσο και πρόσφατα.

ΣΤΙΣ τόσο κρίσιμες συνομιλίες και διαπραγματεύσεις με τους Αμερικάνους είναι αναγκαίο οι διαπραγματευτές να είναι πρόσω-

πα της εμπιστοσύνης της κυβέρνησης, γνώστες της πολυπλοκότητας των θεμάτων, ικανοί συνομιλητές, γνώστες των ειδικότερων και γενικότερων στόχων της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, να γνωρίζουν και να έχουν παρακολουθήσει την πορεία των ελληνοαμερικανικών σχέσεων μετά τη μεταπολίτευση και ιδιαίτερα μετά την κυβερνητική αλλαγή στην Ελλάδα.

ΕΠΙΠΛΕΟΝ, επειδή το θέμα είναι άμεσα συνδεδεμένο με την ευαισθησία του ελληνικού λαού, όσον αφορά την ευθύνη και την στάση των ΗΠΑ στην προετοιμασία, επιβολή και στήριξη της στρατιωτικής δικτατορίας, αλλά και το ρόλο των Αμερικανών στην εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο και τη σημερινή-τους στάση στις ελληνοτουρκικές διαφορές και το Αιγαίο, τα μέλη της ελληνικής αντιπροσωπείας θα έπρεπε να είναι

άψογοι και από μίαν άλλη άποψη: Αυτήν που έχει να κάνει με το δημοκρατικό ήθος και την πολιτεία-τους. Πρέπει δηλαδή να διαθέτουν και την απόλυτη αρμονία της προσωπικής και συλλογικής —λόγω των θέσεων-τους στις συνομιλίες— άποψης και στάσης απέναντι σε ευαισθησίες του ελληνικού λαού, και τους αγώνες-του εναντίον της Χούντας. Να έχουν, δηλαδή, αδιαμφισβήτητο το δημοκρατικό ήθος που επέδειξε η συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού λαού, από την ημέρα της επιβολής του στρατιωτικού πραξικοπήματος μέχρι τη μεταπολίτευση. Και παράλληλα να είναι εξίσου αναμφισβήτητη η προσφορά-τους στην προσπάθεια του ελληνικού λαού και της πολιτικής ηγεσίας-του για την κατοχύρωση και διεύρυνση της εθνικής ανεξαρτησίας της χώρας-μας από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα.

Στη φωτογραφία αποθανάτιστηκε η πρώτη συνάντηση (27.10.82) των αντιπροσωπειών στις διαπραγματεύσεις για τις βάσεις. Χαριεντισμοί αλλά και βλοσυρότης. Από αριστερά: Μαχαίριτσας, Κουρής, ο επικεφαλής αμερικανός Μπαρτόλομου, Καψής, Ζέπος, Παπανικολάου και ο περιώνυμος χουντικός Κ. Φωτήλας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΩΤΗΛΑ ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ που θα αναφερθούμε στη συνέχεια δεν αφορά στις ικανότητες και τη γνώση της ελληνικής αντιπροσωπείας, θέμα άλλωστε το οποίο θα κριθεί στην ίδια την πορεία των διαπραγματεύσεων. Αφορά κυρίως την άλλη πλευρά, η οποία είναι εξίσου σημαντική, —και σε ένα άλλο επίπεδο πιο σημαντική—, από την πρώτη: αυτή του δημοκρατικού ήθους.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ αντιπροσωπεία μετέχουν:

- ο υφυπουργός Εξωτερικών κ. Ι. Καψής,
- ο διπλωματικός σύμβουλος του πρωθυπουργού κ. Μαχαίριτσας,
- ο κ. Κουρής από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης και οι υπηρεσιακοί παράγοντες του Υπουργείου Εξωτερικών,
- κ. Ζέπος, Παπανικολάου και Κ. Φωτήλας.

ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΗΣ ΧΟΥΝΤΙΚΟΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑ δεν θα υπήρχε για τα μέλη της ελληνικής διαπραγματευτικής ομάδας, αν μεταξύ των παραγόντων δεν περι-

λαμβάνονταν ο Κωνσταντίνος Φωτήλας. Η περίπτωση δεν θα ήταν ιδιαίτερα προκλητική —αφού έτσι κι αλλιώς συνηθίσαμε στους χουντικούς διπλωμάτες— αν ο κύριος αυτός χρησιμοποιούνταν σε τρέχουσα υπηρεσιακή απασχόληση στο Υπουργείο Εξωτερικών αντί να εμφανίζεται σαν «ειδικός παράγοντας», της ελληνικής αντιπροσωπείας στις διαπραγματεύσεις με τους Αμερικάνους.

Η ΜΟΝΗ υπόθεση που μπορούμε να διατυπώσουμε είναι ότι η κυβέρνηση ή αγνοεί την «ευδόκιμη» προϋπηρεσία του κ. Φωτήλα στη χούντα και τη διάσωσή-του από τη ΝΔ —πράγμα παράδοξο όπως θα δούμε στη συνέχεια— ή ότι τη γνωρίζει και την παραβλέπει για «άγνωστους» και αδικαιολόγητους όμως λόγους. Γιατί η περίπτωση-του είναι, το λιγότερο, μια τυπική περίπτωση ανδρός που υπηρέτησε πιστά και αποδεδειγμένα το δικτατορικό καθεστώς, διεσώθη επί ΝΔ, όπως και άλλοι «διπλωμάτες», και συνεχίζει «αόκνως», να «προσφέρει» και σήμερα τις υπηρεσίες-του.

Ο κ. Γ. Καψής κάτω από το πορτραίτο του Ελευθερίου Βενιζέλου· πάνω απ' το κεφάλι του κ. Κ. Φωτήλα πώς λείπει το «πουλί» της χούντας;

Ο Κ. ΦΩΤΗΛΑΣ δεν ήταν παρά ένας «διπλωμάτης» -χαφίης στη διάρκεια της δικτατορίας, όταν έγινε —και μάλιστα παράνομα— πρόξενος στη Γένοβα.

ΜΕΤΑ ΤΗ μεταπολίτευση, όταν υπουργός εξωτερικών ήταν ο άλλος «αστέρας» κ. Δ. Μπίτσιος, ο Κ. Φωτήλας - ελέω Θεού;— έγινε πρόξενος στο Δυτ. Βερολίνο. Τώρα ο κύριος αυτός είναι μέλος της ελληνικής αντιπροσωπείας στις διαπραγματεύσεις για τις βάσεις με τους Αμερικανούς. Καταπληκτική πράγματι πρόσδος. Ένας διπλωμάτης, που διορίστηκε στο Υπ. Εξωτερικών το Μάρτιο του 1967 σαν ακόλουθος Πρεσβείας, δυο χρόνια αργότερα προήχθη σε Γραμματέα Πρεσβείας Γ' (υποπρόξενος), μετά τοποθετήθηκε στο γραφείο του προσωπάρχη του «Υπουργείου» της χούντας για να υπηρετήσει στη συνέχεια πιστά τη δικτατορία, τοποθετείται σήμερα σε μια λεπτή και υπεύθυνη θέση.

ΜΙΑ ΠΑΛΙΑ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ»

ΤΟ ΑΝΤΙ είχε αναφερθεί στην περίπτωση Φωτήλα το Σεπτέμβριο του 1977 (τεύχ. 80, σελ. 10-13). Δημοσίευσε τότε, σε σχετικό ρεπορτάζ για το πως «δούλευαν» οι «διπλωμάτες» μας στο εξωτερικό στη διάρκεια της χούντας, με αφορμή την υπόθεση του δημοκράτη φοιτητή Κ. Γεωργάκη, που είχε αυτοπυρποληθεί στην πλατεία Ματεότι της Γένοβας στις 19 Σεπτεμβρίου 1970 διαμαρτυρούμενος για το δικτατορικό καθεστώς και κραυγάζοντας «Ζήτω η ελεύθερη Ελλάδα...».

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΑΜΕ τότε ένα έγγραφο του Προξενείου της Γένοβας (υπ' αρ. ΠΑ 68/24.9.70) συντάκτης του οποίου ήταν ο «πρόξενος» τότε, Κ. Π. Φωτήλας και απευθυνόταν στην Ελληνική Πρεσβεία της Ρώμης.

ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ αυτό, δείγμα χυδαίου χαφιεδισμού και προσπάθειας «κουκουλώματος» της υπόθεσης Γεωργάκη πήγε στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων (2α Μικτή Επιτελική Ομάς / ΑΣ/1), και όπως έγραψε τότε το ΑΝΤΙ, το κυκλοφόρησε σαν «Παράρτημα Β» της απόρρητης διαταγής-του υπ' αριθ. Φ 3576/01/433/20.10.70 η οποία κοινοποιήθηκε προς διάφορες υπηρεσίες. Με το έγγραφο φαινόταν ξεκάθαρα ο ρόλος ορισμένων «διπλωματών»-μας στη διάρκεια της χούντας, σε Προξενεία και Πρεσβείες. Έδινε ένα δείγμα του κλίματος της τρομοκρατίας των Ελλήνων φοιτητών στην Ιταλία και απεκάλυπτε τη συνεργασία των χουντικών με Ιταλούς νεοφασίστες.

Ο Κ. ΦΩΤΗΛΑΣ έδειχνε με την αναφορά-του αυτή την πίστη και αφοσίωσή-του στη χούντα. Στο σχετικό έγγραφο —το κείμενο είχαμε δημοσιεύσει τότε ολόκληρο (ΑΝΤΙ τευχ. 80, σελ. 11)— ο νυν «διαπραγματευτής» και ανώτατος «υπηρεσιακός

παράγοντας» ομολογούσε μεταξύ άλλων ότι, ο ίδιος «διοχέτευσε καταλλήλως», προς το πρακτορείο ΑΝΣΑ την περίφημη εκείνη δήλωση του πατέρα του Γεωργάκη με την οποία ο κ. Σπύρος Γεωργάκης αναγκαζόταν να απαρνηθεί την πολιτική δραστηριότητα του γιού-του. Πληροφορούσε τους προϊσταμένους-του, ότι «αριστεροί και ψευδοδημοκρατικοί φοιτηται εισέδυσαν χωρίς να εμποδισθώσιν εις τον χώρον του νοσοκομείου όπου εφυλάσσετο το σώμα εντός ξυλίνου φερέτρου και προσεπάθησαν να το μεταφέρουν εις τους ώμους-των προς πραγματοποίησιν περιφοράς», ενώ επρόκειτο για μεταφορά της σορού —σκεπασμένη με την ελληνική σημαία— του νεκρού φοιτητή από το νεκροτομείο σε άλλη αίθουσα, από συναδέλφους-του για να εκτεθεί σε λαϊκό προσκύνημα.

ΧΑΦΙΕΣ ΜΕ «ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΠΕΡΙΒΟΛΗΝ»

ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΙΖΕ στο έγγραφό-του ότι, βρίσκει «σημαντική και ενδιαφέρουσα» την αποχή, από τη συγκέντρωση που οργανώθηκε, «υπό δημοκρατικών ελλήνων και... συνδοιοπόρων», στον τόπο της θυσίας του Γεωργάκη «του φασιστικού κόμματος και του φιλελευθέρου» φρόντισε να αναφέρει ότι πήγε ο ίδιος «προσωπικώς» και με «πρόχειρον περιβολήν» —μεταμφιεσμένος όμως, όπως κατήγγειλαν τότε οι φοιτητές— στην πλατεία Ματεότι για να μαζέψει προκηρύξεις, «ας και επισυνάπτει».

ΚΛΕΙΝΕΙ, τέλος, την αναφορά-του με επώνυμο κάρφωμα 11 δημοκρατών φοιτητών τους οποίους χαρακτηρίζει υπεύθυνους ενεργού συμμετοχής στις εκδηλώσεις για το θάνατο του Γεωργάκη και υπόσχεται ότι θα καρφώσει και άλλους «εις ευθεώτερον χρόνον». Είχε μπερδέψει μάλιστα στην αναφορά-του, τους υπεύθυνους εκπροσώπους του ΠΑΚ (Χ. Στριμμένο —τόρα πρεσβευτής στη Ρώμη) και του ΠΑΜ (Γ. Λελοῦδα —τόρα είναι μέλος του ΚΚΕ εσ.), που είχαν μιλήσει στη συγκέντρωση της πλατείας Ματεότι και τους καρφώνει... αντίστροφα.

Ο Κ. ΦΩΤΗΛΑΣ δεν σταμάτησε εκεί τις «διπλωματικές»-του δραστηριότητες. Δηλώνει ο ίδιος στους προϊσταμένους-του, για να μη νομίσουν ότι είναι λιγότερο «εθνικόφρονες» από τους ίδιους, στην έκθεσή-του: «... μόλις αρυσθώ συγκεκριμένα στοιχεία αφ' ενός θέλω ενημερώσει υμάς επί της συμμετοχής ετέρων κεντροαριστερών φοιτητών τόσοσιν εκ της Γενούης, όσον και εκ των άλλων ιταλικών πόλεων της δικαιοδοσίας του Βασιλικού Προξενείου, αφ' ετέρου επί των αποτελεσμάτων της νεκροψίας του αυτόχειρος και των ερευνών της Αστυνομίας».

ΠΕΡΙΩΝΥΜΟΣ ΑΛΛΑ ΜΗ ΕΞΑΙΡΕΤΕΟΣ

ΑΥΤΗ λοιπόν η περίπτωση «διπλωμάτη», που ήταν κοινός

χαφίες και συνεργάτης της χούντας, «πέρασε» στις εξετάσεις της ΝΔ, διατήρησε τη θέση-του και ορίστηκε πρόξενος, επί Μπιτσίου, στο Δυτ. Βερολίνο.

ΤΩΡΑ τον ξανασυναντάμε πάλι σε μια υπεύθυνη και σημαντική θέση: Σε μια κρίσιμη και τόσο λεπτή υπόθεση, όπως αυτή του θέματος των βάσεων στην Ελλάδα είναι ένας από τους διαπραγματευτές στις συζητήσεις για τις αμερικανικές βάσεις από την πλευρά της «πρώτης σοσιαλιστικής κυβέρνησης».

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ για περίπτωση η οποία όχι μόνο προκαλεί το δημοκρατικό αίσθημα αλλά και αποκαλύπτει τις τεράστιες ηθικές και πολιτικές ευθύνες της κυβέρνησης. Γιατι δεν είναι η μόνη περίπτωση συνεργάτη της χούντας που «προσφέρει» και στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ τις «πολύτιμες» υπηρεσίες-του. Ο κ. Οικονόμου άλλωστε, στο Υπουργείο Προεδρίας, προσφέρει, όπως και στη χούντα και τώρα τις «υπηρεσίες»-του στον κ. Α. Κουτσόγιοργα και ακόμη φαίνεται ότι θα συνεχίζει να τις προσφέρει χωρίς κανείς, κυβερνητικός παράγοντας να συγκινείται.

Η «ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ» Φωτήλα όμως έχει και μιαν άλλη πλευρά. Σε «ανύποπτο» χρόνο, το 1977, —μετά το δημοσίευμα του ΑΝΤΙ— τρεις τότε βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, οι κ. Τ. Παπαγεωργόπουλος - Στ. Παναγιούλης και Βασ. Παπαδόπουλος (τώρα νομάρχης Πειραιώς) είχαν καταθέσει επερώτηση στη Βουλή για τον Κ. Φωτήλα. Αρμόδιος να απαντήσει ο τότε υφυπουργός Εξωτερικών κ. Αλ. Ζαΐμης, εξ Αχαΐας. Και κάλεσε τότε σύμφωνα με τις πληροφορίες-μας, τους επερωτώντες βουλευτές ιδιαίτερα και τους είπε ότι αυτός θα ενεργήσει όπως εκείνοι του πουν. Και φαίνεται ότι δεν πήρε καμιά ευθύνη, μετέθεσε το θέμα στο ΠΑΣΟΚ, και υπέκυψαν οι πάντες στις πιέσεις του νυν υφυπουργού Αποδήμου Ελληνισμού, κ. Ασημάκη Φωτήλα, ο οποίος συμπτωματικά είναι πρώτος ξάδελφος του χουντικού διπλωμάτη.

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΤΩΡΑ ΤΟΥ κ. ΚΑΨΗ

ΣΥΜΦΩΝΑ με θετικές πληροφορίες του ΑΝΤΙ, το όλο θέμα είναι σε γνώση κυβερνητικών παραγόντων μετά από συγκεκριμένες καταγγελίες μελών του ΠΑΣΟΚ, στελεχών και φίλων του ΠΑΚ στην Ιταλία τότε που ο «πρόξενος», κάρφωνε δημοκράτες φοιτητές στη χούντα.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Φωτήλα δηλαδή, είναι σε γνώση της κυβέρνησης: Γιατι και από την επερώτηση το 1977 βουλευτών του ΠΑΣΟΚ γνωρίζει το θέμα και από στελέχη του ΠΑΚ και άλλων αντιδικτατορικών οργανώσεων (ΠΑΜ κτλ.) γνωρίζει

...μετέβην
προσωπικώς με
πρόχειρον περιβολήν
εις την πλατείαν,
συνέλεξα διαφόρους
προκηρύξεις ας και
επισυνάπτω και
ανεχώρησα πάραυτα,
μεταβάς, εις το
Πρόξενείο...

(Από το έγγραφο-
αναφορά του
«Πρόξενου» της
Χούντας και νυν
«διαπραγματευτή»
Φωτήλα. ΑΝΤΙ τχ.
80)

την πολιτεία του κ. «πρόξενου». Παρ' όλα αυτά η κυβέρνηση και ιδιαίτερα ο επικεφαλής των διαπραγματεύσεων υφυπουργός κ. Καψής, που είναι και προϊστάμενος του Κ. Φωτήλα, εξακολουθούν να διατηρούν τον «πεπειραμένο» —για τις χαφιέδικές-του ικανότητες άραγε;— «διπλωμάτη», στη θέση του μέλους της ελληνικής αντιπροσωπείας που διαπραγματεύεται το θέμα των βάσεων.

ΣΕ ΛΙΓΕΣ μέρες η κυβέρνηση θα καλέσει το λαό να τιμήσει τη λαϊκή εξέγερση του Νοέμβρη του '73 στο Πολυτεχνείο και την αντίσταση του ελληνικού λαού στη χούντα. Σε τέτοια θέματα σαν την περίπτωση του «πρόξενου-διπλωμάτη» κ. Κ. Φωτήλα δεν χωράνε συμβιβασμοί, δεν υπάρχουν δικαιολογίες, δεν μετρούν «εξηγήσεις». Γιατι ο κύριος αυτός, δεν ήταν παρά ένας κοινός καταδότης της χούντας, και ένας υπερασπιστής των «απόψεων» του δικτατορικού καθεστώτος στο εξωτερικό. Η κυβέρνηση όσο τον κρατά στη θέση-του το μόνο που επιτυγχάνει είναι να προκαλεί το δημοκρατικό αίσθημα του λαού. Ας τιμήσει και ας σεβαστεί τον εαυτό-της και τις διακηρύξεις-της.

ΤΕΡΑΣΤΙΟ το ηθικό και πολιτικό σκάνδαλο. Ο Κ. Φωτήλας πρέπει αμέσως να αποπεμφθεί. Αλλά όχι μόνον αυτό: Πρέπει να μάθουμε πώς και γιατί επιλέχθηκε σαν μέλος της αντιπροσωπείας και γιατί ο ευαίσθητος τέως δημοσιογράφος κ. Γ. Καψής —που δεινά πολέμησε τη χούντα— διατηρεί στη θέση-του το χουντικό διπλωμάτη και μετά τις καταγγελίες που του έχουν γίνει.

ΓΙΑ ΟΛΑ αυτά θα περιμένουμε άλλες δεκαπέντε ημέρες...□

ΓΙΩΡΓΗΣ ΖΑΡΚΟΣ

ΤΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Η ΛΗΜΝΟΣ ΣΤΙΣ ΝΑΤΟΪΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ:

ΑΠΟ ΤΗΝ «WINTEX-CIMEX '81» ΣΤΗΝ «APEX-EXPRESS '82»

Σφυγμομέτρηση της Συμμαχίας

του Ρεπόρτερ

Ματαιώνονται λοιπόν ασκήσεις του ΝΑΤΟ, εξαιτίας τεχνικών δυσκολιών ή ακόμα χειρότερα επειδή το ελληνικό έγγραφο —που ζητούσε τον χαρακτηρισμό της Λήμνου σαν σημείο που δέχεται επίθεση— «χάθηκε» ανάμεσα στα άλλα χαρτιά του Στρατηγείου της Νεάπολης;

Οι αστείες δικαιολογίες που εξακολουθεί να προβάλλει το ΝΑΤΟ, την ίδια ώρα που ο πρωθυπουργός κ. Παπανδρέου επιθεωρεί τις στρατιωτικές δυνάμεις στον Έβρο, την Μυτιλήνη και την Λήμνο, δεν γίνονται φυσικά πιστευτές από κανέναν.

Πίσω από την πρόσφατη ματαίωση της άσκησης «APEX-EXPRESS '82», υπάρχει παρασκήνιο, συγκρούσεις, διαβήματα και η επίμονη άρνηση της Νατοϊκής Συμμαχίας να αναγνωρίσει τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας. Ενώ όλη η «υπόθεση Λήμνου» έχει και την προϊστορία της...

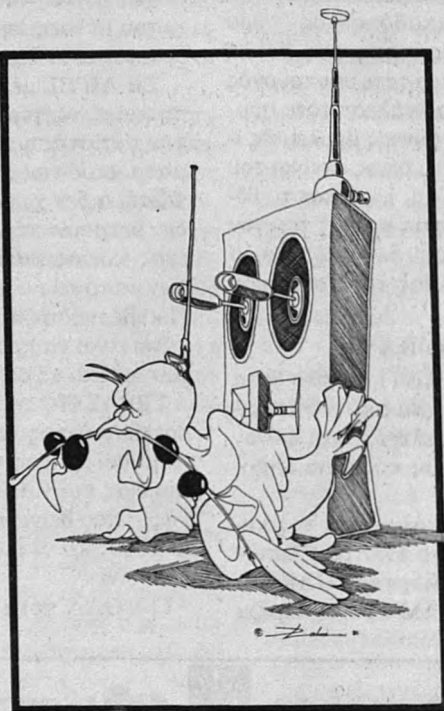
«Τα προβλήματα της εθνικής ανεξαρτησίας και διαφύλαξης της ακεραιότητας της χώρας, θα αποτελέσουν ένα απ' τα σημεία των αγεφύρωτων αντιθέσεων με τη Δεξιά και αντικείμενο σταθερού αγώνα, ώστε να αποτραπούν τα ασφυκτικά δεδομένα που δημιουργεί η μειοδοσία της Δεξιάς πριν φτάσουμε στο τελευταίο σκαλοπάτι»' έτσι τέλειωνε το άρθρο του ΑΝΤΙ, της 8.5.1981 (τχ. 177).

Αφορμή είχε σταθεί το «επεισόδιο της Λήμνου» που δημιουργήθηκε όταν το ΝΑΤΟ —στα πλαίσια της ψυχροπολεμικής άσκησης WINTEX-CIMEX '81— είχε αμφισβητήσει τα ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα στο νησί αυτό του Αιγαίου και η τότε κυβέρνηση του κ. Ράλλη —με υπουργό Αμύνης τον κ. Ευ. Αβέρωφ— κρίθηκε ότι κράτησε στάση τουλάχιστον υποτονική απέναντι στους άσπονδους φίλους-μας.

Οι έχοντες μνήμη, θα θυμούνται τις λεπτομέρειες των αποκαλύψεων του περιοδικού-μας, το θόρυβο που επακολούθησε και τις σφοδρές επικρίσεις όλης της —τότε— αντιπολίτευσης, προς την κυβέρνηση της ΝΔ.

«Η κυβέρνηση της ΝΔ» δήλωνε ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ και σημερινός πρωθυπουργός κ. Α. Παπανδρέου αμέσως μετά την αποκάλυψη του περιεχομένου της Νατοϊκής άσκησης, «έχει μέσα στα πλαίσια της Ατλαντικής Συμμαχίας παραχωρήσει στην Τουρκία δικαιώματα που υπονομεύουν την εθνική κυριαρχία στο Αιγαίο και υποβαθμίζουν αποφασιστικά την άμυνα της χώρας-μας».

Στις βαρύτερες αυτές κατηγορίες ο κ. Ευαγ. Αβέρωφ απάντησε τότε από την νατοϊκή πρωτεύουσα όπου συνεσκέπτετο με υπεκφυγές και ρητορικά σχήματα «εκτός θέματος». Όταν επέστρεψε δυο μέρες μετά από τις Βρυξέλλες, δήλωνε ότι το «θέμα της Λήμνου είναι μια λεπτο-

του Δημήτρη Λαλούση

μέρεια για το ΝΑΤΟ»!

Η αναφορά σε όλα όσα συνέβησαν πριν από ενάμιση χρόνο γίνεται για να δοθεί η προοπτική που αποσαφηνίζει καλύτερα τη σημασία όσων συντελέστηκαν τις τελευταίες μέρες με τη ματαίωση της Νατοϊκής άσκησης «APEX-EXPRESS '82» ύστερα από πρωτοβουλία της ελληνικής κυβέρνησης.

ΘΡΑΣΥΤΗΤΑ ΑΡΧΗΓΟΥ

Θα περίμενε κανείς ότι η αντίδραση του κ. Αβέρωφ θα ήταν επαινετική προς τις ενέργειες της κυβέρνησης και πάντως ότι δεν θα επέμενε να «πολυσκαλίζει» τα πράγματα.

Αντ' αυτού, επέκρινε την κυβέρνηση —αναληθώς όπως θα δούμε στη συνέχεια— ότι δεν προέβαλε, ως όφειλε, τις αντιρρήσεις-της κατά τη φάση σχεδιασμού της άσκησης αλλά ότι περίμενε, προφανώς για λόγους εντυπωσιασμού, να ματαιώσει την άσκηση την ύστατη στιγμή «με αποτέλεσμα να βλάπτεται η σοβαρότητα της χώρας-μας».

Σε δηλώσεις-του ο κ. Αβέρωφ σημείωνε ακόμη ότι «επί των ημερών-μας ηγέρθησαν διαφωνίες και για άλλα θέματα και για το θέμα του αεροδρομίου της Λήμνου... αλλά τις διαφωνίες-μας δεν περιμέναμε να προβάλουμε την τελευταία στιγμή».

Η δήλωση του αρχηγού της ΝΔ είναι βέβαια, μοναδική για τον πολιτικό αμοραλισμό-της. Προφανώς ο κ. Αβέρωφ θεωρεί ότι έχει απωλεσθεί η συλλογική μνήμη. Γιατι αλλιώς θα όφειλε να δικαιολογήσει το γεγονός ότι επί της υπουργείας-του όχι μόνον δεν προνοούσε για τις τουρκικές επιβουλές στη Λήμνο κατά τη φάση σχεδιασμού της Νατοϊκής άσκησης «WINTEX-CIMEX '81» αντίθετα μάλιστα:

Έλαβε μέρος —μέχρι τέλους— στη διεξαγωγή της άσκησης και επιπλέον ο, τότε επιτελής κ. Αγ. Γκράτσιος εξέδιδε μια μοναδική, σε ανόητη φλυαρία, ψυχροπολεμική ημερήσια διαταγή και, δέκα μέρες πριν από τη διεξαγωγή της άσκησης, (στις 7 Μαρτίου 1981), η ελληνική κυβέρνηση ανήγγειλε μονομερώς μια σειρά μέτρων αντίθετων με τα εθνικά συμφέροντα, μεταξύ των οποίων ήταν και ο περιορισμός της έκτασης της τερματικής γραμμής του αεροδιαδρόμου της Λήμνου!

Τέλος, έστειλε στην Άγκυρα τον πολύ κ. Ρούσσο μαζί με δύο εμπειρογνώμονες για «περαιτέρω» συζητήσεις στα θέματα εναερίου χώρου, στις 15 Μάρτη

'81 —δηλαδή τις ίδιες εκείνες ημέρες που διεξάγονταν η άσκηση και το ΝΑΤΟ υπακούοντας στις τουρκικές πιέσεις αμφισβητούσε τα κυριαρχικά-μας δικαιώματα στη Λήμνο.

Όλα αυτά —και όχι μόνον αυτά— εξηγούν τον τόνο της λακωνικής κυβερνητικής ανταπάντησης προς τον κ. Αβέρωφ: για το καλό το δικό-του καλύτερα να μην ειπωθούν λεπτομέρειες...

ΧΩΡΙΣ ΦΙΛΟΥΣ

Όμως ο κ. Αβέρωφ παρασύρθηκε από το αντιπολιτευτικό-του μένος και βιάστηκε να κατηγορήσει την κυβέρνηση ή δεν γνώριζε πράγματι όλη τη διαδικασία μέχρι το Σάββατο 6.11.82 όταν έγινε η κυβερνητική ανακοίνωση για τη ματαίωση της άσκησης;

Απόστρατος στρατιωτικός ηγέτης, φίλος της ΝΔ, παρατηρούσε μελαγχολικά ότι ο κ. Αβέρωφ δεν έχει πια κρίσιμες πληροφορίες από τους παλιούς φίλους-του στο στρατό: έπαυσαν πια να ελπίζουν στο άστρο-του. Γι' αυτό το λόγο, συνέχιζε, ο κ. Αβέρωφ, παρασύρθηκε σε δηλώσεις στηριζόμενος μόνον σε όσα ανέφερε η πρώτη κυβερνητική ανακοίνωση, αγνοώντας, πράγματι, τα προηγήθεντα.

ΟΙ ΦΙΛΟΙ «ΣΠΕΥΔΟΥΝ»

Όμως τα πράγματα έχουν την προϊστορία-τους. Το ΝΑΤΟ ήθελε να διεξαχθεί η άσκηση το Σεπτέμβριο. Το αίτημα απέκρουσε η ελληνική κυβέρνηση γιατί, δεν επιθυμούσε να γίνει πριν από τις δημοτικές εκλογές μια ψυχοπολεμική άσκηση. Και από τότε, πρότεινε στην ομάδα σχεδιασμού ότι η Λήμνος πρέπει να θεωρηθεί σαν «στόχος εχθρικής επίθεσης».

Ποιάς όμως επίθεσης; Η ματαιωθείσα άσκηση πρόβλεπε στο γενικό-της σενάριο ότι η Ελλάδα υποστατάι επίθεση από τα βουλγαρικά σύνορα. Μια άσκηση όπως η «ΑΡΕΧ - EXPRESS '82» προβλέπει ότι σε περίπτωση επίθεσης εναντίον μιας χώρας-μέλους, τότε σύσσωμη η Συμμαχία στέλνει βοήθεια και ενισχύσεις.

Αναδεικνύεται —και επιδεικνύεται— με τον τρόπο αυτό η συνοχή, η ενότητα και η αλληλεγγύη των χωρών-μελών.

Έτσι λοιπόν, χερσαίες και αεροπορικές δυνάμεις της Ιταλίας, της Δυτικής Γερμανίας, του Βελγίου, των ΗΠΑ και της Αγγλίας θα έσπευδαν να μας σώσουν από τους απειλητικούς «ερυθρούς».

Θα έσπευδαν, είπατε;

Όπως «έσπευσαν» και τώρα, μόλις η Ελλάδα υπενθύμισε ότι η Λήμνος αποτελεί μέρος της επικράτειάς-της. Η άσκηση που πρόβλεπε «μέτρα προστασίας»-

μας ματαιώθηκε οριστικά τη Δευτέρα 8 Νοεμβρίου μετά από διαβουλεύσεις πολιτικών και στρατιωτικών επιτροπών του ΝΑΤΟ...

Λέγεται ότι ο στρατηγός Ρότζερς διακιολογήθηκε για το «σενάριο» της άσκησης αναφέροντας ότι αυτές ήταν οι εντολές των πολιτικών επιτροπών της Συμμαχίας: ότι δηλαδή δεν μπορεί να περιλαμβάνει στα επείχερησιακά σχέδια των ασκήσεων, περιοχές όπου υπάρχουν διαμφισβητήσεις μεταξύ των κρατών-μελών.

Έτσι, «πέταξε το μπαλάκι» στην πολιτική επιτροπή που συνεδρίασε έκτακτα την Δευτέρα 8 Νοεμβρίου στις Βρυξέλλες. Εκεί ο Έλληνας εκπρόσωπος ανέπτυξε τις απόψεις της χώρας-μας, έγιναν άκαρπες συζητήσεις και το «μπαλάκι» γύρισε στο στρατηγό Ρότζερς που θεώρησε ότι «τεχνικά» δεν είναι πια πραγματοποιήσιμη η άσκηση. Άλλοι σχεδιασμοί και αναβολές δεν χωρούν —άλλωστε οι Ευρωπαίοι μπαινουν πια στα χριστουγεννιάτικα πανηγύρια και δεν μπορούν να ταλαιπωρούνται με «παιγνια πολέμου».

ΤΕΣΤ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Γιατί όμως η ελληνική κυβέρνηση «σκάλισε» την υπόθεση της Λήμνου; Δεν θα ήταν πολύ πιο φυσικό να προτείνει σαν πιθανό στόχο «εχθρικής επίθεσης» από βουλγαρικά σύνορα το αεροδρόμιο λ.χ. της Μίκρας; Ούτε αυτή η Τουρκία δεν θα πρόβαλε ένσταση. Αντίθετα μάλιστα...

Η ελληνική κυβέρνηση όμως ήθελε να κάνει ένα ακόμα «τεστ» στους εταίρους σχετικά με τις απόψεις-τους για τα κυριαρχικά, δικαιώματά-μας στο Αιγαίο. Την απάντηση στο «τεστ» την έλαβε. Είναι ασφαλώς πιο σαφής από τις διπλωματικές διατυπώσεις του κ. Μπαρτόλομου στις συζητήσεις που έχει τις μέρες αυτές με τον κ. Καψή (και αλίμονο με τον κ. Κ. Φωτίλα!).

Δεν ξέρουμε πόσο πολύ θα σκεφθεί ξανά και πάλι ο κ. Παπανδρέου τη σημασία, της «προστασίας»-μας από το ΝΑΤΟ. Που σπεύδει σύσσωμο μόνον όταν μας... επιτεθούν οι «αυθάδεις ερυθροί» (σ.σ. η διατύπωση ανήκει στον κ. Αγ. Γκράτσιο όταν συνέτασσε την ανεκδιήγητη εκείνη ημερήσια διαταγή της 16.3.81).

Το βέβαιο πάντως είναι ότι το πρωί της επομένης που ματαιώθηκε οριστικά η άσκηση, ο πρωθυπουργός έσπευσε στα ελληνοτουρκικά σύνορα, στον Έβρο, τη Λέσβο και τη Λήμνο για διήμερη επιθεώρηση των στρατιωτικών μονάδων.

Ψιλον / διβλία

Σολωμού 16, Αθήνα 148, τηλ. 3638257

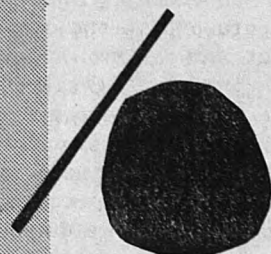
ΡΟΖΑ ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ • ΡΟΣΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΡΟΖΑ ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ • ΤΙ ΖΗΤΑΕΙ Ο ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ
—ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΗ ΦΥΛΑΚΗ
ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ • ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ
ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ • ΟΥΓΤΡΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ 1956
ΓΑΛΛ. ΚΙΝΗΜΑ ΟΙΚΟΓ. • ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΕΣΜΟΥ • ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΕΡΩΤΑ
ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ • ΕΙΡΗΝΙΚΗ ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ
ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΤΡΙΣΤΑΝ ΤΖΑΡΑ • Ο ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ Ο ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΟΣ
ΚΑΡΛ ΚΟΡΣ • ΠΑΤΙ ΕΙΜΑΙ ΜΑΡΞΙΣΤΗΣ
ΤΕΡΥ ΗΓΚΛΕΤΟΝ • Ο ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ
ΑΝΤΟΝ ΠΑΝΕΚΟΥΚ • Ο ΛΕΝΙΝ ΣΑΝ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ
ΤΖΑΝΦΡΑΝΚΟ ΣΑΝΓΚΟΥΙΝΕΤΤΙ • ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΑΡΛ ΚΟΡΣ • ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΠΛΟΥΑ ΦΡΕΛΙΧ • ΡΟΖΑ ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ Ο Β' ΤΟΜΟΣ

ΕΝΔΥΝΑΜΩΤΟ ΚΑΛΩΝ
ΟΙ ΑΝΟΙΧΤΕΣ ΦΛΕΒΕΣ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Λαϊκή συμμετοχή και θεσμικές μεταρρυθμίσεις

Με ευκαιρία τη συμπλήρωση ενός χρόνου διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, το ANTI εγκαινιάζει τη δημοσίευση μιας σειράς κειμένων, που εξετάζουν την πορεία της κυβερνητικής πολιτικής και ανιχνεύουν τις μελλοντικές προοπτικές της.

Στο σημερινό τεύχος δημοσιεύουμε:

● Το άρθρο του καθηγητή Δημ. Τσάτσου: «Λαϊκή συμμετοχή και θεσμικές μεταρρυθμίσεις» που ορισμένα σημεία του ανιχνεύονται ήδη στο κείμενό του με τίτλο «Κριτικός λόγος και

Δημοκρατία» που δημοσιεύτηκε στο τχ. 215.

● Την ανάλυση του Κ. Κίτσου «Κακοδαιμονία της οικονομίας οι παλινδρομήσεις και οι αμφιθυμίες».

Στο επόμενο τεύχος θα δημοσιευτούν:

● Ένα κείμενο του καθηγητή Χρ. Ροζάκη για την εξωτερική πολιτική της Αλλαγής, και

● Ένα ρεπορτάζ για τα οργανωτικά του ΠΑΣΟΚ και τις σχέσεις του κυβερνώντος κόμματος με τον κρατικό μηχανισμό.

Η μεγάλη προσδοκία

1. Δύο κεντρικά σημεία του προγράμματος της Αλλαγής και αντίστοιχα της πολιτικής προσδοκίας του κοινωνικού χώρου που, άσχετα αν ψήφισε και με ποιές επιφυλάξεις, πάντως στηρίζει σήμερα με την μετεκλογική του βούληση την Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, είναι:

● Η υλοποίηση της *λαϊκής συμμετοχής*.

● Η *έναρξη των διαδικασιών για την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου*, και κύρια του Συντάγματος.

2. Το ευρύτερο ζήτημα είναι η λαϊκή συμμετοχή. Είναι από τις θετικές προτάσεις και προθέσεις του Κινήματος της Αλλαγής, που από τις πρώτες μέρες της παρουσίας του στην πολιτική ζωή της χώρας επεσήμανε και δήλωσε ως προσδιοριστικό στοιχείο της πολιτικής και ιδεολογικής του ταυτότητας. Δεν παραβλέπω πως οι στόχοι αυτοί διατυπώθηκαν και από άλλες προοδευτικές δυνάμεις. Πολιτικά επίκαιρες, όμως, έγιναν με την εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ.

3. Συνεπές το Κίνημα προς το όραμα της ουσιαστικοποίησης της λαϊκής κυριαρχίας —γιατι αυτό σημαίνει «λαϊκή συμμετοχή»— έπαιξε κύριο και καίριο ρόλο στη μάχη που έδωσαν οι δημοκρατικές δυνάμεις εναντίον ορισμένων διατάξεων του κυβερνητικού Σχεδίου Συντάγματος του 1974, που τελικά όμως ψήφισε η λεγόμενη «Ε' Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων». Και εκεί το θεσμικό όραμα του ΠΑΣΟΚ διατυπώθηκε σε σειρά τροπολογιών στο κυβερνητικό Σχέδιο και υπογραμμίστηκε με τη ρητή και τιμητική δήλωση του Προέδρου του Ανδρέα Παπανδρέου, ότι ο τότε Εισηγητής της Μειοψηφίας —που συμπιπτει με αυτόν που υπογράφει αυτές τις γραμμές— εκφράζει όλα τα κόμματα της τότε αντιπολίτευσης και όχι μόνο την ΕΚΝΔ που τότε ανήκε. Επίκεντρο της προσπάθειας εκείνης ήταν η κατοχύρωση της λαϊκής συμμετοχής στις διαδικασίες παραγωγής της πολιτειακής βούλησης. Συνέπεια αυτής της βασικής θέσης ήταν και οι προτάσεις του ΠΑΣΟΚ για: περιορισμό των υπερεξουσιών του Προέδρου της Δημοκρατίας, για την άμεση εκλογή του, για τη θέσπιση δεύτερου νομοθετικού σώματος με εκπροσώπηση των οργανωμένων κοινωνικών ομάδων κ.ά.

Ο βαθμός υλοποίησης της λαϊκής συμμετοχής

1. Η αντιπροσωπευτική Δημοκρατία βρίσκεται, πολύ καιρό τώρα, στο σταυροδρόμι της ιστορίας της: Ο ουδέτερος «λαός» μετασχηματίζεται σε κοινωνία με δική της δυναμική και δικές της μορφές οργάνωσης. Ο εκλογέας μεταμορφώνεται σε πολίτη με αξιώσεις και δικαιώματα ουσιαστικής συμμετοχής στο πολιτικό γίγνεσθαι που τον αφορά. Ένα Σύνταγμα που επιμένει να αγνοεί αυτούς τους μετασχηματισμούς και που δεν τους αποδέχεται στην κανονιστική λογική του χάνει προοδευτικά το ρυθμιστικό του κύρος. Η αντιπροσωπευτική Δημοκρατία μας, με άλλα λόγια, αποκτά στοιχεία αμεσότητας και ανάγει τη λαϊκή συμμετοχή σε ουσιαστικό της στοιχείο. Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να αναζητηθούν οι αναγκαίες θεσμικές μετα-

βολές σε όλα τα επίπεδα και όλα τα πεδία, όπου πολιτικά και ιστορικά η αξίωση για συμμετοχή αποκτά *χαρακτήρα πολιτικής κατάκτησης*.

2. Πρέπει να αναγνωριστεί, πως στον πρώτο χρόνο διακυβέρνησης το ΠΑΣΟΚ έκανε βήματα προς περισσότερη λαϊκή συμμετοχή. Οι μεταρρυθμίσεις στη νομοθεσία για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και για τους Νομάρχες είναι θετικό και απτό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Ο νόμος-πλαίσιο για τα ΑΕΙ προβλέπει πλατιά συμμετοχή όλων των φορέων και ιδιαίτερα των φοιτητών στη διοίκηση του ανώτατου ιδρύματος. Η νέα νομοθεσία για τα δικαιώματα των εργαζομένων, χωρίς βέβαια να λύνει το πρόβλημα της συμμετοχής τους στη διοίκηση των επιχειρήσεων, κατοχυρώνει τα δικαιώματά τους έτσι, που να είναι δύσκολη μια απόφαση που να τους αφορά, χωρίς την ουσιαστική συμμετοχή τους.

3. Ενώ όμως τα συγκεκριμένα αυτά βήματα θα έπρεπε να χαιρετιστούν ως θετικά, μπάνει ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα που αγγίζει τη ρίζα της «λαϊκής συμμετοχής».

● Η αποτελεσματική πολιτική εξουσία έχει ως βασική προϋπόθεση μια *κοινωνική αποδοχή*, (Consensus societatis). Η αναγκαιότητα αυτής της κοινωνικής αποδοχής αυξάνει κατ' αρχήν στις ελληνικές συνθήκες του σήμερα, στο μέτρο που η πολιτική εξουσία *πραγματοποιεί ριζικές μεταβολές*.

● Η κοινωνική αυτή αποδοχή σε μια κοινωνία με πολιτική εγρήγορση, προϋποθέτει επίγνωση των συγκεκριμένων *κοινωνικοοικονομικών και πολιτικών προβλημάτων σε όλη τους την πολυπλοκότητα*. Αφηρημένη κοινωνική αποδοχή, χωρίς γνώση της συγκεκριμένης πραγματικότητας, είναι στάση ψυχολογική, διαισθητική ή προσωπολατρική. Δεν είναι όμως στάση βαθύτερα πολιτική που ν' αντέχει στο χρόνο και πάντως δεν αποτελεί κοινωνικό consensus.

● Έτσι, μια από τις πιο βασικές μορφές λαϊκής συμμετοχής είναι η *συνειδησιακή συμμετοχή*. Αυτή όμως προϋποθέτει *ξεκάθαρη πληροφόρηση της βάσης* από τους ποικίλους πολιτικούς φορείς. Με άλλα λόγια: πρώτη και καίρια μορφή λαϊκής συμμετοχής είναι το *μοίρασμα και αυτής ακόμα της πολιτικής απασιοδοξίας* με την κοινωνική βάση.

4. Στο σημείο αυτό ο πρώτος χρόνος του ΠΑΣΟΚ ως κυβέρνησης επιτρέπει την επισήμανση κάποιων προβλημάτων. Η αρχή της *πλήρους ενημέρωσης* για τα δεδομένα που καθορίζουν την πραγματικότητα στους βασικούς, πολιτικούς και οικονομικούς τομείς δεν έχει, όσο πρέπει, υλοποιηθεί. Εδώ δημιουργήθηκαν προβλήματα από την προεκλογική τακτική του Κινήματος. Η τακτική αυτή χαρακτηριζόταν από μια συχνά άμετρη *προεκλογική αισιοδοξία*, μια αισιοδοξία που οδήγησε το εκλογικό σώμα σε μια *ανεδαφικά θετική εκτίμηση* των μελλοντικών δυνατοτήτων. Αυτό βάζει, φοβόμαι, στενά όρια στις δυνατότητες της Κυβέρνησης να αποκαλύπτει σήμερα τη δυσμενή πραγματικότητα. Το επιχείρημα της *αναγκαίας* εκλογικής νίκης είναι σημαντικό. Πιστεύω όμως, πως το αποτέλεσμα

θα ήταν το ίδιο, ή περίπου το ίδιο αν τα μεγάλα αδιέξοδα που θα παραλάβαινε η νέα κυβέρνηση τα δήλωνε ως αδιέξοδα το Κίνημα, καλώντας τις κοινωνικές δυνάμεις να μοιραστούν το αδιέξοδο και την απαισιοδοξία και ως δική-τους υπόθεση.

5. Θετικό σημείο είναι η οργάνωση πολλών πολιτών στις τάξεις των κομμάτων. Το ΠΑΣΟΚ κατόρθωσε για πρώτη φορά στην ελληνική ιστορία να στρατεύσει τέτοιο αριθμό πολιτών κάτω από σοσιαλιστικό συμβολισμό. Η ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας όμως είναι η κατοχύρωση στοιχειωδών δημοκρατικών κανόνων στον ενδοκομματικό χώρο. Εδώ κυρίαρχη είναι η σημασία ενός συνεδρίου για την κομματική ζωή και δομή. Διπλή είναι αυτή η ανάγκη όταν το κόμμα βρίσκεται στην εξουσία, γιατί τότε είναι, που η ηγεσία-του χρειάζεται νόμιμα και ανανεούμενα τη νομιμοποιητική στήριξη της κομματικής βάσης. Κι αυτό το σημείο περνά στις προσδοκίες για το δεύτερο χρόνο του ΠΑΣΟΚ.

6. Η πολιτικοποίηση της ελληνικής κοινωνίας είναι ραγδαία. Η κοινωνία αυτή κερδίζεται για την επώδυνη μάχη της Αλλαγής όχι τόσο με την κατασκευή μιας αισιοδοξίας που διαψεύδεται εν τοις πράγμασι αλλά με τη συνειδητοποίηση πως η επώδυνη αυτή πορεία μέσα από δύσκολα, όσο πάει και πιο δύσκολα χρόνια, θα είναι μια πορεία πολιτών με βαθιά επίγνωση του τί τους περιμένει. Αυτή η πολιτική ενημέρωση χωρίς περιστροφές και ωραιοποιήσεις θα μπορούσε να ενταχθεί στη δουλειά του δεύτερου χρόνου του ΠΑΣΟΚ. Η λαϊκή συμμετοχή δεν υλοποιείται χωρίς ισότιμη συμμετοχή στη διαμόρφωση της κοινωνικής συνείδησης για το σύνολο των καιριών προβλημάτων που κάθε φορά αντιμετωπίζει η πολιτική εξουσία.

Η Βουλή δεν καθόρισε τους μεταρρυθμιστέους συνταγματικούς θεσμούς

1. Στον πρώτο αυτό κυβερνητικό χρόνο δεν τονίστηκε καθόλου η ανάγκη θεσμικών μεταβολών. Αναφέρομαι σε όσες περιέχονται στις σωστές υποδείξεις του ΠΑΣΟΚ στη Ε' Αναθεωρητική Βουλή.

2. Το πρόβλημα της αναγκαίας αναθεώρησης του Συντάγματος δεν μπορεί ούτε καν να τεθεί με κάποια θεμελίωση στο πλαίσιο αυτής της σύντομης τοποθέτησης. Γι' αυτό περιορίζομαι σε ένα και μόνο ειδικό αλλά εθνικά καίριο σημείο.

3. Βρέθηκαν δημοσιολόγοι που με, φοβούμαι, πολιτική αφέλεια υποστηρίζουν τούτο: Επειδή, ο πρώτος Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κ. Τσάτσος —και ως σήμερα ο κ. Καραμανλής— δεν άσκησαν τις υπερεξουσίες-τους, ο κίνδυνος από τις προβλεπόμενες στο Σύνταγμα υπερεξουσίες του Προέδρου της Δημοκρατίας ατόνισε και ο προεδρικός χαρακτήρας του Συντάγματος σχετικοποιήθηκε.

4. Οι συνταγματικοί θεσμοί όμως, πρέπει να είναι κοιταγμένοι με μακριά προοπτική. Μέσα στην προοπτική αυτή η σύγκρουση της θεσμοποιημένης λαϊκής κυριαρχίας, όπως εκφράζεται κάθε φορά μέσα από την κυβερνητική πλειοψηφία, με ένα Πρόεδρο εκλεγμένο από μια διαλυθείσα Βουλή και με άλλους ανύπαρκτους πια συσχετισμούς δυνάμεων είναι δυνατή και κάθε άλλο παρά απίθανη. Ο νέος Συνταγματολόγος, συνάδελφος Ευ.Β. Βενιζέλος πρόσφερε με την διδακτορική-του διατριβή («Η λογική του Πολιτεύματος και η δομή της εκτελεστικής εξουσίας στο Σύνταγμα του 1975, Θεσσαλονίκη 1980) και με την θεωρία-του για τα «λειτουργικά ισοδύναμα» (σελ. 70-100) πρόσφερε πλήρη θα έλεγα απόδειξη για τις παραπάνω σκέψεις και θέσεις. Και σημειώνω τελειώνοντας: Ένα αυταρχικό και υδροκεφαλικό Σύνταγμα όπως το δικό-μας λειτουργεί αυταρχικά και υδροκεφαλικά από μόνη την ύπαρξη των επικίνδυνων διατάξεων. Η δυνατότητα και μόνο της χρήσης των υπερεξουσιών του Προέδρου με όλες τις συνέπειες ενδεχόμενης πολιτικής ανωμαλίας, προωθεί ήδη το αυταρχικό και υδροκεφαλικό αποτέλεσμα, περιορίζοντας την άμεσα δημοκρατικά νομιμοποιημένη κυβερνητική εξουσία.

5. Οι σχετικές υποδείξεις του ΠΑΣΟΚ είναι διατυπωμένες στα πρακτικά της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής. Θα ήταν πολύτιμο υλικό για το πρώτο-του έτος, και περιμένουν την ενεργοποίησή-τους στο δεύτερο έτος.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΑΛΙΟΤΣΟΥ στις εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ

Ο ΜΕΣΑΙΟΣ ΤΟΙΧΟΣ
Μυθιστόρημα
(δεύτερη έκδοση)

ΜΑΘΗΜΑ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΣ
Μυθιστόρημα

Η ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΚΕΝΟΥ
Μυθιστόρημα
(δεύτερη έκδοση)

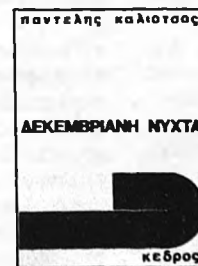
ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 7
Μυθιστόρημα

ΤΑ ΞΥΛΙΝΑ ΣΠΑΘΙΑ
Μυθιστόρημα
(δέκατη έκδοση)

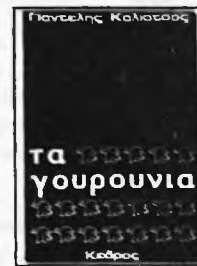
Η ΜΥΓΑ
(δεύτερη έκδοση)

ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΗ ΝΥΧΤΑ
Μυθιστόρημα

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΣ
Μυθιστόρημα
(δεύτερη έκδοση)

ΤΑ ΓΟΥΡΟΥΝΙΑ
Μυθιστόρημα

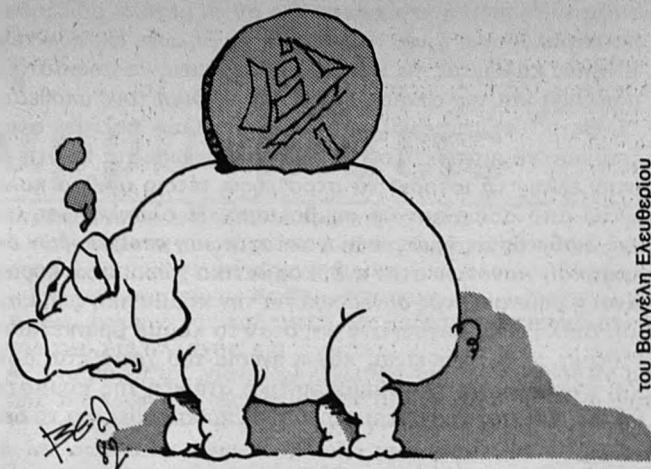
ΤΟ ΙΖΕΝΤΟΡΕ ΚΑΙ Τ' ΑΘΑΟΝΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 6 (Πάροδος 'Ακαδημίας) Τηλ. 36.15.783

ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

οι παλινδρομήσεις και οι αμφιθυμίες

του Κ. Κίτσου

Με τη λήξη του πρώτου δωδεκάμηνου άσκησης της εξουσίας από το ΠΑΣΟΚ το κυριότερο επίτευγμα της οικονομικής-του πολιτικής, αυτό, τουλάχιστον, που επίμονα προβάλλεται από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα ενημέρωσης, είναι ο δεκαπλασιασμός των κεφαλαίων που εισρέουν στην Ελλάδα από τα διάφορα Ταμεία της ... ΕΟΚ!

Σε άλλες στιγμές, η επίκληση σαν επιτυχίας στον οικονομικό τομέα της θετικής απόδοσης υπέρ της ελληνικής οικονομίας ενός θεσμού που με κατηγορηματικότητα είχε καταγγελλθεί στη διάρκεια της προηγούμενης επταετίας από τον κ. Παπανδρέου σαν προϋπόθεση βέβαιης οικονομικής-μας καταστροφής, θα μπορούσε να τροφοδοτήσει ειρωνικά αντιπολιτευτικά σχόλια. Τώρα, το μόνο που επιτρέπει, είναι η υποχρέωση προσηκτικής αναζήτησης ανάμεσα στις εσωτερικές λειτουργίες της κυβέρνησης και των οργανωτικών διαρθρώσεων του «κινήματος», των αιτίων διαμόρφωσης μιας κυβερνητικής πολιτικής, τόσο αναποτελεσματικής, ασυνεπής και αντιφατικής, ώστε το μοναδικό επίτευγμά-της να είναι η λειτουργία πλουτοπαραγωγικής πηγής — των Ταμείων της ΕΟΚ— που βρίσκεται έξω από την επιρροή των κυβερνητικών αποφάσεων και χειρισμών!

Αλλά οι αρνητικές συνέπειες, σε όλους τους τομείς, της οικονομικής πολιτικής που ασκήθηκε μεταξύ Νοεμβρίου 1981 και Νοεμβρίου 1982, είναι, άραγε, καρπός των σοσιαλιστικών μέτρων που χαρακτηρίζαν αυτή την πολιτική, ώστε να οδηγηθεί κανείς στο συμπέρασμα ότι ο σοσιαλισμός είναι αδύνατο να εμπνεύσει θετικές λύσεις στα τρέχοντα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα; Ή, μήπως, είναι απόδειξη ανυπαρξίας οικονομικής πολιτικής, οποιουδήποτε τύπου;

Πριν επιχειρηθεί απάντηση στο παραπάνω ερώτημα, που συνιστά και την κρίσιμότερη πλευρά θεώρησης του κυβερνητικού έργου, χρήσιμο είναι να δοθούν μερικά στοιχεία για την εξέλιξη των διαφόρων «μεγεθών της οικονομίας» —όπως λένε οι οικονομολόγοι— από την οποία προκύπτει η επιδείνωση των εθνικοοικονομικών-μας πραγμάτων.

• Πρώτο, **επενδύσεις.**

Ο τομέας είναι εκείνος που δικαιολογμένα συγκεντρώνει ακέραιο το ενδιαφέρον κάθε υπεύθυνης πολιτικής εξουσίας, γιατί από το ύψος και την ποιότητα των επενδύσεων που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο προσδιορίζεται, με νομοτελειακή καθαρότητα, η πορεία ολόκληρης της οικονομίας, και, κυρίως, η αποφυγή ανεργίας και υποαπασχόλησης. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, οι επενδύσεις στον βιομηχανικό τομέα σημείωσαν, φέτος, το μεγαλύτερο ποσοστό πτώσης της τελευταίας δεκαετίας. Σε τέτοιο, μάλιστα βαθμό, ώστε τα παρακρατούμενα —σύμφωνα με ειδική νομοσυντακτική απόφαση— ποσοστά από τις νέες καταθέσεις για να χρηματοδοτηθούν μακροπρόθεσμα τραπεζικά δάνεια —επενδύσεις— μένουν αζητήτα. Η Εθνική Τράπεζα, που είναι και ο μεγαλύτερος συλλέκτης καταθέσεων, τα παρακρατηθέντα ποσά τα έχει καταθέσει στην Τράπεζα της Ελλάδος, όπου και λιμνάζουν.

• Δεύτερο, **πληθωρισμός.**

Αν το ποσοστό του πληθωρισμού δεν υπερβεί, φέτος, το 26-27%, ίσο, δηλαδή με το ποσοστό του 1981, αυτό θα οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην αναβολή αυξήσεων των τιμολογίων των ειδών και υπηρεσιών που παρέχει το δημόσιο —νερό, ηλεκτρικό, μεταφορικά, τηλέφωνο, βενζίνη, κτλ.— και στην απαγόρευση που επεβλήθη σε πολλούς κλάδους του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας να αναπροσαρμόσουν τις τιμές των προϊόντων-τους σύμφωνα με τα νέα, αυξημένα στοιχεία του κόστους παραγωγής-τους —άλευρα, ψωμί, γάλα, μπύρα κτλ. Εφ' όσον δεν είχαν επιβληθεί αυτοί οι περιορισμοί ο «δείκτης τιμών καταναλωτή» θα είχε φτάσει στο 35%. Ποσοστό, που είναι αμφίβολο πως δε θα διαμορφωθεί το 1983, έστω και αν οι μόνες βελτιώσεις των αποδοχών των εργαζομένων θα είναι εκείνες που θα προέρχονται από την, ανάπηρη στην εφαρμογή-της, αυτόματη τιμαριθμική αναπροσαρμογή. Την έντονη πληθωριστική εξέλιξη προκάλεσαν, όχι μόνον οι σημαντικές αυξήσεις των κατώτατων μισθών, ημερομισθίων και συντάξεων, αλλά και η υποτίμηση της δραχμής έναντι του δολαρίου (31% στο δωδεκάμηνο) που έκανε ακριβότερα τα εισαγόμενα, καθώς, επίσης, και η

επιβολή πρόσθετης έμμεσης φορολογίας 200 δισεκατομμυρίων δραχμών. Εναντίον αυτών των πληθωριστικών πιέσεων η μόνη αποφασιστική αντενέργεια θα ήταν η αύξηση της **παραγωγικότητας** της εργασίας. Επιδεινώθηκε, αντί να βελτιωθεί. Στο δημόσιο τομέα, γιατί χιλιάδες νέων προσλήψεων ανεβάσαν το κόστος λειτουργίας-του. Στον ιδιωτικό τομέα, γιατί η απαγόρευση —ουσιαστικά— απολύσεων, σε συνδυασμό με την πτώση της παραγωγής υποχρέωσαν τους παραγωγούς σε ανατιμήσεις των προϊόντων-του για να καλυφθούν οι αυξημένες δαπάνες κατασκευής-τους.

• Τρίτο, **εισαγωγές-εξαγωγές.**

Το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας θα κυμανθεί, σε ψηλότερα από τα περσινά επίπεδα, ως προς το ύψος του ελλείματός-του. Η εξέλιξη, αντανakλά, κατά πειστικό τρόπο, το συνδυασμό των δυσμενών μεταβολών στην οικονομική-μας ζωή. Οι εισαγωγές ήταν, φέτος, μειωμένες κατά 700 εκ. δολάρια, λόγω περιορισμού των αγορών πετρελαίου, αφού, για τις εσωτερικές ανάγκες, χρησιμοποιήθηκε μέρος από το απόθεμα που είχε το 1981 συγκεντρωθεί. Μειωμένες ήταν οι εισαγωγές κεφαλαιουχικού εξοπλισμού (μηχανές για εργοστάσια κτλ.) λόγω καθήλωσης των παραγωγικών επενδύσεων. Αυξημένες ήταν, όμως, οι εισαγωγές ειδών άμεσης κατανάλωσης (τροφήμα, ρούχα, παπούτσια, κ.ά.) και αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης. Οι εισαγωγές των ειδών κατανάλωσης διευκολύνθηκαν από το γεγονός ότι τα εισαγόμενα, από τις χώρες της Κοινής Αγοράς κατά πρώτο λόγο, είχαν συγκριτικά χαμηλότερες τιμές από τα όμοια ή ομοειδή ελληνικά προϊόντα, γιατί σ' αυτές τις χώρες, ο πληθωρισμός «περπάτησε» με ποσοστό κατά τα δύο τρίτα μικρότερο του ελληνικού ποσοστού πληθωρισμού, και γιατί είναι προϊόντα καλύτερης ποιότητας. Σε ό,τι αφορά τις εισαγωγές αυτοκινήτων, υπερδιπλάσιες σε σχέση με τις περσινές, αυτές τις επέβαλε η σπουδή όσων διαθέτουν κάποιο αποταμίευμα να το «επενδύσουν» στο πάντοτε επιθυμητό Ι.Χ., για να προλάβουν τη συνεχή μείωση της αγοραστικής ικανότητας των δραχμών-τους.

• Τέταρτο, **κατανάλωση-καταθέσεις.**

Είναι χαρακτηριστικό της υλικής και ψυ-

χολογικής αποδυνάμωσης της εσωτερικής-μας αγοράς το γεγονός, ότι, ενώ λαπλάσιάζονται οι εισαγωγές αυτοκινήτων, η κατανάλωση τροφίμων, ειδών νοικοκυριού κτλ. έχει σημειώσει φέτος τη μεγαλύτερη υποχώρησή της από το 1974. Θα μπορούσε να υποτεθεί ότι η συρρίκνωση της καταναλωτικής συμπεριφοράς των ελληνικών νοικοκυριών οφείλεται στην αυξημένη αποταμιευτική-τους διάθεση. Ότι αυτό που περισσεύει από τις καθημερινές ανάγκες, δεν σπαταλιέται σε αγορές μη αναγκαίες, αλλά κατατίθεται σε κάποια Τράπεζα. Δεν είναι έτσι. Οι νέες καταθέσεις στις Τράπεζες και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, αν αφαιρεθούν οι τόκοι των προηγούμενων καταθέσεων και συνυπολογιστεί το ποσοστό του πληθωρισμού, είναι μικρότερες από πέρσι. Η μείωση της κατανάλωσης, συνεπώς, δεν οφείλεται σε άνοδο των αποταμιεύσεων, αλλά σε έλλειψη εισοδήματος. Και όπου αυτό το εισόδημα είναι επαρκές, η βεβαιότητα για την απαξίωσή-του, οδηγεί σε αγορές αυτοκινήτων, σε κάποιο παράνομο κτίσμα, ή σε λαθραία εξαγωγή-του στο εξωτερικό. Έτσι εξηγείται και το ότι οι επίσημες, με έκδοση αδειών, οικοδομικές εργασίες έχουν κατέβει κάτω από τα επίπεδα του 1980, ενώ οι αποδόσεις τουριστικού και ναυτιλιακού συναλλάγματος είναι χαμηλότερες από όσες κανονικά θα έπρεπε να είναι. Μέσω αυτών των συναλλαγματικών συναλλαγών γίνονται, συνήθως, οι καταθέσεις αποταμιευμάτων στο εξωτερικό.

● Πέμπτο, δημοσιονομικό έλλειμμα.

Το έλλειμμα του δημόσιου τομέα της οικονομίας, δηλαδή, του κρατικού προϋπολογισμού, και των προϋπολογισμών του ΙΚΑ και των κρατικοποιημένων εταιρειών και επιχειρήσεων (ΔΕΗ, ΟΤΕ, Εταιρεία Αστικών Συγκοινωνιών, κτλ.) υπολογίζεται να φτάσει τα 450 δισ. δραχμές, αντί των 250 δισ. που ήταν πέρσι. Η πολύ άσχημη τούτη εξέλιξη προήλθε από τις ογκώδεις επιβαρύνσεις που είχαν διάφοροι οργανισμοί, όπως το ΙΚΑ, με την αύξηση των συντάξεων και την πτώση των εισπράξεών-τους, από τους πολυάριθμους διορισμούς πλεονάζοντος προσωπικού, και από τη μειωμένη απόδοση των φορολογικών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού. Για να καλυφθούν τα ογκώδη έλλειμματα, το δημόσιο απορρόφησε από τις Τράπεζες το μεγαλύτερο ποσοστό των νέων καταθέσεων-τους, και εξέδωσε νέο χαρτονόμισμα. Το αποτέλεσμα αυτής της πρακτικής ήταν, οι εμπορικές Τράπεζες, να μην έχουν χρήματα για να χορηγήσουν δάνεια στους διάφορους τομείς της οικονομίας —στη μεταποίηση, στο εξαγωγικό εμπόριο, στις κατασκευές. Είναι ενδεικτικό της έλλειψης διαθεσίμων, το γεγονός ότι η Εθνική Τράπεζα δανείστηκε ήδη από την Τράπεζα της Ελλάδος 20 δισεκατομμύρια δραχμές ως τώρα, πληρώνοντας τόκο, γι' αυτά τα χρήματα, πάνω από το 30% το χρόνο. Το δημόσιο, δηλαδή, με την πολιτική δαπανών που ακολουθεί, έγινε υπαίτιο επίταξης του πληθωρισμού, με ταυτόχρονο σύνδρομο, την απόθαρρυνση της παραγωγής.

● Έκτο, συναλλαγματικό απόθεμα.

Τα διαθέσιμα της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο συνάλλαγμα —δολάρια, κυρίως— μειώθηκαν κατά 800 εκ. δολάρια, περίπου, φτάνοντας, έτσι, στο χαμηλότερο επίπεδό-τους από εικοσιπενταετίας, σε σχέση με το ύψος των εισαγωγών. Δεν μπορεί να καλύψει το διαθέσιμο αυτό συνάλλαγμα, εισαγωγές μεγαλύτερες των 25 ημερών, ίσες, δηλαδή, με το 7%, περίπου, των συνολικών, ετήσιων εισαγωγών-μας. Η κατάσταση, υποχρεώνει σε αναζήτηση δανείων από το εξωτερικό. Ήδη αναζητούνται δάνεια ύψους 1,5 δισεκατομμυρίων δολαρίων, για να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες του 1983, που προβλέπεται να είναι ένας, ακόμα χειρότερος, συναλλαγματικά, χρόνος. Οι προσπάθειες για εξασφάλιση οποιασδήποτε μορφής συναλλαγματικών ενισχύσεων από τις πλούσιες πετρελαιοπαραγωγούς χώρες της Μέσης Ανατολής, δεν καρποφόρησαν. Μελετάται, έτσι, η χρησιμοποίηση από το κράτος του συναλλάγματος που έχουν συγκεντρωμένο οι εμπορικές Τράπεζες —καταθέσεις πελατών-τους στο εξωτερικό, δάνεια για χρηματοδοτήσεις επενδύσεων κτλ.— και που το ύψος-τους υπερβαίνει το ένα δισεκατομμύριο δολάρια. Αν χρησιμοποιηθεί, όμως, αυτό το συνάλλαγμα δεν είναι βέβαιο πως δεν θα υπάρξουν εξαιρετικά δυσμενείς αντίκτυποι στο εξωτερικό.

Μια λύση για την ελάφρυνση του βάρους που ασκεί το συναλλαγματικό πρόβλημα, θα ήταν ο περιορισμός των εισαγωγών. Δεν αποκλείεται η προσφυγή και σ' αυτή τη λύση με άμεσες και έμμεσες μεθόδους. Με αίτημα, δηλαδή, προς την ΕΟΚ να επιτραπεί η προσωρινή απαγόρευση ορισμένων εισαγωγών, ή με επιβολή υπερβολικά μεγάλων φόρων κατανάλωσης στα εισαγόμενα. Τέτοιοι φόροι, αντιμετωπίζονται με το νέο προϋπολογισμό, να επιβληθούν στα αυτοκίνητα (άλλο κίνητρο για τη σπουδή της αγοράς-τους), και σε είδη πολυτελείας. Κάθε μέτρο, εν τούτοις, που θα επιδιώκει μείωση των εισαγομένων ή επιβάρυνση της τιμής-τους, θα δημιουργεί πρόσθετες αιτίες πληθωρισμού. Έτσι, ώστε να διαιωνίζεται ο φαύλος κύκλος: της μείωσης των συναλλαγματικών εσόδων της χώρας εξαιτίας του πληθωρισμού, και να επιτείνεται ο πληθωρισμός, για να γίνουν οικονομίες στις συναλλαγματικές-μας δαπάνες!

Ανακεφαλαιώνοντας όσα παραπάνω εκτεθήκαν για να δοθεί μιά —αρκετά ατελής— εικόνα της πορείας των εθνικών οικονομικών πραγμάτων, θα μπορούσε να λεχθεί, ότι στον πρώτο χρόνο άσκησης της εξουσίας από την κυβέρνηση του κ. Α. Παπανδρέου, όλα πήγαν πολύ χειρότερα από όσο τα προηγούμενα χρόνια. Ότι ο κύριος στόχος, που αυτή η κυβέρνηση είχε θέσει, να ανακόψει, δηλαδή, τον κατήφορο της οικονομίας, ώστε από το 1983, με την εφαρμογή και του «πενταετούς προγράμματος» που ετοιμάζεται να αρχίσει η ανοδική πορεία, δεν εκπληρώθηκε. Τι έφταιξε;

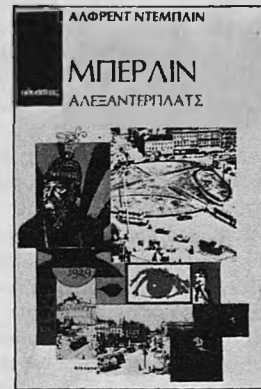
Είναι βέβαιο ότι στη διάρκεια του δωδεκάμηνου, η κυβέρνηση, δεν έπεισε ότι δια-

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΟΔΥΣΣΕΑΣ**

ΣΟΛΩΝΟΣ 116 - ΤΗΛ. 3619 724

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1982

Ντέμπλιν

Μπερλίν 'Αλεξάντερ Πλάτς: Τό μνημειώδες μυθιστόρημα που ζωντάνεψε για χιλιάδες θεατές ο Φασμπίντερ.
σ. 472, δρχ. 320

Φελίνι

'Ο Φελίνι γιά τόν Φελίνι. 'Αναμνήσεις, άρθρα, δοκίμια, γράμματα.
σ. 212, δρχ. 150

Μπέλοου

'Αρπαξε τή μέρα. Μόνο τό παρόν είναι πραγματικό, τό έδω καί τώρα. Όμως ή φυγή είναι λύση;
σ. 136, δρχ. 100

Μαγιακόφσκι

Ποίηση. Τόμοι δύο. 'Απόδοση από τά ρωσικά Πέτρου 'Ανταίου.
σ. 250, 215, δρχ. 300, 250

Τσάντλερ

'Η κυρία τής λίμνης. Πόσα πάθη, ύποψίες, εγκλήματα σκεπάζουν άραγε τά νερά τής λίμνης;
σ. 288, δρχ. 200

Κολέτι

Οί Ιδεολογίες από τό '68 μέχρι σήμερα. Μάης '68, σχολή Φρανκφούρτης, μορφωτική επανάσταση, σοβιετικός μαρξισμός, εύρωκομμουνισμός.
σ. 84, δρχ. 80

Παρορίτης

Διηγήματα. Μέ εισαγωγή καί επιμέλεια Στέλιου Φώκου.
σ. 182, δρχ. 220

'Επανεκδόσεις

Πικάσο, Τά γράφτα τοῦ Πικάσο
Μαγιακόφσκι, 'Ερωτικά γράμματα στή Λίλια Μπρίκ
'Αλίκη Χ., 'Η 'Αλίκη στή χώρα τοῦ LSD
Μπαράσκαγια, 'Επτά ημέρες μιᾶς γυναίκα

θέτει οικονομική πολιτική, και υπουργούς ικανούς να την εφαρμόσουν. Αντίθετα, με τις ανακλήσεις μέτρων —όπως ο περίφημος ΦΑΠ— φόρος ακίνητης περιουσίας, τις επαναποδόσεις στις επιχειρήσεις χρηματοδοτικών και φορολογικών διευκολύνσεων που τους είχαν αφαιρεθεί, την εγκατάλειψη των κοινωνικοποιήσεων, και άλλα παρόμοια—, δημιούργησε την πεποίθηση, πως όχι μόνο δεν είχε έτοιμο ένα σχέδιο οικονομικής δραστηριότητας, αλλά ότι και οι αυτοσχεδιασμοί, έστω, δεν ήταν καρπός συλλογικής εργασίας, αλλά ατομικές πρωτοβουλίες, που συχνά ανετρέποντο από την αντίθετη γνώμη κάποιων ισχυρότερων κυβερνητικών ή κομματικών παραγόντων.

Και αυτή μεν η εντύπωση, δεν είναι αβάσιμη. Τι συνετέλεσε, όμως στη διαμόρφωση μιας τόσο αδέξιας συμπεριφοράς; Όταν, μάλιστα, είναι δεδομένο πως πολλοί από τους οικονομικούς υπουργούς, τους πριν και τους μετά την κυβερνητική «ανάδωψη», αν δεν ήταν καλύτεροι από όσους αντίστοιχα διαθέταν οι κυβερνήσεις της «Ν. Δημοκρατίας», δεν ήταν λιγότερο προικισμένοι επιστημονικά, απ' αυτούς;

Η απάντηση στο ερώτημα, αν ήταν δύσκολη στον πρώτο καιρό της εξουσίας του ΠΑΣΟΚ, τώρα πια δεν είναι. Η ευθύνη για τις αναποτελεσματικότητες, τις ασυνέπειες, τις αντιφατικότητες βαρβαίνει αμέσως το δίχασμα των ηγετικών ή των παραγερτικών κύκλων του ΠΑΣΟΚ, σ' εκείνους που θέλουν να εφαρμοστεί μια πρόσφορη για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων οικονομικών προβλημάτων, πολιτική, και σ' εκείνους, τους άπεφθους σοσιαλιστές, που δεν ενδιαφέρονται αν τα διάφορα μέτρα θα είναι ή όχι αποδοτικά, αλλά αν θα πειθαρχούν στα όσα προβλέπονται από τα παραδοσιακά συνταγολόγια του μαρξισμού - λενισμού - σταλινισμού! Αναπόφευκτο αποτέλεσμα του διχασμού των πηγών κυβερνητικών αποφάσεων, ήταν η τρομακτική επιδείνωση των λειτουργιών της οικονομίας, η εδραίωση ενός παραλυτικού κλίματος αβεβαιότητας για την αυριανή κυβερνητική συμπεριφορά, η αποδιοργάνωση του κρατικού μηχανισμού και των μηχανισμών των διαφόρων Οργανισμών του Δημοσίου, η ένταση της εγγκεντρικής, αντικοινωνικής αντίδρασης όλων,

για να εξασφαλίσουν όσο μπορούν περισσότερο, όσο μπορούν πιο γρήγορα, αδιαφορώντας για τις συνέπειες της στάσης-τους.

Η πολιτική των άμεσων και έμμεσων παροχών προς τους εισοδηματικά ασθενέστερους και προς τους αγρότες, που πειθαρχεί, αναμφισβήτητα, σε υγιείς πολιτικές και κοινωνικές επιδιώξεις, διότι δεν υποστηρίχθηκε με ορθά οικονομικά μέτρα, αλλά, αντίθετα, πυροδότησε εντελώς λαθμενές εντυπώσεις για τις υποχρεώσεις που γεννούσε στο πεδίο της εργατικής απόδοσης η προνομιακή μέριμνα του κράτους υπέρ των «μη προνομιάχων», είχε αποτελέσματα διαμετρικά αντίθετα από όσα επιδιώκονταν. Έρριξε την παραγωγικότητα της εργασίας, επιτάχυνε τον πληθωρισμό, μηδένισε την πραγματική αξία των ονομαστικών αυξήσεων μισθών και ημερομισθίων, επιδείνωσε τις διαχειριστικές δυσχέρειες των επιχειρήσεων, πολλαπλασίασε τους ανέργους, τροφοδότησε απεργιακές κινητοποιήσεις, που δημιουργούν, με τη σειρά-τους, ένα νέο κύκλο δυσμενών καταστάσεων στην οικονομία. Κατέληξε, έτσι, να αντιμετωπίζεται από την κυβέρνηση ακόμα και η «διόρθωση» ορισμένων από τα δικαιώματα που προβλέπονται υπέρ των εργαζομένων ο νόμος «αντι-330» —όπως καθιερώθηκε να λέγεται— ώστε να περιοριστεί το διεκδικητικό ρεύμα, που εκδηλώνεται σε πλήρως ακατάλληλη εποχή για την ικανοποίησή-του.

Ένα άλλο πεδίο στο οποίο εκδηλώθηκε, η εμπνευσμένη από τα σοσιαλιστικά παραγγέλματα, παρέμβαση των «κλαδικών» και των τοποθετημένων σε θέσεις γενικών γραμματέων υπουργείων, διευθυντών υπηρεσιών κτλ., «πιστών» του «κινήματος», ήταν η παροχή «κινήτρων» προς τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας, για την ενθάρρυνση της παραγωγής, και τη διευκόλυνση των εξαγωγών. Κάθε κυβερνητικό μέτρο, που ορισμένοι, από τους συντεταγμένους και με αίσθημα ευθύνης, υπουργοί, εισηγούντο, καταγγέλονταν από τους «αδιάλλακτους» σαν υποχώρηση απέναντι στο κεφάλαιο, σαν κατολίωση της «σοσιαλιστικής» κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ στις πεπατημένες των αντικοινωνικών παροχών στην εργοδοσία! Η θέση των υπουργών, απ' αφορμή αυτές τις καταγγε-

λίες, γινόταν δύσκολη, και μόνον η απειλή παραίτησής-τους κατάφερνε, τελικά, να επιβάλει την εισήγησή-τους. Έτσι έγινε δυνατή η πρόσφατη θεσμοθέτηση ορισμένων διευκολύνσεων για τις εξαγωγικές επιχειρήσεις, και μελετάται η καθιέρωση ανάλογων μέτρων και για την εμπορική ναυτιλία, ώστε να σταματήσει το δέσιμο των ελληνικών караβιών, η ανεργία που συνεπάγεται, και η απώλεια πολυτιμότητος συναλλάγματος.

Η ίδια αντίδραση των «αδιάλλακτων» ματαιώσε την εφαρμογή, ως τώρα, μέτρων για τις λεγόμενες προβληματικές επιχειρήσεις. Με λογικό αποτέλεσμα, να έχουν αποσυντεθεί στη διάρκεια ενός ολόκληρου χρόνου, που λειτουργούν, σαν ετοιμοθάνατοι, οι οποίοι κρατούνται στη ζωή με φιάλες οξυγόνου, είναι σταγονομετρικές, δηλαδή, χρηματοδοτήσεις για να μην απολυθεί το προσωπικό-τους! Η πτώση της βιομηχανικής παραγωγής τον Αύγουστο κατά 15% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα Ιούλιο, είναι συνέπεια αυτής της αδράνειας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της ελληνικής βιομηχανίας, της αρνητικότητας όσων μέτρων παίρνονται, δήθεν, για την εξυγίανση της λειτουργίας-της. Στο τέλος του περασμένου Αυγούστου η βιομηχανική-μας παραγωγή βρισκόταν στα επίπεδα του Αυγούστου του 1976! Είχε οπισθοδρομήσει, δηλαδή, κατά έξι ολόκληρα χρόνια!

Είναι φανερό, ότι, στη διάρκεια του δωδεκάμηνου, όσα συντελέσαν στη χειροτέρευση της ελληνικής οικονομίας, δεν είναι προϊόν μιας σοσιαλιστικής πολιτικής. Αλλά της αδυναμίας διαμόρφωσης οποιασδήποτε πολιτικής, που θα διέθετε κάποια κεντρική φιλοσοφία, και, πριν απ' όλα, θα αναζητούσε τα καταλληλότερα μέτρα για να ανακόψει τον κατήφορο της οικονομικής δραστηριότητας του τόπου. Αν, η ίδια δράση των «σοσιαλιστών» συνεχιστεί και το επόμενο δωδεκάμηνο, τα πράγματα θα γίνουν ιδιαίτερα σοβαρά. Η ελληνική οικονομία θα μείνει πολύ πίσω σε σύγκριση με τις ευρωπαϊκές οικονομίες. Και αυτό δεν θα είναι μόνο καταδίκη των σοσιαλιστικών αναζητήσεων ενός «τρίτου δρόμου». Θα είναι, καταδίκη, για άγνωστο πόσα χρόνια, του μέλλοντος της χώρας.

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΣΗΜΑΙΑ

εφημερίδα

του Κ.Ο. του Κ.Κ.Ε.(μ-λ)

ΑΘΗΝΑ Σαλμού 5 - τηλ. 3815587

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΘΕΣ/ΚΗ Εγνατίας 126 - τηλ. 278878

κυκλοφορεί

Κάθε δεύτερη Παρασκευή

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΖΩΡΑΔΟΥ ΠΛΗΤΗΣ 17
36-39 780

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΠΑΡΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΙΜΗ
ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΟΛΩΝ
ΤΩΝ ΑΝΤΙΕΞΕΣ/ΣΕΤΙ-
ΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
"Ελεύθερος Τύπος"

Θα ανοίξουν οι πόρτες του Ναού για τους πιστούς;

Το προσεχές 11ο Συνέδριο του ΚΚΕ αρ-
χίζει ήδη να αποτελεί θέμα συζήτησης
στους πολιτικούς κύκλους και τις δυνά-
μεις της αριστεράς, και ίσως βρεθεί στο ε-
πίκεντρο του ενδιαφέροντος, όσο θα πλη-
σιάζει η ημερομηνία της διεξαγωγής-του.
Το ενδιαφέρον και η σημασία του Συνέ-
δριου ενισχύονται από τις πρόσφατες πο-
λιτικές εξελίξεις αλλά και από τα γεγονό-
τα που μεσολάβησαν από το 1978, όταν
δηλαδή πραγματοποιήθηκε η προηγούμε-
νη πανοργανωτική διαδικασία του κόμμα-
τος: τα πρόσφατα —θετικά για το ΚΚΕ—
αποτελέσματα των Δημοτικών Εκλογών,
το πολιτικό κλίμα που διαμορφώνεται με
την όξυνση των σχέσεων ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ και
τη δημοσιοποίησή-της με την πρόσφατη
συνέντευξη του κ. Α. Παπανδρέου στα
«Νέα», ο νέος ρόλος που καλείται να παί-
ξει η κυρίαρχη —τουλάχιστον από ποσο-
τική άποψη— δύναμη της κομμουνιστικής
Αριστεράς και τέλος μια σειρά παγκό-
σμιες εξελίξεις (για να αναφέρουμε μόνο
την όξυνση των διεθνών σχέσεων ή το Πο-
λωνικό), στρέφουν την προσοχή της κοι-
νής γνώμης προς το Συνέδριο του ΚΚΕ.
Παρ' όλα αυτά, και παρά τις αρχικές δια-
κηρύξεις της ηγεσίας του ΚΚΕ, η προσυ-
νεδριακή ζύμωση στο εσωτερικό και τα
προπαγανδιστικά όργανα του κόμματος,
παραμένουν αποσπασματικές, μονόπλευ-
ρες και υποτονικές.

Μεσολάβησαν ασφαλώς οι δημοτικές ε-
κλογές, που ουσιαστικά ανέστειλαν τις
σχετικές συζητήσεις, με αποτέλεσμα ο
χρόνος που απομένει να θεωρείται ήδη
πολύ μικρός για τις απαιτήσεις του Συνέ-
δριου, όπως τις περιγράψαμε παραπάνω.
Πέρα όμως απ' αυτό, το σημαντικότερο
γεγονός είναι ότι ο όποιος διάλογος που
δημοσιεύθηκε στις στήλες του «Ριζοσπά-
στη» επιμένει ή να εξυμνεί άκριτα τις προ-
συεδριακές θέσεις της Κ.Ε. ή να ασχολεί-
ται με θέματα μερικά και δευτερεύοντα.

Γιατί ασφαλώς δεν μπορεί να θεωρη-
θούν σαν συνεισφορά στη δημοκρατική
συζήτηση, τα άρθρα του «Ριζοσπάστη»
που προτείνουν —αναφερόμενα στη βελ-
τίωση των εντύπων του ΚΚΕ— να μην υ-
πάρχουν «γυρίσματα» κάποιου άρθρου σε
άλλη σελίδα, άλλο «να ανέβει στην κορυ-
φή της σελίδας» ή ακόμα να «μην τυπώ-
νονται τίτλοι μέσα σε κόκκινο πλαίσιο», ό-
ταν την ίδια στιγμή είναι γνωστό ότι ο «Ρι-
ζοσπάστης» δεν διαβάζεται απ' όλα τα μέ-
λη του κόμματος («Ρ» 21.10.1978). Αν κά-
ποιοι του ΚΚΕ υποστηρίξουν ότι πρόκει-
ται πράγματι περί προσυνεδριακής συζή-
τησης ή υποβιβάζουν τις ίδιες τις θέσεις
που εκπόνθησαν, ή υποτιμούν τη βάση
του κόμματός-τους, ή επιλέγουν την πολι-

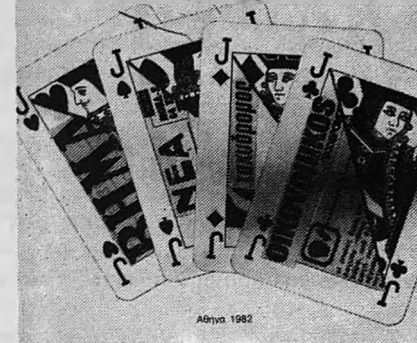
τική της στρουθοκαμήλου. Γιατί είναι γνω-
στό ότι και σοβαρές απόψεις υπάρχουν
—όσο υπάρχουν σοβαρά προβλήματα—
και αντίθετες θέσεις έχουν διατυπωθεί σε
κείμενα που ήδη έχουν δοθεί προς δημο-
σίευση. Ούτε βέβαια μπορεί να ευσταθεί
το πρόβλημα του χώρου: Αν είναι έτσι, α-
πλώς θα έπρεπε να αυξηθούν οι σελίδες ή
οι δύο μέρες που σήμερα αφιερώνονται
στον προσυνεδριακό διάλογο. Ή ακόμη
να ιεραρχηθεί η δημοσίευση αυτών των
κειμένων, από την απάντηση σε ερωτή-
σεις, που θυμίζει περισσότερο σχολικές
εικόνες ή «κομματικά φροντιστήρια» στην
καλύτερη περίπτωση, παρά δημοκρατική
εσωτερική συζήτηση, που δεν πρέπει να
κατευθύνεται σε ορισμένα θέματα αλλά
να αφήνεται ελεύθερη και συνεπώς δυνα-
μικά δημιουργική.

Εκτός και αν η ηγεσία του ΚΚΕ έχει επι-
λέξει την εσπευσμένη διεξαγωγή ενός Συ-
νεδρίου σιωπής όπου τα υπάρχοντα προ-
βλήματα και οι όποιες φωνές, θα καλυ-
φθούν από τις θριαμβολογίες των Δημοτι-
κών Εκλογών, που όπως επίσης είναι γνω-
στό δεν συγκινούν την πλειοψηφία της
κομματικής βάσης. Σε μια τέτοια περιπτώ-
ση θα έχουμε εκτός των άλλων —ίσως και
άμεσων— συνεπειών και μια εντελώς λαν-
θασμένη ερμηνεία των αποτελεσμάτων.
Γιατί αυτά αυξάνουν τις ευθύνες, προσκα-
λούν για προσαρμογές και διαφοροποιή-
σεις με βάση τη σημερινή πραγματικότη-
τα. Όπως θα έλεγε και ο κ. Φλωράκης, θα
έπρεπε να ανοίξουν διάπλατες τις πόρτες
της Εκκλησίας, κι όχι να τις κλείσουν, ώ-
στε και οι εντός πιστοί να αναπνέουν και
οι μέλλοντες να μπορούν να εισέλθουν
στο Ναό.

Θα αποκλειστούν λοιπόν οι αντίθετες α-
πόψεις, θα αντιμετωπιστούν με πιέσεις
και λογοκρισία ή θα υπάρξει ελεύθερος
και ουσιαστικός διάλογος. Θα χρησιμο-
ποιηθούν εκλεκτικές ή αντιδημοκρατικές
διακρίσεις και η συμμετοχή της βάσης θα
παραμείνει τυπική. Η στάση της ηγεσίας
του ΚΚΕ —στην πορεία που απομένει μέ-
χρι το Συνέδριο— απέναντι στη διαφωνία
και την κριτική, θα αποτελέσει και ένα σο-
βαρό δείκτη για την αξιοπιστία της κριτι-
κής για αυταρχισμό, που απευθύνεται σε
άλλες πολιτικές δυνάμεις και ιδίως το κυ-
βερνών κόμμα. Γιατί είναι φανερό ότι δεν
φτάνουν κάποιες άτονες συζητήσεις ή ε-
κλογές για να αποδειχθεί ο δημοκρατικός
χαρακτήρας ενός κόμματος που επαγγέ-
λεται μια άλλου τύπου δημοκρατία, όταν
όλα φαίνονται να είναι προκατασκευασμέ-
να και έτοιμα από πριν, εκτός ίσως από το
χρώμα των τίτλων του «Ριζοσπάστη»...

ΝΙΚΟΣ ΔΡΟΣΟΣ

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΛΑΜΠΡΑΚΗ
ή
Ο «ΒΑΛΕΣ» ΤΗΣ ΑΡΧΟΥΣΑΣ
ΤΑΞΗΣ

Αθήνα 1982

Κεντρική διάθεση:
Εκδόσεις Μπογιιάτη
Σόλωνος 99 - τηλ. 36.27.028

ΠΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΣΤΕΡΗΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ή Εφημερίδα των Εργαζομένων

ΠΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΣΤΕΡΗΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Εμφανίζει και άγνω-
στα καθίσταται για τα
ζωήματα του λαού

ΠΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

Εξάντας / Λογοτεχνία

Λάουρα Μπέτι

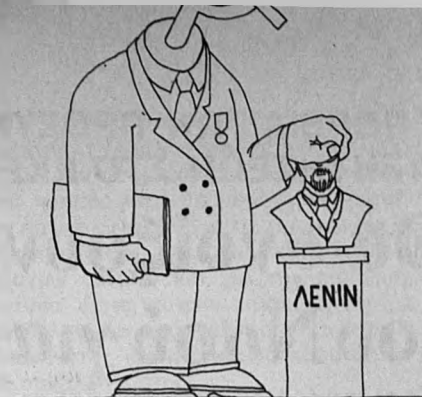
Ή κυρία μέ τό βέλο

Εκδόσεις «Εξάντας»
Κωλέττη 11-Αθήνα Τ.Τ. 145
τηλ. 36.04.885

Προς την πραγματική αλλαγή;

Του Πέτρου Εύθυμιου

Η πολιτική συγκυρία, όπως διαμορφώθηκε από τις δυο μεγάλες εκλογικές μάχες (βουλευτικές '81 και δημοτικές '82), δεν επέτρεψε το γεγονός του 11ου Συνεδρίου του ΚΚΕ να αποκτήσει μέχρι σήμερα τη διάσταση που του αναλογεί. Φάνηκε υποβαθμισμένο, όχι μόνο στο γενικότερο πολιτικό σκηνικό, αλλά και εσωκομματικά, μια και το κέντρο βάρους της κομματικής δραστηριότητας από το καλοκαίρι και δώθε στράφηκε στη διαδοχή των φεστιβάλ και των δημοτικών εκλογών.

ΈΝΑ ΜΗΝΑ μόλις πριν την τέλεσή-του, το 11ο Συνέδριο έρχεται σε πρώτο πλάνο, χωρίς ακόμα να έχει δείξει τη «φυσιογνωμία»-του. Οι «θέσεις» της Κ.Ε., μια «διευκρινιστική» συνέντευξη του κ. Φλωράκη, κάποιες τοποθετήσεις στο διάλογο, είναι τα μόνα στοιχεία που διαθέτει ο ενδιαφερόμενος εκτός κόμματος για να εκτιμήσει τα όσα συμβαίνουν στο ΚΚΕ. Και είναι σκόπιμο να στηριχθεί σ' αυτά και στην όποια πολιτική-του εμπειρία, μια και οι δημοσιογραφικές εκτιμήσεις και «πληροφορίες» για το χώρο του ΚΚΕ είναι συνήθως είτε γενίκευση κάποιων περιπτώσεων της κομματικής ζωής, είτε αυθαίρετες αντικειμενοποιήσεις των προσωπικών εκτιμήσεων, είτε κατευθυνόμενες «πληροφορίες», κάθε μορφής, προελεύσεως και σκοπιμότητας...

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΚΑΙ ΟΙ «ΘΕΣΕΙΣ»

ΑΠΟ ΤΗ συγκρότηση, τη θεματολογία, τη διατύπωση των «θέσεων» της Κ.Ε., αυτό που άμεσα προκύπτει είναι πως δεν βρισκόμαστε μπροστά σε ένα συνέδριο-τομή. Με κανέναν τρόπο και από πουθενά δεν αναφαίνεται μια διαφοροποίηση ουσίας, από τη λογική που διέπει τις θέσεις του 10ου Συνεδρίου, και την πολιτική αντίληψη που καθύθυνε τη δράση του κόμματος στην τετραετία 1978-1982.

ΤΟ 11ο Συνέδριο λοιπόν, από τη σκοπιά της ηγεσίας του ΚΚΕ τουλάχιστον δεν έρχεται να ανοίξει νέους δρόμους, να ανατρέψει επιλογές, να επαναδιατάξει προτεραιότητες του κόμματος, αλλά να «βελτιώσει», με την πείρα της τετραετίας, τις τακτικές επιλογές, την εσωκομματική ζωή, και, προφανώς, να «ανανεώσει» τα ανώτατα καθοδηγητικά όργανα. Είναι με λίγα λόγια μια ανωτάτου επιπέδου «σύννοδος εργασίας» μια διαδικασία μεγάλης κλίμακος, αλλά με περιορισμένους στόχους.

ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ χαρακτηριστικό που προκύπτει από τα μέχρι σήμερα στοιχεία —που μόνον η συνέχεια του διαλόγου μπορεί να ανατρέψει— είναι πως από το Συνέδριο του ΚΚΕ απουσιάζει η Αριστερά, ή έστω οι άνθρωποι και τα προβλήματα που στοιχειοθετούν άλλες αντιλήψεις για το σοσιαλισμό. Για άλλη μια φορά το Κόμμα επιβεβαιώνει μια ταυτολογική ερμηνεία του υποκειμένου-του: «ο σοσιαλισμός ενσαρκώνεται στο κόμμα της εργατικής τάξης, το κόμμα αυτό είναι το ΚΚΕ, άρα η υπόθεση του σοσιαλισμού είναι δική-μας υπόθεση...». Και για να προληφθεί μια ένσταση κακοπιστίας, πρέπει να τονιστεί πως η προηγούμενη επισήμανση δεν αναφέρεται στην περί σοσιαλισμού διατύπωση των «θέσεων», όπου περιγράφεται μια μάλλον «ανλυραλιστική» περί την μέλλουσα σοσιαλιστική κοινωνία αντίληψη.

Η ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ αναφέρεται στο γεγονός ότι οι «θέσεις» αποφεύγουν συστηματικά να τοποθετηθούν σε όλα τα μεγάλα

ιδεολογικά και θεωρητικά προβλήματα που συνταράσσουν το παγκόσμιο σοσιαλιστικό κίνημα. Όπως επίσης αποφεύγουν να τοποθετηθούν στα κρίσιμα προβλήματα στρατηγικής του ίδιου του κομμουνιστικού κινήματος στη χώρα-μας. Σαν άμεση συνέπεια αυτών των υπεκφυγών προκύπτει η πολιτική αμηχανία των «θέσεων» και η πλήρης σύγχυση γύρω από τις κεντρικές επιλογές στις οποίες υποχρεώνει η αλλαγή του περασμένου Οκτώβρη. Απ' αυτή τη σκοπιά λοιπόν, το 11ο συνέδριο προσδιορίζεται σαν μια αυτορρυθμιστική διαδικασία των λειτουργιών ενός κομματικού μηχανισμού παρά σαν μια καταλυτική ενεργοποίηση ενός πολιτικού φορέα που αποσκοπεί σε μια ολόπλευρη ανατροπή των ιδεολογικών, θεωρητικών, πολιτικών και οργανωτικών στοιχείων που το συγκροτούν στην προοπτική κάποιου νέου τύπου σχέσεων με την κοινωνία που το περιβάλλει —αλλά και το συγκροτεί.

ΤΟ ΚΚΕ ΚΟΜΜΑ-ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ πολιτικοί αναλυτές της Αριστεράς, όταν καταλήγουν στη διατύπωση περί του ΚΚΕ ως κόμματος-μηχανισμού και όχι κόμματος επαναστατικής ανατροπής, επαναπαύονται στην κλασική φόρμουλα περί «υγιούς βάσης» και «συμβιβασμένης», «γραφειοκρατικής» και «εξαρτημένης» ηγεσίας, η οποία χειραγωγεί ποικιλότροπα τον κομματικό οργανισμό και τον αποδυναμώνει ως προς την επαναστατική-του δυναμική.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ για τη στασιμότητα, την καθήλωση και την περιχαράκωση του ΚΚΕ μοιάζει πιο σύνθετη. Ενδεχομένως το ΚΚΕ να έχει την πιο δημοκρατική σχέση με τη βάση-του, δηλαδή η ηγεσία να είναι απόλυτα δέσμια μιας κομματικής συγκρότησης, που την υποχρεώνει να είναι αυτό που ο κομματικός κορμός θέλει και αντέχει να είναι. Ή για να είμαστε πληρέστεροι και σαφέστεροι: η ηγεσία προκύπτει από μια ορισμένη διάταξη δυνάμεων και αναπαράγεται χάρη σ' αυτή. Αν επιχειρήσει να ανατρέψει αυτή τη σχέση, στο βαθμό που δεν μπορέσει να εδραιωθεί σε νέους άξονες αναφοράς, δεν διακινδυνεύει μόνον όσα υποτίθεται ότι πάει να κερδίσει, αλλά διακυβεύει και τα «σίγουρα», από τη βάση των οποίων εκκινεί.

ΗΓΕΣΙΑ και βάση λοιπόν βρίσκονται σε έναν ιδιόρρυθμο εναγκαλισμό, σε μια αρμονία και συστοιχία, όπου αλληλοτροφοδοτούνται συντηρώντας αμοιβαία την ύπαρξη του άλλου.

ΤΟ ΚΚΕ προφανώς δεν είναι το κόμμα της «εργατικής τάξης». Και όχι μόνο γιατί κατά την παραδοχή-του μόνον το 32,77% των μελών-του είναι εργάτες. Και ούτε επειδή απ' αυτούς οι λιγότεροι είναι οι βιομηχανικοί εργάτες. Ούτε πάλι επειδή ακόμα λιγότεροι βρίσκονται στις καθοδηγητικές θέσεις. Δεν είναι το ΚΚΕ το κόμμα της εργατικής τάξης γιατί η εργατική τάξη στην Ελλάδα —ίσως και γενικότερα— δεν είναι η μόνη ή δεν μπορεί να είναι η αποκλειστική και «αυθεντική» δύναμη κοινωνικής ανατροπής.

ΘΑ ΕΠΙΡΕΠΕ εδώ να θυμίσουμε ότι ο Μαρξ δεν θεωρούσε την εργατική τάξη ως το υποκείμενο της σοσιαλιστικής επανάστασης επειδή οι εργάτες είναι «πολλοί» ή «φτωχοί και δυστυχισμένοι». Αλλά επειδή η εργατική τάξη ως συλλογικός παραγωγός, ως συνειδητοποιημένη κοινωνική και πολιτική δύναμη, θα ήταν η μόνη τάξη μετά την αστική που όχι μόνο είχε το συμ-

φέρον ή τη δύναμη να ανατρέψει την αστική κοινωνία, αλλά τη δυνατότητα να διαμορφώσει μια νέα κοινωνική λειτουργία, να δράσει ως «διευθύνουσα» τάξη.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ όμως του καπιταλισμού στην Ελλάδα, που στην πρωτοτυπία και την ιδιαιτερότητά-της είναι δύσκολο να βρεθούν παγκόσμια αντιστοιχίες, έχει αντικειμενικά περιορίσει το ζωτικό ρόλο της εργατικής τάξης και μάλιστα του βιομηχανικού προλεταριάτου. Ταυτόχρονα, το ίδιο το βιομηχανικό προλεταριάτο παρουσιάζεται στη χώρα-μας με σημαντικές ιδιομορφίες —αγροτική προέλευση αλλά και περιουσία, εσωτερικές διαστρωματώσεις σημαντικές— ώστε μέχρι σήμερα τουλάχιστον, και αριθμητικά και ποιοτικά, να μην αποτελεί καν την αιχμή του δόρατος των αριστερών κομμάτων.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ, τα περίφημα «ενδιάμεσα στρώματα» που οι «θέσεις» της Κ.Ε. του ΚΚΕ τα χαρίζουν στο ΠΑΣΟΚ, δεν είναι παρά τα στρώματα που κατά 70% απαρτίζουν και το ίδιο, αποτέλεσαν ιστορικά τον κορμό του ΕΑΜ και αποτελούν, στο άμεσα ορατό μέλλον, τη μόνη κοινωνική πραγματικότητα από την οποία το κόμμα της «εργατικής τάξης» θα αντλήσει μέλη, στελέχη, οπαδούς, ή εν πάση περιπτώσει, αποτελούν την πραγματικότητα σε σχέση με την οποία οφείλει να χαράξει ανάλυση στρατηγική, και στρατηγική φυσικά επαναστατική.

ΥΠΟ ΜΙΑ έννοια το ΚΚΕ έχει ήδη τοποθετηθεί απέναντι σ' αυτά τα στρώματα, υποκυλώντας στα κοινωνικά-τους χαρακτηριστικά. Το ΚΚΕ είναι το συμπαγέστερο μικροαστικό κόμμα στην Ελλάδα, κόμμα βαθιά ρεφορμιστικό, που όμως η ιδεολογική πρόδωσή-του στον υπαρκτό σοσιαλισμό το κάνει να δρα —και να είναι— κόμμα εξουσίας, ήτοι κόμμα ανατροπής του αστισμού. Απ' αυτή και μόνο τη σκοπιά, το ΚΚΕ είναι πράγματι, το πιο επαναστατικό κόμμα στην Ελλάδα και ο πιο επίφοβος αντίπαλος του αστισμού, καθώς είναι το μόνο κόμμα που συσπειρώνει τις δυνάμεις-του σε μια προοπτική εξουσίας που δεν κρύβει τον χαρακτήρα-της τη μορφή-της και την πρακτική-της.

ΑΥΤΗ ΟΜΩΣ η προοπτική εξουσίας είναι που οργανώνει και το κόμμα στα μέτρα-της. Η στρατολογία και η διαπαιδαγώγηση των μελών καθώς και η κομματική οικοδόμηση γίνεται αυτονόητα στην προοπτική αυτού του πολύ συγκεκριμένου σοσιαλισμού. Εκεί όλα βρίσκουν τη θέση-τους. Όλο το άγχος και η καταπίεση του εργάτη βρίσκει την αντιστροφή-του στα ευτυχισμένα πρόσωπα των εργατών στις Ανατολικές χώρες που προβάλλει ο κομματικός Τύπος. Ο υπάλληλος, ο βιοτέχνης, ο με εξαρτημένη σχέση εργασίας επιστήμονας, μπορεί να ανακαλύψει την προοπτική των σταθερών κοινωνικών ασφαλίσεων, της εξασφαλισμένης υγείας και παιδείας, μιας πλούσιας κουλτούρας. Ο αγρότης την ασφάλεια του κρατικού συνεταιρισμού, το κομματικό στέλεχος την προοπτική της κρατικής εξουσίας. Ο διανοούμενος την απαλλαγή από το άγχος της καπιταλιστικής αγοράς της σκέψης-του. Όλα αυτά βέβαια συνδυάζονται ταυτόχρονα στη γνωστή διχοτομία της ιδεολογικής προσχώρησης στο όραμα της αταξικής κοινωνίας. Γι' αυτό, το ΚΚΕ είναι ικανό για την πιο θλιβερή καθημερινότητα αλλά και για την πιο σπουδαία έξαρση. Γι' αυτό και τα μέλη-του αναπαράγουν τις πιο στατικές αντιλήψεις για τη ζωή, αλλά και είναι έτοιμα να θυσιάσουν και τη ζωή-τους για το όραμά-τους.

ΓΙ' ΑΥΤΟ και το ΚΚΕ ζει τις πιο έντονες αντιφάσεις, γι' αυτό και η κομματική-του συγκρότηση έχει έτσι ρυθμιστεί, ώστε να εξουδετερώνει τις αντιφάσεις πριν αναταράξουν την ισορροπία-του: η ιδεολογία και η θεωρία παρουσιάζονται ως κλειστό σύστημα αρχών, η πρόταση εξουσίας-του αφορά αναγκαστικά ένα τμήμα και μόνον των κοινωνικών δυνάμεων και δεν μπορεί να επεκταθεί στο σύνολο της κοινωνίας. Τα μέλη-του ζουν σε μια διχοστοασία, όπου ο τελικός προορισμός της δράσης-τους δεν αντιστοιχεί στις δομές και λειτουργίες που επιστρατεύουν-

Βιβλία - ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ
ΠΛΕΥΡΑΤΟΥ 8 ΤΗΛ 36 27 318 36 37 192 ΑΘΗΝΑΙ 143

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

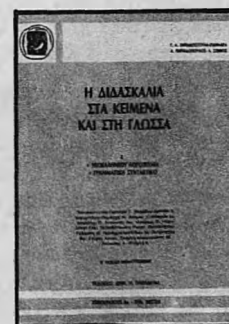
Γ. Α. ΠΑΠΑΚΩΣΤΟΥΛΑ - ΓΙΑΝΝΑΡΑ
Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ - Α. ΣΤΕΦΟΣ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α'
- ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

Οι εκδόσεις «ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ» με τη γνωστή εικοσάχρονη και πλέον προσφορά τους στα κλασσικά Γράμματα και στη Μέση Εκπαίδευση, για να βοηθήσουν και σήμερα τον Έλληνα εκπαιδευτικό στο έργο του, παρουσιάζουν την Β' εμπλουτισμένη έκδοση της ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ στα ΚΕΙΜΕΝΑ και στη ΓΛΩΣΣΑ. Διδασκαλίες δοκιμασμένες μέσα στη τάξη, αποτελούν χρήσιμο και απαραίτητο βοήθημα για τους φιλόλογους, βασισμένο στις νέες τεχνικές και μεθόδους διδασκαλίας. Με το βιβλίο αυτό εγκαινιάζουμε την νέα σειρά των εκδόσεών μας: «ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ».

Β' ΕΚΔΟΣΗ
ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΕΝΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΑΝΤΙΔΕΣΕΙΣ

Κυκλοφόρησε το τεύχος 11

Αντρέας Βελισσαρόπουλος: Ο Β. Φίλιας, η «σοσιαλιστική» λογοκρισία, και το «κράτος γκουβερνάντα» ● **Θανάσης Καλόμαλος:** Αριστερά και επιστήμη ● **Δημήτρης Κωνσταντινίδης:** «Μονοτονία» ● **Σταύρος Λυγερός:** Ερυθραία: μεταξύ σφύρας και άκμονος ● **Γιώργος Παπαγιαννόπουλος:** Η κατάργηση του σταυρού και ορισμένων βουλευτών ● **Αντρέας Παππάς:** Ένα δυο πολλά... Σπόρτιγκ ● **Φωτεινή Παπαδοπούλου:** Τα πράσινα φύλλα, τα κόκκινα μήλα κ.ά. πολλά ● **Τζέιμς Πέτρας:** Η ελληνοτουρκική διένεξη και η αμερικάνικη πολιτική ● **Γιάννης Τούντας:** Εδώ και τώρα, ένα χρόνο μετά ● **Αλέξης Φωτεινός:** Ισραηλινά οράματα-παλαιστινιακές αντιστάσεις ● **Βαγγέλης Χωραφάς:** Για το επισημολογικό πρόβλημα της αξίας.

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ ΤΥΠΟ

Αντρέας Βελισσαρόπουλος: «Λιμπερασιόν»: κρίσεις και λύσεις ● **Θανάσης Καλόμαλος:** Το πρόβλημα του Τύπου ● **Βασίλης Μουλόπουλος:** Στα γρανάζια της νέας τεχνολογίας ● **Χόργκ Μπέκερ:** Το πρόβλημα του χαρτιού ● **Κώστας Ριζίτης:** Η κρίση του Τύπου ή τύπος της κρίσης.

ται για να τον υπηρετήσουν.

ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ τουλάχιστον στο ΚΚΕ, ζητούμενο είναι ο σοσιαλισμός, το πρόβλημα —που δεν τίθεται— αλλά προκύπτει καθημερινά, είναι πρόβλημα συνολικό: θέτει θέμα φυσιογνωμίας, θέτει θέμα στρατηγικής, θέτει θέμα ολόπλευρου επαναπροσδιορισμού και όχι επί μέρους βελτιωτικών ρυθμίσεων.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΑΛΛΑ σαν κλασικό παράδειγμα της αντικειμενικής αδυναμίας να τεθεί θέμα στρατηγικής, μπορούμε να εντοπίσουμε τη διαδικασία του ίδιου του Συνεδρίου. Ένα Συνέδριο δεν μπορεί από μόνο-του να επιφέρει ποιοτικές αλλαγές παρά μόνο αν επιστεγάζει ανοιχτές διαδικασίες που συντελέστηκαν σε όλη την προηγούμενη περίοδο. Διαδικασίες ανοιχτές όχι μόνο εσωκομματικά αλλά στη μορφή των σχέσεων του κόμματος με τις «μάζες».

Η ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ πραγματικότητα όμως του ΚΚΕ, η ιδεολογία-του, η συγκρότησή-του η καθημερινή πρακτική-του έχει αναστρέψει και την πιο «κλειστή» πρόβλεψη που θα φανταζόταν ο Λένιν για το δημοκρατικό συγκεντρωτισμό. Οι ΚΟΒ είναι ιστός πολιτικού ακτιβισμού αλλά όχι κύτταρα πολιτικής πρωτοβουλίας. Το συντριπτικό μέρος των συνεδριάσεων καταναλώνεται στην υπηρετήση των διατεταγμένων καθηκόντων. Η πολιτική ενημέρωση και η πολιτική συζήτηση γίνονται μεν, και όχι κατ' ανάγκην χειραγωγημένα. Όμως το τραγικό είναι, ότι ακόμα και όταν δεν χειραγωγούνται «άνωθεν», οι ΚΟΒ δεν «παράγουν» αυτοδύναμα. Γιατι ακριβώς η σύμβαση προσχώρησης στο ΚΚΕ είναι δεσμευτική: με βάση την ιδεολογική συμφωνία εντάσσεται σε ένα πλαίσιο που προβλέπει τα όρια της παρέμβασής-σου και τα εξαντλεί. Όταν πάλι, κάπου αναπτυχθεί μια διαφοροποίηση, που αναγκαστικά —εφ' όσον δεν νομιμοποιείται εσωτερικά— θα πάρει τη μορφή άτυπου φραξιονισμού ή «γκρίνιας», είτε θα απομονωθεί διοικητικά είτε θα εξοντωθεί, με τη συναίνεση συνήθως των υπόλοιπων.

Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ της πολιτικής μετατίθεται επομένως στα μεσοόργανα, που αποτελούν και τον αποφασιστικό κρίκο, τη ραχοκοκαλιά του ΚΚΕ. Το στελεχικό aparát που απαρτίζει το μεσοόργανα προκύπτει συνήθως «αξιοκρατικά», δηλαδή είναι εκείνα τα στελέχη που ξεχώρισαν για το δυναμισμό-τους, την αφοσίωση στο κόμμα, και κυρίως, από την αφομοίωση της πολιτικής γραμμής, δηλαδή, τη δυνατότητά-τους να εφαρμόζουν δημιουργικά —και να πείθουν και να επιβάλλουν— την εκάστοτε πολιτική του κόμματος. Με λίγα λόγια, η ανάδειξη ενός στελέχους κρίνεται με τα μέτρα της προσαρμογής στην κυρίαρχη αντίληψη —και επομένως στην ηγεσία.

Η ΗΓΕΣΙΑ τώρα, είναι υποχρεωμένη να ανακυκλώσει την κομματική συνοχή απ' ενός και να χαράξει μια πολιτική, που υπηρετώντας τους στρατηγικούς στόχους θα ενδυναμώνει την επιρροή του κόμματος.

ΕΠΟΜΕΝΩΣ η ίδια η ιδεολογία και η συγκρότηση του ΚΚΕ, υποχρεώνει την όποια ηγεσία να είναι κατά βάση συντηρητική, γιατί η οποιαδήποτε πολιτική πρέπει πριν απ' όλα να μην απειλεί την εσωτερική διάταξη δυνάμεων και την ισορροπία-τους. Και μια πολιτική στρατηγική που θα έβαζε όλη την κοινωνία σε κίνηση, θα ανέτρεπε και την ασφάλεια του ίδιου του μηχανισμού. Επομένως ή πρέπει η κοινωνία να μπει στα μέτρα του μηχανισμού του ΚΚΕ, ή το ΚΚΕ θα διατηρεί απ' την κίνησή-της τις αποστάσεις-του.

ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ όλα αυτά θα ακούγονται πικρά ή και «αντικομμουνιστικά», σαν ιστορικό δείγμα αυτού του αδιέξοδου και «φαύλου κύκλου» ας δούμε την περίοδο του '41-'44. Ανεξάρτητα από τη φιλολογία για «δεξιά» και «αριστερά» λάθη, ένα ήταν το υπόβαθρο της ανάπτυξής-τους: το γεγονός δηλαδή ότι η κοινωνία εισέβαλε ορμητικά στην κοίτη της πολιτικής του ΚΚΕ, αλλά επειδή ταυτόχρονα εισήγαγε και τον πλουραλι-

σμό-της η τότε ηγετική ομάδα παρέλυσε: έμπαινε θέμα εξουσίας αλλά με όρους κοινωνικούς, που το Π.Γ. δεν τους είχε ούτε φανταστεί, ούτε επεξεργαστεί, ούτε κατά μείζονα λόγο προετοιμάσει και «ελέγξει». Αποκοιμήθηκε λοιπόν το Π.Γ. αυτό το άγνωστο ποτήριο για να μην πάθει χειρότερα —και έπαθε τα χειρίστα.

ΓΙΑ ΝΑ το πούμε πιο απλά: θα υπήρχε χειρότερο αστείο για το παρόν ΚΚΕ αν κατά την έναρξη του Συνεδρίου, όλες οι κοινωνικές δυνάμεις της αλλαγής παρουσιάζονταν στο «Σπίτι του Λαού», και αυτοπροσφέρονταν στο ΚΚΕ για την κοινή πορεία στο σοσιαλισμό; Μάλλον θα τους υποδεικνύονταν να περάσουν σε ευθετότερο χρόνο —και με τον κηδεμόνα-τους.

ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ

ΚΑΤΑ ΕΝΑ όχι ανεξήγητο τρόπο λοιπόν, το Συνέδριο καλείται να αντιμετωπίσει κυρίως προβλήματα τακτικής, δηλαδή προβλήματα προσαρμογής στην πραγματικότητα όπως μάλλον οι άλλοι τη διαμορφώνουν παρά το ΚΚΕ επηρεάζει. Και σαν τέτοιο πρόβλημα παρουσιάζονται οι σχέσεις ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ, που είναι και ο μόνος τομέας όπου ο διάλογος έδωσε κάποιες ενδείξεις συγκρούσεων. Και είναι χαρακτηριστικό —αλλά όχι θέμα του παρόντος άρθρου— ότι μέσα απ' αυτή τη σύγκρουση ανακαλύπτει το μίτο της ύπαρξης διαφορετικών αντιλήψεων ακόμα και για τα θέματα-ταμπού, που χαρακτηρίστικά όμως, και με επιμέλεια, διατηρούνται «στο ψυγείο» και τα καλύπτει η σιωπή.

ΟΠΩΣ το ΠΑΣΟΚ το γέννησε η κρίση της Αριστεράς, το έθρεψε η κρίση της αστικής εξουσίας στη χώρα-μας και το ενδυνάμωσε η σοσιαλιστική εξαγγελία-του, έτσι και το ΚΚΕ νιώθει να συμπαρασύρεται στη δίνη των κοινωνικών αναμοχλεύσεων που άλλαξαν για πρώτη φορά από τον εμφύλιο τόσο έντονα το πολιτικό σκηνικό.

ΤΟ ΚΚΕ αισθάνεται κατά βάση μια στενή συγγένεια με το ΠΑΣΟΚ, γι' αυτό άλλωστε αναπτύσσει μια έμφυτη αντιπαλότητα. Το ΠΑΣΟΚ, σε επίπεδο κοινωνικών δυνάμεων, δεν είναι παρά η μεγεθυμένη κοινωνική αναφορά του ΚΚΕ. Σε επίπεδο πολιτικής δεν είναι παρά η οικειοποίηση και διαφοροποίηση όλων των ρεφορμιστικών κατά βάση αιτημάτων-του. Σε επίπεδο εξαγγελίας, ο σοσιαλισμός του ΠΑΣΟΚ είναι πιο δυναμικός και πολιτικά πιο ευλύγιστος από τον «υπαρκτό σοσιαλισμό» του ΚΚΕ.

ΑΠΟ ΜΙΑ σκοπιά λοιπόν το ΠΑΣΟΚ απειλεί το ΚΚΕ στην ίδια βάση της συγκρότησής-του. Και δεν είναι «τυχαίο», ούτε μόνο θέμα συσχετισμών, που η πολιτική του ΚΚΕ από το '77 μέχρι σήμερα είναι κατά βάση «παρακολουθητική» εκείνης του ΠΑΣΟΚ. Διότι η «πραγματική αλλαγή» εγγραφόμενη ως παραλλαγή της «Αλλαγής» δεν είναι μόνο θέμα συσχετισμού αλλά και πολιτικής ηγεμονίας του ΠΑΣΟΚ. Πολιτική ηγεμονία που δεν την προσδιόρισε μόνο η χαρισματική προσωπικότητα του Ανδρέα, αλλά η ίδια η σύλληψη του ΠΑΣΟΚ ως κόμματος εξουσίας σοσιαλιστικής προοπτικής και ως συνασπισμός λαϊκών δυνάμεων —και όχι διαφοροποίησης της μεγαλοαστικής τάξης, κατά τους απλοϊκούς και απλοποιητικούς.

ΑΠ' ΑΥΤΗ τη σκοπιά, η πίεση για συμμετοχή στην κυβέρνηση για τη διασφάλιση της «πραγματικής αλλαγής» δεν είναι μια επαναδιάταξη των συσχετισμών ούτε μια αναστροφή της ηγεμονίας, αλλά η τυπική συμπλήρωση των διαμορφωμένων ήδη σχέσεων. Γι' αυτό άλλωστε και στην πραγματικότητα, ακόμα και αν διατηρηθεί ως «γραμμή» θα αποσκοπεί μάλλον σε μια συντήρηση δυνάμεων και θα υποκρύπτει μια λογική «απορροφητικής σκούπας» που θα συλλέγει εξ αριστερών τις «διαρροές» των απογοητευμένων από την πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Είναι μια πρόταση πάντως που αντίκειται στο ένστικτο αυτοσυντήρησης του κομματικού κορμού.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, μια πραγματική πολιτική συμμαχιών,

προσπαίτει την επίλυση εκείνων ακριβώς των προβλημάτων που το συνέδριο δεν θίγει: του τύπου δηλαδή και της μορφής της σοσιαλιστικής εξουσίας, των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων που περιλαμβάνει, το είδος των σχέσεών-τους, το ρόλο του κόμματος —και ποιού κόμματος πια— σ' αυτή την προοπτική.

ΠΙΟ ΤΑΙΡΙΑΧΤΗ στην παρούσα συγκρότηση του ΚΚΕ είναι μια γραμμή ρήξης με το ΠΑΣΟΚ. Είναι ταιριαχτή αφενός διότι επικυρώνει και στερεώνει την εσωτερική συνοχή του κόμματος. Ευνοείται επίσης από το γεγονός ότι η δομική κρίση του ελληνικού αστισμού και η όποια παρέμβαση —ακόμα και επιτυχής— του ΠΑΣΟΚ, θα τροφοδοτεί για αρκετό χρόνο τη δυσарέσκεια, που μπορεί να μετατραπεί σε αύξηση της επιρροής του ΚΚΕ. Έτσι, χωρίς οδυνηρή μεταβολή θέσεων και επίπονες —και επικίνδυνες— ιδεολογικές και θεωρητικές επεξεργασίες, το κόμμα θα εξασφαλίσει μια αυξητική τάση και μια νέα άνεση πολιτικής.

Η ΑΠΟΨΗ αυτή —που οι εκδηλώσεις-της στο διάλογο δεν διακρίνονται για κάποια αναλυτική οξυδέρκεια— παραγνωρίζει τις απειράριθμες δυσκολίες που κρύβει μια αθροιστική αύξηση αιτημάτων και διεκδικήσεων, που συλλέγονται μεν πολιτικά και εκλογικά αλλά δεν ενοποιούνται στρατηγικά. (Οι δυσχέρειες, οι τωρινές του ΠΑΣΟΚ' κάτι θα 'πρεπε να 'χουν ήδη διδάξει). Απ' αυτή τη σκοπιά, δεν είναι ανεξήγητος, ο «αριστεριστικός» τόνος των σχετικών παρεμβάσεων και ο σεκταριστικός χαρακτήρας της συλλογιστικής που επικαλούνται.

Η ΠΙΟ ενδιαφέρουσα πλευρά για τις πολιτικές επεξεργασίες του ΚΚΕ εν όψει του Συνεδρίου βρίσκονται στις «θέσεις» της Κ.Ε., σε ορισμένα άρθρα στελεχών και στη συνέντευξη του κ. Φλωράκη στο «ΒΗΜΑ» σε απάντηση των δηλώσεων του κ. Παπανδρέου στα «ΝΕΑ».

ΕΚΕΙ καταφαίνεται μια συναισθηση των δυσκολιών, μια τάση «κοινωνικοποίησης» του ΚΚΕ. Στη συνέντευξη του κ. Φλωράκη μάλιστα, η για πρώτη φορά τόσο σαφής νομιμοποίηση ακόμα και της Δεξιάς σαν «δημοκρατική δύναμη», δείχνει πόσο ένα τμήμα της ηγεσίας του ΚΚΕ έχει συνείδηση των πλατιών οριζόντων που διανοίγονται για μια δύναμη της Αριστεράς όταν δεν αναζητά μόνο την αυτοεπιβεβαίωσή-της σαν εφεδρεία του μέλλοντος αλλά σαν διαμορφωτικό στοιχείο του παρόντος.

ΟΠΩΣ σε άρθρα ή αναλύσεις ο ακριβής και συγκεκριμένος εντοπισμός των αντιφάσεων του ΠΑΣΟΚ, η ταξική-του ανάλυση αλλά και η κατάδειξη των δυνατοτήτων που υποκρύπτει στα πλαίσια της συγκυρίας, η αποφυγή του καταδικαστικού μονόδρομου, δεν είναι άραγε και μια πρόκληση για την ίδια την αυτοανάγνωση του ΚΚΕ;

ΟΛΕΣ ΑΥΤΕΣ οι απόψεις, οι «πολιτικότερες» σε σχέση με το ΠΑΣΟΚ, βρίσκουν μια ισχυρή εδραίωση στις πιο «τολμηρές διατυπώσεις» για μη δέσμευση από μοντέλα, μια πορεία προς το σοσιαλισμό στηριγμένη στις εθνικές ιδιομορφίες, στην ανάπτυξη ενός πολύμορφου μαζικού κινήματος, στην αυτοδιεύθυνση των παραγωγών κτλ.

ΑΛΛΑ είναι το ίδιο χαρακτηριστικό ότι όλα αυτά τα στοιχεία που έπρεπε να είναι η αφετηρία της ανάλυσης, αναφέρονται για να σηματοδοτήσουν το τέλος-της. Οι επισημάνσεις γίνονται για να κλείσουν και όχι για να ανοίξουν τα προβλήματα.

ΑΛΛΑ φαίνεται πως για το ΚΚΕ αυτά όλα δεν είναι του παρόντος. Το Κόμμα θα προχωρήσει συμπαγές και αταλάντευτο στον διατεταγμένο από το ίδιο δρόμο.

ΟΙ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ-του θα πουν το κλασικό ότι η «ζωή θα τους επιβεβαιώσει». Αυτό που δεν θα θελήσουν να δουν, στην Πολωνία, στη Ρουμανία, σε άλλες κοίτες των οραμάτων, αλλά και εδώ, είναι πως η ζωή πολλές φορές μας επιβεβαιώνει —αλλά διαψεύδοντάς-μας...

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΙΑ!

Δέν υπάρχει λόγος νά κρατάτε ολόκληρες τίς εφημερίδες πού διαβάζετε, γιά νά φυλάξετε μιά είδηση πού σάς ενδιαφέρει. Κρατείστε μόνο τήν είδηση. Ζητείστε μας τά απόκόμματα όλων τών εφημερίδων, γιά νά μή μπείτε έσείς στόν κόπο νά τά συγκεντρώσετε.

Δουλειά μας είναι νά ένημερωνόμαστε καί νά σάς ένημερώνουμε.

Διαβάζουμε όλες τίς εφημερίδες (έλληνικές καί ξένες) καί κρατάμε γιά λογαριασμό σας, τά απόκόμματα πού σάς άφορούν.

Δέν είμαστε «μερικοί άνθρωποι», άλλα ένα ολόκληρο δημοσιογραφικό έπιτελείο πού δουλεύει υπεύθυνα γιά τήν είδική - δική σας ένημέρωση.

Επικοινωνείστε μαζί μας!

EXPRESS NEWS

Τό προσωπικό σας Άρχείο.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΥΒΑΣ

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ**

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 ΤΗΛΕΦ. 3243.351 ΑΘΗΝΑΙ Τ. Τ. 122

Μετάφραση: Νίκος Δήμου

**Εκδόσεις: LIBRO
Πατρ. Ιωακείμ 8 · Αθήνα
τηλ. 72.47.116**

Η πατροκτονία της Δεξιάς και η αναχώρηση προς γνώριμα εδάφη

Το πρόβλημα της ηγεσίας της «Νέας Δημοκρατίας», όπως ανέκυψε μετά την ανακοίνωση της αρρώστιας του κ. Ε. Αβέρωφ, θέτει κάπως απότομα τη Δεξιά της χώρας-μας στο σημαντικότερο δίλημά-της τη μεταδικτατορική εποχή. Κάτω από την επιφάνεια του ανταγωνισμού των δύο επικρατέστερων δελφίνων, του κ. Στεφανόπουλου και του κ. Μητσοτάκη, κρύβεται ο οξύς ανταγωνισμός για την πολιτική φυσιογνωμία της Δεξιάς στη χώρα-μας. Θα συνεχίσει η «Νέα Δημοκρατία» την πολιτική αντίληψη και πρακτική, που της επέβαλε ο ιδρυτής-της σημερινός πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κ. Καραμανλής, τη μεταδικτατορική εποχή ή θα γυρίσει στην ψυχροπολεμική νοοτροπία, όπως το επιχείρησε τον ένα χρόνο της αρχηγίας-του ο κ. Αβέρωφ.

Ο ανταγωνισμός αυτός ήταν αισθητός από την ημέρα που ο κ. Καραμανλής πέρασε στην προεδρία της Δημοκρατίας και έπαψε να ασκεί προσωπικά την εξουσία στη χώρα. Φυσικά, η παρουσία στην πρωθυπουργία του κ. Γ. Ράλλη, με τη γνωστή αντιστασιακή του δράση και συμπεριφορά κατά τη δικτατορία, συσκότιζε σε μεγάλο βαθμό τον ανταγωνισμό, παρόλο ότι στην προεκλογική περίοδο υποχρεώθηκε να ενδώσει στις πιέσεις της δεξιάς πτέρυγας και να ακολουθήσει σκληρή και πολωτική πολιτική. Έτσι, μετά την ήττα στις εκλογές, η δεξιά πτέρυγα πολλαπλασίασε τις πιέσεις-της και ο κ. Ράλλης, σε μια κίνηση σπάνιας για τον τόπο-μας πολιτικής ευαισθησίας, έθεσε ζήτημα ηγεσίας. Η Κοινοβουλευτική Ομάδα της ΝΔ επέλεξε τότε τον κ. Αβέρωφ που εμφανιζόταν ο σκληρός και δυναμικός ηγέτης ο οποίος μπορούσε να οδηγήσει το κόμμα σε «νικηφόρα» πορεία κατά του ΠΑΣΟΚ.

Ένα χρόνο αργότερα, ταυτόχρονα με τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών, το πρόβλημα της ταυτότητας της ΝΔ ανέκυψε οξύτερο ακόμα. Ο κ. Αβέρωφ, όχι μόνο δεν μπόρεσε να δώσει πνοή στο κόμμα, αλλά και η δεξιά πολιτική-του προκάλεσε έντονες αντιδράσεις μέσα στη ΝΔ. Η αποχώρηση από τη Βουλή στη συζήτηση για την αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης, η εξαγγελία-του για το σταυροφορία ανενδότου κατά της «καταστροφής» που έφερε το ΠΑΣΟΚ και η αντίταξη «βίας στη βία» της κυβερνητικής παράταξης και δεν έπεισαν κανέναν και έγιναν δεκτά με σκωπτικά σχόλια από τους ίδιους τους ψηφοφόρους του κόμματός-του. Από τον Αύγουστο ακόμα ήταν μυστικό μέσα στη Δεξιά πως η ηγεσία πρέπει να αλλάξει μετά τις δημοτικές εκλογές ώστε να παρουσιάσει το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης άλλη εικόνα το χειμώνα, όταν θα άρχιζε και η πολιτική αναμέτρηση με την κυβέρνηση. Τα πρόσωπα των δελφίνων έπαιζαν δευτερεύοντα ρόλο, παρόλο που είχε ξεκαθαριστεί πως το παιχνίδι θα κρινόταν μεταξύ των κ. Μητσοτάκη και Στεφανόπουλου. Η περίπτωση της επιστροφής στον κ. Ράλλη αποκλείστηκε γρήγορα από τον ίδιο τον τότε πρωθυπουργό ο οποίος δεν απέκρυβε τη δυσαρρεσκεία-του προς τη δεξιά πολιτική που ακολουθούσε το κόμμα.

Αναγκαστικά, κάτω από την πίεση των εξελίξεων και ίσως και άθελά-τους, τα δύο πρόσωπα των δελφίνων έγιναν και οι φορείς των δύο τάσεων που ανταγωνίζονται σήμερα στη ΝΔ: ο κ. Στεφανόπουλος της δεξιάς πτέρυγας και ο κ. Μητσοτάκης της κεντρώας. Σε επικάλυψη των βασικών αυτών τάσεων προστίθενται και τα προσωπικά στοιχεία των δύο ανδρών, πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, που θα βαρύνουν και αυτά στην τελική επιλογή. Ο κ. Στεφανόπουλος θεωρείται πως έχει το μειονέκτημα της περιορισμένης μόρφωσης στα εξωτερικά και οικονομικά θέματα, όπως και τη σημαντική απόσταση, σαν ηγέτης, από τον κ. Παπανδρέου προς τον οποίο και θα αναμετρηθεί. Επίσης του καταλογίζουν την πεπαλαιωμένη ευγλωττία-του που θυμίζει δικολάβο του περασμένου αιώνα. Από την άλλη του προσδίδουν το πλεονέκτημά πως έχει την έξωθεν καλή μαρτυρία σε αντίπαρά-του με το στίγμα της

Του Χρ. Καρανίκα

αποστασίας που βαρύνει τον κ. Μητσοτάκη. Στον τελευταίο αναγνωρίζουν τα πλεονεκτήματα πως έχει μόνον αυτός τη δυνατότητα να αντιπαραταχθεί στον πρωθυπουργό, αλλά εκτός από την αποστασία τον θεωρούν και ξένο σώμα μέσα στη Δεξιά.

Η χαρακτηριστική αυτή φράση «δεν είναι δικός-μας» δίνει ίσως και το κλειδί της νοοτροπίας της Δεξιάς. Η έννοια του «δικού-μας» οριοθετεί το χώρο στον οποίο επιθυμεί ένα μεγάλο μέρος της ΝΔ να κινηθεί, η δεξιά-της πτέρυγα που θεωρεί και κληρονομικό-της δικαίωμα την πολιτική έκφραση της ΝΔ. Οι περισσότεροι από αυτούς θεωρούν, ακόμα και τα ανοίγματα της πολιτικής του κ. Καραμανλή, ως παρεκβάσεις της δεξιάς πολιτικής που δεν δέχονται να συνεχισθούν από οποιοδήποτε διάδοχό-του. Ψυχαναλυτικά θα μπορούσε να λεχθεί πως η Δεξιά ανέχθηκε το, συνεχή μεταδικτατορικά, βιασμό-της από τον κ. Καραμανλή, αλλά και γι' αυτό τον μίσησε κατά βάθος και δεν επιτρέπει σε κανέναν άλλον να συνεχίσει την πολιτική-του. Γι' αυτό και φέρθηκε με τέτοιο τρόπο στον κ. Ράλλη, που ήταν «σαρξ εκ της σαρκός-της», αλλά και συνεχίστηκε της πολιτικής κληρονομιάς του Καραμανλή. Άλλωστε η Δεξιά επικρίνει τον Καραμανλή γιατί την εγκατέλειψε, στην κρίσιμη στιγμή, και πήγε στην προεδρία της Δημοκρατίας, με αποτέλεσμα να έρθει στην εξουσία ο Ανδρέας Παπανδρέου. Δηλαδή, ούτε λίγο, ούτε πολύ, κατηγορεί τον ιδρυτή του κόμματός-της, πως μετά το συνεχή βιασμό και την εγκατάλειψη, προχώρησε στη συμπάθεια προς τον χειρότερο εχθρό-της, κάποιο συνδοιοπόρο των κομμουνιστών, με τον οποίο και τόσο αρμονικά συνεργάζεται σαν ρυθμιστής του πολιτεύματος.

Την παραδοσιακή αυτή αντίληψη τη φέρουν οι παραδοσιακοί δεξιοί, όσοι έχουν πιστέψει πως δικαιούνται μόνον αυτοί την εξουσία, αφού την ασκούσαν μερικές δεκαετίες τώρα. Στην ουσία πρόκειται για μερικές χιλιάδες που έχουν ταυτόσημα τα πρόσωπά-τους με την εξουσία και τον κομματικό φορέα της Δεξιάς, με τον αντικομμουνισμό, το ρουσφέτι και τον παραδοσιακό κομματάρχη. Τα ανοίγματα του Καραμανλή μεταδικτατορικά προς το Κέντρο, τα δικαιολογούσαν ή τα ανέχονταν μόνο και μόνο γιατί τους εξασφάλιζαν την άσκηση της εξουσίας. Ακόμα και η σκέψη, πως χωρίς τα ανοίγματα αυτά ούτε ο Καραμανλής δεν θα κέρδιζε την εξουσία, δεν περνούσε ούτε περνάει από το μυαλό-τους. Άλλωστε το σημαντικότερο επιχείρημά-τους κατά της σοσιαλιστικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ είναι το λαϊκό μέτωπο, γι' αυτό και δυσκολεύονται να συλλάβουν το μήνυμα των δημοτικών εκλογών.

Στο δεύτερο γύρο των δημοτικών εκλογών, μερικά πράγματα που θεωρήθηκαν ανώδυνα και έγιναν δεκτά «εν βρασμώ ψυχής», γέννησαν αργότερα τύψεις και φόβους μέσα στη Δεξιά. Η ψήφιση κομμουνιστικών υποψηφίων σε μερικές πόλεις έγινε τόσο με την εντολή της ηγεσίας, στο μικρό βαθμό που μπορεί να επηρεάσει τους ψηφοφόρους-της, και αυθόρμητα από τον απλό κόσμο που θέλησε να απαντήσει στις δηλώσεις του κ. Παπανδρέου, όταν έλεγε πως η Δεξιά συνετρίβη. Για την ηγεσία όμως της Δεξιάς η απλή αυτή ενέργεια των οπαδών-της αποτέλεσε την απώλεια του ισχυρότερου ιδεολογικού όπλου-της. Η ψήφιση των κομμουνιστών υποψηφίων ψυχολογικά γκρέμισε στους δεξιούς το βασικότατο ταμπού-τους, το φόβο απέναντι στους κομμουνιστές. Δηλαδή, ψήφισαν κομμουνιστές και δεν έπεσε το κτίριο, δεν ήρθε η συντέλεια του κόσμου, και όχι μόνο αυτό, αλλά διαπίστωσαν πως μπορούσαν να έχουν κάποιες μορφές επικοινωνία με τους αριστέρους.

Τα τείχη που φρουρούσαν τη Δεξιά για τόσες δεκαετίες γκρεμίστηκαν σε πολλές μεριές. Ατείχιστη, αναγκαστικά είναι κάτι άλλο, όπως ατείχιστο είναι κάτι άλλο και το ΚΚΕ, αφού οι σπαθό-του διαπίστωσαν και αυτοί πως μπορούν να επικοινωνούν κάπως

με τους δεξιούς. Στην πράξη, έτσι, πέρασαν αρκετά από τα ανοιγμάτα του Καραμανλή, ολοκληρώνοντας, χωρίς τελετές και τυμπανοκρουσίες, τη συμφιλίωση του λαού. Τη συμφιλίωση σαν εσκεμμένη εκ των προτέρων ενέργεια, όσο σαν αποτέλεσμα συγκεκριμένης πολιτικής πρακτικής, κάτι που έχει μεγαλύτερη αξία για την πολιτική-μας ζωή. Ο διάλογος που άρχισε στη βάση, το πιθανότερο είναι να συνεχισθεί, αν δεν μπορέσουν να τον ανακόψουν οι ηγεσίες των κομμάτων της Δεξιάς και της παραδοσιακής Αριστεράς. Κάτω από την επιφάνεια των ηγεσιών, ο απλός κόσμος αμφισβητεί τα θεμέλια της ιδεολογικής-τους ύπαρξης.

Για τη Δεξιά η αμφισβήτηση της ηγεσίας αποτελεί το συμλήρωμα των ανοιγμάτων του Καραμανλή μεταπολιτευτικά που αποκαλύπτει και το πραγματικό-της πρόσωπο. Οι φορείς της παραδοσιακής Δεξιάς αποδεικνύεται πως αδυνατούν να συλλάβουν τις μεταβολές που έχουν γίνει στον τόπο τον τελευταίο καιρό. Από αγροτική η Ελλάδα έχει μετατραπεί σε αστική χώρα, με το τεράστιο συγκρότημα της πρωτεύουσας, και της Θεσσαλονίκης σε δεύτερη μοίρα. Αλλά όλη αυτή η κίνηση της μετανάστευσης προς την πρωτεύουσα φαίνεται πως ανακόπηκε εδώ και λίγα χρόνια με την αντίστροφη πορεία του πληθυσμού. Η καταστροφή της Αθήνας από το νέφος συνοδεύεται και από την πιο απτή χρεωκοπία τουλάχιστον της ιδεολογίας της Δεξιάς. Τα χωριά έχουν ερημωθεί στο μεγαλύτερό-τους βαθμό και οι πόλεις οράματα έγιναν κατοικήτες. Οι δομές της Δεξιάς νοοτροπίας έχουν καταρρεύσει.

Απέναντί-τους ο Καραμανλής, και ο Ράλλης στη συνέχεια, θέλησαν να κτίσουν τη συντηρητική παράταξη για τη χώρα-μας. Μια παράταξη έντονα δημοκρατική και διαλλακτική, χειραφετημένη από τα βάρη και τις ευθύνες του παρελθόντος. Αυτή τη μεταβολή στη ΝΔ την αρνείται η παραδοσιακή Δεξιά και προτείνει επιστροφή στις παλιές-της αξίες. Την τάση αυτή του κ. Στεφανόπουλου την έχουν αποδεχτεί αρκετοί μέσα στην Κοινοβουλευτική Ομάδα της ΝΔ. Μάλιστα δεν κρύβουν την προσχώρησή-τους και μερικοί από τους θεωρούμενους φωτισμένους νέους στην ηλικία, όπως οι κ. Ανδριανόπουλος και Κοντογιαννόπουλος, και με επιστέγασμά-τους τον κ. Ι. Μπούτο. Όλοι-τους αναγνωρίζουν πως ο κ. Στεφανόπουλος έχει τις ρίζες-του στη δεξιά πτέρυγα, αλλά ότι είναι επιδεκτικός εξελίξεων και αλλαγών ώστε να μπορέσει να εκφρά-

σει την κεντρώα πολιτική της ΝΔ.

Ακόμα και στα επιχειρήματα αυτά υπάρχει η αναγνώριση της επιτακτικής ανάγκης για αλλαγές, αλλά χωρίς να θιγούν οι ρίζες της παραδοσιακής Δεξιάς, δίδοντας την αίσθηση πως με ένα καλό μοργιάτισμα στο σπίτι θα μπορούμε να το πουλήσουμε για καινούριο και πάλι. Παλιά όμως, και με πλούσια πείρα εξουσίας στελέχη της ΝΔ, αναγνωρίζουν πως δεξιότερα του κ. Στεφανόπουλου υπάρχει μόνον ο Κορυδαλός. Γι' αυτό και θεωρούν επικίνδυνη για τη δημοκρατία στον τόπο την επιστροφή στις αξίες της παραδοσιακής Δεξιάς. Αναγνωρίζουν τα στελέχη αυτά πως η αξιωματική αντιπολίτευση δεν έχει πλέον τα περιθώρια του χρόνου, γιατί πιστεύουν πως η κυβερνητική φθορά είναι αρκετά ταχεία. Επίσης πιστεύουν πως ο τόπος χρειάζεται επιγόντως ένα κεντρώο σχήμα δεξιότερα του ΠΑΣΟΚ το οποίο θα προσδώσει στη χώρα την άνεση της δημοκρατικής διαμάχης και στο λαό τη δυνατότητα της επιλογής κάποιας διαδοχής, όταν και όπως το απαιτήσουν τα πράγματα.

Η έλλειψη ακριβώς της πολυτέλειας του χρόνου για τη ΝΔ γεννά σκέψεις πως η πόλωση είναι σε κάποιο βαθμό αναπόφευκτη. Το μόνο που συζητείται είναι το πως μπορεί η πόλωση να είναι λιγότερη έντονη και όχι τόσο σκληρή για τους δημοκρατικούς-μας θεσμούς, αφού η ΝΔ θα επιλέξει αναγκαστικά ανάμεσα στον κ. Στεφανόπουλο και στον κ. Μητσοτάκη. Η εκλογή του πρώτου οδηγεί μαθηματικά στην πόλωση αφού μόνο την παραδοσιακή Δεξιά μπορεί να εκφράσει, ενώ επιτρέπει στον πρωθυπουργό με δυο λέξεις να τον θέσει εκτός γηπέδου της κεντρώας πολιτικής σκηνής. Από την άλλη πλευρά η εκλογή του κ. Μητσοτάκη φέρει στην επιφάνεια την εποχή της αποστασίας, με όλες τις επιπτώσεις από τα προσωπικά-του με τον κ. Παπανδρέου.

Προς ποιά κατεύθυνση θα κινηθεί η ΝΔ, και σε ποιά βαθμό θα μετρήσουν οι παρεμβάσεις του προέδρου της Δημοκρατίας και ιδρυτού-της, απομένουν να φανούν τις επόμενες εβδομάδες. Η επιλογή αυτή της ΝΔ θα χαράξει, όχι μόνο το δικό-της μέλλον, αλλά και θα επηρεάσει τους δημοκρατικούς-μας θεσμούς με τη στροφή-της προς την παραδοσιακή Δεξιά ή προς τη συντηρητική παράταξη.

□

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΕΣΣΕΡΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΦΡΑΝΣΙΣ ΤΖ. ΓΟΥΪ'ΚΣ

**εσωτερικός κόσμος
της παιδικής ηλικίας**

ΝΤΑΙΗΒΙΝΤ ΚΛΑΡΚ

**Τι είπε πραγματικά
ο Φρόυντ**

ΜΙΣΕΛ ΚΑΡΤΙΕΡ

**Τι είπε πραγματικά
ο Ράιχ**

ΦΡΙΝΤΑ ΦΟΡΝΤΑΜ

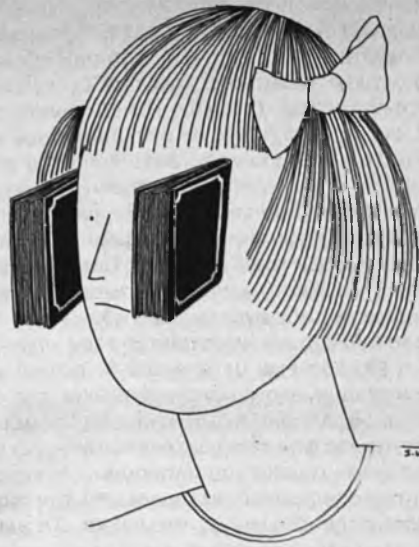
**Τι είπε πραγματικά
ο Γιούνγκ**

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ 36 18 457

Ο οδηγός-σας δια τας μητέρας...

του Στέφανου Ιωσήφ

της Άντειας Φραντζή

Το «ΑΝΤΙ» είχε πρόσφατα την ευκαιρία να ασχοληθεί με τους λογοκριτές «ηθικο-λόγους» της Μέσης Εκπαίδευσης και ειδικά τους υπεύθυνους του ΟΕΔΒ που πετοσόψαν την «Ιθάκη» του Καβάφη. Απ' αφορμή το δημοσίευμά-μας ομάδα εκπαιδευτικών συμπλήρωσε με άλλα κρούσματα λογοκρισίας το θέμα των σχολικών βιβλίων, και συγκεκριμένα των Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων.

Αυτή τη φορά αφορμή μας δίνει ένα εξαίρετο ανοσιούρηγμα, δείγμα της πιο ακραίας αμάθειας και σκοταδιστικής διαπαιδαγώγησης. Πρόκειται για το εγχειρίδιο «Οικιακής Οικονομίας» που διδάσκεται ακόμη σήμερα στην Γ' Γυμνασίου των τώως θηλέων και νυν μεικτών σχολείων της Ελλάδας. Στην περίπτωση αυτή δεν έχουμε να κάνουμε με έκδοση του ΟΕΔΒ αλλά με συγκεκριμένο βιβλίο απ' το υπουργείο Παιδείας επί «ΝΔ» το 1979, που παραμένει, όμως, σε χρήση «λόγω αδράνειας» (;) απ' τη σοσιαλιστική κυβέρνηση των δεκατριών μηνών.

Αλλά, ας πάρουμε το ζήτημα απ' την αρχή. Όπως πληροφορούμαστε απ' το ίδιο το βιβλίο τα υπό εξέταση θέματα είναι:

- οικογένεια • τα οικονομικά της οικογένειας • η οικογένεια σαν καταναλωτής • βρεφοκομία-παιδοκομία • αγωγή του παιδιού.

Από τις πρώτες φράσεις του βιβλίου «μαθαίνουμε» ότι «Η σημερινή οικογένεια είναι ολιγομελής και αποτελείται από τους γονείς, τα τέκνα-τους και την υπηρεσία...», καθώς επίσης ότι «σήμερα εκτός του κράτους, οι ανακαλύψεις των νέων χωρών και οι παντός είδους εφευρέσεις, και προ παντός της μηχανής, μετέβαλαν την όψη του οικογενειακού βίου και επέφεραν ριζικές μεταβολές στην παλιά πατριαρχική οικογένεια».

Από ποιά κοινωνική τάξη προέρχονται οι «συγγραφείς» του εγχειριδίου και σε ποιά απευθύνονται; Αλλά και σε ποιόν αιώνα ζούμε, θα θέλαμε να ξέρουμε...

Η σύλληψη όλου του βιβλίου είναι ολότελα αναχρονιστική και η «λογική»-του είναι να θέτει μόνο ερωτήματα και να μας αφήνει μόνιμα εμβρόντητους με τις απαντήσεις που τα κείμενα τα ίδια δίνουν. Στην ουσία ακόμα και τα ερωτήματα που οι ίδιοι οι συγγραφείς-τους θέτουν, δεν είναι καν ερωτήματα. Είναι απλά μόνιμες απειλές πάνω στο κεφάλι της δεκαπεντάχρονης μαθήτριας και «κάποια ανακούφιση» προς τον συνομήλικό συμμαθητή και επίδοξο σύζυγο.

Ας τους παρακολουθήσουμε, λοιπόν, σε μια «διδασκτική» στιγμή της σχολικής τους ζωής.

ΕΡ: Τι ενσαρκώνει η μητέρα στη σημερινή οικογένεια;

ΑΠ: Το κέντρο της σημερινής οικογένειας είναι η μητέρα, η οποία ενσαρκώνει την αγάπη και την αυτοθυσία.

ΕΡ: Γιατί η θέση κι ο ρόλος της οικοδέσποινας σήμερα στο σπίτι;

ΑΠ: Η θέση της οικοδέσποινας σήμερα στην οικία δεν είναι παθητική, αλλά δε-

σπόζουσα και η προαγωγή ή η καταστροφή της οικογένειας εξαρτάται από όλη της τη δράση γενικά. Είναι το πρόσωπο στο οποίο καταφεύγουν όλα τα μέλη της οικογένειας, για να εκφράσουν τις αδυναμίες-τους και τις δυσκολίες της ζωής, να βρουν κατανόηση και ν' αντλήσουν θάρρος, πεποίθηση και ενθουσιασμό. Μιλάει σ' όλους με αγάπη, σεβασμό και πειστικότητα και ωθεί όλους προς μεγάλα έργα.

ΕΡ: Ποιές υποχρεώσεις έχει η οικοδέσποινα έναντι της κατοικίας, του συζύγου, των τέκνων και του ίδιου του εαυτού-της;

ΑΠ: Ενδιαφέρεται για την καλή εμφάνιση της κατοικίας, του συζύγου, των τέκνων, ως και του εαυτού-της.

ΕΡ: Πώς διαπαιδαγωγεί τα τέκνα-της;

ΑΠ: Τα γαλουχεί με τα διδάγματα της Χριστιανικής πίστewας και τα σφυρηλατεί με αισθήματα φιλοπατρίας, παίρνοντας παραδείγματα από την ιστορία της φυλής-μας.

Ένα πρόσωπο «άσαρκο», ικανό μόνο για αυτοθυσία και αγάπη που ξέρει όμως να περιποιείται συστηματικά το οικογενειακό δέντρο και να το ποτίζει με Χριστιανική πίστη και φιλοπατρία. Αυτό είναι το μοντέλο της μητέρας - συζύγου - οικοδέσποινας και ποτέ γυναίκας.

«Ο γάμος είναι ένα κοινωνικό γεγονός από το οποίο αρχίζει η δημιουργία της οικογένειας και γίνεται με την ευλογία της εκκλησίας». Στο σημείο αυτό το υπό ψήφιση —τότε— σχέδιο νόμου για τον πολιτικό γάμο υποχρεώνει τους συγγραφείς σε υποσημείωση που διευκρινίζει ότι ο πολιτικός γάμος «θ' αποτελεί μόνον σύμβαση και θεσμό ιδιωτικού δικαίου κι όχι μυστήριο της εκκλησίας». Κατά τα λοιπά το βιβλίο συνεχίζει να περιγράφει τα του Χριστιανικού γάμου για να καταλήξει στη σοφή διατύπωση περί κινήτρων και απώτερου σκοπού του γάμου, που είναι:

- Η γέννηση νέων υπάρξεων για να διατηρηθεί η βιολογική κληρονομιά, όπως

Το παιχνίδι είναι η προετοιμασία γιά την εκπλήρωση τού σκοπού της ζωής.

γίνεται σ' όλα τα ζώα και σ' όλα τα φυτά.

- Η ανατροφή των τέκνων και η εξασφάλιση της σωματικής, πνευματικής και ηθικής εξελίξεως αυτών.

- Η αμοιβαία βοήθεια και κατανόηση μεταξύ των συζύγων και των μελών της οικογένειας.

Όλα αυτά τα συγκλονιστικά «παθαίνει» κανείς —και προ παντός η οικοδέσποινα— με το γάμο. Θα πρέπει, όμως, να μάθει από στήθους το ποιηματάκι-της: «Τίποτε δεν αξίζει στη ζωή, όσο ένας επιτυχημένος γάμος, ο οποίος χαρίζει γύρω-του χαρά και ευτυχία και υπόσχεται πολλά στη δημιουργική-του εξέλιξη». Και μετά να απαντήσει στην ερώτηση:

Ποιές προϋποθέσεις και ποιοι κανόνες πρέπει να τηρηθούν κατά τον έγγαμο βίο ώστε ο γάμος να είναι επιτυχημένος;

Θα πρέπει, λοιπόν, κατ' αρχήν να προέρχονται από το ίδιο περίπου οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον. Και κατόπιν «Η γυναίκα να αγαπά, να σέβεται και να θαυμάζει τον άνδρα-της και να προσπαθεί με την εξυπνάδα-της να τον κάνει καλύτε-

το βγάλει περίπατο, πώς θα το παίξει, πώς θα του μιλήσει. Και όλα αυτά πρέπει να τα μάθει πριν γίνει μητέρα.

ΕΡ: Ποιές είναι οι ευθύνες του πατέρα;

ΑΠ: Ο πατέρας οφείλει να καλύψει όλες τις άλλες εργασίες έξω από το σπίτι και να επιστρέφει χαρούμενος και γελαστός, για να δίνει κουράγιο και θάρρος στη μητέρα.

Τόμπολα!

Ευτυχώς οι συγγραφείς είχαν την εμπνευση να περιλάβουν στα μέλη της οικογένειας και την «υπηρεσία»...

Δεν είναι εύκολο να αποδώσει κανείς με λόγια το καταθλιπτικό συναίσθημα που αποπνέει τὸ εγχειρίδιο οικιακής οικονομίας. Ένα συναίσθημα που δεν καταλαγιάζει ούτε με τις ευτυχισμένες —και τόσο κακόγουστες— ζωγραφιές οικογενειακής ευτυχίας —μαμά, μπαμπάς, αδελφάκια και σκυλάκι— ούτε με τις λυρικές εξάρσεις «όταν ο γάμος ριζώνει και ανθίσει».

Τί να πρωθαυμάσει και επιθυμήσει κανείς! Τα ημερήσια προγράμματα εργασιών της νοικοκυράς που αρχίζουν στις 6.45 το πρωί και καταλήγουν στην τηλεόραση; ή μήπως τα λογιστικά-της κατάστιχα; Ίσως το μόνο που έχει κάτι από τρελό αστείο είναι η χρονομέτρηση του πλουσίματος των πιάτων. Με μια ειδική μέθοδο χρονομετρούμε καθημερινά για μια βδομάδα το χρόνο που παίρνει η διεκπεραίωση αυτού του συγκλονιστικού έργου. Στο τέλος προκύπτει ο μέσος όρος διάρκειας της εργασίας. Για ποιό σκοπό άραγε; Αφού έτσι κι αλλιώς η νοικοκυρά —επί το ευγενικότερον οικοδέσποινα— πρόκειται να τα πλύνει;

Γιατί γίνεται φανερό πως αν δεν ανταποκριθεί σε όλα αυτά η οικοδέσποινα —και άλλα πολλά— ο γάμος —ο ωραίος αυτός θεσμός— κινδυνεύει. Και η ευθύνη αυτή βαρύνει και πάλι τη σύζυγο.

Ένας απ' τους κυριότερους λόγους διάλυσης του γάμου είναι η επιπολαιότητα των συζύγων και προπαντός της γυναίκας. Δίδονται πολλές ευκαιρίες στη γυναίκα, και μάλιστα στην εργαζόμενη έξω από το σπίτι-της, να γνωρίσει κι άλλους άνδρες, διαφορετικούς από το δικό-της και να διαπιστώσει ότι δε διάλεξε τον άνδρα, που της ταίριαζε. Από τη στιγμή αυτή ο γάμος αρχίζει να διαλύεται.

Πώς, όμως, μπορούμε να σώσουμε το γάμο-μας;

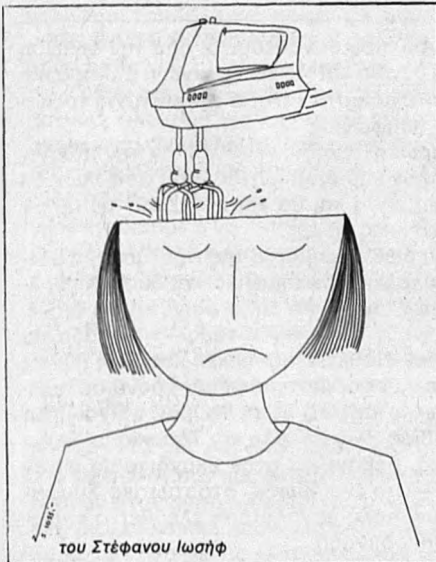
Με κόπο, μόχθο, υποχωρήσεις, υπομονή και καρτερικότητα.

Ήμαρτον κύριοι συγγραφείς Ελένη Σδρίν και Γρηγόριε Σφακιανέ!

Γιατί τόσος κόπος και μόχθος για να ειπωθούν όλες αυτές οι αντιδραστικές αμπελοφιλοσοφίες;

Γιατί να υποχωρήσουμε σε σας και στην ιδεολογία-σας;

Και τι υπομονή πια να δείξουμε προς το Υπουργείο Παιδείας που δεν μπαίνει στον κόπο μιας ανάγνωσης; Ή μήπως ξέρουν, αλλά καρτερικά περιμένουν την έκδοση ενός σχολικού εγχειριδίου «Οικιακής Οικονομίας» της Αλλαγής;

πο... να είναι πιστή στον άνδρα-της, ο οποίος της χάρισε το όνομά-του και ν' αποφεύγει τις κοινωνικές σχέσεις με άτομα ή οικογένειες που δε θα ήθελε ο άνδρας-της... Η γυναίκα να έχει πάντοτε καλή εμφάνιση. Να είναι πάντοτε καθαρή, περιποιημένη και ελκυστική, να θέλει πάντοτε ν' αρέσει στον άνδρα-της. Το ίδιο πρέπει να φροντίζει και για τον άνδρα-της, να είναι πάντοτε καθαρός και ευπαρουσίαστος...»

Σχολική τάξη, μάθημα δεύτερον: Τεκνοποίηση.

ΕΡ: Ποιός είναι ο προορισμός του ανθρώπου, όπως και κάθε ζώντος οργανισμού; **ΑΠ:** Όπως όλοι οι ζώντες οργανισμοί, ζώα και φυτά, συντηρούνται, αναπτύσσονται, δυναμώνουν, αφήνουν απογόνους και εγκαταλείπουν τη ζωή, έτσι και του ανθρώπου ο προορισμός είναι ο ίδιος.

ΕΡ: Ποιές είναι οι ευθύνες της μητέρας-για το μωρό;

ΑΠ: Η μητέρα πρέπει να ξέρει πως θα περιποιηθεί το μωρό, πώς θα το ταΐσει, πώς θα το πλύνει, πώς θα το κοιμήσει, πώς θα

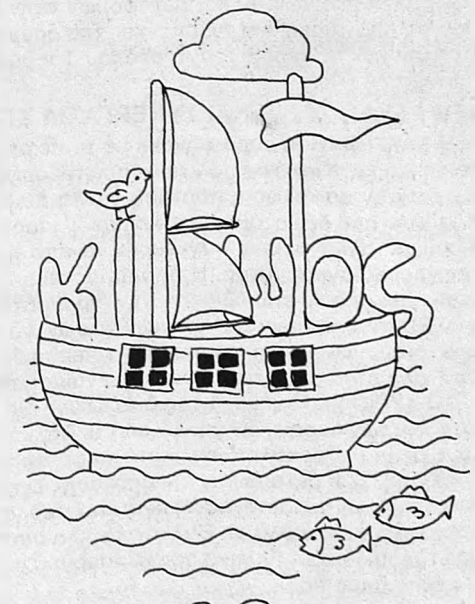
ANTREAS KEPENHS

ΟΙ
ΚΑΝΟΝΕΣ
ΤΟΥ
ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΕΧΑΙΝΩΝ

διαθεση: 3210 368

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ
16 ΤΟΜΟΙ **αντι**
ΤΟΥ ΑΝΤΙ **αντι**

βιβλα-παιχνιδια-χαρτικα
εκθετηριο-χαρτικα-βιβλια
Δραγατση 1 κ' Βασ. Κων/νου
ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Μεταξύ Αθήνας και Άγκυρας βρίσκεται το Βουκουρέστι;

του Στέλιου Κούλογλου

ΓΙΑ ΠΟΙΑ θέματα συζητούν, τέλος πάντων επί τόσες ώρες; Αυτό είναι το ερώτημα που απασχόλησε τους ενδιαφερόμενους που βρέθηκαν στο Βουκουρέστι, με ευκαιρία τη συνάντηση κορυφής μεταξύ του Έλληνα πρωθυπουργού και του Ρουμάνου προέδρου.

ΠΡΑΓΜΑΤΙ οι συζητήσεις Παπανδρέου - Τσαουσέσκου χαρακτηρίστηκαν —για τη διάρκεια-τους— πρωτοφανείς από τους πολιτικούς παρατηρητές της Ρουμανικής πρωτεύουσας.

ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ μακρά παραμονή στη Ρουμανία για να καταλάβει κάποιος την προτεραιότητα που δίνει στα οικονομικά προβλήματα, η ηγεσία της χώρας. Ο ίδιος ο πρόεδρος Τσαουσέσκου αφιέρωσε ένα μεγάλο μέρος της προσφώνησής-του στο επίσημο δείπνο των δύο αντιπροσωπειών, στις ελληνορουμανικές οικονομικές συναλλαγές. Η χώρα-του αντιμετωπίζει μια βαθύτατη —μεταξύ των άλλων και οικονομική— κρίση, και βρίσκεται χρεωμένη σε πολλές Δυτικές χώρες. Το χρέος προς την Ελλάδα υπολογίζεται στα 80 εκατ. δολάρια.

ΑΣΦΑΛΩΣ λοιπόν οι συμφωνίες για την προμήθεια της Ελλάδας από την Ρουμανία εξοπλισμού γεωτρήσεων πετρελαίου και νερού, για την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό του Δυϊλιστηρίου του Ασπροπύργου, για τη συνεργασία στον τομέα των θερμοηλεκτρικών και υδροηλεκτρικών ενεργειακών σταθμών (όπου η Ρουμανία διαθέτει πείρα και το know-how) και για τη βελτίωση των τηλεπικοινωνιών και μεταφορών στην Ελλάδα, ικανοποίησαν τις απαιτήσεις και τις ανάγκες της ρουμανικής πλευράς. Αυτά ήταν και τα κέρδη του προέδρου Τσαουσέσκου από τις διαπραγματεύσεις.

ΑΠΥΡΑΥΛΗ ΖΩΝΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ πλευρά φάνηκε με τη σειρά-της περισσότερο έτοιμη και ευνοϊκή στις πολιτικές πρωτοβουλίες. Η κυριότερη απ' αυτές ήταν ασφαλώς η πρόταση για τη Διαβαλκανική Διάσκεψη Κορυφής που δεν στάθηκε στο επίπεδο μιας ευχής ή γενικής διακήρυξης, αλλά τέθηκε συγκεκριμένα από πλευράς διαδικασίας και χρονοδιαγράμματος. Η προπαρασκευή-της θα μπορούσε να ξεκινήσει από το επίπεδο των γεν. γραμματέων ή των υφυπουργών Εξωτερικών των Βαλκανικών χωρών, να περάσει στο στάδιο των υπουργών και να καταλήξει στο επίπεδο των αρχηγών κρατών — όλα αυτά μέσα στο διάστημα ενάμιση περίπου χρόνου.

ΤΟ ΚΥΡΙΟ περιεχόμενο της Διάσκεψης, θα είναι η απομάκρυνση όλων των πυρηνικών όπλων από τα Βαλκάνια και η μετατροπή-τους σε μια απύραυλη ζώνη, κατά το πρότυπο της Σκανδιναβίας.

ΑΣΦΑΛΩΣ η διατύπωση της πρότασης έχει ένα πανευρωπαϊκό κοινό, παίρνει τις διαστάσεις μιας ευρύτερης πρωτοβουλίας που ξεπερνάει κατά πολύ τα Βαλκανικά πλαίσια και αναγορεύει την πρωτοβουλία του Έλληνα πρωθυπουργού σε πολιτική πράξη ευρύτερης σημασίας.

Ο κ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ επανέλαβε συχνά το παράδειγμα της Σκανδιναβίας. Και όπως είναι γνωστό σ' αυτήν την περιοχή υπάρχει μια αντίστοιχη πρόταση του Όλαφ Πάλμε που επιδιώκει να μετατρέψει τη σημερινή de facto αποπυρηνικοποίηση των Σκανδιναβικών χωρών σε de jure. Η πρόταση αυτή εκθειάζεται συχνά από τα ευρωπαϊκά κινήματα ειρήνης και τον Τύπο των χωρών της Κεντρικής Ευρώπης και εδώ φαίνεται να αποσκοπεί εν μέρει η ανάλογη

Και ασφαλώς το κύριο μέρος των συνομιλιών δεν αφιερώθηκε στις οικονομικές συμφωνίες, που είναι ίσως το πιο «χειροπιαστό» αποτέλεσμα της πρόσφατης τριήμερης επίσκεψης του Έλληνα πρωθυπουργού.

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ σημασία έχουν αυτά που ανακοινώθηκαν —έστω κι αν παραμένουν ακόμα στο επίπεδο των προθέσεων ή μιας «κατ' αρχήν» συμφωνίας— για τη Διαβαλκανική Διάσκεψη Κορυφής με κύριο θέμα την α-

ποπυρηνικοποίηση των Βαλκανίων ή την από κοινού μεσολάβηση στην κρίση της Μ. Ανατολής.

ΚΑΙ ΑΚΟΜΑ μεγαλύτερη σημασία έχουν αυτά που συζητήθηκαν αλλά δεν ανακοινώθηκαν ή οι στρατηγικές κινήσεις που κρύβονται πίσω από τις —φαινομενικά ανώδυνες— προτάσεις της ελληνικής πλευράς: Η επίσκεψη στο Βουκουρέστι έδωσε την εντύπωση ότι κάποιες λύσεις εγκυμονούνται για τα εθνικά θέματα, τα ελληνοτουρκικά και το κυπριακό.

του Έλληνα πρωθυπουργού, που συνοδεύθηκε από την δήλωση ότι η ελληνική κυβέρνηση δεν θα επιτρέψει να γίνει η Ελλάδα πυρηνικός στόχος, ανεξάρτητα μάλιστα και από την επιτυχία της γενικότερης Διαβαλκανικής συμφωνίας.

Η **ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ** «συμπλήρωση» αναδύκνει λοιπόν την πιθανότητα ενός μονομερούς ελληνικού διαβήματος, που ασφαλώς θα έχει θετικότερη διεθνή απήχηση και θα «προκαλέσει» με αυτόν τον τρόπο τις άλλες Βαλκανικές χώρες.

ΠΕΡΑ όμως από αυτή τη διεθνή σημασία της πρότασης, η υλοποίησή-της συναντά επιφυλάξεις ερωτηματικά και δυσκολίες. Από τις έξι Βαλκανικές χώρες, πυρηνικά όπλα φαίνεται ότι διαθέτουν, —ή καλύπτει φιλοξενούν στο έδαφός-τους— η Ελλάδα και η Τουρκία. Η Βουλγαρία δεν διαθέτει πυρηνικές κεφαλές (με τις οποίες όμως θα μπορούσε να εφοδιαστεί σε λίγο χρόνο σε περίπτωση πυρηνικής συρράξεως) και μαζί με τη Ρουμανία είναι μέλη του Συμφώνου της Βαρσοβίας, ενώ Ελλάδα και Τουρκία ανήκουν στον αντίπαλο συνασπισμό. Βέβαια και στην Σκανδιναβία υπάρχουν χώρες που ανήκουν —στο ένα όμως— στρατιωτικό Σύμφωνο και επί πλέον διαθέτουν, πολύ μεγαλύτερη ελευθερία επιλογών από την αντίστοιχη υπερδύναμη...

ΕΔΩ ΛΟΙΠΟΝ είναι Βαλκάνια και πέρα από τα προβλήματα που εκτέθηκαν παραπάνω, υπάρχουν και άλλα που αφορούν παλιές ή νεότερες αντιθέσεις, διεκδικήσεις κτλ. μεταξύ των Βαλκανικών χωρών. Ας προστεθεί σ' όλα αυτά ότι υπάρχουν χώρες που ήθελαν να θεωρούνται Βαλκανικές ή άλλες που πρέπει να πειστούν για να συμμετέχουν: Έτσι η Ελλάδα θα μεσολαβήσει προς την Αλβανία (που απέχει και από αθλητικές Βαλκανικές συναντήσεις) ενώ ο πρόεδρος Τσαουσέσκου φέρεται να διαβεβαιώνει ότι η Τουρκία δεν θα είχε αντίρρηση να συμμετάσχει.

ΠΟΙΟΣ θα πείσει όμως την Ουγγαρία ότι δεν είναι Βαλκανική χώρα, όπως φαίνεται η ίδια να πιστεύει, αφού ζήτησε τη συμμετοχή-της στους βαλκανικούς αγώνες στίβου, σε μια προφανή προσπάθεια καλλιέργειας του κατάλληλου «πολιτικού» εδάφους; Ποιός θα αντιταχθεί και ποιός όχι σε μια τέτοια «εισδοχή» που —όπως είναι προφανές— ανατρέπει το σημερινό συσχετισμό των δυνάμεων στα Βαλκάνια;

ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ερωτηματικά δεν θέλουν να ανατρέψουν την ορθότητα της πρωτοβουλίας (που σε κάθε περίπτωση συμβάλλει —έστω και μόνο— στην εξομάλυνση των υφιστάμενων διαφορών) αλλά να διατυπώσουν έτσι ένα άλλο ερώτημα:

● Μόνο αυτά ήταν τα «κέρδη» της ελληνικής πλευράς μετά μάλιστα από τις «πρωτοφανείς» πολύωρες συνομιλίες και τις θριαμβολογίες που επακολούθησαν; Πρόκειται απλώς για την συνέχιση της βαλκανικής πολιτικής που εγκαίνιασε μετά το 1974 ο σημερινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας;

ΕΠΙΤΥΧΕΣ ΔΙΑΒΗΜΑ;

ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ μέρες πριν την άφιξη της ελληνικής αντιπροσωπείας στο Βουκουρέστι, η «Σκιντέια», καθημερινή εφημερίδα του Ρουμάνικου ΚΚ, παρουσίασε σε αφιέρωμά-της τη σημερινή Τουρκία, με την ευκαιρία της εθνικής-της γιορτής (28.10.82).

ΤΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ εκθείαζε την «εκτεταμένη διαδικασία εκσυγχρονισμού» που επιχειρείται σήμερα στην Τουρκία, την «ανάπτυξη της βασικής βιομηχανίας», «τις παραδοσιακές σχέσεις φιλίας και συνεργασίας» μεταξύ Τουρκίας-Ρουμανίας και «τη μεγάλη σημασία που είχε για την παραπέρα ανάπτυξη των σχέσεων» μεταξύ των δύο χωρών ο διάλογος Τσαουσέσκου-Εβρέν, κατά την επίσκεψη του τελευταίου στο Βουκουρέστι, την άνοιξη του 1982. Αφού έδινε ορισμένα εντυπωσιακά στοιχεία π.χ. για τον εξαπλάσιασμό του ύψους των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των δύο χωρών, από το 1975 μέχρι σήμερα και για την πρόοδο όλων των άλλων διακρατικών σχέσεων, το δημοσίευμα τόνιζε την από κοινού προσπάθεια των δύο χωρών «για την προώθηση της διμερούς και πολυμερούς συνεργασίας στις Βαλκανικές χώρες, για τη μετατροπή της περιοχής σε ζώνη ειρήνης, καλής γειτονίας, κατανόησης και συνεργασίας».

ΚΑΤΑ τη διάρκεια της επιστροφής της Ελληνικής αντιπροσωπείας από την Ρουμανία, ο κ. Παπανδρέου αποκάλυψε ότι είχε παλιότερα παραλάβει μήνυμα από την τουρκική πλευρά. «Ταχυδρόμος» του μηνύματος —που αφορούσε όπως είπε το Κυπριακό— ήταν ο Ρουμάνος Υπουργός Εξωτερικών Αντρέι, και πάντα κατά τη γνώμη του Έλληνα πρωθυπουργού, το μήνυμα ήταν θετικό.

ΜΕ ΒΑΣΗ τα δύο προηγούμενα δεδομένα, μπορεί να εξηγηθούν η τακτική και οι προτάσεις της ελληνικής πλευράς: Ο κ. Παπανδρέου φαίνεται να επιζητεί όχι μόνο τη μεσολάβηση της Ρουμανικής πλευράς για την αποκατάσταση των Ελληνοτουρκικών σχέσεων αλλά θέλει να χρησιμοποιήσει για την επιτυχία του τελευταίου σκοπού και τη Διαβαλκανική Διάσκεψη Κορυφής.

Η ΤΟΥΡΚΙΑ θα μπορούσε δηλαδή να μειώσει τη σημασία του «μερατόριουμ» ή να υποβιάσει τον Ελληνοτουρκικό διάλογο, θα ήταν όμως πολύ πιο δύσκολο να αρνηθεί τη συμμετοχή-της σε μια Διάσκεψη Κορυφής (η οποία φυσικά δεν θα ασχοληθεί αποκλειστικά με τις πυρηνικές κεφαλές) όταν μάλιστα αυτό επιδιώκει η φίλη Ρουμανία, ή ακόμα και η Βουλγαρία με την οποία διατηρεί επίσης πολύ καλές σχέσεις. Και αντίθετα μια πιθανή αρνητική στάση, αν μη τι άλλο, θα δημιουργούσε προβλήματα στις αναπτυσσόμενες Ρουμανοτουρκικές σχέσεις.

ΠΡΟΣ ΛΥΣΕΙΣ ΑΙΓΑΙΟΥ-ΚΥΠΡΟΥ;

ΣΥΜΦΩΝΑ πάντως με τον κ. Παπανδρέου, ο πρόεδρος Τσαουσέσκου ήταν αισιόδοξος όχι μόνο για τη συμμετοχή της Τουρκίας στη Διαβαλκανική, αλλά και για το κλίμα που επικρατεί στην Άγκυρα, σχετικά με τις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

ΑΛΛΕΣ πληροφορίες φέρνουν τον Ρουμάνο πρόεδρο θιασώτη της άποψης που υποστηρίζει ότι η καλύτερη περίοδος για την επίλυση των ελληνοτουρκικών και του κυπριακού είναι η σημερινή. Σύμφωνα με την ίδια άποψη, καμιά άλλη εκλεγμένη κυβέρνηση της Τουρκίας —πλην της σημερινής στρατιωτικής— δεν θα μπορούσε να αποφασίσει ανώδυνα μια μορφή λύσης του κυπριακού προβλήματος ή μια πιο μακροπρόθεσμη συμφωνία στο Αιγαίο, ενώ αντίθετα κάτι τέτοιο χρειάζεται ο στρατηγός Εβρέν, ώστε να προχωρήσει ανενόχλητος στην διαδικασία «ελεγχόμενου εκδημοκρατισμού» που επιδιώκει να εφαρμόσει στην Τουρκία.

ΜΕΣΑ σ' αυτό το πλαίσιο —κι ενώ πληθαίνουν τα ξένα δημοσιεύματα για μια επικείμενη συμφωνία Ελλάδος-Τουρκίας— είναι ίσως χαρακτηριστική η αναφορά του κοινού ανακοινωθέντος μετά το τέλος των ελληνορουμανικών συνομιλιών, στο κυπριακό πρόβλημα. Στο σχετικό απόσπασμα εκφράζεται ανησυχία γιατί η κρίση στην Κύπρο δεν βρήκε ακόμα τη λύση-της και τονίζεται η ανάγκη της απομάκρυνσης όλων των ξένων στρατευμάτων από την Κύπρο.

ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ του «μηνύματος Αντρέι» για το κυπριακό δεν έγινε γνωστό, ενώ ο πρωθυπουργός απάντησε αρνητικά στην πληροφορία που ήθελε τον Τσαουσέσκου κομιστή μηνύματος του Εβρέν προς τον Έλληνα πρωθυπουργό.

ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ του 1983, ο Ρουμάνος Πρόεδρος θα επισκεφθεί την Άγκυρα. Και ποιος μπορεί να αποκλείσει μετά τις τελευταίες εξελίξεις που περιγράψαμε ότι τότε δεν θα πάει ή δεν θα γυρίσει

κομίζοντας και κάποιο μήνυμα, αντίστοιχου περιεχομένου;

ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΠΑΝΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ;

ΦΘΑΝΟΝΤΑΣ όμως στο Βουκουρέστι, η ελληνική αντιπροσωπεία είχε να «δώσει εξετάσεις» και σε δύο ακόμη φλέγοντα θέματα:

- των πολιτικών προσφύγων, και
- των ελλήνων φοιτητών που σπουδάζουν στη Ρουμανία.

ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ που αντιμετωπίζουν οι τελευταίοι, οι αναγνώστες-μας μπορούν να ενημερωθούν από ένα ρεπορτάζ που δημοσιεύουμε στις επόμενες σελίδες. Κάποιος λόγος έγινε στο Βουκουρέστι για την πιθανότητα υπογραφής μιας μορφωτικής διακρατικής συμφωνίας που θα έδινε λύση σε μερικά από τα πάμπολλα προβλήματα των ελλήνων φοιτητών. Τελικά τίποτα σχετικό δεν ανακοινώθηκε, ο πρωθυπουργός δεν βρήκε χρόνο να συναντήσει μία επιτροπή φοιτητών και απομένει η ελπίδα να μην παραπεμφθεί το θέμα στις ελληνικές καλένδες.

ΣΤΟ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ όμως, βρίσκονται οι έδρες των δύο επιτροπών για τον επαναπατρισμό των πολιτικών προσφύγων και των δύο Συλλόγων των πολιτικών προσφύγων της Ρουμανίας. Ο κ. Παπανδρέου δέχθηκε και τις δύο επιτροπές, που προέκυψαν μετά την διάσπαση του 1968.

ΟΠΩΣ μας πληροφόρησε ο πρόεδρος του Συλλόγου που πρόκειται στο ΚΚΕ εσ. κ. Αλευράς (αδελφός του Προέδρου της Βουλής), από τον πρωθυπουργό και τον υφυπουργό Εξωτερικών κ. Παπούλια, δόθηκαν υποσχέσεις για την ικανοποίηση των αιτημάτων των πολιτικών προσφύγων και την άμεση ικανοποίηση του «πολιτικού προβλήματος» δηλαδή την κατάργηση των νόμων για την στέρηση της ιθαγένειας κτλ.

ΟΠΩΣ όμως είναι γνωστό, το κύριο πρόβλημα που εμποδίζει σήμερα τον επαναπατρισμό, είναι η άρνηση των χωρών του «υπαρκτού σοσιαλισμού» για τη μεταφορά των συνταξιοδοτικών και ασφαλιστικών δικαιωμάτων των προσφύγων στην Ελλάδα. Σε αυτό το ζήτημα απάντηση δεν δόθηκε και αυτή τη φορά, παρ' ότι είχε ήδη από τον Μάη ανακοινωθεί η σύσταση μιας ειδικής ελληνορουμανικής επιτροπής για τη μελέτη και την επίλυση αυτού ακριβώς του προβλήματος.

ΕΤΣΙ τα όποια θεσμικά μέτρα θα παραμείνουν στο κενό, παρ' ό-τι, όλες οι πολιτικές δυνάμεις του τόπου, αρχίζουν να κατανοούν τις ευθύνες-τους για την παράταση επί τόσα χρόνια του προβλήματος. Αυτά αν καταλάβαμε καλά παραδέχθηκε και ο «Ριζοσπάστης» όταν, απαντώντας στην «Αυγή», έγραφε το Σάββατο 6 Νοέμβρη:

Θεωρεί αλήθεια, τόσο αφελείς τους αναγνώστες-της, ιδιαίτερα τους πολιτικούς πρόσφυγες, η «ΑΥΓΗ», ώστε να πιστέψουν ότι τόσο για το γενικότερο άλυτο πρόβλημα του ελεύθερου χωριός όρους επαναπατρισμού-τους, όσο και για την ταχτοποίηση όλων των άλλων ζητημάτων που συνδέονται μ' αυτόν (συντάξεις κλπ.) φτάνει αποκλειστικά το ΚΚΕ κι όχι, βασικά και κύρια, η ελληνική πολιτεία κι οι εκάστοτε κυβερνήσεις-της;

κυκλοφορούν

Τρεις εκδόσεις της ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ '41-'44 απαραίτητες σε κάθε αντιστασιακό, σε κάθε αγωνιστή:

1. Λευτέρη Αποστόλου «ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΕΑΜ. Αναμνήσεις διδάγματα». Δρχ. 150.

2. «ΜΝΗΜΗ ΛΕΥΤΕΡΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ». Το 3ο τεύχος της Κίνησης «Ενωμένη Εθνική Αντίσταση», αφιερωμένο στο έργο του πρώτου Γραμματέα του ΕΑΜ. Δρχ. 100.

3. Το 4ο τεύχος της Κίνησης με πλούσια αντιστασιακή ύλη (Αντιστασιακό Ημερολόγιο, Μαρτυρολόγιο της Αντίστασης, Νομοσχέδιο για την αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης, κ.ά.). Δρχ. 100.

Κεντρική διάθεση: Εκδόσεις «Θεμέλιο» ΕΠΕ, Σόλωνος 84. Τ.Τ. 144 και Γραφεία της Κίνησης «Ενωμένη Εθνική Αντίσταση» '41-'44», Μαυρομυχάλη 20, 3ος όροφος Τ.Τ. 144. Τηλ. 36.27.641 κάθε απόγευμα μετά τις 6.

παρατηρητής

Κυκλοφόρησε
τό 3ο τεύχος

πολη και
περιφέρεια

εκδοση μελετών του χώρου

Η Σύγκριση Πόλεων - Υποθέσεις στην Γερμανία-Le Rapport Ville/Campagne
chez Gramsci □ Παράρτημα των Πόλεων και Κόσμου του Πολιτικού-Πολιτικού
des Villes et des Villes de Civilisation □ Παράρτημα της Μεσογείου □ Εννο-
μήματα των Μεσογειακών □ Ανάπτυξη και ανάπτυξη της Μεσογείου □ Μεσο-
μεσογειακή των Παλαιών Μεσογειακών □ Urban Deconcentration in the
in the United States □ Αποκέντρωση στην Ηνωμένη Πολιτεία □ Life
Space and Economic Space-Βιώσιμος Χώρος και Οικονομικός Χώρος

city and region
journal of spatial studies

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ

γράφουν οι:

Βίλμα Χαστάογλου
P.H. Chombart de
Lauwe
Μιχάλης Παπαγιαννάκης
Mark Gottdiener
John Friedmann

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ "ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ" ΤΗΛ 264 958

ΑΘΗΝΑ "ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ" ΤΗΛ 3610589

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ
ΣΤΗ ΡΟΥΜΑΝΙΑ

«Κάτω στο Γκροζαβέτς, στα καμίνια»

ΣΤ. Κούλογλου

«Καμίνια» ονομάζονται στη ρουμανική γλώσσα οι φοιτητικές εστίες. Τα «Καμίνια Γκροζαβέτς» είναι ένα μεγάλο συγκρότημα πενταόροφων φοιτητικών εστιών που βρίσκονται στο Γκροζαβέτς, προάστιο του Βουκουρεστίου.

Πολλά από τα 600 περίπου μικρά δωμάτια κάθε εστίας του Γκροζαβέτς κατοικούνται από τους Έλληνες φοιτητές που σπουδάζουν στο Βουκουρεστί. Δεν είναι δύσκολο να βρει κανείς ποιά είναι αυτά τα δωμάτια. Σ' όλες τις πόρτες είναι κολλημένες μικρές ελληνικές σημειώσεις, αυτοκόλλητα από τους πρόσφατους πανευρωπαϊκούς αγώνες της Αθήνας, ελληνικά ονόματα ή σήματα του «Ολυμπιακού». Διασχίζοντας τον μακρύ σκοτεινό διάδρομο με την έντονη μυρωδιά, βλέπει κανείς πάνω στις πόρτες μικρά σήματα της P.L.O. Και πολλών αραβικών κρατών. Έλληνες, Κύπριοι και Άραβες αποτελούν ένα μεγάλο μέρος του φοιτητικού πληθυσμού που κατοικεί στα «Καμίνια».

Από τις πόρτες που χτυπήσαμε, λίγοι ήταν αυτοί που είχαν τη διάθεση να συζητήσουν μαζί-μας. Οι περισσότεροι χαμογελούσαν, αλλά απαντούσαν με νόημα ότι ήθελαν να τελειώσουν τις σπουδές-τους και θύμιζαν την περίπτωση ενός άλλου Έλληνα φοιτητή που τόλμησε πριν από 3 χρόνια να θίξει τα προβλήματα από τις στήλες του «ΑΝΤΙ» με αποτέλεσμα να βρεθεί στην Ελλάδα λίγες μέρες μετά...

«Από τότε τα πράγματα έχουν χειροτερέψει πολύ», θα πει ένας Έλληνας φοιτητής. «Είμαι 4 χρόνια στη Ρουμανία και, κάθε πέρσι και καλύτερα. Ας αρχίσουμε από τα διδάκτρα. Τον πρώτο καιρό όταν ήρθαμε οι πρώτοι φοιτητές στη Ρουμανία, ήταν 100 δολάρια τον μήνα, περίπου δηλαδή 5.000 δραχμές. Τότε ήταν πράγματι θηνιά. Σήμερα έχουν φτάσει, για μας τους παλιότερους, στα 250 δολάρια, δηλαδή 18.500 δραχμές. Τι να κάνουμε; Μπορούμε να παρατήσουμε τις σπουδές-μας στη μέση».

«Εμείς οι καινούριοι», παρεμβαίνει κάποιος πρωτοετής, «πληρώνουμε 295-325 δολάρια το μήνα, ανάλογα με τη σχολή (22-25 χιλ. δραχμές). Αν συνεχιστούν οι αυξήσεις δεν ξέρω αν θα μπορέσω να συνεχίσω να σπουδάζω».

— Από αυτό το πόσο, παίρνετε ένα μέρος για τα προσωπικά-σας έξοδα;

«Εδώ είναι το κόλπο», ξαναλέει ο πρωτοετής. «Μας δίνουν ένα μικρό ποσό, όχι σε δολάρια αλλά σε λεί, με βάση την επίσημη τιμή του Ρουμανικού κράτους. Με αυτό τον τρόπο κάθε λεί αντιστοιχεί σε 7 περίπου δραχμές. Αν αλλάζαμε αυτό το ποσό στη μαύρη αγορά, που όπως είδες διεξάγεται σχεδόν ελεύθερα, θα δίναμε όχι 7 αλλά 1,8 δραχμές για κάθε λεί. Γιατί το ένα δολάριο ανταλλάσσεται επίσημα με 11 λεί, αλλά στη μαύρη με 42-44 λεί...».

— Αυτά σημαίνουν ότι χρειάζεστε κι άλλα χρήματα για τα προσωπικά-σας έξοδα;

«Βγάζουμε δολάρια παράνομα, με την ανοχή του ελληνικού κράτους. Ή όπως έκανα εγώ, ήρθα με τους γονείς-μου που κάθησαν μια μέρα και μου άφησαν όλο το τουριστικό-τους συνάλλαγμα».

— Ναι, αλλά, δεν πρέπει να έχετε πολλά προσωπικά έξοδα. Μέσα στα διδάκτρα δεν συμπεριλαμβάνονται η διαμονή και το φαγητό;

«Μωρέ, ας μην ήμουν παλιά πρόσκοπος», πετάγεταί κάποιος άλλος «και θα είχα πεθάνει στην πείνα. Οι λαχανίδες που μας σερβίρουν κάθε μέρα στην καντίνα, δεν τρώγονται με τίποτα. Κρέας, γάλα, λάδι δεν υπάρχουν ούτε με το δελτίο. Είδες τις ουρές έξω από τα καταστήματα με είδη διατροφής; Για να αγοράσουμε ψωμί πρέπει να καθήσουμε 5 ώρες στην ουρά. Φέρνουμε λοιπόν από την Ελλάδα λάδι, βούτυρο και ό, τι μαγειρεύεται, κονσέρβες με κρέας, καφάσια με φρούτα, σαπούνι και χαρτί υγείας που επίσης δεν βρίσκονται πουθενά. Τα μαγειρεύουμε μόνοι-μας ή πηγαίνουμε και τρώμε σ' ένα από τα 4-5 εστιατόρια του Βουκουρεστίου, όπου μπορεί κανείς να φάει ανθρώπινα».

«Όσο για τις εστίες», συνεχίζει, «τις βλέπεις και μόνος-σου. Μένουμε 2 σε δωματιάκια για ένα άτομο και 6 σε δωμάτια που είναι φτιαγμένα για τρία ή τέσσερα. Κοντεύουμε να πεθάνουμε από το εντομοκτόνο που ρίχνουμε για τις κατσαρίδες και έχουμε γεμίσει ποντίκια. Χρησιμοποιούμε τις κοινόχρηστες τουαλέτες παριστάνοντας τον... Ταράν. Ζεστό νερό δεν υπάρχει όλη τη μέρα, και πολλές φορές κόβεται στις 3 το μεσημέρι. Οι περισσότεροι τελειώνουμε τα μαθήματα στις 2, κάνουμε ουρά για τα ντουζ με τις ώρες και στο τέλος κόβεται το ζεστό νερό. Αντε μετά να διατηρήσεις ανθρώπινο το δωμάτιό-σου. Μόνο αν είσαι τυχερός και ο συγκάτοικός-σου σπιτωθεί κάπου αλλού...».

— Δηλαδή;

«Κοίτα να δεις. Οι Έλληνες φοιτητές έχουν... μοναξιάς και οι νέες Ρουμάνες θέλουν να παντρευτούν κάποιον Έλληνα, ώστε να μπορέσουν να έρθουν στην Ελλάδα. Αν το ειδύλλιο προχωρήσει, τότε αφήνουν τις εστίες, αλλά στα χαρτιά φαίνονται ότι κατοικούν εδώ. Ετσι ορισμένοι μένουν μόνοι στο δωμάτιο...».

— Με τι διασκεδάζετε;

«Αν δεν σου αρέσει η όπερα, ή η συμφωνική μουσική, δεν σου μένουν πολλά πράγματα να κάνεις. Παλιότερα, οι νέοι της Ρουμανίας έκαναν κάθε Σάββατο βράδυ, πάρτυ. Αλλά τώρα, επειδή λείπουν πολλά βασικά είδη, δεν γίνονται ούτε αυτά. Μόνον αραιά και που. Υπάρχουν δύο-τρία κέντρα κάτι μεταξύ καμπαρέ-κλάμπ και ντισκοτέκ, που συναντάμε σε επαρ-

Όλα τα φαινόμενα έχουν —όπως είναι γνωστό— δύο πλευρές. Και τα προβλήματα των Ελλήνων φοιτητών που περιγράφονται από τους ίδιους στις στήλες αυτές, είναι ασφαλώς η μία πλευρά της πραγματικότητας... Την άλλη —αθέατη— πλευρά είδαμε όταν, μαζί με άλλα μέλη της συνοδείας του πρωθυπουργού, επισκεφθήκαμε ένα βράδι και το κλαμπ του ATHENEUM HOTEL, του ξενοδοχείου δηλαδή όπου έμεναν οι Έλληνες δημοσιογράφοι:

Η έκπληξή-μας, δεν οφείλεται τόσο σ' αυτό που είδαμε μπαίνοντας στο κλαμπ: ένα ημίγυμνο μπαλλέτο από θαυμάσιες κοπέλλες, που χόρευαν στον σκοπό ενός γνωστού αντάρτικου «οι αστοί τρομάζανε και κάστρα φτιάχνανε να κλείσουν τα παιδιά των εργατών». Αλλά λίγο αργότερα νομίζαμε ότι δεν ακούγαμε στ' αυτιά-μας: Ο τραγουδιστής που είχε διαδεχθεί το μπαλλέτο τραγουδούσε το γνωστό ελαφρολαϊκό «Σε χρειάζομαι» και λίγο αργότερα μια εντραφής καλλιτέχνης σε σπασμένα ελληνικά το «Μες της πόλης το χαμάμι ένα χαρέμι κολυμπά».

Ορισμένοι από την ελληνική αποστολή είχαν αρχίσει να φουσκώνουν από ικανοποίηση. Ήταν ένα πρόγραμμα σχεδιασμένο ειδικά για μας, σκέφθηκαν. Ολόκληροι

τραγουδιστές —σαν τον δικό-μας τον Λάκη Αλεξάνδρου— είχαν προβάει, ποιός ξέρει επί πόσες μέρες, τα ελληνικά τραγούδια για να μας ευχαριστήσουν. Ο ενθουσιασμός-μας —και το θερμόμετρο όλης της αίθουσας— ανέβηκε λίγο μετά, όταν μια τραγουδίστρια τραγούδησε το «Σ' αγκαπάω, μ' ακούς».

Το μόνο παράξενο ήταν, ότι ο κόσμος στην αίθουσα όχι μόνο διασκέδαζε, αλλά σιγοτραγουδούσε τους ελληνικούς σκοπούς. Όχι πως δεν είναι καλή η ελληνική μουσική, αλλά να, πώς ήξεραν τους σκοπούς και σιγοψιθύριζαν τα λόγια; Την απάντηση έδωσε λίγο μετά Έλληνας φοιτητής, όταν η ορχήστρα έπαιζε το «Δεν θέλουμε άλλη εκπαίδευση των PINK FLOYD: τα τραγούδια ήταν σουξέ στη Ρουμανική πρωτεύουσα. Οι καλύτεροι θαμώνες, οι Έλληνες φοιτητές που ανταλάσσουν τα δολαριά-τους με πολλά λεί, οπότε και το ρεπερτόριο έχει προσαρμοστεί στα γούστα-τους. Και ο φίλος της τραγουδίστριας του «σ' αγαπάω μ' ακούς», Έλληνας φοιτητής, κι αυτός, που-για την σύναψη του δεσμού είχε πολύ επιμείνει, μας είπαν, προσφέροντας κάθε βράδυ λουλούδια στην ωραία-του με τα άσπρα...

γιακές πόλεις στην Ελλάδα. Σπάνια πηγαίνουμε εκεί. Γιατί είμαστε κουρασμένοι από τα μαθήματα και τα εργαστήρια. Οι Ρουμάνοι φοιτητές —και οι φοιτήτριες— έχουν επί πλεον και στρατιωτική εκπαίδευση, αρκετές ώρες τη μέρα, και δεν προλαβαίνουν να κάνουν τίποτα. Κι εμείς, αφού δεν έχουμε τίποτα άλλο να κάνουμε, διαβάζουμε...».

— Δεν είναι κακό αυτό και πάντως το επίπεδο εκπαίδευσης εδώ, είναι πολύ υψηλότερο από αυτό της Ελλάδας...

«Φαίνεται ότι είναι αρκετά καλύτερο, αν και δεν ξέρουμε την κατάσταση στα Ελληνικά Πανεπιστήμια. Πάντως εμείς στην Ιατρική, έχουμε έναν βοηθό, κάθε 5 φοιτητές. Είναι από αυτήν την άποψη πολύ καλά. Δεν υπάρχουν όμως, αρκετά συγγράμματα και βιβλία». «Έχουν χαλάσει τα πράγματα και σ' αυτό τον τομέα, προσθέτει ένας παλιότερος. Ορισμένοι καθηγητές λαδώνονται. Για να περάσει κάποιος Έλληνας π.χ. την Ανατομία, έδωσε 200 δολάρια. Αυτό σημαίνει δεσσερις περίπου μηνιαίους κατώτερους μισθούς. Τώρα η ταρifa δεν πέφτει ότι και να κάνεις. Αν έχεις δολάρια, περνάς. Ή ορισμένες κούτες τσιγάρα KENT».

— Γιατί KENT;

«Δεν ξέρω αλλά είναι πολύ της μόδας. Το πακέτο αγοράζεται 70 λεί περίπου, λίγο παραπάνω δηλαδή από ένα ημερομίσθιο. Εγώ για παράδειγμα για να αλλάξω «καμίνι» και να έρθω εδώ (καταλαβαίνεις τώρα τι είναι το δικό-μου) θα δώσω 200 δολάρια ή καμιά δεκαριά κούτες KENT...».

— Καλά βρε παιδιά, και γιατί δεν κάνετε κάτι, μέσα από τον Σύλλογο των Ελλήνων φοιτητών;

«Αυτός έχει πλέον αυτοδιαλυθεί. Πριν από χρόνια, η KNE πήρε την πλειοψηφία στο Διοικητικό Συμβούλιο και οι άλλοι το σαμποτάρισαν. Τον Απρίλη, προσπάθησε να κάνει εκλογές το ΠΑΣΟΚ, αλλά ήρθαν πολλοί λίγοι φοι-

τητές. Έτσι φέτος εκλογές δεν έγιναν...»

— Και ο «Ρήγας»;

«Οι Ρηγάδες έχουν απογοητευθεί και δεν δουλεύουν. Εγώ ήρθα από την Ελλάδα αλλά δεν μπορώ να βρω επαφή. Είχε έρθει πριν λίγο καιρό και ο γραμματέας του «Ρήγα», ο Βούτσας, πολλοί του είπαν να κάνει κάτι, αλλά τίποτα δεν γίνεται. Φταίει η αριστερή διαπαιδewγή για την κόλαση του καπιταλισμού και τον παράδεισο του σοσιαλισμού; Δεν ξέρω, αλλά το ελληνικό φοιτητικό κίνημα της Ρουμανίας δεν υπάρχει πια».

«Παλιότερα είχαμε κάνει κινητοποιήσεις, ενάντια στις συνεχείς αυξήσεις των διδάκτρων και για τις συνθήκες διαβίωσης. Πετύχαμε τον περιορισμό του ποσοστού των αυξήσεων στο 10% και το φαί έγινε καλύτερο στις καντίνες, για ορισμένες μέρες. Μετά χάλασε και πάλι. Ύστερα δεν βρίσκουμε μέρος για να μαζευτούμε. Τις αίθουσες τις παραχωρεί η Ένωση Κομμουνιστών Φοιτητών Ρουμανίας. Πριν λίγο καιρό, αποφασίσαμε, αφού δεν γινότανε τίποτα άλλο, να το ριζούμε στον αθλητισμό. Μαζευτήκαμε καμιά τριανταριά άτομα σε μια αίθουσα, για να χωριστούμε σε ομάδες, και σε λίγο πλάκωσε η Υπηρεσία της Ασφάλειας, που μας είπε ότι δεν έχουμε άδεια και ότι απογορεύονται οι συγκεντρώσεις για πάνω από 5 άτομα».

— Ξέρετε ότι ετοιμάζεται να υπογραφεί μια μορφωτική συμφωνία Ελλάδας - Ρουμανίας, που θα τακτοποιεί τα προβλήματα-σας;

«Μακάρι να γίνει κάτι τέτοιο. Οι ρουμάνικες αρχές τη δουλειά-τους κάνουν. Αυτή είναι η κατάσταση μας λένε, σ' όποιον αρέσει. Η μόνη-μας ελπίδα είναι η ελληνική κυβέρνηση. Μετά τις εκλογές, υπάρχει ενδιαφέρον από την Ελληνική Πρεσβεία για τα προβλήματα-μας, αφού πολλά παιδιά που δουλεύουν τώρα εκεί είναι φοιτητές και τα ξέρουν καλά. Γράψτε κάτι μήπως γίνει τίποτα και, προς Θεού, όχι τα ονόματά-μας».

παρατηρητής

ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

2ο τεύχος- αφιέρωμα:

«ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ»

Γράφουν οι

Σ. Φλογαίτης
Α. Τάχος
Γ. Κοντογιώργης
Ν. Ίντζεσίλογλου
Θ. Λιακόπουλος
Α. Κοτζάμπαση
Κ. Σβολόπουλος
Ι. Μανωλεδάκης
Ε. Βενιζέλος
Α. Καζάκος
Γ. Άναστασιάδης
Λ. Μαργαρίτης
Σ. Μηναιδής
Ν. Παρασκευόπουλος
Λ. Μακρίδου
Α. Σοφιαλίδης

Άνατυπώθηκε το
έξαντλημένο 1ο
τεύχος - αφιέρωμα
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ
ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΛ. 264 958

ΑΘΗΝΑ ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΛ. 3610589

Κυκλοφορούν
16 τόμοι
αντί

ΘΑ ΗΤΑΝ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ ΤΟΥΤ' ΕΞΗΝΤΑ τέσσερα —είχαν με-
σολαβήσει τα επεισόδια στην Κύπρο και η Κυβέρνηση είχε στείλει
μια Μεραρχία στο νησί, ντυμένους πολιτικά σαν τουρίστες. Κρα-
τούσα το «Βήμα» ανοιχτό στο γραφείο-μου, παραμερίζοντας τις
δικογραφίες.

«Φαντάσου», σκέφτηκα σε μια στιγμή, «να ήταν τώρα και ο
Λοχαγός στην Κύπρο». Ήμουν σίγουρος ότι πολύ θα το ήθελε και
αυτός να βρίσκεται με τη Μεραρχία. Τον ένιωθα παραγκωνισμένο
από το στράτευμα και πικραμένο με τους ανθρώπους.

Κάποιο βράδυ μου ήρθε να τον πάρω τηλέφωνο. Μα τι να του έ-
λεγα; «Όχι, καλύτερα», είπα μέσα-μου, «ας μην ανακατευθώ». Οι
αντιδράσεις του ανθρώπου αυτού είχαν κάτι το απρόβλεπτο.
Έτσι παραμερίζοντας τα γεγονότα, έμενα απορροφημένος στην α-
νάγνωση της «Αινειάδας». Το φως της λάμπας έπεφτε στις σελίδες
του βιβλίου, γράφοντας έναν κύκλο. Βρισκόμουν στον περιφημο
θρήνο της Διδούς, «εις ποίον, ξένε, εγκαταλείπεις εμέ μελλοθά-
νατον», όταν άκουσα το τηλέφωνο.

Το σήκωσε η Σοφία.

«Είναι μιά γυναικεία φωνή», μου είπε, «δε ρώτησα όνομα», και
στάθηκε παράμερα περιμένοντας την απάντησή-μου.

Έπρεπε να την είχες γνωρίσει —ήταν εξαιρετικά διακριτική,
και πάντα, στο βάθος της ψυχής-της έτρεφε την ελπίδα πως αργά ή
γρήγορα θα εύρισκε μια ψυχή να ταιριάζω. «Μα ως πότε θα σας
πλένω και θα σας μαγειρεύω;» συνήθιζε να μου λέει. «Είμαι γριά,
όπου νά 'ναι θα πεθάνω. Έχετε την ανάγκη μιας καλής γυναίκας.
Προσοχή, όμως», μου έλεγε κουνώντας το δείκτη του χεριού-της,
«είπα "καλής", όχι καμιά απ' αυτές τις ελαφρούτσικες... Αν είναι
έτσι, καλύτερα τότε να μείνετε εργέννης!». Έτσι κι εγώ έμεινα ερ-
γέννης.

«Είναι γνωστή η φωνή;» της είπα.

Μου έκανε νόημα, όχι.

Πήγα στο τηλέφωνο. Στην αρχή δεν κατάλαβα. Μου είπε
«Μαρία» κι έκανα μερικά λεπτά ώσπου να εννοήσω.

«Καλησπέρα, τι συμβαίνει», της είπα μόλις συνήλθα, «τί κάνει
ο Λοχαγός;».

Ο τόνος της φωνής-της ήταν αυτός που μου είχε εμπνεύσει την
ανησυχία.

«Είναι άρρωστος», μου είπε, «τον έχουν στο Νοσοκομείο».

«Ελπίζω να μην είναι κάτι σοβαρό».

«Δεν έχει τίποτα οργανικό. Νευρικές διαταραχές, διέγνωσε ο
γιατρός».

Έμεινα για λίγο σιωπηλός. Δεν ξέρω γιατί ο νούς-μου αμέσως
έτρεξε σ' εκείνες τις πολεμικές επιχειρήσεις του 1949, στις οποίες
εκείνος δεν είχε πάρει μέρος.

«Με την προαγωγή, τί έγινε;» τη ρώτησα.

1959-1968. Το Συμβούλιο της Επικρατείας. Χρόνος και χώρος στον οποίο εξελί-
σεται ο «Ωραίος Λοχαγός».

«Δεν ξέρω», μου είπε μ' ένα ύφος μυστήριο, «θα σας τα πει ο ι-
διος».

«Διαβιάστε-του εκ μέρους-μου, σας παρακαλώ, τα περαστι-
κά».

Ήθελα να κλείσω, μα η φωνή με κρατούσε' σαν κάτι να προ-
σπαθούσε να μου πει και δεν το τολμούσε.

«Είναι μήπως κάτι που περνάει από το χέρι-μου;» ρώτησα.

«Μάλιστα», μου είπε, «μόνο που δεν θα είναι ίσως εύκολο για
σας, κύριε Πάρεδρε».

Είχε μείνει στον παλιό-μου τίτλο.

«Ν' ακούσω», της είπα.

«Ζήτησε να σας δει».

Άφησα ένα λεπτό να περάσει.

«Πού τον έχουν;» ρώτησα.

«Στο 401».

«Καλά», είπα, «θα προσπαθήσω. Δεν είμαι σίγουρος, πάντως
θα κάνω τ' αδύνατα δυνατά. Τι ώρες δέχονται;».

Μου είπε τις ώρες.

Έκλεισα το τηλέφωνο κι έμεινα να κοιτάζω εμπρός-μου. Μου
φαίνονταν παράξενο. Αυτό το παιδί, ειδικά αυτός, να υποφέρει από
νευρικές διαταραχές. Κάτι δεν μου πήγαινε καλά.

Έκανα μέρες ν' αποφασίσω. Τη μια ανέβαλα την επίσκεψη προ-
φασιζόμενος διάφορες ασχολίες, την άλλη έλεγα στον εαυτό-μου
πως δεν είχα υποχρέωση, και ότι στο κάτω-κάτω, αλίμονο αν με
όλους, όσους προσέφευγαν στο Συμβούλιο, άρχιζα ένα παρόμοιο
νταραβέρι. Μα και πάλι έλεγα μέσα-μου: «Δεν είναι δυνατόν να
το 'αγνοήσω. Αν εκείνος μου οφείλει ευγνωμοσύνη, άλλο τόσο του
οφείλω κι εγώ».

Είχα μείνει αμφιταλαντευόμενος αρκετές μέρες, όταν κάποιο
πρωί πηγαίνοντας στο γραφείο-μου, με σταμάτησε στο διάδρομο η
Φόνη.

Ήταν ασύνηθες για το Γερουσιαστή-μας να βρίσκεται εν ώρα
εργασίας στη μέση του διαδρόμου. Κρατούσε κάποιους φακέλους υ-
πό μάλης, όμως το ύφος-της δεν ήταν το ύφος του ανθρώπου που
τρέχει για κάποια δουλειά. Φαίνονταν να έχει στημένο καρτέρι.

«Τι άνεμος φυσά σήμερα, δεσποινίς Φόνη;» της είπα, αφού
πρώτα καλημερισθήκαμε.

«Ένα αεράκι, κύριε Σύμβουλε», μου αποκρίθηκε με το σιβυλλι-
κό-της ύφος. «Θέλετε να περάσετε δυο λεπτά από τη Γραμμα-
τεία;».

Εξόρμηση

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Την ακολούθησα, σαν ν' ακολουθούσα το πεπρωμένο.

«Καθίστε», μου είπε με τη μεγαλύτερη τυπικότητα και ευγένεια, «μήπως θέλετε να δείτε μια αίτηση; Είναι εδώ με το φάκελό-της».

Κάθισα, κι έβαλα τα γυαλιά-μου του διαβάσματος.

Εκείνη έγγραφε, ένιωθα όμως το βλέμμα-της άγρυπνο να με κατασκοπεύει.

Για τρίτη φορά ο Λοχαγός προσέφυγε στο Συμβούλιο της Επι-κρατείας ζητώντας ν' ακυρωθεί η απόφαση του Συμβουλίου Προα-γωγών. Όμως τούτη τη φορά, η απόφαση δεν μιλούσε για στασι-μότητα. Αντιθέτως τον είχαν κρίνει «αποστρατευτέο».

Είχα μείνει, φαίνεται, άναυδος. Τα μάτια της δεσποινίδος Φό-νης με παρακολουθούσαν ανέκφραστα. Μάτια τυφλού μάντη.

Έβγαλα τα γυαλιά-μου και κοίταξα αυτή τη γυναίκα. Σπα-νίως, φαίνεται, κοίταξα έτσι άνθρωπο, γιατί τα έχασε και τα χέρια-της άρχισαν ξαφνικά να τρέμουν.

«Σκέφτηκα ότι μπορεί να σας ενδιέφερε», μου είπε, «επειδή έ-χετε ασχοληθεί με την υπόθεση».

Η φωνή-της ένρινη και συριστική, το πρόσωπό-της πανιασμένο· θα έλεγε κανείς ότι από στιγμή σε στιγμή τα μαλλιά θα της έφευ-γαν όλα, και θα εμφανιζόταν με το κρανίο-της γυμνό.

«Είναι μέρες εδώ;» ρώτησα, εννοώντας την αίτηση.

«Μέρες», παραδέχτηκε, δαγκάνοντας το κάτω χέιλος-της —αν ήταν δυνατόν να το ματώσει.

«Τί κρίμα!» προσπάθησε να μου πεί.

Αλλά ήταν πλέον αδύνατο να κρύψει τα αισθήματά-της. Ήταν αισθήματα θριάμβου μιας γυναίκας στερημένης από τις πιο απλές και επίγειες χαρές που η πλάση δίνει στον άνθρωπο.

Είχε κοκκινίσει όλη. Θα ήμουν κόκκινος κι εγώ. Στο βάθος, οι γραφίδες γρατζούνιζαν τις πένες-τους κι ένα αεράκι σάλευε τις κορφές των δέντρων του Βασιλικού Κήπου. Από μακριά έφτανε έ-νας θόρυβος στρατιωτικής μπάντας. Ίσως να ήταν η υποδοχή κά-ποιου επίσημου προσώπου και η κατάθεση στεφάνου. Μόνο που στ' αυτιά-μου έπαιρνε έναν ήχο πένθιμο.

«Κλείστε σας παρακαλώ αυτό το παράθυρο», και χωρίς άλλη λέξη έκλεισα το φάκελο κι άφησα πίσω-μου την πόρτα να χτυπή-σει.

Στο διάδρομο, σε κάποιο συνάδελφο που μου μίλησε, μετά βίας ανταπέδωσα τον χαιρετισμό. Κλεισμένος στο γραφείο-μου βημάτι-ζα πάνω και κάτω. Είχα αισθήματα ανάμιχτα, οργής για κεινούς που τόσο άτιμα ετοιμάζονταν να τον αποστρατεύσουν, αλλά κι αι-σθήματα ενοχής απέναντι στον εαυτό-μου.

«Άφησες αυτόν τον άνθρωπο έρημο, εκτεθειμένο σ' ένα θάλαμο Στρατιωτικού Νοσοκομείου», άκουγα μια φωνή μέσα-μου να με ε-πιπλήττει.

Γνώριζα καλά το Νοσοκομείο αυτό από παλαιότερες επισκέ-ψεις, και μπορώ να σου το περιγράψω. Ένα συνοθύλευμα κτιρίων, νεοκλασικών βεβαίως, που σήμερα ακατοίκητα και μισσερειτωμέ-να, όσο ακόμα στέχουν, τα βλέπουμε μ' αισθητική ικανοποίηση, ό-μως τελειώς ακατάλληλα για τον προορισμό-τους, εφ' όσον για να επικοινωνήσεις από τη μια πτέρυγα στην άλλη, έπρεπε να βγεις α-πό το τάδε κτίριο να περιπλανηθείς σε δρομίσκους, έως ότου βρεις την κατάλληλη πόρτα που θα σε έφερνε στο δείνα κτίριο. Και αυτά όλα μέσα στη μυρουδιά της φορμόλης που τρέλαινε την όσφρησή-σου και σ' ένα σμήνος στρατεύσιμων αδαών που έπαιζαν ρόλο νο-σοκόμων και μιας χούφτας στρατιωτικών γιατρών που απεγνω-σμένα πάλευαν να τα βγάλουν πέρα. —Όχι, το δίκως άλλο έπρε-πε να πάω να τον δω. Κάθε άλλη καθυστέρηση ισοδυναμούσε με λιποταξία.

Ατελείωτο μου φάνηκε εκείνο το πρωινό. Μέσα στην αίθουσα συνεδριάσεων πότε νύσταξα και πότε εκνευριζόμουν. Ήταν ευχής έργο που εκείνη την ημέρα δεν είχα εισήγηση. Όμως για ν' ακούω και να παρακολουθώ τη διαδικασία, όφειλα να έχω τεταμένη την προσοχή-μου. Αντ' αυτού, με συνόδευε το πένθιμο σάλπισμα που είχα ακούσει το πρωί.

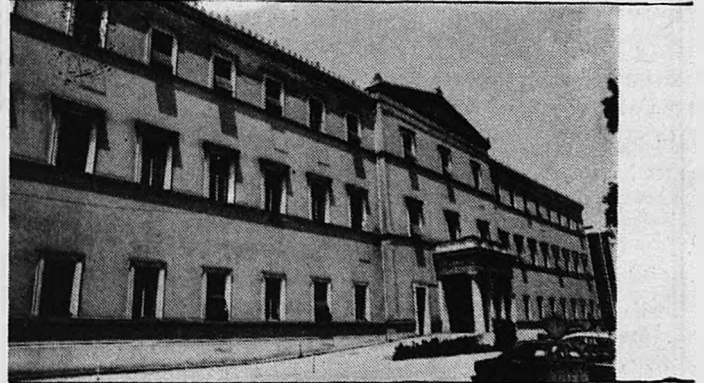
Το μεσημέρι γευμάτισα βιαστικά, και μ' ένα ταξί γύρω στις τέσ-σερις ήμουν στο Νοσοκομείο. Έφαγα ένα τέταρτο της ώρας περι-πλανώμενος από θάλαμο σε θάλαμο, γυρεύοντας το Ψυχιατρικό, σκοντάφτοντας πάνω σε μαλαχικούς νοσοκόμους με κινήσεις θηλυ-πρεπείς, ρωτώντας γιατρούς που απαντούσαν αόριστα, για να κα-ταλήξω σ' ένα άρρωστο, καταβεβλημένο και που μπορεί κιόλας να είχε μόλις βγει από ηλεκτροσόχ —ο οποίος μου είπε:

«Α, ποιός, ο τάδε ο Λοχαγός... Μα αυτός βγήκε! Σήμερα το πρωί τον πήραν. Εμένα πότε θα με πάρουν από εδώ;». Και πριν προλάβω ν' αντιδράσω, κρεμάστηκε πάνω-μου κι αναλύθηκε σε λυγμούς.

Είδα κι έπαθα ν' αποσπασθώ απ' αυτόν τον άνθρωπο, τον τρά-βηξαν κάποιοι νοσοκόμοι, ξαπλώνοντάς-τον με μια σπρωξιά πάνω σ' ένα στρώμα αμφιβόλου καθαριότητας, κι εγώ τρελός βγήκα ξα-νά στο δαίδαλο των διαδρόμων.

Στον κήπο στάθμευσα σ' ένα παγκάκι.

Ο κήπος, σε αντίθεση με το εσωτερικό, έμοιαζε ν' αναδίδει μια γαλήνη, δεντροφυτευμένος, και με παρτέρια στα οποία ξεχώριζαν βιολέτες και πανσέδες. Κάποια αθέατα πουλιά κελαηδούσαν μεθυ-στικά. Δίπλα-μου καθόταν ένα νέο παιδί με πατερίτσες. Με τη

βυσσινιά ρόμπα που τους χορηγούσε το νοσοκομείο δεν ήξερα να ξεχωρίσω το βαθμό-του. Αν κρίνω από την ηλικία-του, θα πρέπει να ήταν ανθυπολοχαγός, το πολύ υπολοχαγός. Ήταν λεπτός και χλωμός μ' ένα ύφος ευγενικό και κρατούσε ένα βιβλίο στο χέρι. Κοίταξα το εξώφυλλο. Ήταν η «Ζωή εν Τάφω» του Μυριβήλη. Δίπλα-του ένιωσα κάποια ασφάλεια, κι εκείνος παραμέρισε για να μου κάνει τόπο. Έμειναν, ανάμεσά-μας, οι πατερίτσες-του, και τότε είδα ότι είχε το ένα πόδι στο γύφο. Τον περιεργαζόμουν χα-μένος στις σκέψεις-μου, όταν κάποια στιγμή γύρισε και με κοίταξε. Είχε μάτια γαλανά κι ένα ξανθό μουστακάκι που τον έκανε να μοιάζει με φοιτητή.

«Έχετε άρρωστο;» με ρώτησε πολύ μαλακά, σαν να ήμουν εγώ ο άρρωστος.

«Ναι», του απάντησα, «αλλά έχει φύγει».

Χαμογέλασε αχνά.

«Τότε σημαίνει ότι έχει καλά στην υγεία-του. Αξιωματικώς εί-ναι;».

«Ήταν», του είπα.

Κάτι στο ύφος-μου φαίνεται να κίνησε την περιέργειά-του γιατί έκλεισε το βιβλίο, αφού προηγουμένως φρόντισε να σημαδύψει τη σελίδα.

ΚΕΡΑΜΙΚΑ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Δημητρίου Γούναρη 30 Θεσσαλονίκη

ΣΤΑΧΥ

Ξάνθου 7 Κολωνάκι

EDMUND KEELEY

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΓΙΩΡΓΟ ΣΕΦΕΡΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΑΙΝΑ ΚΑΣΔΑΓΛΗ

A CONVERSATION WITH GEORGE SEFERIS

ΑΓΡΑ — ΑΘΗΝΑ 1982

αλεβιζοπουλος

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ — ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΦΕΙΛΑΙΟΥ 14 - 16 ΤΗΛ. 76.00.077

ΑΘΗΝΑ

«Κάταγμα;» με ρώτησε.

«Όχι», του είπα, «κάτι χειρότερο».

Κούνησε το κεφάλι-του.

«Τότε ίσως ψυχασθενής», μου είπε δειλά σαν ανακουφισμένος.

«Μπορεί», είπα. «Είστε μόνιμος;».

«Εξ εφέδρων».

«Κάταγμα;» τον ρώτησα με τη σειρά-μου.

Και κείνος με μία μελαγχολία ψυχασθενούς, «ναι, κάταγμα».

Δεν μιλήσαμε άλλο. Τ'ου είπα ένα μαστημένο «περαστικά», και βγήκα από το Νοσοκομείο. Η εικόνα του Λοχαγού-μου με κυνηγούσε ως την έξοδο.

Σπίτι με υποδέχτηκε η είδηση ότι κάποιος με είχε πάρει τηλεφώνω, μα είχε αρνηθεί επίμονα να δηλώσει ταυτότητα.

«Τόσο το καλύτερο», είπα στη Σοφία, «να μην έχω άλλες ενοχλήσεις σήμερα».

«Αν θέλετε τη γνώμη-μου», μου είπε μαλακά, σαν να με αντιμετώπιζε κι εκείνη σαν άρρωστο, «θα πρέπει να ήταν εκείνο το παιδί, το συμπαθητικό παιδί με την ωραία εμφάνιση. Ξέρετε ποιόν λέω».

«Όχι, δεν ξέρω», της είπα λίγο απότομα.

«Μα ο Λοχαγός...» άρχισε να μου λέει.

Ίδρωσα λίγο.

«Άφησε καμιά παραγγελία;».

«Όχι».

Έφαξα για το τηλέφωνό-του και μετά βίας το βρήκα. Το είχα σημειωμένο με μολύβι στο περιθώριο, σαν ένα αριθμό που αργά ή γρήγορα θα έβγαине από τη ζωή-μου. Τον πάτησα με μελάνι σαν έτσι να ζητούσα, κάπως αργά, να τον σταθεροποιήσω.

Μα όσες φορές κι αν δοκίμασα να τηλεφωνήσω, κανείς δεν απαντούσε.

Αργά το βράδυ, το τηλέφωνο χτύπησε. Ήταν ο υφηγητής Κ.

«Σε παίρνω να σε προσκαλέσω, αν είσαι ελεύθερος, για το άλλο Σάββατο. Θα έχω σπίτι-μου μερικούς φίλους, ένα στενό κύκλο».

«Δεν μπορώ να σου υποσχεθώ», τον ευχαρίστησα, «έχει μαζευτεί πολλή δουλειά» δεν ξέρω αν θα τα καταφέρω».

«Έλα», μου είπε περιπαιχτικά, «άσε για μια βραδιά τον Βιργίλιο συντροφιά με τη Σαπφώ, θα τα καταφέρουν και μόνοι».

Καλύτερα να μη με υπολογίζεις», του ξανάπα, αυτή τη φορά σε τόνο τελεσίδικου.

«Κρίμα», μου αποκρίθηκε, «τουλάχιστον εσένα, ειδικά εσένα, θα σ' ενδιέφερε να έλθεις. Θυμάσαι εκείνη τη συζήτηση που είχαμε περί στρατού και τα προβλήματα που αντιμετωπίζεις; Δεν ξέρω αν εν τω μεταξύ έπαφαν να σ' απασχολούν... λοιπόν, το Σάββατο θα έχω τον Συνταγματάρχη Ο.» και μου είπε τ' όνομά-του.

«Τι είναι αυτός πάλι;» τον ερώτησα.

«Α, δεν μπορώ να σου πω από το τηλέφωνο», μου είπε σ' έναν τόνο μυστηρίου, «ένα μόνο σου λέω: είναι απ' αυτούς που ηγούνται κάποιας κινήσεως για την εκδημοκρατικοποίηση του Στρατού. Σ' ενδιαφέρει, θα ακούσεις πολλά. Σε περιμένω». Και κλείσαμε το τηλέφωνο.

Εκείνη τη νύχτα, κοιμήθηκα με εφιάλτες.

Την άλλη μέρα το πρωί, βγαίνοντας κατά τις δέκα από το γραφείο-μου, είδα μια γνώριμη σιλουέτα στο διάδρομο. Κατευθυνόταν σ' εμένα. Χρειάστηκε να έρθει κοντά-μου, για ν' αντιληφθώ ποιός ήταν.

«Λοχαγέ, εσείς;» και στάθηκα κεραυνοβολημένος.

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο «Ο Ωραίος Λοχαγός» που κυκλοφορεί σε λίγες μέρες από τις εκδόσεις «Κέδρος».

Οι φωτογραφίες είναι του Λάζαρου Στεργιάδη

Πράσινος δακτύλιος...

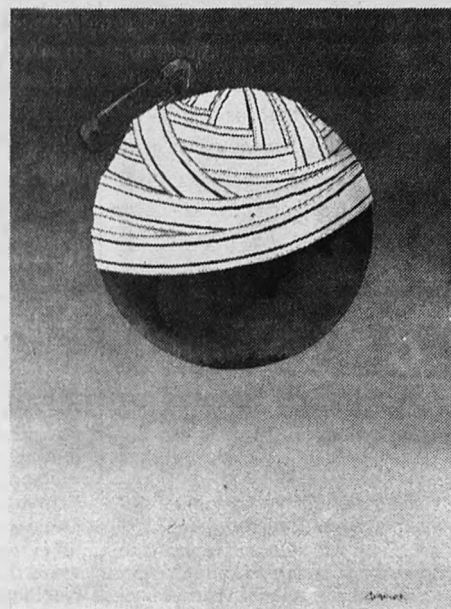
Σύγκρουση στρατηγικής στην κυβερνήτηση αποκαλύπτεται με τις εξαγγελίες νέων μέτρων. Έτσι, ενώ ο κ. Τρίτσας στήνει αλληπάλληλους δακτύλιους για το νέφος στο κέντρο της Αθήνας, ο κ. Σημίτης πραγματοποιεί ένα ευρύτερο δακτύλιο— πράσινο αυτή τη φορά— που θα περικυκλώσει το πάλοι ποτέ «κλεινόν άστυ».

Έτσι οι Αθηναίοι, αφού κάνουν τις εισπνοές καθαρού αέρα στην ορεινή περιφέρεια της πρωτεύουσας, θα εισέρ-

χονται ανανεωμένοι για ένα αντάρτικο πόλης μεταξύ Χαμοστέρνας και Λαγουμιτζή εναντίον του νέφους και άλλων πολλών που τυραννούν την καθημερινή-τους ζωή.

Παρόλα αυτά, δεν μπορεί να μην αναγνωρίσει κανείς ότι το σχέδιο του Υπουργείου Γεωργίας, και μελετημένο δείχνει, και πολλαπλά ωφέλη για τη δοκιμασμένη μεγαλούπολη θα παρουσιάσει. Οι πνεύμονες πράσινου με την πρόβλεψη εναλλακτικών χρήσεων από αναψυχή και άθληση μέχρι περιβαλλοντολογική αγωγή, είναι πραγματικά μια αναγκαιότητα για τον πληθυσμό της τσιμεντούπολης.

Η σωστή επισήμανση των χώρων καθώς και η έλλειψη κάθε περιττής ρητορικής «εδώ και τώρα» με τη ρητή δήλωση ότι τα έργα θα ολοκληρωθούν σε 2,5 χρόνια, είναι επίσης και μια υπόδειξη για πολλούς υπουργούς του ΠΑΣΟΚ, που αφού εκφωνήσουν μια «ιδέα» ξεχνάνε ότι οφείλουν και να την υλοποιήσουν κιόλας ή ότι πρέπει να προσδιορίζουν το χρόνο και τα στάδια εφαρμογής-της.

ειδήσεις

● Στην αίθουσα Τέχνης ΜΕΔΟΥΣΑ την Δευτέρα 22 Νοεμβρίου στις 8 μ.μ. γίνονται τα εγκαίνια της έκθεσης του ζωγράφου Λεωνίδα Τσιριγκούλη. Εκτός από τη συμμετοχή του ζωγράφου σε ομαδικές εκθέσεις ο ίδιος έχει κάνει οκτώ ατομικές εκθέσεις μέχρι τώρα στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Κρήτη και στο Παρίσι. Σημειώνει ο ίδιος ο καλλιτέχνης στο πρόγραμμα της τωρινής έκθεσής-του: «Η χαρακτηριστική ιδιότητα ενός έργου τέχνης που είναι ο διάλογος, προσφέρει λύσεις της σύγχρονης τέχνης και της κοινωνικής-μας συμπεριφοράς. Η πολλαπλότητα των αναζητήσεων σε ένα τόπο όταν συμπίπτει χρονικά με άλλες κοινωνικές ανακατατάξεις έχουμε την δημιουργία των ζωντανών κινήματων της

κάποτε πως «ο Βιργίλιος του έμαθε το πιο όμορφο πράγμα στον κόσμο» του έμαθε να κλαίει». Αλλά ο Βιργίλιος δεν μας μαθαίνει πια τίποτα αφού δεν τον γνωρίζουμε και δεν τον διαβάζουμε. Και οι λατινικές σπουδές είναι στην Ελλάδα σχεδόν αποδυναμωμένες» κάτι διαβάσαμε πέρσι για μια πρωτοβουλία —αλλά τίποτα άλλο έκτοτε.

Σ' αυτό λοιπόν το τόσο άφιλο κλίμα οι εκδόσεις «Δ.Ν. Παπαδήμα» πήραν την πρωτοβουλία και εκδίδουν φωτοτυπικά από τις κλασικές εκδόσεις Τευβνη της Λειψίας και τους Λατινούς κλασικούς. Δεν χρειάζεται βέβαια να αναφερθούμε στη σημασία αυτής της προσπάθειας που κάνει προσιτά, στις στερεότυπες εκδόσεις, αυτά τα έργα. Θυμίζουμε μόνον όσα βιβλία βγήκαν μέχρι στιγμής: Τα έργα του Βιργιλίου, το «περί Φύσεως» του Λουκρητίου, οι λόγοι του Κικέρωνα και οι «Μεταμορφώσεις» του Οβιδίου.

● Ένα παλιό εργοστάσιο η «Δρυάς» στη Λ. Βουλιαγμένης 268 διαμορφώθηκε κατάλληλα για να παρουσιασθεί το «Πολυμπέκετ». Το έργο, ένα άκεντρο σκηνικό παιχνίδι στηριγμένο στο θεατρικό κείμενο του Σάμουελ Μπέκετ «εκείνη τη φορά», θα παρουσιάσουν η Ρούλα Πατεράκη και ο θίασος της «Επιθεώρησης Δραματικής Τέχνης» σε λίγες μόνο παραστάσεις. Παρουσιάστηκε για πρώτη φορά, σε εντελώς διαφορετικό σκηνικό χώρο, στην Θεσσαλονίκη τον Απρίλη και Μάη του 1982.

τέχνης. Τα τελευταία είκοσι χρόνια, οι νέες καλλιτεχνικές δυνάμεις της Ελλάδας, πέρα από μερικές μίζερες προσωπικές κακοήθειες, βρίσκονται μέσα σε μια πολλαπλή αναζήτηση». Συνεχίζοντας τονίζει ότι, «Το πρόβλημα είναι η αναθεώρηση της καταναλωτικής κοινωνίας και για μένα». Η έκθεση θα είναι ανοικτή μέχρι τις 18 Δεκεμβρίου.

● Ο μεγάλος δάσκαλος Γιάννης Ψυχάρης έγραψε

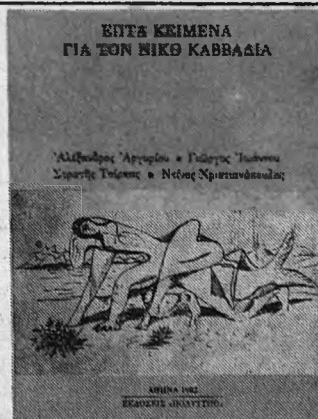
«Επτά κείμενα

για τον Νίκο Καββαδία»

Γράφουν: Αλέξανδρος Αργυρίου, Γιώργος Ιωάννου, Στρατής Τσίρκας και Ντίνος Χριστιανόπουλος.

Μια έκδοση βασισμένη σε κείμενα ήδη δημοσιευμένα στο ANTI.

Αλλά και δύο ανέκδοτες εργασίες: Αλεξ. Αργυρίου, «Λούλης κατά Καββαδία» και Ντίνος Χριστιανόπουλος, «Ο Γάλλος ποιητής Η. J.-M. Levet και η επίδρασή-του στον Νίκο Καββαδία»

Μια συμβολή στη γνωριμία του ποιητή

των «μακρινών οριζόντων»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δενοκράτους 131

τηλ. 72.29.237 - 72.32.713

Το να μιλάς για μια δουλειά στην οποία έχεις συμμετάσχει είναι έτσι κι αλλιώς ζορικό πράγμα. Αν το κάνουμε, είναι γιατί πιστεύουμε ότι οι διμήνες εκδηλώσεις από και για την Ελλάδα στο Βέλγιο ξεπερνούν κατά πολύ τα συνηθισμένα πολιτιστικά ή καλλιτεχνικά πλαίσια και τους κώδικες συμπεριφοράς που επιβάλλουν. Δεν εννοούμε απλώς ότι η απόφαση πάρθηκε από την κυβέρνηση και ο συνολικός σχεδιασμός ήταν έργο των ειδικών εκπροσώπων-της και της επιτροπής που εκλέχθηκε για το σκοπό αυτό, αν και είναι βέβαιο ότι η κυβερνητική αλλαγή στην Ελλάδα έδωσε ένα πολύ διαφορετικό χρώμα στη διοργάνωση που είχε αποφασιστεί από τη Δεξιά αρκετά χρόνια πριν. Το επίπεδο στο οποίο θέλουμε να μιλήσουμε είναι διαφορετικό —είναι πρώτα απ' όλα το επίπεδο των δεκάδων και εκατοντάδων ανθρώπων, ζωγράφων, γλυπτών, ηθοποιών, κινηματογραφιστών, αρχιτεκτόνων, επιστημόνων ή τεχνιτών, που «έκαναν τα ευρωπαϊκά» που δούλεψαν δηλαδή, με τις όποιες επιτυχίες και λάθη, για να στηθεί μια ασυνήθιστα μεγάλη εκδήλωση — για μας η υπόθεση αυτή είναι πρώτα και πάνω απ' όλα ο συμπεκνωμένος μόχθος οκτώ μηνών όλων αυτών των ανθρώπων και τούτο αρκεί για να κάνει απαραίτητη μια σε βάθος —κριτική και αυτοκριτική— συζήτηση.

Όμως αυτή η πλευρά —η ανθρώπινη— δένεται με την πιο γενική. Ποιό είναι το πρόσωπο που μπορεί και που πρέπει να δείξει στους ευρωπαίους μια Ελλάδα που εκτός από Ευρώπη είναι και Μεσόγειος και Μέση Ανατολή; Πώς με άλλα λόγια να καταφέρουμε να τονίσουμε στους Ευρωπαίους την συγγένεια και μαζί την ιδιαιτερότητά-μας χωρίς η μια να σκεπάσει ή να παραμορφώσει την άλλη; Το πρόβλημα ξεκινά σαν πολιτιστικό αλλά στην πραγματικότητα δένεται και με τις πολιτικές και οικονομικές επιλογές της πατρίδας-μας, που αγωνίζεται να πραγματώσει την «πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική-της». Με την έννοια αυτή ήδη τα Ευρωπαϊκά ήταν ένα πολύτιμο πείραμα, ένα τεστ για να ξαναδούμε από την αρχή την εικόνα που είχαμε για την Ευρώπη και αυτήν που είχε η Ευρώπη για μας. Όχι όμως μόνο ένα πείραμα: όπως θα προσπαθήσουμε να δείξουμε η διοργάνωση αυτή πέτυχε —με τις όποιες ατέλειες ή λάθη— να δείξει το πρόσωπο μιας «άλλης Ελλάδας», μιας χώρας που αγωνίζεται να είναι *πια συνομιλητής και όχι αντικείμενο συνομιλίας*.

Φωτογραφία του Κωστή Αντωνιάδη

Σύγχρονα το σύνολο των εκδηλώσεων είχε και ένα δεύτερο αλλά εξίσου σημαντικό σκοπό —να αναπτύξει τον πολιτιστικό διάλογο με τον έλληνα μετανάστη στο Βέλγιο, με ένα κομμάτι δηλαδή του —τόσο παραμελημένου και αναξιοποίητου— «μειζονος» ελληνισμού.

Η απάντηση στα πολλαπλά αυτά προβλήματα δεν είναι εύκολη: άλλη γλώσσα είναι κατανοητή στους Έλληνες και άλλη στους Βέλγους —ήδη από μόνους-τους γλωσσικά διχασμένους— άλλες παραστάσεις, άλλες μορφές τέχνης οικείες στους μεν και στους δε. Κάθε έκθεση, κάθε μουσική εκδήλωση, πολύ περισσότερο κάθε θεατρική παράσταση είχε να λύσει από την αρχή το πρόβλημα αυτό.

Με την έννοια αυτή είναι λοιπόν νομίζω θετικό ότι οι περισσότεροι Έλληνες που δούλεψαν αρνήθηκαν να αφαιθούν στην ευκολία, να δείξουν δηλαδή μια Ελλάδα που αρέσει απλώς στον τουρίστα, και προσπάθησαν να βρουν τα κανάλια για ένα διάλογο ουσίας και μάλιστα σε μια διοργάνωση όπου —περισσότερο για τη βελγική πλευρά ο οικονομικός χαρακτήρας— τα εισιτήρια που θα έκοβε κάθε εκδήλωση ήταν σημαντικότερα. Και είναι ακόμη θετικότερο ότι εν τέλει το κοινό ήθελε να δει κάποια άλλη αρχαιότητα, κάποιο άλλο Βυζάντιο, κάποιον άλλο караγκιόζι ή κάποια άλλη πολιτική εμπειρία αυτή του αντιδικτατορικού αγώνα.

Είναι μια αρχή για ένα διάλογο που σίγουρα δε σταματά εδώ: οι παρατηρήσεις που ακολουθούν μια μικρή συνεισφορά στο μέλλον-του.

Τέχνη και Δικτατορία: Αυτή η έκθεση δεν μπορούσε παρά να είναι ξεκινώντας από τις πιο αμφιλεγόμενες: αυτοί που έζησαν τον αντιδικτατορικό αγώνα πολύ συχνά αρνήθηκαν από σεμνότητα να μιλήσουν, κι έτσι άλλοι μίλη-

σαν συχνά ερμηνήν-τους. Η επιλογή και μόνο της ενότητας προκάλεσε έντονες συζητήσεις και πολύ περισσότερο φυσικά η επιλογή των καλλιτεχνών. Με ποιά κριτήρια πραγματικά μπορούσε κανείς να διαλέξει τους καλλιτέχνες που το νόμιμα εκτεθειμένο έργο-τους είχε αν όχι χαρακτήρα αντίστασης, τουλάχιστον αντίθεσης στη δικτατορία; Και ακόμη πώς να δώσει στους ξένους που δεν έχουν τη γέυση μιας δικτατορίας να καταλάβουν τον παλμό των άλλων έργων, αυτών δηλαδή που έγιναν στην παρανομία, σε εξορίες και φυλακές; Η υποδοχή που έγινε από τον κόσμο στο Βέλγιο στάθηκε η πιο πειστική απάντηση για τη σκοπιμότητα της έκθεσης. Το φίλμ του Παντελή Βούλγαρη, η έκθεση φωτογραφίας και τα «σλάνινς», τα ίδια τα έργα τέλος, που συχνά υπερβείναν το πολιτικό μήνυμά-τους, συγκινούσαν ή σοκάρizαν, δημιουργούσαν θετικές ή αρνητικές, αλλά πάντοτε έντονες αντιδράσεις. Χαρακτηριστικό —αρνητικό παράδειγμα— είναι ο βανδαλισμός που υπέστη ένα έργο του Δεκουλάκου από έναν άγνωστο που άφησε ένα σύνθημα, που αποτελούσε και την ιδεολογική υπογραφή-του: «η τέχνη στις δικτατορίες δεν είναι εκφυλισμένη», γνωστό χιτλερικό ταίτατο που συνόδευε το κάψιμο των έργων γνωστών «έκφυλων» όπως ο Κλε, ο Καντίνσκι και άλλοι. Με τρόπο έστω μετρημένο, χωρίς ρητορικότητα, η Ελλάδα έδειξε στην διοικητική πρωτεύουσα της Ευρώπης, το πρόσωπο μιας Μεσογείου που μέχρι χθες υπέφερε από τον φασισμό.

Η έκθεση Μπουζιάνη δημιουργούσε άλλου είδους δυνατότητες και προβλήματα. Δείχτηκε πολύς και εξοχος Μπουζιάνης, συγκεντρωμένος από την Ελλάδα και τη Γερμανία, πράγμα στο οποίο βοήθησαν πολύ και οι φίλοι του καλλιτέχνη, που έχουν τόσο περιφρουρήσει το έργο που μας

κληρονόμησε. Οι βελγικές κριτικές υπήρξαν συχνά ενθουσιώδεις κάποτε πάλι επιπόλαια συγκριτικές. Οπωσδήποτε ο ζωγράφος αυτός, ο ποιητής της χαμένης φόρμας είναι μαζί με το Σκλάβο από τις καλύτερες και τις πιο πρωτότυπες επιλογές για την προβολή της σύγχρονης ελληνικής τέχνης μέσα από το έργο ενός νεκρού δημιουργού. Η πρωτοτυπία όμως μετρά και την δυσκολία του εγχειρήματος, το έργο του Μπουζιάνη αρχίζει να ερευνάται και η προβολή-του στον ευρωπαϊκό χώρο, είναι ακόμα πιο δύσκολη αν σκεφτεί κανείς ότι μεγάλα κινήματα όπως ο γερμανικός εξπρεσιονισμός και ο ιταλικός φουτουρισμός αγωνίζονται ακόμα να περάσουν τα εθνικά-τους όρια.

Οι τέσσερις δάσκαλοι: ο Τσαρούχης, ο Μόραλης, ο Χατζηκυριάκος - Γκίκας και ο Διαμαντόπουλος, αντιμετώπισαν πολύ πιο έντονα τις δυσκολίες της προβολής στον διεθνή χώρο ενός έργου με έντονο το στοιχείο της ιθαγένειας. Το να δείξουμε τους τέσσερις δασκάλους, σήμαινε να επιχειρήσουμε την προβολή και αξιοποίηση μιας σημαντικότερης δημιουργίας που μένει ακόμη άγνωστη και σε καλλιτεχνικές «πιάτσες» πολύ μεγαλύτερες από τις Βρυξέλλες, όπως π.χ. το Παρίσι, όπου ευτυχώς το έργο-τους είναι πια αντικείμενο θεωρητικής έρευνας. Όσα όμως διδακτορικά να γίνονται γι' αυτό, το έργο ενός καλλιτέχνη πρέπει πρώτα απ' όλα να δείχνεται. Έτσι αποφεύγονται πολλές φορές ερμηνείες ερμηνήν-του. Είναι λοιπόν ατύχημα ότι οι δημιουργοί αυτοί δείχτηκαν σ' ένα χώρο που μέτρησε σε βάρος-τους. Το σημαντικότερο όμως δεν είναι αυτό: αυτό που μένει, αυτό που οφείλει να γίνει είναι να οργανωθεί το απαραίτητο για την ανάδειξή-τους ιστορικό και άλλο πλαίσιο: έργα σαν του Διαμαντόπουλου, με κεντρικό άξονα τον οικοδόμο —ανεξάρτητα με το πόσο οικοδόμοι του τότε έχουν γίνει τώρα εργολάβοι— δεν μπορούν να διαβαστούν χωρίς ένα πλίσιασμα εκτός έργου, όπου η αισθητική και η κοινωνιολογία έχουν σίγουρα τη κοινή τους. Ή μήπως ο Τσαρούχης μπορεί ποτέ να διαβαστεί χωρίς ένα κοίταγμα του νεοκλασικού σπιτιού από τα μέσα και από τα έξω. Γιατί τὸ γκρέμισμά-του δεν μπορεί να γίνει κατανοητό αν δε ρίξουμε μια ματιά και στις μέσα σχέσεις που το στοιχίωσαν.

Ο Τσαρούχης θα μπορούσε έτσι να βοηθήσει στην κατανόηση της «μάνας αρχικής», σημειώντας από τον Διαλεγμένο στο έργο *Μάννα, μητέρα, μαμά* της μάνας που έχει δώσει το νεοκλασικό ή

νεοκλασικίζον σπιτί-της αντιπαροχή, και το εξαργυρώνει με μια ζωή αναπηρίας για τον εαυτό-της και καταπίεσης για τα παιδιά-της, που παγιδευμένα στους ρόλους-τους, προσπαθούν να απαγκιστρωθούν «παρά φύσιν», αφού η φυσιολογική απελευθέρωση τους είναι απαγορευμένη. Η λύση δεν μπορεί παρά να είναι τραγική· όμως το γκρέμισμα του νεοκλασικού ήταν το φόντο και για την θεατρική δημιουργία του ίδιου του Τσαρούχη στις *Τρωάδες* και θα ήταν ευχής έργο για την παρουσίαση των τεσσάρων δημιουργών να πλαισιωθούν οι πίνακες με την θεατρική αλλά και τη γενικότερη παραγωγή-τους. Στην Ελλάδα οι μεγάλοι ποιητές και ζωγράφοι είναι όχι μόνο καλλιτέχνες αλλά και κοινωνικοί και κάποτε πολιτικοί οδηγοί. Και οι ιδιαίτερότητα αυτή μπορεί και πρέπει να δείχνεται. Όπως επίσης πρέπει να δείχνεται και η κληρονομιά που οι 4 δάσκαλοι αφήνουν στους νεότερους εκφραστές της συγκεκριμένης τέχνης στον τόπο-μας.

Σε διάλογο με τους προηγούμενους λοιπόν, η έκθεση των «5 ρεαλιστών, εξπρεσιονιστών» που έγινε στην Αμβέρσα, θα μπορούσε να είναι πολύ σημαντική. Έπασχε όμως από «κακό πακετάρισμα». αφού ο χώρος που διατέθηκε ήταν ελάχιστος, έτσι που ο Χρ. Μπότσολγλου διαμαρτυρήθηκε αφήνοντας ένα μόνο έργο-του ενώ η Β. Ξένου προτίμησε να χωρέσει όλα τα δικά-της εκθέτοντας μερικά στο... πάτωμα.

Στο διπλανό χώρο και πάλι στην Αμβέρσα, η έκθεση *Αναδυόμενες Εικόνες*, που συγκέντρωσαν διάφορες σύγχρονες αναζητήσεις, εκτέθηκαν έτσι που να αναδεικνύονται, σε διάλογο με τον χώρο. Με δηλωμένα ή αδηλωτά σημεία αναφοράς, τα έργα αυτά ξαναβλέπουν τη σχέση με το πολιτισμικό παρελθόν και το παρόν, στην προσπάθεια να αρθρω-

σουν τον λόγο «εκ βαθέων». Με αφορμή αυτή την έκθεση, ένας Βέλγος φιλότεχνος έλεγε: «Νιώθω κατάπληξη βλέποντας τους Έλληνες που για μένα συνδέονται άμεσα με το κλασικό ή το εξωτικό, να εκφράζονται μέσα από δρόμους που ακολουθούν και άλλοι ευρωπαίοι». Πιστεύουμε ότι η απορία που εκφράζει μια γενικότερη απορία των ξένων σε σχέση με τον ελληνισμό. Όποιοι βγαίνει από τα σύνορά-μας αντιλαμβάνεται πολύ σύντομα ότι του ζητούν να υπάρξει σε κανάλια, που ο πολιτισμός ο δικός-τους, ο ευρωπαϊκός — έχει χαράξει για την ελληνική ταυτότητα: αν θελήσει να βγει απ' αυτόν τον ρόλο, αν θελήσει δηλαδή να πάψει να είναι ο φτωχός συγγενής του Ομήρου ή ο συμπαθής άγριος, ο διάλογος γίνεται αμέσως πολύ πιο δύσκολος, αλλά και σύγχρονα πολύ πιο ουσιαστικός.

Στο *Palais des Beaux Arts*, την κεντρική εικαστική έκθεση των Βρυξελλών, που παρουσιάστηκε με επιλογή και ευθύνη των Βέλγων, οι παρόντες και τα δάση που αντικατοπτρίζονται, τα πάντα με τις επιγραφές οι συνθέσεις με «νέον» και τα κολάζ, και τα υπόλοιπα έργα εννέα καλλιτεχνών, εικονίζουν μια σειρά από σημαντικές ελληνικές προσπάθειες να βγει η τέχνη από τη μόνωσή-της διεκδικώντας μια κοινωνική ταυτότητα και μια ουσιαστικότερη λειτουργία. Οι αντιδράσεις του βελγικού Τύπου στην κεντρική αυτή εκδήλωση ήταν αποσπασματικές και ευκαιριακές, η προβολή του τάδε ή του δείνα ονόματος δεν έκρυβε κάποτε παρά τη γνώση ή τις γνωριμίες του αρθρογράφου.

Από τις πολλές και σημαντικές εκθέσεις αρχαίων και βυζαντινών που έγιναν στις Βρυξέλλες *Θεοί και άνθρωποι της Αρχαίας Ελλάδας, Τέχνη των Κυκλάδων, Τροία: μύθος και πραγματικότητα, Η αίγλη του Βυζαντίου* κ.ά.)

θα σταματήσουμε στην *Τέχνη των εικόνων μετά το Βυζάντιο*, που παρουσιάστηκε στο Σαρλερουά: έκθεση ιδιαίτερα σημαντική όχι μόνο γιατί πέτυχε την αθρόα προσέλευση του κοινού σε ένα χώρο εκτός Βρυξελλών αλλά κυρίως γιατί προσέφερε μία ανέκδοτη και πρωτότυπη παραγωγή του ελληνισμού την ώρα που μέσω της Βενετίας επηρεάζονταν αλλά και επηρέαζε βαθιά τη Δύση.

Η προσπάθεια να ξεφύγει από τον εξωτισμό και το εύκολο φολκλόρ χαρακτήρισε και την έκθεση του *Καραγκιόζη*. Οι φιγούρες δείχτηκαν στο φυσικό-τους χώρο, δηλαδή πίσω από το φωτισμένο μεμονωμένο και η «επιστημονική» απορία σχετικά με την καταγωγή του Θεάτρου Σκιών (τί ήταν ο «πρώτος» Καραγκιόζης, Τούρκος, Πέρσης, Κινέζος ή Έλληνας;) έδωσε τη θέση-της στο πολύ πιο πραγματικό ερώτημα: τι ζει και πώς ζει από αυτό το θέατρο στον τόπο-μας και ποιές είναι οι πραγματικές-του μνήμες; Μέσα σ' ένα ίδιο πνεύμα κινήθηκαν και οι *παραστάσεις του Καραγκιόζη*: ο τριμελής και συχνά τετραμελής θίασος, περιόρισε το ρόλο του πολυπαιγμένου και πολυταλαιπωρημένου φιδιού και πέτυχε να παρουσιάσει ηρωικό και ιστορικό Καραγκιόζη σε χιλιάδες Βέλγους και Έλληνες που δεν μπόρεσαν να χωρέσουν στο όμορφο αλλά μικρό θέατρο του Τοοπε.

Η αριθμητική επιτυχία της πολύ σημαντικής εθνογραφικής έκθεσης *Κύκλοι της ζωής* υπήρξε ακόμη μεγαλύτερη και είναι κρίμα που οι χορευτικές και άλλες εκδηλώσεις που είχαν προγραμματισθεί, δεν μπόρεσαν τελικά να πραγματοποιηθούν.

Τελειώνουμε με δύο λόγια για το θέατρο — σίγουρα λόγια αισιοδοξίας. Ο *Οιδίποδας Τύραννος* του Εθνικού με σκηνοθεσία Βολανάκη και η *Ορέστεια* του Θεά-

τρου Τέχνης παρουσιάστηκαν ομόφωνα από το βελγικό και ελληνικό Τύπο σαν επιτυχία· η άποψη ότι η ελληνική τραγωδία είναι «μη εξαγώγιμο είδος» (ευγενής εκδοχή του bon pour l' Orient), άποψη που τροφοδοτήθηκε χρόνια από κακές παραστάσεις του Εθνικού Θεάτρου στο εξωτερικό, αποδεικνύεται λοιπόν αβάσιμη. Ο κίνδυνος που αντίθετα μένει να αντιμετωπιστεί, είναι να μην παύει να συρροθούμε από την επιτυχία, να μην δώσουμε τους αρχαίους τραγικούς έτσι που να είναι ευνόητοι και αποδεκτοί αλλά κάποτε επικίνδυνα «απλοποιημένοι».

Το σύγχρονο θεατρό-μας αυτή τη στιγμή κάπως στην παρουσίασή του, όχι γιατί τα έργα ή οι θίασοι ήταν κακοί, αλλά γιατί η γλώσσα στάθηκε φραγμός για τους ξένους, που για την ίδιο λόγο παρακολούθησαν δύσκολα και την ελλιπική εκδήλωση του Νταλάρα η σύγχρονη μετάφραση, ή οι ξένοι υποτίμητοι, όπου αυτό είναι δυνατό, θα ήταν ίσως μια λύση.

Όμως σίγουρα όσα αναφέραμε — και πολλές εκδηλώσεις που αναγκαστήκαμε να προσπεράσουμε — δεν μπορούν να ειπωθούν έξω από το πλαίσιο των ελάχιστων μηνών μέσα στους οποίους η προσπάθεια των Ευρωπαίων πραγματοποιήθηκε. Ούτε και μπορεί να περιμένει κανείς ότι μέσα σε δυο μήνες, και η πιο επιτυχημένη δουλειά θα μπορούσε να αλλάξει τη ματιά ξένων και δικών για την Ελλάδα. Όμως αυτό που μας έκανε να γράψουμε αυτό το άρθρο, ήταν σίγουρα η ανάγκη να μιλήσουμε για την προσπάθεια αυτή, να δούμε σε βάθος τα προβλήματα που έκανε να φανερωθούν· προβλήματα όχι τόσο επιμέρους αξιολογικών επιλογών, αλλά κυρίως οργάνωσης ενός πολιτισμικού διαλόγου.

Το κείμενο αυτό θα 'χει πετύχει το σκοπό-του αν καταφέρει να λειτουργήσει σαν ένα ακόμα ερέθισμα σ' αυτή τη συζήτηση. □

VICTOR IERONIM STOICHTA

ΜΑΝΙΕΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΡΕΛΑ

ή περίπτωση Pontorno

ΝΕΦΕΛΗ

Φράντς Κάφκα

Στό υπερώο
και άλλα όνειράματα

Μετάφραση
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΤ. ΔΗΜΟΥ

νεφέλη

ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ

Ντέμιαν

Μετάφραση
ΚΩΣΤΑΣ ΠΡΟΣΑΝΙΩΤΗΣ

νεφέλη

Ίωσήφ Κόνραντ

Ή Φρέγνα
από τί έφτά νησιά

Μετάφραση
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

νεφέλη

Το θέατρο της οδού Κυκλάδων:

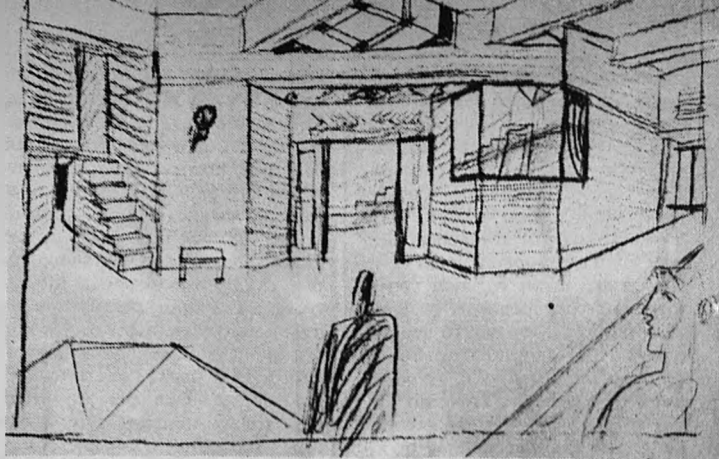
Η αποκάλυψη μιας δημιουργικής αρχιτεκτονικής παρουσίας του Δημήτρη Αντωνακάκη

Πριν λίγους μήνες άνοιξε ένα καινούριο θέατρο στην Αθήνα. Το Θέατρο της οδού Κυκλάδων. Το γεγονός σημειώθηκε στα θεατρικά χρονικά και συνδυασμένο με την πρώτη δουλειά του θιάσου που στεγάστηκε εκεί, σχολιάστηκε στις κριτικές που ακολούθησαν. Μερικές προτάσεις συχνά εγκωμιαστικές, κι αυτό ήταν όλο...

Μια ακόμη δημιουργική προσφορά, απ' αυτές που μεταμορφώνουν το επάγγελμά-μας σε λειτουργήμα και μας τοποθετούν —δυστυχώς τόσο σπάνια— στο χώρο των δημιουργών, πέρασε πάλι απαρατήρητη. Και για τους αρχιτέκτονες που είχαν την τύχη να παρακολουθήσουν την παράσταση και να δουν το «κομψό και λειτουργικό» θεατράκι της οδού Κυκλάδων, η αμέλεια δεν μοιάζει ασυνήθιστη. Έχουν εθιστεί στην αδιαφορία του κοινού, και του Τύπου για την δουλειά-τους, έχουν συνηθίσει να μην υ-

Ο Κυριάκος Κρόκος δεν είναι άγνωστος στους αρχιτέκτονες. Χρόνια τώρα αγωνίζεται να πραγματοποιήσει τις ιδέες-του μέσα από αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς, και δεν είναι λίγες οι φορές που διακρίθηκε και βραβεύτηκε σ' αυτούς. Όμως είναι γνωστό ότι στην Ελλάδα οι επιτυχίες αυτές, που γίνονται γνωστές μόνο μεταξύ ορισμένων ειδικών, δεν εξασφαλίζουν στους δημιουργούς-τους τη δυνατότητα να χτίσουν. Και για το κοινό, όπως και για τις αρχές, η αρχιτεκτονική είναι το κτισμένο έργο, και γνωστοί είναι αυτοί οι αρχιτέκτονες που γεμίζουν τους δρόμους με ταμπέλες. Αυτό είναι όμως μια άλλη ιστορία...

Ένα καινούριο, λοιπόν, θέατρο στην Αθήνα. Μια ακόμα αίθουσα προστέθηκε στις τόσες άλλες, που κάθε βράδυ ανοίγουν τις πόρτες-τους στο κοινό για να προσφέρουν την πνευματική-τους παρουσία. Χώροι ακατάλληλοι συνήθως για το ρόλο που προορίζονται να παίξουν, που διαμορφώνονται για να «θυμίζουν» θέατρο, χώροι που παίρνουν τ' όνομά-τους από την ταμπέλα που κρέμασαν απ' έξω, κι όχι γιατί αναδύουν εκείνη τη μαγεία και την ιερότητα που θ' απαιτούσε η λειτουργία που πρόκειται να πραγματοποιηθεί στο εσωτερικό-τους. Συχνά, ίσως στις καλύτερες περιπτώσεις, η ακατάλληλότητα αυτή έχει αντιμε-

παρχει αρχιτεκτονική κριτική, έχουν μάθει ότι δεν τους παρακολουθεί η επίσημη αρχιτεκτονική παιδεία. Ξέρουν ότι δουλεύουν για τον εαυτό-τους και για τους «ανήσυχους» συναδέλφους-τους. Τι έχεις Γιάννη; τι είχα πάντα.

Αναρωτιέμαι όμως:

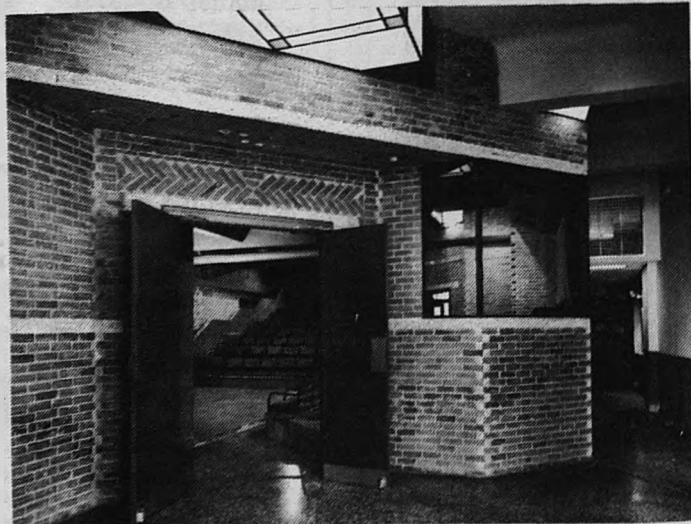
Υπήρξαν άραγε, ανάμεσα στις εκατοντάδες θεατές που παρακολούθησαν τις λίγες παραστάσεις του θιάσου, κάποιοι, που να πρόσεξαν αυτό το «μικρό θαύμα» που πραγματοποιήθηκε από τον αρχιτέκτονα Κυριάκο Κρόκο σ' αυτή την φιλόξενη ισόγεια αποθήκη της οδού Κυκλάδων;

τωπισθεί σκηνογραφικά. Ο χώρος βάφεται μαύρος, εξαφανίζεται, παύει να υπάρχει. Έτσι κρύβονται διακριτικά οι ατέλειες, τα δοκάρια στην οροφή, οι σωλήνες εξαερισμού, οι προβολείς, κι όλες οι μικρές, αλλά τόσο σημαντικές, λεπτομέρειες που συνιστούν και ολοκληρώνουν τον αρχιτεκτονικό χαρακτήρα του χώρου. Το μόνο που ξεχωρίζει είναι ο χώρος της σκηνής και τα παραδάλια ρούχα των θεατών που γεμίζουν σιγά σιγά τα καθίσματα. Το σκοτάδι και το μαύρο χρώμα αρκεί για να μας κάνει προσεκτικούς για να χαμηλώσει ο τόνος της φωνής-μας.

Εδώ στο θέατρο της οδού Κυκλάδων αυτή «η εύκολη» λύση α-

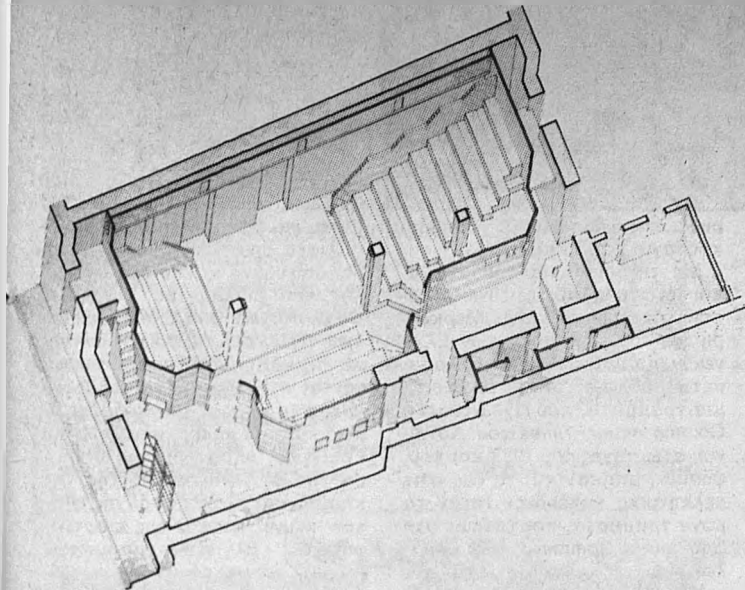
πορρίφθηκε: η αρχιτεκτονική διεκδίκησε τα δικαιώματά-της. Ο Κυριάκος Κρόκος σε συνεργασία με το θίασο αποφάσισε να στήσει μέσα στο δοσμένο περίγραμμα του ισόγειου, με τις ατέλειές-του, χώρους που σκοπό έχουν να φορτίσουν αυτή την προετοιμασία που απαιτεί η συμμετοχή του θεατή σε μια δημιουργική πράξη. Η αρχιτεκτονική του Θεάτρου έχει προκύψει μέσα από τη διαδικασία οργάνωσης του χώρου, δεν βλάστησε στο σχεδιαστήριο «στον βαθύσκιον κήπον της μονώσεως ως άνθος της μελέτης»¹, αλλά είναι πράξη συγκεκριμένη που οριοθετείται και πλέκεται τριγύρω από τα εμπόδια και τις κατασκευές που υ-

Οι εσωτερικοί τοίχοι χτίστηκαν προσεκτικά από κοινά συνηθισμένα τούβλα —που αφέθηκαν γυμνά— πάνω στο υπάρχον κόκκινο μωσαϊκό. Αυτή η άμεση επαφή μεταμόρφωσε το φτηνό δάπεδο και το χρωματισμένο ταβάνι σε πολύτιμες επιφάνειες ενώ στους τοίχους αποδόθηκε η αξία ενός πραγματικού χειροτεχνήματος.

Οι μεταλλικές κατασκευές της εισόδου, τα φωτιστικά με τα πολύχρωμα γυαλιά, που τα ξανα-βρίσκουμε να κοσμούν τις λιγοστές επιφάνειες από μπετόν —στοιχεία μιας ξεχασμένης παράδοσης— χαρακτηρίζουν την επεξεργασία του χώρου κι ελαφραίνουν το δοσμένο ασφυκτικό-του κέλυφος.

Ένας «δρόμος» διασχίζει το χώρο, συνδέοντας και ξεχωρίζοντας ταυτόχρονα, την αίθουσα με τα καμαρίνια, το δρόμο με την αυλή, «το μύθο με την πραγματικότητα». Οι υπάρχουσες κολώνες μοιάζει να τοποθετήθηκαν στο χώρο για να τον οριοθετήσουν υποδεικνύοντας χαμηλόφωνα τις περιοχές κίνησης-στάσης, το χώρο της σκηνής.

πάρχουν. Το αποτέλεσμα δεν είναι κάποιο αρχιτεκτονικό αντικείμενο που η σύλληψή-του αποτελεί «μοντέλο» για μίμηση και επανάληψη, αλλά μια αρχιτεκτονική που γίνεται για μια φορά, για έναν τόπο, για ένα συγκεκριμένο σύνολο περιορισμών που όμως ξεπερνά το ειδικό και ξετυλίγεται μέχρι τις σφαίρες του καθολικού. Η αίθουσα, διαρρυθμισμένη σαν κυκλικό θέατρο, ένα με τη σκηνή, τοποθετήθηκε στο σημείο όπου οι κολώνες που υπήρχαν επέτρεπαν ικανοποιητική ορατότητα στο μεγαλύτερο αριθμό των θέσεων. Αυτό το δεδομένο οδήγησε σε μια τελείως ανορθόδοξη και τολμηρή διάταξη σύμφωνα με την οποία οι χώροι

εισόδου, το φουαγιέ, το μπαρ, τοποθετήθηκαν ανάμεσα στους χώρους της σκηνής και των καμαρινών.

Στη διάρκεια της παράστασης αυτοί οι χώροι αλλάζουν ρόλο, γίνονται παρασκήνια. Οι ηθοποιοί τους χρησιμοποιούν υποχρεωτικά περιβάλλοντας τους θεατές, που έτσι έχουν την αίσθηση ότι βρίσκονται στο κέντρο της δράσης. Σ' αυτό συμβάλλει η ενιαία αντίληψη της επεξεργασίας του χώρου, η έντονη παρουσία των χτισμένων με εμφανές τούβλο τοίχων, μέσα κι έξω από την αίθουσα ή το μεγάλο παράθυρο που συνδέει την αίθουσα με το χώρο του φουαγιέ. Με λίγα λόγια, επικρατεί η αίσθηση ότι ο

Στη χρωματισμένη με γαιώδη χρώματα αίθουσα και κάτω από την υποβλητική πλαστικότητα της οροφής-της, κυριαρχεί η σκηνή' μοναδική ξύλινη επιφάνεια που μαζί με τον υπάρχοντα πέτρινο τοίχο αποτελούν το «παράδοξο» και ξεχωριστό στοιχείο του χώρου, αυξάνοντας την πολυπλοκότητα του λιτού συνόλου και μεταφέροντας μήνυμα από υπαίθριες εξέδρες μιας περασμένης εποχής.

χώρος είναι ένας με οργανωμένες και μεταβαλλόμενες διαβαθμίσεις. Χώρος που μας αποδίδει την όρασή-μας, την ταλαιπωρημένη ευαισθησία-μας, και αποκαθιστά την επαφή-μας με τους δημιουργούς-του.

Οι λεπτομέρειες πλούσιες σε μηνύματα και με φανερά επάνω τους τα ίχνη της ανθρώπινης φροντίδας «ερμηνεύουν» κατασκευές του περασμένου αιώνα και αναφέρονται σε χώρους ιερούς ή παραδείσιους. Μνήμες από τοίχους της τουρκοκρατίας, ή χαγιάτια με πολύχρωμα γυαλιά ή ακόμα χρώματα από τόπους αρχαιολογικούς ή από σκηνικά του Τσαρούχη. Λεπτομέρειες που δεν ξεχωρίζουν απ' το σύνολο αλλά έχουν γίνει ένα μ' αυτό: το περιγράφουν και αποδεικνύουν τη χρονική στιγμή και τον πλούτο των περιορισμένων τεχνικών και οικονομικών δυνατοτήτων της παραγωγής-του. Λεπτομέρειες που αναδεικνύουν την πνευματική πειθαρχία του δημιουργού-τους. Εδώ γίνεται ορατή μια συνθετική φροντίδα υπάκουη στους περιορισμούς που η ίδια έχει θέσει στον εαυτό-της, χωρίς αυτό να σημαίνει στέρηση ελευθερίας, αλλά μείωση της αυθαιρεσίας, αυτοπειθαρχία και σωστή αυτοκριτική. Εδώ η επεξεργασία και η εφευρετικότητα κάνουν φανερή την προσπάθεια των μαστόρων πάνω στους τοίχους, τα κουφώματα, τις ιδιερμές και φανερώνουν την ειλικρίνεια των δημιουργών. «... Είμαι αληθινός όταν εφευρίσκω, όταν φαντάζομαι...» γράφει ο Ιονέσκο².

Έτσι μορφοποιήθηκε ένας χώρος που από την πρώτη στιγμή που τον προσεγγίζεις νιώθεις πως είναι παρόν, έτοιμος να παραλάβει και να συγκρατήσει λόγια μισοτελειωμένα ή να λικνίσει στις γωνιές-του τις σκοτεινές εντάσεις, την ηχώ όσων συμβαίνουν στη σκηνή ή ακόμα να συνηχεί με τις στοχαστικές εικόνες μιας παράστασης έτσι που θεατρική πράξη και περιρρέων χώρος δύνανται να γίνουν μια αξεχώριστη εμπειρία που χαράσσεται στο νου του θεατή, σημείο αναφοράς για μια πνευματική πορεία. Άμποτε οι νέοι που θα δουλέψουν σ' αυτό το χώρο να κρατήσουν το κέφι, τη σοβαρότητα και την ευθύνη που δείχναν στην πρώτη παρουσία-τους, όπως άλλοι πολύ πιο ειδικοί από μένα έχουν ήδη επισημάνει, αξιοποιώντας το πνευματικό μέγεθος του χώρου που οργανώσανε και πηγαινοπαιώντας πιο πέρα την απόδειξη ότι αρχιτεκτονική μπορεί να πραγματοποιηθεί παντού σε κάθε στιγμή αρκεί να βρίσκετε εκεί παρόν κάποιος πεισματάρης και ακούραστος δουλευτής που να τολμήσει και κάποιος που να τον καταλάβουν και να τον εμπιστευθούν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Κ. Παλαμά: Δ. Σολωμός, σ. 59.
2. Ιονέσκο: «Σημειώσεις και Αντίσημειώσεις», σ. 47.

Προς τους φίλους του «ΑΝΤΙ»

Σχετικά με τη βιβλιοδεσία των τευχών του περιοδικού-μας, σας πληροφορούμε ότι:

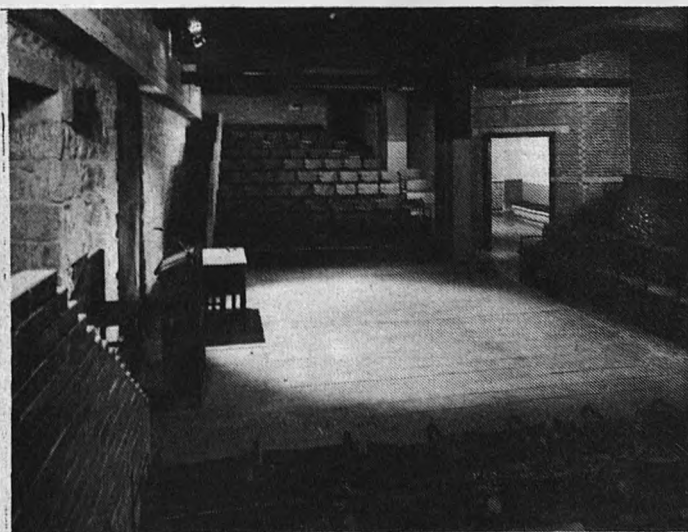
● Τα παραδιδόμενά για βιβλιοδεσία τεύχη θα πρέπει να αντιστοιχούν προς τους ζητούμενους τόμους, δηλαδή ο αναγνώστης-μας που θέλει να ανταλλάξει τα τεύχη-του με τον Α' τόμο π.χ., θα πρέπει να μας φέρει τα τεύχη από 1-9.

Για τον Β' τόμο τεύχη από	10-22
Γ'.....	23-35
Δ'.....	36-48
Ε'.....	49-61
ΣΤ'.....	62-74
Ζ'.....	75-89
Η'.....	90-102
Θ'.....	103-115
Ι'.....	116-128
ΙΑ'.....	129-141
ΙΒ'.....	142-154
ΙΓ'.....	155-167
ΙΔ'.....	168-180
ΙΕ'.....	181-195
ΙΣΤ'.....	196-208

● Εξυπακούεται ότι τα τεύχη που θα μας παραδίδονται θα πρέπει να είναι σε πολύ καλή κατάσταση (χωρίς γραψίματα, σχισίματα, κτλ.), όπως άσφογοί είναι οι παραδιδόμενοι τόμοι. Θεωρήσαμε απαραίτητη αυτή την ενημέρωση των αναγνωστών-μας, ελπίζοντας στην κατανόηση και την αγάπη-τους για το «ΑΝΤΙ», γιατί ήδη αντιμετωπίζουμε πρόβλημα επάρκειας των παλιών τευχών και, ιδιαιτέρως, εκείνων που αφορούν τους τόμους Α' μέχρι και Ζ'.

● ΤΙΜΗ ΚΑΘΕ ΤΟΜΟΥ:

- 600 δρχ.
- Ζ' και ΙΕ' ΤΟΜΟΣ 650 δρχ.
- ΤΙΜΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ:
(με παράδοση των αντίστοιχων τευχών): 300 δρχ.
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 60 δρχ.

Ο Έλγιν ήταν βάνδαλος

του Ανδρέα Παναγόπουλου

Ο Άγγλος καθηγητής A.W. Gompe ήταν ένας στιβαρός κλασικός φιλόλογος, δεινός αρχαιολόγος, ειδικός Θεουκιδιστής και, όσο λίγοι, σπασιαλιστάς σε θέματα αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας και ιστορίας. Πιστεύω πως το μνημειώδες έργο του *A Historical Commentary on Thucydides*, που το δημιούργησε μαζί με τους καθηγητές K.J. Dover και A. Andrewes (ο πρώτος τόμος βγήκε το 1944 από τον ίδιο και ο πέμπτος και τελευταίος από τον Andrewes¹ πέρυσι), μαζί με την αποκρυπτογράφηση της Γραμμικής Γραφής Β' από τον Michael Ventris το 1952, το *The Roman Revolution* του Sir Ronald Syme το

1939 και το *The Class Struggle in the Ancient Greek World* του G.E.M. de Ste Croix το 1981 αποτελούν τις σημαντικότερες μέχρι τώρα προσφορές της αρχαιολογικής επιστήμης του αιώνα-μας, τουλάχιστον από την πλευρά των Βρετανών.

Ήταν ακόμα ένας εμπνευσμένος δάσκαλος και ευσυνειδητός οδηγητής άλλων νεότερων ερευνητών, αλλά πάνω και πρώτα απ' όλα ήταν ένας γνήσιος δημοκράτης, που τόλμασε να λείει την αλήθεια προς κάθε κατεύθυνση και που τα κλασικά γράμματα δεν αποτελούσαν μόνο το μέσο βιοπορισμού-του αλλά, κυ-

ρίως, πηγή έμπνευσης για ηθικό κουράγιο και δικαιοσύνη.

Με την ευκαιρία του αγώνα, που έχει αναλάβει διεθνώς η υπουργός κυρία Μελίνα Μερκούρη για την επιστροφή των Ελγινείων μαρμάρων στην Ελλάδα, μεταφράζουμε παρακάτω δύο τιμια γράμματα, που είχε στείλει ο Gompe στους *Times* του Λονδίνου στις αρχές του 1933 και που, φυσικά, μπήκαν και τα δυο στις «ελληνικές καλές ενδεις» (ήταν τα μόνα γράμματα, που έστειλε στη ζωή-του ο Gompe στους *Times* λέω «φυσικά», γιατί αν ήταν για καμιά αδέσποτη γάτα ή για καμιά νέα μέθοδο καλλιέργειας κτηνικών τριαντάφυλλων, τα γράμ-

ματα θα είχαν δημοσιευθεί και μάλιστα σε ζήλευτη θέση). Είναι δημοσιευμένα και τα δυο στο τέλος του βιβλίου-του *Essays in Greek History and Literature*, Oxford, 1937, σελ. 296-8. Η επισήμανση και η μετάφραση αφιερώνονται στη δίκαιη (και καθόλου αρχαιολογική ή ματαιόδοξη, όπως κάποιοι «υπερπολιτισμένοι» Γραικύλοι υποστηρίζουν) υπόθεση της *de facto* καταδίκης της κλοπής και κλεπταποδοχής εθνικών κειμηλίων και της επιστροφής των Ελγινείων μαρμάρων (όλων, αρχιτεκτονικών και γλυπτικών) στους νόμιμους κληρονόμους και συνεχιστές του λαού, που τα παρήγαγε.

Η ΑΡΧΑΙΟΚΑΠΗΛΕΙΑ

Κυρίε,

Η περιγραφή της πρόσφατης αρχαιολογικής, που έστειλε ο αντιποικριτής-ας από την Ελλάδα, εγείρει ένα σπουδαίο θέμα. Αν δεν υπήρχαν σε διάφορες χώρες κάμποσα μουσεία και μερικοί ιδιώτες πρόθυμοι να αγοράσουν τέτοια κλεμμένα αγαθά, δεν θα υπήρχε κέρδος απ' αυτά, άρα ούτε κίνητρο για παρανομία. Τα μουσεία αυτά και οι ιδιώτες με την πράξη-τους υποβοηθούν και ενθαρρύνουν τους παρανομούντες, αν και γνωρίζουν καλά το νόμο, ότι δηλ. όλα τα αρχαιολογικά ευρήματα ανακηρύσσονται περιουσία του κράτους, όπου βρέθηκαν—αγώνων ανταπόδοση σε μια χώρα τόσο φιλόξενη στους αρχαιολόγους όλων των εθνών, όπως είναι η Ελλάδα.

Αυτό βέβαια είναι συναισθηματικό επιχείρημα και η διαμαρτυρία θα συναντούσε το χλευασμό. Υπάρχει όμως εντύπωση και μια άλλη πλευρά του ζητήματος—η επιστημονική—. Όλοι οι αρχαιολογιστές γνωρίζουν διηγήσεις, που εμφανίζονται σε επιστημονικά περιοδικά από καιρό σε καιρό, για αρχαιολογικά ευρήματα, που οι συνθήκες της ανακάλυψής-τους δεν μπορούν να δοθούν, άλλοτε γιατί δεν είναι γνωστές και άλλοτε γιατί η δημοσιότητα θα αποκάλυπτε τον αρχαιοκάπηλο. Αλλά οι συνθήκες ανακάλυψης, καθώς δίνουν το ιστορικό πλαίσιο, είναι πάντα σημαντικές και συχνά πιο σημαντικές ακόμη και από το ίδιο το αρχαιολογικό εύρημα. Συχνά συγχαιρούμε τους εαυτούς-μας για την ανωτερότητα των μοντέρνων ανασκαφικών μεθόδων έναντι των παλαιών, και ακριβώς γι' αυτό, ότι δηλ. τώρα δεν σκάβουμε πλέον για αντικείμενα, αλλά ανασκάπτουμε μια τοποθεσία. Όλα τα μουσεία και οι ιδιώτες, που αγοράζουν κλεμμένα αρ-

χαιολογικά ευρήματα, ενθαρρύνουν άμεσα μια αντιεπιστημονική μέθοδο και συμβάλλουν στην άγνοια αντί για την γνώση.

12 Ιανουαρίου 1933

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΕΛΓΙΝΕΙΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ

Εξαρτάται πώς το βλέπει κανείς το θέμα. Αν τα κτίσματα της Ακρόπολης τα σκέφτεται κανείς σαν συλλογή δειγμάτων αρχιτεκτονικής και γλυπτικής και δεν βλέπει κανένα από τα κτίσματα αυτά σαν σύνολο, παρά σαν τόσα δείγματα από κίονες, κιονόκρανα, επιστύλια, κεραμοσκεπές και ανάγλυφα όλων των ειδών, μ' ένα λόγο σαν κομμάτια μουσείου, αν λοιπόν βλέπει κανείς το θέμα έτσι, τότε φυσικά δεν θα είχε νόημα η επιστροφή των Ελγινείων μαρμάρων εκεί, όπου ανήκουν. (Όπως είπε κάποτε στους *Times* ο Mr Edward Bell, θα μπορούσε να βάλει ολόκληρο τον Παρθενώνα σ' ένα μουσείο—λέει και δεν θα ήταν το ευκολότερο πρόγραμμα—! Ένα γιγάντιο κτίριο από τσιμέντο θα μπορούσε να καλύψει ολόκληρη την κορυφή της Ακρόπολης για να την προστατεύει για πάντα, ή τα κτίσματα θα καταδεχίζονταν με αγάπη μία-μία πέτρα και θα αναγείρονταν πάλι αλλού!).

Αν όμως η Ακρόπολη είναι για κάποιον οργανικό σύνολο, ένας ιερός τόπος, και η ιστορία-της στενά συνυφασμένη με την ιστορία της Ελλάδας (έτσι ώστε ακόμη και τα σημάδια της βλάβης, που προκλήθηκαν στον Πόλεμο της Ανεξαρτησίας, δηλ. την τελευταία² ευκαιρία κατά την οποία ο λόφος έπαιξε ζωντανό ρόλο, έχουν κι αυτά τη σημασία-τους), αν δηλ. είναι κανείς ευαισθητός στο παρελθόν και στη συνέχισή-του με το παρόν, τότε η απομάκρυνση οποιουδήποτε μέρους από το σύνολο όποια κι αν είναι τα κίνητρα, αποτελεί πράξη βανδαλ-

ισμού. Ο Έλγιν στάθηκε ένας φωτισμένος βάνδαλος, που δεν ένοιωθε τίποτε για την Ακρόπολη παρά ενδιαφέροντα μόνο για δείγματα γλυπτικής και αρχιτεκτονικής, για να συνηρθηθούν σ' ένα μουσείο.

Αυτό είναι και ο λόγος που δεν νοιάστηκε καθόλου για το τί ήταν υποχρεωμένος να αφήσει πίσω-του. Παραπονιόταν για την παραμέληση των μνημείων, ο ίδιος όμως έκαμε ό,τι μπορούσε για να τα καταστρέψει, προκειμένου να συνηρθησει κάτι μικρά κομμάτια. Μπορούμε ποτέ να υποθέσουμε ότι κάποιος γύρω στα 1900, προβλέποντας τον Ευρωπαϊκό Πόλεμο και αγωνιώντας να τα γλυτώσει από τον προφανή κίνδυνο, είχε αποσπάσει βίαια τα γλυπτά της Ρέμης και τα είχε μεταφέρει στην Αμερική; Ή μπορούμε ποτέ να υποθέσουμε ότι στη διάρκεια του Πολέμου η Γαλλία είχε σταθεί τόσο ανήμπορη, ώστε κάποιοι φωτισμένοι σύμμαχοι είχαν αφαιρέσει τα γλυπτά αυτά, και μετά το τέλος του Πολέμου είχαν αρνηθεί να τα επιστρέψουν; Κι όμως η Ρέμη ακόμη και τώρα διατρέχει μεγαλύτερο κίνδυνο βομβαρδισμού από οποιονδήποτε κίνδυνο διέτρεξε ποτέ η Αθήνα. (Τον ίδιο κίνδυνο διατρέχει και το Βρετανικό Μουσείο, αλλά δεν έχω ακούσει ποτέ κανέναν Άγγλο να συνηγορεί για τη μεταφορά των θησαυρών του Μουσείου στην Αμερική). Θα ήταν απαράδεκτο—όχι γιατί τα γλυπτά αυτά δεν αξίζουν αυτά καθ'αυτά να σωθούν, αλλά γιατί ανήκουν στον Καθεδρικό της Ρέμης και πουθενά αλλού. Θα υποδείκνυε ποτέ κανείς να μεταφερθεί μακριά από την αισθασιμότητα του Λονδίνου το Αββαείο του Westminster, ή μερικά τμήματά-του να απομακρυνθούν σε κάποια ασφαλή τοποθεσία; Ακόμη κι όταν κάποιο ιστορικό-μας οικοδόμημα μεταφέρεται μακριά και ανοικοδομείται στην Αμερική,

επειδή δεν υπάρχει εδώ κανείς να τα φροντίσει, οδυρόμαστε για τον βανδαλισμό. Το Θησείο³, όταν ο Έλγιν βρισκόταν στην Αθήνα, διέτρεχε τον ίδιο κίνδυνο με τα μνημεία της Ακρόπολης: θα ευχόμασταν τώρα να είχε αφαιρέσει τότε κανασδυό κίονες.

Αλλά, καθώς δεν μπορούμε να γυρίσουμε πίσω στο παρελθόν, ποιά σχέση έχουν οι σκέψεις-μην αυτές με το πρόβλημα της επιστροφής των Ελγινείων μαρμάρων στην Ελλάδα; Τα γλυπτά του Παρθενώνα δεν θα μπορούσαν, τώρα τουλάχιστον, να επανοτοποθετηθούν στις θέσεις-τους στο ναό (και υπεύθυνος γι' αυτό εν μέρει είναι ο ίδιος ο Έλγιν) αν λοιπόν δίνονταν πίσω στην Ελλάδα, θα μεταφέρονταν από ένα μουσείο σ' ένα άλλο. Το σημαντικό βέβαια πλεονέκτημα θα ήταν το ελληνικό κλίμα και ότι τα γλυπτά του Παρθενώνα θα ήταν όλα μαζί. Κάποιο μειονέκτημα θα ήταν το ότι θα τα βέλπαν λιγότερο άνθρωποι, μια και το Λονδίνο είναι πιο κεντρικό από την Αθήνα για την Ευρώπη και την Αμερική. Ουσιαστικά δηλ. (παράλειποντας το ηθικό μέρος του πράγματος⁴ η αλλαγή θα ήταν μικρή. Το πράγμα όμως διαφέρει ως προς τα αρχιτεκτονικά κομμάτια, δηλ. το κιονόκρανο του Παρθενώνα και τον κίονα και την Καρυάτιδα του Ερεχθείου. Αυτά θα μπορούσαν να αποκατασταθούν στη θέση-τους. Κανείς δεν μπορεί τώρα να κοιτάξει το Ερεχθείο και να μην αισθανθεί ότι είναι κολοβωμένο και ληλατημένο, καθώς του λείπει ένας κίονας στην ανατολική πλευρά κι έχει εκλείψει το φθγνόν (να μας κατηγορεί) υποκατάστατο στην κίονοστοιχία των Καρυάτιδων στη νότια πλευρά. Η ανώφελη ζημία που προκάλεσε ο Έλγιν μπορεί να αποκατασταθεί. Θα ήταν μια πράξη γενναϊώδερη, ευγενική και λογική⁵.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Το βιβλίο του Antony Andrewes *Αρχαία Ελληνική Κοινωνία* μεταφράστηκε στα ελληνικά και επίκειται η έκδοσή-του.

2. Θεωρεί φυσικά (γράφει το 1933) την Επανάσταση του Εικοσιένα την τελευταία ευκαιρία, όπου η Ακρόπολη έπαιξε ζωντανό

ρόλο στην ελληνική ιστορία. Για μας τώρα η τελευταία, μέχρι σήμερα, τέτοια ευκαιρία είναι η Γερμανική κατοχή.

3. Οι ειδικοί υποστηρίζουν τώρα ότι πρόκειται για Ηφαιστείο.

4. Δηλ. ότι από την πλευρά του Έλγιν πρόκειται για κλοπή και από την πλευρά του Βρετανικού

Μουσείου για κλεπταποδοχή. Ο Gompe επιτιθέδης, φαίνεται, αποφεύγει να ηθικολογήσει ή να συναισθηματολογήσει για να γίνει πειστικότερος χρησιμοποιώντας επιχειρήματα ιστορικά κυρίως και λογικά.

5. Αναρωτιέται κανείς: Δεν υπάρχουν τώρα πια άλλοι Gompe

στην Αγγλία; Στέρεψε το είδος; Τί λέει π.χ. γι' αυτό το θέμα ο διαπρεπής φιλέλληνας αρχαιολογιστής A. Andrewes, που πολέμησε στα νιάτα-του τους Γερμανούς στην Πελοπόννησο μαζί με τους αντάρτες της εθνικής-μας αντίστασης και στα ώριμα χρόνια-του τη χούντα;

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑ

ΔΥΟ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ

**ΜΑΙΚΑ ΧΕΡ
ΚΟΥΡΕΛΙΑ**

Ένα μυθιστόρημα για τον πόλεμο του Βιετνάμ. Τα υλικά του είναι φόβος και θάνατος, παραισθήσεις και ψυχική αναταραχή. Είναι λες κι ο Ντάντε να είχε κατέβει στην κόλαση με μια κασέτα του Τζίμυ Χέντριξ και την σάπη γεμάτη χάπα...

Τόχουν χαρακτηρίσει σαν το καλύτερο βιβλίο για τους ανθρώπους και τον πόλεμο της εποχής-μας.

Το βιβλίο αυτό του ΠΕΤΕΡ ΒΑΙΣ μας εξηγεί γιατί η επίθεση της Ιμπεριαλιστικής τεχνοκρατίας ναυάγησε σ' αυτό το μικρό αγροτικό κράτος, πώς ένας πληθυσμός που επί τρεις γενεές πολεμούσε άντεξε σε μια επίθεση της ισχυρότερης στρατιωτικής δύναμης του κόσμου.

ΠΕΤΕΡ ΒΑΪΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΟΜΜΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΟ
ΒΙΕΤΝΑΜ

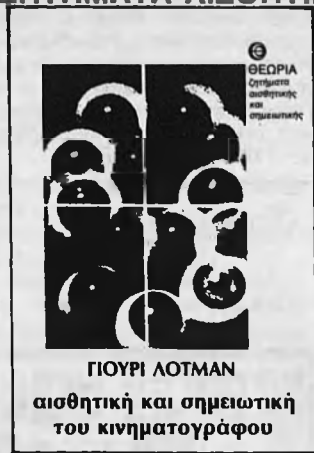

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΘΕΩΡΙΑ» Ζ. Πηγής 17, τηλ. 36.24.187

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑ / ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ

ΜΙΚΡΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΛΕΟΝ ΤΟΛΣΤΟΙ
Η ζωή-μου

ΕΡΙΚΟΣ ΣΙΕΓΚΕΒΙΤΣ
Το αιώνιο θύμα

ΓΚΥ-ΝΤΕ-ΜΩΠΑΣΑΝ
Υβέτ

ΣΩΜΕΡΣΕΤ ΜΩΜ
Κοσμοπολίτικα διηγήματα

ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ
Πάσιγκωφ-Κλάρα Μίλιτς

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΙ
Οι πρώην άνθρωποι

ΓΚΑΙΤΕ
Βέρθερος

ΛΕΟΝΙΝΤ ΑΝΤΡΕΓΙΕΦ
Το κόκκινο γέλιο

ΛΕΟΝΙΝΤ ΑΝΤΡΕΓΙΕΦ
Η τρέλα

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΙ
Το ανυπόταχτο κορίτσι

ΓΚΑΙΤΕ
Χέρμαν και Δωροθέα

ΕΡΙΚΟΣ ΧΑΪΝΕ
Ταξιδιωτικές εικόνες

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 17, 3624187

Βιβλιο-παρουσίαση

Το βιβλίο συνεδριάζει

«Γεγονός ξεχωριστής πολιτικής σημασίας θα είναι το 3ο Συνέδριο Βιβλίου που οργανώνει από 1-4 Δεκεμβρίου στο Ζάππειο Μέγαρο, η Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκδοτών-Βιβλιοχαρτοπωλών υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών», υπόσχεται η ανακοίνωση των οργανωτών και συνεχίζει:

Σκοπός του Συνεδρίου θα είναι η μελέτη και επεξεργασία των προβλημάτων που αντιμετωπίζει σήμερα το ελληνικό βιβλίο.

Έτσι σ' ορισμένες ενότητες θα εξεταστούν θέματα που αναφέρο-

νται στη δημιουργία, παραγωγή, τη διακίνηση του βιβλίου καθώς και ειδικές κατηγορίες βιβλίων με τα ιδιόμορφα προβλήματά τους».

Οι πληροφορίες λένε ότι θα συμμετάσχουν 100 περίπου φορείς και άτομα με άποψη για τα εκδοτικά πράγματα του τόπου-μας.

Στο Συνέδριο θα γίνουν εισηγήσεις και συζητήσεις πάνω στις σχέσεις συγγραφέων-εκδοτών, τις πρώτες ύλες, τη διαδικασία της παραγωγής καθώς και την τεχνική και την όποια αισθητική πρόοδο έχει συντελεστεί τελευ-

ταία στον τόπο-μας, στον τομέα του βιβλίου.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η επιλογή του θέματος «Διακίνηση του βιβλίου». Ο καθηγητής κ. Β. Φίλιας θα αναπτύξει το θέμα «η κρίση του βιβλίου στην Ελλάδα», ο καθηγητής κ. Κ. Ψυχοπαίδης το θέμα «επιστημονικό βιβλίο και δωρεάν παιδεία» και ο κ. Γιάννης Ντεγιάννης για μιλήσει για το «αναγνωστικό κοινό, βιβλίο, πολιτική του βιβλίου».

Εισηγήσεις θα διατυπώσουν επίσης εκπρόσωποι του Οργανισμού Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, της ΟΛΜΕ, της ΔΟΕ, της ΟΙΕΛΕ καθώς και άλλοι φορείς που έχουν σχέση με το εκπαιδευτικό βιβλίο.

3^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΖΑΠΠΕΙΟ ΜΕΓΑΡΟ
1-4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1982

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΚΔΟΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΧΑΡΤΟΠΩΛΩΝ

ΑΡΑΧΩΗΣ 61 ΤΗΛ. 36.25.458

Πανεπιστημιακοί από τα Γιάννενα (οι Ν. Δέγλερης, Κ. Τσώλης, Β. Πελεκούδας, Αλ. Λαγού, Β. Ρίζος) θα αναπτύξουν το θέμα «Το παλιό βιβλίο ως πηγή για την ιστορική έρευνα, Μέριμνα για τη διάδοση».

Μαζί με το 3ο Συνέδριο βιβλίου θα λειτουργεί στο Ζάππειο, η 11η Πανελλήνια Έκθεση Βιβλίου από 26 Νοεμβρίου μέχρι 5 Δεκεμβρίου.

Η Έκθεση θα περιλαμβάνει το διαγωνισμό «Τέχνης και Τεχνικής του Βιβλίου» καθώς και Θεματική Έκθεση βιβλίου.

ΖΕΦΗ ΔΑΡΑΚΗ

Το μοναχικό φάντασμα της Λένας Όλεμ-Θάλεια.

Εκδ. Εστία, Αθήνα 1982

Το βιβλίο περιλαμβάνει δυο ποιητικές συλλογές της Ζ. Δαράκη. Στην ποίηση της Δαράκη ο έρωτας είναι η ψυχική εκείνη ουσία που απαντά και στο αίνιγμα της ζωής και στο αίνιγμα της Τέχνης. Το ερωτικό στοιχείο — η αγάπη, υπάρχει σαν μια επίμονη στάση ζωής απέναντι σε όλες τις ανθρώπινες σχέσεις και σημαίνει το βάθος και την οδύνη-τους.

ΒΙΚΤΩΡ ΣΕΡΖ

Ανθρωποι στη φυλακή

Μετ. Μάκη Βαϊνά

Εκδ.: «Θεωρία», Αθήνα 1982

Σ' αυτό το μυθιστόρημα δεν υπάρχει ήρωας, εκτός αν η φυλακή είναι ο ήρωας. Αναφέρεται σ' όλους τους ανθρώπους που συντρίβονται σ' αυτή τη σκοτεινή γωνιά της κοινωνίας. Η αισθητική του μυθιστορήματος δεν χάνει σε τίποτα απ' το γεγονός ότι είναι λογοτεχνία διαμαρτυρίας και για

τα σημερινά προβλήματα. Οι φυλακές είναι γεμάτες θύματα, «αθώους» ή «ενόχους», από πολιτικούς αγωνιστές, από αρνητές του πολέμου, μαύρους μαχητές, μετανάστες, ναρκομανείς κι απ' όλους αυτούς που οδηγούνται στο «έγκλημα» από μια κοινωνία που ζει με τη βία, ενώ προπαγανδίζει το «νόμο και την τάξη». Γι' αυτούς, για τον πόνο-τους και το απίστευτο κουράγιο-τους είναι γραμμένο το βιβλίο τούτο.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΧΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

Δανεικιά γραβάτα

Εκδ.: «Καστανιώτης»,

Αθήνα 1982

Πρόκειται για μια ζωντανή περιγραφή της σύγχρονης Ελλάδας, όπως άρχισε να μετασχηματίζεται στη δεκαετία του '60 και ακόμα πιο πριν.

Οι επαγγελματίες αιμοδότες της Θεσσαλονίκης, οι ζητούλες του Πειραιά, οι περαστικοί της, τότε, «ένδοξης» Τρούμπας, οι πόρνες, οι μεσάζοντες κ.ά., περιγράφονται με ενάργεια, ψυχρά

και αντικειμενικά καθώς ο ήρωας της «δανεικιάς γραβάτας» αγωνίζεται απελπισμένα για να βγει στο φως.

Το συμπέρασμα είναι ότι: είτε φτάσεις, είτε δε φτάσεις στην επιτυχία — με τα αγοραία κριτήρια — θα πληρώσεις. Κι ο ήρωας του βιβλίου πληρώνει με το πιο οδυνηρό νόμισμα.

ΙΩΣΗΦ ΚΟΝΡΑΝΤ

Η φρέγνα από τα επτά νησιά

Μετ. Γιώργος Πράτσικας

Εκδ.: Νεφέλη, Αθήνα 1982

Το διήγημα αυτό, από τα ωραιότερα του Κόνραντ, γράφτηκε το 1910-1911 κι από ένα γράμμα-του μαθαίνουμε ότι στηρίζεται σ' ένα αληθινό περιστατικό, που το έζησε ο ίδιος όταν βρισκόταν στη Σιγκαπούρη. Είναι η ιστορία του καραβιού «Κόστα-Ρίκα». Ο Κόνραντ που γεννήθηκε στην Πολωνία και μεγάλωσε μέσα στην ατμόσφαιρα της πολωνικής επανάστασης για την ανεξαρτησία, έφυγε οριστικά από την χώρα-του το 1874 και ταξίδεψε σε ναυ-

τικός στις θάλασσες της Άπω Ανατολής. Σε ολόκληρο το έργο-του η θάλασσα και τα τροπικά νησιά έχουν πρωταρχικό ρόλο στις δραματικές συγκρούσεις των ηρώων-του.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΔΕΛΗΠΕΤΡΟΣ

Σε παρένθεση

Αθήνα 1982

Συλλογή με ποιήματα, χωρισμένη σε τρεις ενότητες «Ο ήλιος έχει χρώμα ακαθόριστο», «Εκπομπή περιορισμένης εμβέλειας», «Η καρφίτσα». Τα ποιήματα του Β. Δεληπέτρου, στα οποία διακρίνεται η επιρροή του ύψους-τους από τον Γ. Ρίτσο, δεν θα μείνουν απαρατήρητα. Εκφράζουν την αγωνία, τις αναζητήσεις και προβληματισμούς της νεολαίας σε μια περίοδο μετά τη μεταπολίτευση, που φαίνονταν να δίνει υποσχέσεις για πολλά. Ο τρόπος γραφής, ευαίσθητος και αποκαλυπτικός απέναντι σε καταστάσεις, αποτυπώνει την προσωπική στάση και τις αναζητήσεις του ποιητή.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΓΡΑΜΜΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Α-Ω

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 57

ΣΤΟΑ ΟΠΕΡΑ

ΤΗΛ. 36.38.435

ΝΙΚΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΤΟ ΑΙΝΙΓΜΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΤΗΣ ΓΑΛΙΛΑΙΑΣ

Το βιβλίο κυκλοφορεί σε δεύτερη έκδοση

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ "αλεβιζόπουλος"
ΦΕΙΔΙΟΥ 14-16 ΑΘΗΝΑ Τ.Τ 142. Τηλ.: 36.00.059.

ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΤΡΩΝ' ΟΙ
ΔΟΥΝΑΤΟ...

ΣΟΒΛΑΚΙΑ ΜΕ ΣΤΥΛ

Ο "ΔΟΚΤΩΡ"

ΣΟΛΩΜΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ. ΧΑΛΑΝΔΡΙ

ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΣΙΝΕΜΑ "ΑΣΤΕΡΙΑ" ΚΑΙ

ΔΙΠΛΑ ΑΠ' ΤΟ ΠΡΩΗΝ ΣΙΝΕΜΑ "ΑΘΗΝΑ"

FREE
CATALOG
OF EROTIC
AIDS WITH
EVERY
ORDER

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ
Το βέβαιο του θανάτου
Εκδ: Δωδώνη, Αθήνα-Γιάννενα
1982

Μελέτη στην οποία εξετάζεται το πρόβλημα του θανάτου. Θίγονται θέματα που προσεγγίζουν το πρόβλημα γνωσιολογικά, υπαρξιακά και τέλος εξετάζονται οι απόψεις νεότερων στοχαστών που προσεγγίζουν το γεγονός του θανάτου με κοινωνικές διαστάσεις. Το συμπέρασμα του συγγραφέα για αυτές τις απόψεις είναι ότι κατά το ίδιο μέτρο που εμβαθύνουν στη βεβαιότητα του θανάτου, φέρνουν στο φως και μια προβληματιζόμενη αβεβαιότητα.

ΛΑΟΥΡΑ ΜΠΕΤΙ
Η κυρία με το βέλο
Μετ: Τασούλα Καραϊσκάκη
Εκδ: Εξάντας, Αθήνα 1982

Το βιβλίο αυτό είναι χωρισμένο σε τέσσερις ενότητες. Στο «...όπως σε μια ταινία του Γκοντάρ;», «Μαντάμ», «Η κλινική» και «Η παραθέριση». Ο Πιέρ Πάολο Παζολίνι σημειώνει χαρακτηριστικά για την Λ. Μπέτι: «Ας ακούσουμε τι θα έλεγε στα 2001 ένας μάρτυρας υποχρεωμένος να κάνει τη νεκρολογία της Λ. Μπέτι. "Ήταν πρωτοπόρος της αμφισβήτησης; Ναι, μόνο που η αμφισβήτηση πέθανε πριν απ' αυτήν. Επομένως επανέφερε το προηγούμενο στάτους κβο". Ό,τι έμοιαζε πλήρες (η τάξη της μπουρζουαζίας και η επίσημη αντιπολίτευση) έγινε χαοτικό. Έπειτα απ' αυτό το χάος, το πλήρες έδειξε κενό κι όποιος το είχε μέσα-του να παριστάνει το γελωτοποιό της διαμαρτυρίας βρέθηκε σαν σ' ένα δωμάτιο από όπου εξαφανίσθηκαν ξαφνικά οι τοίχοι».

ΜΠΑΜΠΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ-ΚΡΙΝΑΙΟΣ
Η μεταβολή της δομής του μεταπολεμικού μυθιστορήματος και η νεοελληνική κοινωνία, Αθήνα 1982

Το βιβλίο είναι η διδακτορική διατριβή του Μ. Μιχαηλίδη - Κριναίου που υποβλήθηκε και εγκρίθηκε από τη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών. Επειδή στόχος της μελέτης είναι «η διαπίστωση και ανάλυση των νέων στοιχείων που μετέβαλαν τη δομή του μεταπολεμικού μυθιστορήματος» ο συγγραφέας έκανε χρήση δειγμάτων. Εξετάζονται εδώ «Η φωτιά» του Δ. Χατζή, «Η πολιορκία» του Αλ. Κοτζιά, η «Χάλκινη Επο-

χή» του Ρ. Ρούφου, «Το σήμα κινδύνου» του Α. Σαμαράκη, «Το φράγμα» του Σπ. Πλασκοβίτη», «Η εκτέλεση» της Κ. Μητροπούλου, «Η τριλογία της λεωφόρου» του Π. Καλιότσου, η «Σημειώσεις εκατό ημερών» του Ν.Γ. Πεντζίκη, η «Νεράιδα της Αθήνας» του Δ. Νόλλα και η «Βιοτεχνία υαλικών» του Μ. Κουμανταρέα. Στη μελέτη γίνεται μια λεπτομερειακή ανάλυση του υλικού και στη συνέχεια ο συγγραφέας προσπαθεί να αναδείξει ποιό είναι το θεματικό στοιχείο που συγκρατεί την ενότητα της κάθε ομάδας μυθιστορημάτων, έτσι όπως ο ίδιος τις οριοθετεί. Τα γνωρίσματα που συναντώνται μόνο σε μια ομάδα έργων αποτελούν την ειδοποιό διαφορά της ομάδας αυτής σε σχέση με τις υπόλοιπες. Στην ανάλυση παρουσιάζεται και μια περιλιπτική κριτική αναδιήγηση κάθε μυθιστορήματος.

Κριτικές για το έργο του Γιώργου Σικελιώτη (1975-1980)
Εκδ: Ερμής, Αθήνα 1982

Στόν μικρό αυτό τόμο περιλαμβάνονται κριτικές για την αναδρομική έκθεση στην Εθνική Πινακοθήκη (Σεπτέμβριος 1975), την έκθεση στη Λάρισα, (1975) την αναδρομική έκθεση σχεδίου («Νέες Μορφές» 1978), την έκθεση στη «Διαγώνιο» (Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 1979) την έκθεση στο Χαλάνδρι και τον Πειραιά (1980). Μεταξύ αυτών που γράφουν για το έργο του Γ. Σικελιώτη είναι και οι: Δ. Παπαστάμος, Φ. Πετραλιά, Α. Κακολύρη, Τ. Πολίτης, Χρ. Χρήστου, Ντ. Χριστιανόπουλος, Ν. Αλεξίου κ. ά. Ακόμη στον τόμο περιλαμβάνονται και τρία αγγλικά κείμενα από την έκθεση στην Εθνική Πινακοθήκη και τέλος εικόνες από έργα του Γ. Σικελιώτη.

Οι πεζογράφοι της Θεσσαλονίκης (1930-1980)
Ανθολόγηση: Νίκος Καρατζάς
Εκδ: Επιλογή, 1982

Μια ενδιαφέρουσα ανθολόγηση για την προσφορά των πεζογράφων της Θεσσαλονίκης τα τελευταία πενήντα χρόνια. Το βιβλίο περιέχει αποσπάσματα από πεζογραφήματα 23 λογοτεχνών και χρονολογικό πίνακα με συγκριτικά στοιχεία για την πεζογραφία της Θεσσαλονίκης, την ελληνική πεζογραφία και την ελληνική ιστορία.

ΓΚΕΟΡΓΚ ΛΟΥΚΑΤΣ
Από τη φαινομενολογία στον υπαρξισμό
Μετ: Γ. Λαμπρίδη
Εκδ: Έρασμος, Αθήνα 1982

Η έκδοση αυτή περιέχει τα δοκίμια «Η μέθοδος ως συμπεριφορά», «Ο μύθος του Μηδενός» και το «Φετίχ της ελευθερίας». Οι μελέτες αυτές ανήκουν στη «σταλινική» περίοδο του συγγραφέα και ο ίδιος ο Λούκατς το 1960 σε σημείωση στη δεύτερη έκδοση δεν κρύβει τους ενδοιασμούς-του για την επανέκδοση των εργασιών-του εκείνης της περιόδου.

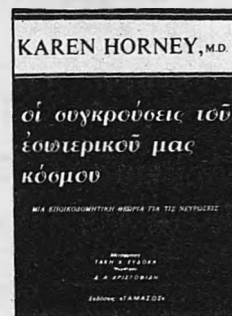
Π.Ε. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Συντακτικό της Νεοελληνικής Γλώσσας
Εκδ: Δημ. Ν. Παπαδήμα,
Αθήνα 1982

Το βιβλίο αυτό στοχεύει να δώσει στους φιλόλογους και τους μαθητές ένα εγχειρίδιο με απλοποιημένη δομή και με πολλά παραδείγματα και ασκήσεις για το συντακτικό της νεοελληνικής γλώσσας. Στη συγγραφή-του πάρθηκαν υπόψη προηγούμενες εργασίες όπως του Κοραή, του Χατζηδάκη, του Τζάρτζανου, του Ανδριώτη κ.ά. Τόσο με τα παραδείγματα που περιέχει, όσο και με τα νέα στοιχεία το βιβλίο είναι σημαντικό βοήθημα για τους φιλόλογους και τους μαθητές.

ΤΖΗΝ ΡΥΣ
Από του έφυγε από τον κύριο Μακένζυ
Μετ: Ρούλα Λεκανίδου - Βαδaluoka
Εκδ: Χατζηνικολή, Αθήνα 1982

Η Τζην Ρυς γεννήθηκε στις Δυτικές Ινδίες. Ήρθε στο Λονδίνο δεκάξι χρόνων και μετά πήγε στο Παρίσι γύρω στο 1920. Εκεί άρχισε να γράφει. Έγραψε από το 1927 μέχρι το 1939 πέντε βιβλία και μετά σταμάτησε. Μεταξύ αυτών είναι και οι «Στάσεις» που παίχτηκε στο σινεμά με τον τίτλο «Ερωτικό κουαρτέτο». Το 1950 ξεκίνησε να γράφει την «πλατιά θάλασσα των Σαργασσών» που έχει έντονο αυτοβιογραφικό περιεχόμενο. Είναι μία από τις μεγαλύτερες Αγγλίδες συγγραφείς. Αρκετοί παρομοιάζουν την λιτότητα και την αμεσότητα του ύφους-της με αυτό του Χεμινγκουαίη και επισημαίνουν ότι η ευαισθησία-της προχωρεί πιο βαθιά.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΑΜΑΣΟΣ

«Εάν ένα δέντρο το τσακίσει η καταιγίδα, εάν το δέντρο μαράζω-ει από την έλλειψη του ήλιου, εάν μείνει καχεκτικό από τη φτώχεια του εδάφους, ποτέ δεν θα πούμε πως αυτή ήταν η πραγματική-του φύση...

Πιστεύουμε, ότι οι εποικοδομητικές δυνατότητες του ανθρώπου πηγάζουν από την πραγματική-του φύση, από τον βαθύτερο πυρήνα της υπάρξεώς-του, από εκείνο που ονομάζουμε γνήσιο εαυτό.

Και δεχόμαστε, ότι ο άνθρωπος γίνεται μη εποικοδομητικός και καταστροφικός, μόνον εάν δεν μπορέσει να ολοκληρώσει τον εαυτό-του»

KAREN HORNEY

Χαρ. Τρικούπη 13, 2ος όροφος
Τηλ. 36.25.464-36.05.228

Μόλις έκυκλοφόρησαν :

Θ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ
«ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ»

«Σύγχρονη Έποχή»

Ποιήματα και ρίμες στο
«ΑΠΕΝΑΝΤΙΑΣ»

του Θ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

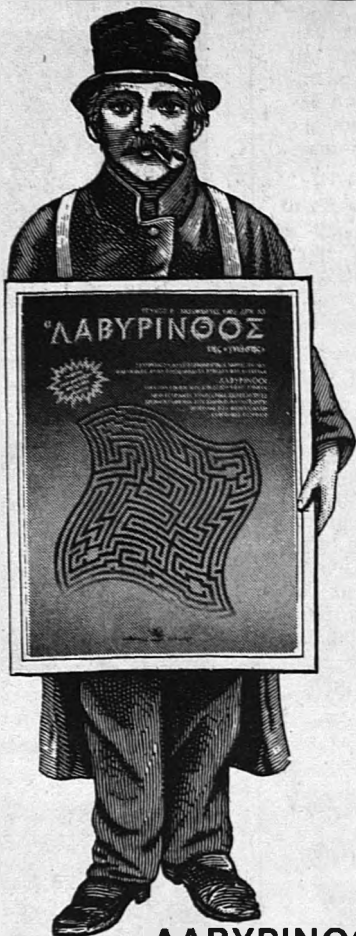
«Έκδσεις Φιλιππότη»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ Ο ΝΕΟΣ

ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ

της «γνώσης»

Σ' αυτό το τεύχος θα θρείτε

Πολλά - πολλά ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΑ • ΚΡΥΠΤΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ • ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΕΣ • ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΥΚΟΛΑ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΑ • ΜΟΝΤΕΛΙΣΜΟ • ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΑ • ΣΚΑΚΙ • ΜΠΡΙΤΖ • ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗ • ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟΥ ΦΩΝΤΑ ΛΑΔΗ • ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΙΟΥΜΟΡ • ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΟΜΙΚ • ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ • ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΕΡΟΠΛΑΝΟΥ • ΚΑΙ ΟΠΩΣ ΠΑΝΤΑ ΤΟΝ "ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΚΗΠΟ", ΤΟΥ Θ. ΦΩΤΙΑΔΗ

ακόμα

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΥΣ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΥΣ

(από την εποχή των σπηλαίων μέχρι σήμερα)

και το ΔΩΡΟ - ΕΚΠΛΗΞΗ

ΦΑΝΟΡΟΝΑ

ένθετο επιτραπέζιο παιχνίδι (σχήμα 35 x 50 εκ.)

ΠΩΣ ΣΧΟΛΙΑΣΕ Ο ΤΥΠΟΣ ΤΟ «ΛΑΒΥΡΙΝΘΟ»

• **ΕΠΙΚΑΙΡΑ**

«Πιστά στα αλόγκαν του «ζωντανέψτε την ώρα σας» έρχεται με μια πληθώρα εκπλήξεων και σπαζοκεφαλιών να πλουτίσει πραγματικά τις ώρες σας»

• **ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ**

«Κυκλοφορεί τώρα, ένα καινούριο περιοδικό, ο «Λαβύρινθος». Περιλαμβάνει διηγήματα, ειδικά αφιερώματα, σελίδες για τους συλλέκτες, τους φίλους του μπριτζ ή του σκακιού, σταυρόλεξα, διαγωνισμούς, ακροστιχίδες και εκλεκτές συνεργασίες με Έλληνες γελοιογράφους».

• **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ**

«Να ένα περιοδικό με το οποίο μπορείτε να περνάτε ευχάριστα τις ώρες σου (γιατί ώρες πολλές χρειάζονται για να το διαβάσεις και να το αξιοποιήσεις). Και ταυτόχρονα να φρεσκάρεις, να επιβεβαιώσεις και προπαντός να διευρύνεις τις γνώσεις σου».

(Ιωάννης Μαρίνος)

• **ΓΥΝΑΙΚΑ**

«Όταν ένα περιοδικό και στο δεύτερο τεύχος του είναι καλό, η περίπτωση μεταφράζεται ότι η δουλειά που γίνεται έχει κέφι, μεράκι και ταλέντο. Ο «Λαβύρινθος» καλύπτει ένα χώρο στον αθηναϊκό περιοδικό Τύπο».

(Σύλλας Καλλότας)

ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ... ζωντανέψτε την ώρα σας

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

• **ΚΑΧΟ ΜΠΡΕΝΤΕΛ**
Η εργατική εξέγερση του 1953
στην Αν. Γερμανία

• **ΑΝΩΝΥΜΟΥ**
Διαμαρτυρία ενώπιον των ελευθεριακών του παρόντος και του μέλλοντος για τους συμβιβασμούς του 1937

• **ΜΑΞ ΧΟΡΚΧΑΪΜΕΡ**
Το Αυταρχικό Κράτος

• **ΚΕΝ ΝΑΜΠ**
Εισαγωγή σε μια φαινομενολογία της υποκειμενικής όψης της κρατικής-πρακτικής δραστηριότητας

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΤΥΠΟΣ

Ζωοδ. Πηγής 17

τηλ. 36.39.980

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Ιδιαίτερα μαθήματα καθώς και σε ομάδες τριών μαθητών από πεπειραμένο καθηγητή
τηλ. 72.26.107

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ....

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΘΗΝΑ

ΕΣΑΡΧΙΑ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑ
ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΓΑΖΙ ΠΟΥ ΠΟΥΛΑ ΣΤΕΡΕΟ-ΦΩΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

ΑΝΙΧΤΕ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ
ΚΑΙ ΠΟΥ ΠΑΡ' ΟΝΟ ΠΟΥ ΠΟΛΙΟΤΡΟΝΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΑΣΗΣ ΚΡΑΤΗΣΤΕ ΚΛΕΙΣΤΗ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ.....

...ώστε να εφαινοποιήσουν για εξυπηρέτη ταύς ιδρυμένοι με την ίδια συνέπεια και φιλική διάθεση όπως και παλιά

ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΓΙΑ ΤΑ ΣΤΕΡΕΟ ΚΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΑ ΕΛΕΓΕ.

Ένας Φυσικός-Ηλεκτρονικός και ένας Ηλεκτρονικός-Ηλεκτρονικός εἰς περιμένουν γιὰ να διαλέξετε μαζί τὸ καλλίτερο ΣΤΕΡΕΟ καὶ τὰ λεφτά σας νὰ πιάσουν τόπο
STUDIO HI FI ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΑΘΗΝΑ 706
ΤΗΛ 3602697 - 3627858

ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ:

Διεθνής έκθεση βιβλίου

της Λουκίας Ρικάκη

Η μεγαλύτερη έκθεση βιβλίου στον κόσμο ανοίγει τις πύλες-της κάθε χρόνο τον Οκτώβριο στη Φρανκφούρτη.

Η διεθνής έκθεση βιβλίου της Φρανκφούρτης είναι το πιο σημαντικό εμπορικό γεγονός στο διεθνή χώρο του βιβλίου. Εκδότες, συγγραφείς και ένα διεθνές βιβλιόφιλο κοινό ενημερώνονται στα πλαίσια της έκθεσης γύρω από την εκδοτική πραγματικότητα σ' όλες τις χώρες του κόσμου. Κάθε χρόνο συμμετέχουν πάνω από 5.000 εκδοτικοί οίκοι. Φέτος έφτασαν τις 5.544 από 80 συνολικά χώρες και παρουσίασαν 295.000 τίτλους από τους οποίους οι 86.000 ήταν καινούριοι.

Εκτός από τα περίπτερα των εκδοτών, 56 χώρες συμμετέχουν με εθνικά περίπτερα όπου παρουσιάζουν συλλογικά την εκδοτική δραστηριότητα της κάθε χώρας.

Το κοινό όπως πάντα πολυάριθμο, φέτος ξεπέρασε τις 180.000, ενώ 6.000 δημοσιογράφοι παρακολούθησαν την έκθεση και την παρουσίασαν στα μέσα ενημέρωσης όλου του κόσμου.

34. Frankfurter
Buchmesse
6.-11. Oktober

Schwerpunktthema:
Focal Theme:
Thème Central:
RELIGION

Κάθε δύο χρόνια η έκθεση έχει ένα βασικό θέμα με στόχο να κατευθύνει μια σειρά εκδηλώσεις και εκθέσεις γύρω από ένα πολιτικοκοινωνικό προβληματισμό. Τέτοια θέματα ήταν «Λατινική Αμερική», «Το Παιδί και το Βιβλίο», «Αφρική» κ.ά. Φέτος το ειδικό θέμα ήταν «Η Θρησκεία». Στο ειδικό περίπτερο της έκθεσης αφιερωμένο στο θέμα, δόθηκε η ευκαιρία στους ενδιαφερόμενους περί τα θρησκευτικά να περιεργαστούν μια πληθώρα βιβλίων γύρω από όλες τις θρησκείες και τις αιρέσεις και να συμμετέχουν σε έντονες συζητήσεις με θέματα όπως, «Θρησκεία και Επανάσταση», «Ο Θεός στην καθημερινή ζωή», «Θρησκεία και Ειρήνη» κ.ά.

Την ελληνική παρουσία στη φετινή έκθεση αποτέλεσαν μεμονωμένοι εκδότες και 14 εκδότες που συμμετείχαν στο ελληνικό περίπτερο. Οι περισσότεροι από τους εκδότες που εκθέτουν μόνοι-τους, έχουν μία μακρόχρονη πείρα και παρουσία στην έκθεση. Τα βιβλία-τους εκδίδονται σε μία ή περισσότερες γλώσσες εκτός από τα ελληνικά και η θεματολογία-τους (ιστορικά, τουριστικά) εξασφαλίζει τον ξένο αγοραστή. Οι υπόλοιποι εκδότες είναι στριμωγμένοι στο ελληνικό περίπτερο το οποίο υστερεί σημαντικά σε σύγκριση με τα περισσότερα άλλα εθνικά περίπτερα. Αν θυμηθούμε την πρόσφατη έκθεση βιβλίου στο Πεδίο του Άρεως, θα εκπλαγούμε μπροστά στην υπερβολική «λιτότητα» που χαρακτηρίζει το ελληνικό περίπτερο στη Φρανκφούρτη.

Πριν από δύο χρόνια είχε εκδοθεί για πρώτη φορά ένας κατάλο-

γος στα Αγγλικά, ο οποίος παρουσίαζε την εκδοτική δραστηριότητα του κάθε εκθέτη, που συμμετείχε στο ελληνικό περίπτερο. Φέτος όμως το μόνο συλλογικό έντυπο που μοιράστηκε ήταν ένα φτωχό γκριζό δίφυλλο με τα ονόματα και τις διευθύνσεις των εκδοτών. Αυτές οι συνθήκες δεν ενθουσίασαν τους 14 εκδότες, ούτε βέβαια ενθαρρύνουν περισσότερο συμμετοχή.

Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα τιμήθηκε με δύο βραβεία Νόμπελ, γεγονός το οποίο θα είχε μεταλλευθεί κάθε ξένος εκδοτικός οίκος. Στο ελληνικό περίπτερο όμως δεν είδαμε ούτε μία ειδική μνεία για το Σεφέρη και τον Ελύτη.

Το αναγνωστικό κοινό της ελληνικής γλώσσας περιορίζεται στα δέκα εκατομμύρια. Θα μπορούσαν όμως να μεταφραστούν αξιόλογα ελληνικά έργα σε ξένες γλώσσες με πρωτοβουλία ελληνικών εκδοτών και με τη συμπαράσταση του αρμόδιου Υπουργείου Πολιτισμού. Μέχρι τώρα οι περισσότερες μεταφράσεις που υπάρχουν έχουν γίνει με πρωτοβουλία ξένων οίκων οι οποίοι πλασάρουν τα ελληνικά προϊόντα πολύ πιο ένθενα και με περισσότερο ζήλο απ' ό,τι οι αντίστοιχοι ελληνικοί.

Στα εθνικά περίπτερα η έκθεση γίνεται συνήθως κατά θέμα, έτσι ώστε ο ενδιαφερόμενος να μπορεί να ενημερωθεί γύρω από την εκδοτική δραστηριότητα της κάθε χώρας στο θέμα που τον απασχολεί. Στο ελληνικό περίπτερο, εκτός του ότι υπάρχει ελάχιστη επεξήγηση σε μία ξένη γλώσσα του περιεχομένου των εκδόσεων, η έκθεση γίνεται κατά εκδοτικό

Περίπτερα μεμονωμένων εκδοτών —σε μια από τις οκτώ μεγάλες σάλες.

οίκο οπότε το μόνο ερέθισμα που μπορεί να δελεάσει τον ξένο επισκέπτη είναι κάποιο εξώφυλλο ή ό,τι θυμάται από τα αρχαία ελληνικά που έκανε στο κλασικό γυμνάσιο της χώρας-του.

Αυτές οι σημαντικές ατέλειες αποδυναμώνουν πολύ το ρόλο του ελληνικού περιπτέρου στην έκθεση και δεν προωθούν με κανένα τρόπο τις ελληνικές εκδόσεις στη διεθνή εκδοτική αγορά.

Για πρώτη φορά φέτος πραγματοποιήθηκε στο ελληνικό περίπτερο κάτι που αποτελεί μια παράδοση στα περισσότερα περίπτερα των άλλων χωρών. Με πρωτοβουλία των οργανωτών και με την κάλυψη του Ελληνικού Προξενείου στη Φρανκφούρτη, συμμετείχαν, φέτος σε μία ειδική εκδήλωση οι συγγραφείς Βασίλης Βασιλικός και Σπύρος Πλασκοβίτης.

Ο Σπ. Πλασκοβίτης στο λόγο-του αναφέρθηκε στους πάπυρους της πνευματικής-μας παράδοσης στην ενότητα που χαρακτηρίζει την πνευματική Ελλάδα, μια ενότητα που ίσως λείπει από τις άλλες εκδηλώσεις του βίου και τόνισε ότι θέλει να ελπίζει ότι θα υπάρξει μία οργανωμένη κρατική φροντίδα για την οργάνωση μεταφράσεων των αξιόλογων ελληνικών έργων σε διάφορες ξένες γλώσσες.

Ο Β. Βασιλικός υπογράμμισε τη σημασία που έχει μία τέτοια εκδήλωση για την ελληνική παρουσία στη Φρανκφούρτη και συνέχισε: «Στην Ελλάδα αυτή τη

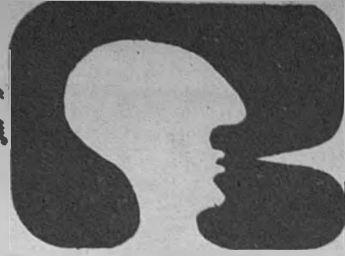
στιγμή υπάρχει ένας εκδοτικός οργανισμός τα ξεφτίδια του οποίου εμφανίζονται εδώ. Βέβαια δεν θα πούμε ούτε ποιός φταίει ούτε τι φταίει στην οργάνωση αλλά ελπίζουμε ότι στο μέλλον η εκπροσώπηση του ελληνικού βιβλίου, δειγματοληπτική έστω, θα είναι πιο αντιπροσωπευτική στην έκθεση αυτή» και τελειώνοντας είπε ότι ελπίζει να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο «τώρα που στην Ελλάδα την εξουσία την έχει αναλάβει το πνεύμα και η διάνοηση».

Εκδηλώσεις σαν τη φετινή είναι σκόπιμο να επαναλαμβάνονται γιατί οπωσδήποτε συγκεντρώνουν ένα ενδιαφέρον γύρω από το ελληνικό περίπτερο. Το περίπτερο όμως πρέπει να λειτουργεί καθημερινά σαν χώρος συνάντησης ελλήνων και ξένων εκδοτών. Οι έλληνες εκδότες θα πρέπει να ενημερωθούν περισσότερο γύρω από τις λειτουργίες της έκθεσης και να διευκολύνονται στις συναλλαγές-τους με τους ξένους. Γιατί εκτός από τις πωλήσεις ελληνικών τίτλων η αγορά ξένων τίτλων είναι επίσης πολύ περιορισμένη αν σκεφτεί κανείς ότι στην έκθεση παρουσιάζονται συγκεντρωμένοι κάθε χρόνο 86.000 καινούριοι τίτλοι.

Τον τελευταίο καιρό βέβαια διαπιστώσαμε μια σειρά θετικά βήματα στον ελληνικό εκδοτικό χώρο. Μπορούμε ίσως να ελπίζουμε ότι θα γίνουν ανάλογες ενθαρρυντικές ενέργειες έτσι ώστε το ελληνικό βιβλίο να αποκτήσει μία διεθνή γλώσσα.

... και το ελληνικό περίπτερο.

ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ

● Η συζήτηση για τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών συνεχίζεται. Από κάθε πλευρά γίνονται και διαφορετικές εκτιμήσεις. Η αποσιώπηση πάντως, σε πολλές περιπτώσεις, του ρόλου και της σημασίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν πρέπει να μείνει απαρατήρητη. Φαίνεται ότι με τους πανηγυρισμούς των κομμάτων, δικαιολογημένους και αδικαιολόγητους, αρκετά ζητήματα καλύφθηκαν από τους αριθμούς, τα ποσοστά και τις δηλώσεις της «νίκης».

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

● Ο αναγνώστης-μας Α.Χ., φοιτητής στη Φ.Μ.Σ., γράφει την άποψή-του για το 42% του α' γύρου στον Σκυλίτση:

Προφανώς το 42% του Σκυλίτση του α' γύρου είναι ήττα των δημοκρατικών κομμάτων, απέναντι σε μια αποχαυνωτική, κενή και ανούσια υπαρκτή των κάθε λογής διαφημιστικών του «κοσμοπολιτισμού».

Αυτών που καταφέρνουν να υπάρχουν και να επηρεάζουν κάτω από το όποιο δημοκρατικό πολίτευμα τη λεγόμενη «κοινή γνώμη» κάνοντάς-την έρμαιο των διαφημιστικών εφέ των χρωματιστών κορδελών και πλαστικών ανθράκων. Αυτών που έχουν κάνει εμάς να αναζητάμε με μανία (έστω και με κάποια αισθήματα ενοχής) κάποιο «σκυλίτσειο ξεφάντωμα» το καλοκαίρι σε κάποιο νησί που φέρνει την ταμπέλα του τεχνητού παραδείσου. Όπου εκεί ξεχνάμε τη δημοκρατική-μας σοβαρότητα (αν υπάρχει) και αφηνόμαστε «ελεειθε-

ρα» στην παραζάλη των χρωμάτων και των ήχων των ντισκοτέκ. Θεωρώντας αυτό σαν επιβράβευση της χειμερινής «κουλουριάρικης» παρουσίας-μας. Όχι! Ο Σκυλίτσης δεν έχει νικήσει έστω και μετά από την εκλογική-του αποτυχία.

● Και συνεχίζει:

Είναι λάθος να γράφεται ότι «η όποια πτώση του Σκυλίτση θα σημάνει πτώση της δύναμης της ΝΔ». Η πτώση της δύναμης της ΝΔ είναι προφανής. Η πτώση όμως αυτής της ιδεολογίας που τόσα χρόνια καλλιεργείται με σχολαστικότητα και επιμέλεια σ' αυτό τον τόπο και που συμβολότης είναι π.χ. ο Σκυλίτσης δεν είναι καθόλου προφανής. Προφανές είναι μάλλον το αντίθετο. Βλέπω ότι το θέμα του Σκυλίτση δεν αντιμετωπίζεται με την ανάλογη συνέπεια και σοβαρότητα που θα έπρεπε.

Δεν είναι ένα «τυχαίο γεγονός» ο Σκυλίτσης, ένα «φάντασμα» της χούντας που εμφανίζεται κατά τακτά διαστήματα (βλ. κάθε τετραετία) για να επιβεβαιώσουμε τη «δημοκρατική-μας ισχύ» απομακρύνοντάς-το κάθε φορά με «αφυπνίσεις δημοκρατικών συνειδήσεων» που θυμίζουν μυστικιστικά ξόρκια και τέλεση ευχέλαιου, και έπειτα να κοιμηθούν με όλοι τον ύπνο του δημοκράτη. Έλλειψη σοβαρότητας λοιπόν από τα δημοκρατικά κόμματα.

Σοβαρότητας, σε μια εποχή που γίνεται όλο και πιο σοβαρή και όλο και περισσότερο γίνονται πιο υπεύθυνες οι αρχές και που αποφασίζουν να ασχοληθούν μόνο με τα «μεγάλα» και «σοβαρά» ζητήματα αφήνοντας στην

ακρη τα «φτηνά και ανάξια λόγου» ρουσφετάκια και τα κάθε λογής μικροπολιτικά τερτίπια προσφέροντας στο φτωχό λαουτζικό ω! Το μήνυμα της επερχόμενης υπευθυνοποίησής-του.

● Και καταλήγει:

Τι νόημα έχει λοιπόν αυτό το «φάντασμα» σ' αυτή την εποχή. Εδώ πάμε να υπευθυνοποιήσουμε τους πάντες και εσείς θέλετε Σκυλίτση; Θάνατος στο Φάντασμα! Ο φασισμός δεν θα περάσει! Κάτω η φασιστική βαρβαρότητα! (κτλ. που τα ξέρετε).

Άσκηση: Συγκρίνετε τις παραπάνω εκφράσεις με το εδάφιο της Καινής Διαθήκης αρ... περί της θεραπείας του δαμονισμένου από τον Ιησού της Γαλιλαίας. Κάτω λοιπόν ο Σκυλίτσης από το δημόσιο Πειραιά.

Ο Σκυλίτσης θα είναι παρών στις διακοπές-μας όπου αυτές θα είναι η επιβράβευση της χειμερινής υπευθυνότητάς-μας την οποία θα δείχνουμε απέναντι στα «σοβαρά» και «μεγάλα» θέματα που απασχολούν το Έθνος.

Με μεγάλη εκτίμηση
Α.Χ. Φοιτητής
Φυσικομαθηματικών

● Αλλά στην εκλογική αναμέτρηση του Πειραιά και τα πολλά προβλήματα-της αναφέρεται και το γράμμα του Κ. Αντύπα:

Με το γράμμα-μου αυτό θά ήθελα να παρακαλέσω το νεοεκλεγέντα Δήμαρχο Πειραιώς να με απαλλάξει από τον αυτό-εξευτελισμό που υφίσταται κάθε που 'χουμε Δημοτικές Εκλογές στον Πειραιά. Ομολογώ ότι, αφού έρριξα δαγκωτό το ψηφοδέλτιο υπέρ του κυρίου Κυριακάκου το 1978 και υπέρ του κυρίου Παπασπύρου το 1982, δεν άφησα καθρέφτη που να μη φτώσω και άγιο της ορθοδόξου ημών Εκκλη-

σίας που να μην κατεβάσω, με απρεπείς πράγματι εκφράσεις. Και όλ' αυτά τα παθαίνω γιατί οι φάτσες των κρεττινών φασιστών του Σκυλίτση ξυπνάνε μέσα-μου κάποια αρχέγονα ένστικτα αυτοάμυνας, που βρίσκουν έκφραση στην ψήφο υπέρ του εκάστοτε δημοκρατικού υποψηφίου.

Τούτες οι φάτσες λοιπόν με ανάγκασαν να ψηφίσω τον κ. Κυριακάκο πριν τέσσερα χρόνια. Ο συμπαθέστατος αυτός κύριος κατά τα φαινόμενα είχε επιλέξει σα στάση ζωής το βουδιστικό νιρβάνα. Ούτε για τα ρολόγια στις πλατείες δε νοιάστηκε, να πηγαίνουνε τουλάχιστο στη σωστή-τους ώρα και να μην καταξοδευόμαστε παίρνοντας συνέχεια το 141. Ήταν ένας βαθιά φιλοσοφημένος Δήμαρχος.

Πάλι αυτές οι φάτσες με αναγούλιασαν και φέτος. Έτσι, παρά τις διακηρύξεις του κ. Παπασπύρου ότι ο Πειραιάς είναι πόλη του 19ου αιώνα —τσακάλι ο άτιμος!— και το αρχοντορεμπτικοεμβατήρια που μετέδιδαν τα μεγάφωνα του κυρίου συντρόφου Σαλπέα, ψηφισα για ένα Δημοκρατικό Πειραιά, καλύτερο απ' τους άλλους.

Και εδώ ακριβώς βρίσκεται η ουσία της παράκλησής-μου, που χρησιμεύει και σαν εισαγωγή στο γράμμα-μου: Παρακαλώ το νέο-μας Δήμαρχο να κουνήσει λίγο το δαχτυλάκι-του, μπας και πάρουμε μυρουδιά τί πα να πει πόλη που ζούμε άνθρωποι και όχι κοπάδια ψηφίζοντων προβάτων.

Και δεν του ζητώ τίποτ' άλλο, μια και καταλαβαίνω πως αυτά τα συνθήματα για λαϊκή συμμετοχή και πραγματικά τοπική αυτοδιοίκηση είναι φούμαρα και επιθυμίες αντικοινωνικών αναρχικών —δεν θα τον παρεξηγήσω αν τα πετάξει στο σκουπιδοντενεκέ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΜΕΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ

Κριτικά δοκίμια για θεσμούς, γεγονότα και καταστάσεις. Οδοιπορικό των αποτυχιών και απογοητεύσεων της μεταπολεμικής περιόδου, με σαρκασμό και αναζήτηση της προσωπικής-μας αλήθειας:

● Στρατιωτική θητεία ● Δημοσιογραφία ● Κομματική ένταξη ● Επάγγελμα ερευνητής ● Λειτουργήματα πολιτευτής ● Καταλήψεις ● Ήταν ο Νέρων αριστερός; ● Διακοπές ● Επιμύθια, ψμύθια, παραμυθίες

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 ● τηλ. 72.29.237—72.32.819

της ιστορίας, μαζί με τη δεξιά φυσικά.

Κι αν οι αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν είναι τόσο εκτεταμένες, για να κάνει τέτοια παράλογα πράγματα ο Δήμαρχός-μας, πάλι μπορεί να με λυτρώσει: Να βγει ή αυτός ή κανένας κυβερνητικός εκπρόσωπος να μας εξηγήσει ότι εκλέγουμε όχι ένα Δήμαρχο αλλά τον Αρχισκουπιδιάρη της πόλης ή ας μας υποδείξουν καμιά από τις τρεις χιλιάδες τόσες πράσινες και σοσιαλιστικές κοινότητες, να μάθουμε τελικά εκεί τι πράμα είν' αυτό το οξυγόνο, γιατί αισθάνομαι ότι δεν έχω πια πνευμονία αλλά μηχανή εσωτερικής καύσεως.

Αν συμβεί κάτι από τα παραπάνω υπόσχομαι ότι θα τον ψηφίσω μ' όλη-μου την καρδιά και εγώ και τα παιδιά-μου, όταν με το καλό αποχτήσω παιδιά (Και το Δήμαρχο και τον κυβερνητικό εκπρόσωπο βέβαια).

Όσο για το Σκυλίτση, που διανύει την έννατη δεκαετία της ζωής-του —ζωή νά 'χει— είναι μάλλον απίθανο να διεκδικήσει ξανά τη δημαρχία. Και αυτό θα είναι πολύ-πολύ κακό για τα προσδευτικά-μας κόμματα, που θα χάσουν μια τόσο σοβαρή αιτία συλλογής ψήφων κατά τις δημοτικές εκλογές.

Κωνσταντίνος Αντύπας
Πειραιάς

ΧΑΛΚΙΔΑ

● Ο αναγνώστης-μας Θρ. Π. γράφει για την εκλογή του κ. Σπανού στην Χαλκίδα, που τον υποστήριξε η ΝΔ:

Αγαπητό Αντί,

Θά 'θελα να σου γράψω για τον τρόπο και τα μέσα που χρησιμοποίησε για την εκλογή-του, ο Δεξιός Δήμαρχος Χαλκίδας Σπανός.

Απ' τη μια γελοιοποίησε τις εκλογές και παρεξήγησε το επίπεδο της νοημοσύνης-μας, μοιρά-

ζοντας γιαούρτια, μέλι, γάλα θυμίζοντάς-μας τα συσσίτια στις εποχές της μεγάλης πείνας (Κατοχή κτλ.).

Απ' την άλλη όμως έκανε πράγματα που αρνούνται το δικαίωμα ελεύθερης βούλησης των ανθρώπων μοιράζοντας φακέλλακια με χρήματα σε ψηφοφόρους και ακόμη κινητοποιώντας γύφτους και τραμπούκους, που ήταν διαρκής απειλή για τη Δημοκρατική Χαλκίδα, και που πολλές φορές έστειλαν οπαδούς του Δημοκρατικού συνδυασμού στο Νοσοκομείο.

Πιστεύω ακόμη πως το εκλογικό σύστημα που διατηρούσε το Δήμαρχο μέχρι την τελευταία μέρα (των εκλογών) πρέπει να τροποποιηθεί, γιατί είναι εξωφρενικό να βλέπει κανείς τις μπουλντόζες να ασφαλτοστρώνουν αυλές και να κάνουν έργα βιτρίνας (που όμως επηρεάζουν τον κόσμο) το τελευταίο Σάββατο.

Είναι χαρακτηριστικό το ότι όλη η Δημοκρατική Χαλκίδα (ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, ΕΣ., ΕΔΑ, ΚΟΔΗΣΟ, ΕΔΗΚ, κτλ.) είχε συνασπιστεί εναντίον-του και υποστήριζε το συνδυασμό ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ, του Στρατή Παπαστρατή και είναι κρίμα για την πόλη-μας που η Δεξιά θα παραμείνει για τέσσερα ακόμη χρόνια στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, να αυθαιρετεί και να δρα ενάντια στα συμφέροντα των δημοτών της Χαλκίδας.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία,
Θρ. Π., Αθήνα

ΛΕΥΚΗ ΨΗΦΟΣ

● Το θέμα του λευκού θίγει ο αναγνώστης-μας Ευστράτιος Σκανδαλίδης από τη Θεσσαλονίκη. Να τι σημειώνει, μεταξύ άλλων, για το θέμα αυτό:

Πρώτα-πρώτα δεν έδιναν σε κανένα εκλογέα λευκό ψηφοδέλτιο, γιατί όμως δεν μερίμνησαν σε τελευταία ανάλυση οι δικαστι-

κοί αντιπρόσωποι;

Δεύτερον' κατά τη μετάδοση των αποτελεσμάτων η τηλεόραση και την άλλη μέρα οι εφημερίδες δεν παράλειψαν να παραπλανήσουν και πάλι το λαό. Έλεγαν άκυρα-λευκά:... έγκυρα:... μήπως, δεν ξέρουν ότι τα λευκά δεν είναι άκυρα, αλλά έγκυρα ψηφοδέλτια; έτσι πιστεύω ότι αλλοιώνουν το αποτέλεσμα των εκλογών έστω και κατά ένα ελάχιστο ποσοστό και ο λόγος είναι ότι υπάρχει πολύ μεγάλη διαφορά μεταξύ άκυρου και λευκού. Άκυρο ένα ψηφοδέλτιο μπορεί να βγει κατά λάθος, λόγω μίας γραμμής ή ενός σημείου τέλος πάντων' ή και θεληματικά επειδή ο εκλογέας πιστεύει σ' αυτό. Το λευκό είναι έγκυρο ψηφοδέλτιο και δείχνει την αντίθεση με όλους τους υπάρχοντες συνδυασμούς. Ελπίζω κάποτε οι επαΐοντες να πάνουν να υποτιμούν το πνευματικό επίπεδο του λαού-μας, στο κάτω-κάτω αυτοί φταίνε για το επίπεδό-του και όχι ο λαός.

Με εκτίμηση
Σκανδαλίδης Ευστράτιος

● Για πρωμοδοτήσεις στις δημοτικές ο φοιτητής Α.Χ. μας γράφει:

Αγαπητό Αντί,

Αμέσως μετά τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών ακούγεται συνεχώς από στόματα αριστερών ότι η δεξιά στο δεύτερο γύρο ψήφισε ΚΚΕ για να φθείρει το ΠΑΣΟΚ. Πράγματι τα αποτελέσματα των εκλογών αυτό δείχνουν. Νομίζω όμως ότι αν μείνουμε μόνο στους αριθμούς και βγάλουμε συμπεράσματα θα είμαστε αντιδιαλεκτικοί. Δεν πιστεύω ότι οι Δεξιοί ψηφοφόροι ψήφισαν ΚΚΕ για να φθείρουν το ΠΑΣΟΚ. Ο κ. Αβέρωφ μπορεί πράγματι να είχε αυτό το σκοπό, αλλά είναι ικανή η οργανωτική δομή της Ν. Δημοκρατίας να περάσει τη θέση αυτή; Ο εργαζόμενος που ψηφίζει Δεξιά —που δεν είναι όμως ενταγμένος οργανωτι-

κά σ' αυτήν— αυτός που κατά κανόνα δεν ασχολείται με την πολιτική ή αυτός που είναι παθιασμένος με την Δεξιά, όλοι αυτοί που μεγάλωσαν μέσα στο πνεύμα του αντικομμουνισμού που τόσα χρόνια καλλιεργήθηκε, λέτε όλοι αυτοί να ψηφισαν ΚΚΕ για να φθείρουν μόνο το ΠΑΣΟΚ;

Γιατί όλοι αυτοί που φωνάζουν περί αυτού του σχεδίου της δεξιάς δεν βλέπουν ότι ένα μέρος των ψηφοφόρων-τους υποστήριξε τους υποψηφίους του ΚΚΕ που σε πολλές περιπτώσεις δεν ήταν στενά κομματικοί υποψήφιοι (όπως Άννινος στην Πάτρα, Σπονδυλίδης στην Γλυφάδα κτλ.). Γιατί δεν θέλουν να δουν ότι όταν τα προβλήματα αρχίζουν και σε πιέζουν αρχίζεις και θάβεις τις προκαταλήψεις-σου και βλέπεις ποιός παλεύει —κατά τη γνώμη-σου— για να τα λύσει. Γιατί δεν βλέπουν ότι στην απόψη αυτή των δεξιών ψηφοφόρων έπαιξε κι ένα σημαντικό ρόλο και η ενεργή δραστηριότητα του υποψηφίου που ή ήταν ξανά δήμαρχος ή συμμετείχε σε επιτροπές για τη λύση ζωτικών προβλημάτων. Εξάλλου πρόκειται για δημοτικές εκλογές και όχι για βουλευτικές.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Α.Δ. Φοιτητής

● Ο φίλος Π. Πετρίτης γράφει για το άρθρο στο τχ. 217 σχετικά με τις δημοτικές εκλογές:

Αγαπητό Αντί,

Ομολογώ ότι δεν περίμενα τόσο βάνουση κακοποίηση της ταλαίπωρης της αντικειμενικότητας στο τεύχος-σου 217, όπου αναλύονταν τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών.

οικογονία

4 ΔΙΑΜΕΡΙΣΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ
ΕΠΙΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 89

& ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΤΑΝΤΕΣΤ ΚΟΝΒΙΝΚΙ ΜΙΚΡΗ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

απο την Πολωνία
ένα μεγάλο μυθιστόρημα
πριν απο τη σιωπή.

Το αριστούργημα
μιας ανατρεπτικής λογοτεχνίας.

Διεθνές βραβείο Mondello 1981

δεληθανασης

Μαυρομυχάλη 93Α - ΑΘΗΝΑ, τηλ 3234 270.

ΧΡΗΣΤΟΣ Ζ. ΚΑΡΑΝΙΚΑΣ

ΤΑ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΔΕΣΜΑ

Γράφεις: «Η σύμπραξη (της Δεξιάς) με το ΚΚΕ σε πολλούς δήμους κατά το ΠΑΣΟΚ, δεν φανερώνει... μια άρση των προκαταλήψεων... αλλά μια έντονη πόλωση τμήματος της Δεξιάς κατά του ΠΑΣΟΚ. ».

Δεν γράφεις όμως ότι σε δεκατέσσερεις δήμους (Υμηττός, Αργυρούπολη, Δραπετσώνα, Άγ. Ανάργυροι, Αιγάλεω, Περιστερί, Χαϊδάρη, Μεταμόρφωση, Ν. Ερυθραία, Χολαργός, Αρχάνες, Πολίχνη, Τρίκαλα, Λιτόχωρο) είδαμε σύμπραξη της Δεξιάς με το ΠΑΣΟΚ εναντίον του ΚΚΕ. Αυτό άραγε τι φανερώνει;

Ρωτάς «πώς νομιμοποιείται ένας ορθόδοξος κομμουνιστής να ανάβει κεριά στον ακροδεξιό Ά-ανάβει κεριά στον ακροδεξιό Άγι-ο Σιότροπο της Νέας Σμύρνης».

Δεν ρωτάς όμως πώς δικαιολογείται ο εκλεκτός του ΠΑΣΟΚ στο Περιστερί (και όχι μόνο εκεί) να συμφωνεί με τον επίσημο εκπρόσωπο της Δεξιάς πράγματα που θα έκαναν ακόμα και καταπράσινες παρεΐες, να κοκκινίσουν από ντροπή, όταν μάλιστα η συναλλαγή επιβεβαιώνεται επώνυμα στη Βραδυνή (της 26.10).

Γράφεις για τον «κομμουνιστή που μοίραζε ψηφοδέλτια ακροδεξιού».

Δεν γράφεις όμως για το φέρελπι εκείνον επιστήμονα, μέλος του ΕΔΠ Πολυτεχνείου, που πιάστηκε στη Ν. Ιωνία από πολίτες μοιράζοντας (για λογαριασμό

φυσικά της έρημης της ανανέωσης) πλαστές προκηρύξεις, δι-θεν του ΚΚΕ, και οδηγήθηκε στο αστυνομικό τμήμα. Και πάει λέγοντας.

Άσε πια εκείνο το χαρακτηρισμό «κρίση και καλοδιατυπωμένη» για την πρωθυπουργική δήλωση το βράδυ των εκλογών, ενώ είναι πασίγνωστο πως μ' εκείνο το «οπουδήποτε» γέλασε το πανελλήνιο, έτσι που ακόμα και ο κ. Καρύδης αναγκάστηκε να το διαψεύσει έμμεσα μετά από λίγο στην ΤV, δείλα και μουμουριστά βέβαια.

Άσχετα λοιπόν από την ουσία ή την αιτιολόγηση των παραπάνω γεγονότων, άσχετα ακόμα από την πολιτική σημασία ορισμένων λέξεων (π.χ. Δεξιά, δεξιός) ρωτάει κανένας: Με τι τρώγεται αυτού του είδους η «αντικειμενικότητα», όσο ωραία κι αν είναι σεβριρισμένη;

Πάνος Πετρίτης

ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

● Σε επιστολή του Δ. Παπακωνστατή (ΑΝΤΙ τχ. 210) απαντά ο αναγνώστης-μας Περικλής Γρύσπος. Να τι σημειώνει μεταξύ άλλων:

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,

1. Οι στρατηγικοί στόχοι του ΠΑΣΟΚ για αποχώρηση από το ΝΑΤΟ, διώξιμο των αμερικανικών βάσεων, και ειδική σχέση με την ΕΟΚ παραμένουν αμετακίνητοι. Όμως για να κάνεις πραγμα-

τικότητα τους στόχους-σου χρειάζεται στρατηγική. Και το ΠΑΣΟΚ είναι ο μοναδικός πολιτικός φορέας στον τόπο-μας που περικλείει μέσα-του αυτή τη λέξη. Άλλωστε δεν χρειάζεται πολύ μυαλό να καταλάβουμε ότι όλες οι διαφοροποιήσεις, τα βέτο, και οι αντιρρήσεις στους οργανισμούς (ΝΑΤΟ-ΕΟΚ) από την ελληνική κυβέρνηση έχουν σαν στόχο την πραγμάτωση της εθνικής-μας ανεξαρτησίας. Το ΠΑΣΟΚ έχει δώσει δείγματα γραφής για το πόσο πιστό είναι στις επαγγελίες-του...

2. Όσο για τον τρίτο δρόμο, και τις απεργίες στις Τράπεζες θα πρέπει να ξέρεται ότι πειράματα σαν το ελληνικό για μετάβαση στο σοσιαλισμό δύσκολα γίνονται. Γι' αυτό και τα μάτια όλου του κόσμου είναι στραμμένα στον τρίτο δρόμο για το σοσιαλισμό που χάραζε το ΠΑΣΟΚ. Το ΠΑΣΟΚ είναι αποφασισμένο να πραγματοποιήσει την αλλαγή και να βαλθεί τα θεμέλια για μια Σοσιαλιστική-Ελεύθερη Ελλάδα γι' αυτό και δεν θα αποτύχει παρ' όλες τις ετερόκλητες και συντεχνακές δυνάμεις που προσπαθούν ναβάλουν φραγμούς στα οράματα τώσων και τόσων γενεών.

Περικλής Γρύσπος

ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

● Από μαθήτριες της Γ' Λυκείου της Σχολής Ουρσουλινών Ν. Ψυχικού πήραμε την ακόλουθη επιστολή με την οποία αναφέρ-

ται στις διαδικασίες, που ακολουθήθηκαν στο σχολείο-τους για την ανάδειξη μαθητικού συμβουλίου:

Κύριε Διευθυντά,

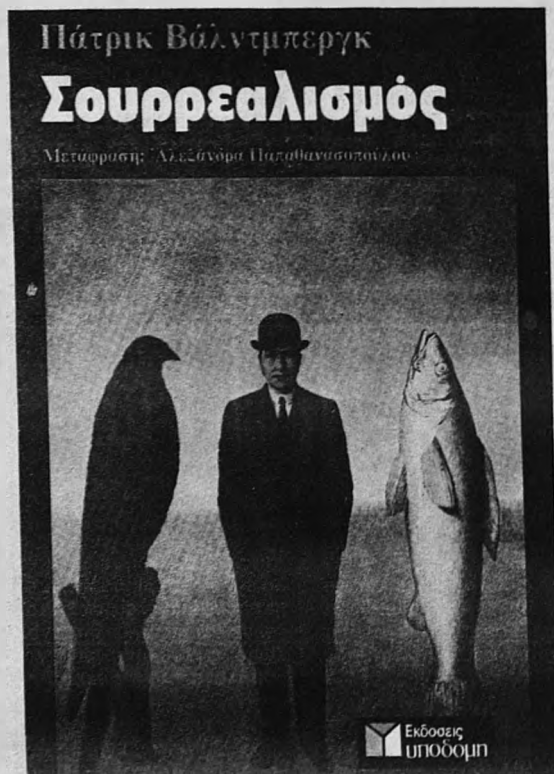
Πρώτα απ' όλα μια θλιβερή διαπίστωση: οι θεσμοί μπορεί να άλλαξαν, αλλά η λειτουργία πολλών στοιχείων παραμένει αυταρχική. Και για να γίνουμε πιο συγκεκριμένες: Η λυκειαρχής και ορισμένες καθηγήτριες, παραβαίνοντας σαφώς τον κανονισμό που έχει δοθεί απ' το υπουργείο, δεν επέτρεψαν να εκλέξει σύσσωμη η γενική συνέλευση των μαθητριών τις υποψήφιες και την εφορευτική επιτροπή, καθώς επίσης δεν άφησαν περιθώρια στις υποψήφιες να μιλήσουν στις ψηφοφόρους.

Δηλαδή, όλες αυτές οι διαδικασίες που έπρεπε να γίνουν στη διάρκεια της συνέλευσης, έγιναν χωριστά κατά τμήματα —εκτός βέβαια από τις ομιλίες που, έτσι κι αλλιώς, δεν έγιναν καθόλου. Και το χειρότερο, φιλόλογος πρότεινε εμπιστευτικά στις μαθήτριες της Γ' Λυκείου την ψήφιση ορισμένων μόνο μαθητριών από το σύνολο των υποψηφίων, με σκοπό την πολυμελή εκπροσώπηση της Γ' Λυκείου στο συμβούλιο, σε βάρος βέβαια των άλλων τάξεων. Και για να επιτευχθεί αυτό, δεν παρουσιάστηκαν στα ψηφοδέλτια όλες όσες έθεσαν υποψηφιότητα, αλλά μόνον ορισμένες μετά από ψηφοφορία, κατά τμήματα πάντα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

Κυκλοφορεί

- Μέ 197 εικόνες από τις οποίες οι 8 εγχρωμές
- Μετάφραση: Άλεξάνδρα Παπαθανασοπούλου
- Περιλαμβάνει:
 - Ιστορική ανάσκόπηση του σουρρεαλισμού από τον Π. Βάλντμπεργκ
 - Κείμενα των Άραγκόν, Άρτώ, Έλυάρ, Έρνστ, Μπρετόν, Νταλί, Ντεσνός, Ριγκώ, Βιτράκ κ.ά.
 - Χρονολόγιο
 - Βιογραφικά σημειώματα για όλους τους πρωταγωνιστές του σουρρεαλιστικού κινήματος

● ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΥΠΟΔΟΜΗ ● 3ης Σεπτεμβρίου 22 ● τηλ. 52.34.790
 ● ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μ. ΚΟΤΖΙΑ και Σία ● Τσιμισκή 78 ● τηλ. 27.97.20

Δηλαδή έχουμε μια καθαρή περίπτωση κατευθυνόμενης ψηφοφορίας και μάλιστα υποκινημένη από φιλόλογο καθηγήτρια που δε γνωρίζουμε τι σκοπούς εκπροσωπούσε μ' αυτή-της την ενέργεια. Ανάλογες παραβιάσεις του κανονισμού σημειώθηκαν και κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας. Πώς είναι δυνατό, λοιπόν, να λειτουργήσει ένας δημοκρατικός θεσμός μέσα σε αυταρχικά πλαίσια σκληρής αστυνόμευσης;

Δεν θά 'πρεπε να θεωρηθεί δείγμα ανωριμότητας ή άρνηση ανάληψης ευθυνών η ανωνυμία-μας, αλλά απλά ότι οφείλεται σε ευνόητους λόγους...

Ευχαριστούμε για τη φιλοξενία μαθήτριες της Γ' Λυκείου της Σχολής Ουρσουλινών

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

● «Λογοκρισία έστω και στοιχειώδη» αποφεύγουμε, αλλά ευχαρίστως δημοσιεύουμε την επιστολή του αρχαιολόγου Στ. Ντάντη που επαναφέρει τα πράγματα στη θέση-τους. Τώρα βέβαια άλλοι εκείνοι οι καιροί άλλοι οι σημερινοί, άλλου είδος έννοια είχε η λατρεία και το σέβας των θεών στους αρχαίους και άλλα σημαίνουν τα «μεταβυζαντινά» της Ελληνορθόδοξης εκκλησίας. *Η μήπως όχι; Ίσως, κάτι τέτοιο θα μπορούσε να πει ο Μ.Μ. (τχ. 216) στον οποίο απαντά ο Στ. Ντάντης με την ακόλουθη επιστολή:*

Αγαπητό «Αντί»,

Στον τόπο-μας είναι συνηθισμένο φαινόμενο ν' αναλαμβάνει ο κάθε μη ειδικός την πρωτοβουλία να μας διδάσκει πράγματα που δεν γνωρίζει ή που φαντάζεται ότι ξέρει και μάλιστα όπως του αρέσει ή τον συμφέρει.

Αφορμή μου έδωσε γράμμα του κ. Μ.Μ. που δημοσίευσε στο 216 τεύχος-σου, όπου ο ίδιος, πέρα από άλλα, μας βεβαιώνει πως «οι Ολυμπιακοί αγώνες στην αρχαιότητα ουδεμία!!! (τα θαυμαστικά δικά-μου) σχέση είχαν με θρησκευτικές τελετές, αλλά μόνο με ρεκόρ και διαφήμιση».

Δεν ξέρω αν θα πρέπει το περιοδικό να επιβάλλει μια στοιχειώδη έστω «λογοκρισία» (όπως θα έλεγε ο κ. Μ.Μ.) όσων δημοσιεύει για να μη διαστρέφεται η ιστορική αλήθεια.

Για τους Ολυμπιακούς αγώνες, λοιπόν. Από τους αρχαίους ήδη χρόνους οι αγώνες αυτοί, όπως και οι άλλοι, πανελλήνιας ή τοπικής κλίμακας, συνιστούσαν αρχικά μέρος θρησκευτικών γιορτών προς τιμή των ντόπιων προστατών-θεών. Οι αθλητικές εκδηλώσεις, άνοιγαν και έκλειναν με θρησκευτικές τελετές, θυσίες και εκατόμβες. Οι αγώνες τελούνταν τον ιερό μήνα κάτω από την προστασία του «εναγώνιου» θεού και κάθε παράβαση των αθλητικών κανονισμών ήταν «ασέβεια» προς αυτόν, ενώ η νίκη αποδιδόταν στην εύνοιά-του.

Στις εκδηλώσεις αυτές δεν συγκινούσε η επιδεξιότητα και η υπερβολή (ρεκόρ), αλλά το κοινό αγωνιστικό πνεύμα. Οι αθλητές ορκίζονταν στην αρχή και το τέλος των αγώνων και το σχετικό έπαθλο του νικητή είχε ιερή προέλευση, μόνο δε ο ίδιος είχε το προνόμιο ν' αφιερώνει αναθήματα στο θεό.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια περίπου διεξάγονταν οι αθλητικοί αγώνες στην αρχαϊκή και κλασική εποχή. Και μόνο στους ύστερους καιρούς και ειδικά στους ρωμαϊκούς, η γενικότερη κοινωνική και πολιτιστική κατάσταση θα συμπαρασύρει, όπως ήταν φυσικό, και τις αθλητικές εκδηλώσεις και θα τις κατεβάσει σε χαμηλό επαγγελματικό επίπεδο (ειδίκευση αθλητών, διακρίσεις, χρηματικές αμοιβές κ.ά.) για να σβύσουν, φυσιολογικά σχεδόν, όταν θα έχουν πια εκφυλιστεί.

Κάθε αντιεπιστημονική, λοιπόν, προσπάθεια να υποβαθμιστεί σκόπιμα η σημασία της θρησκευτικής πίστης των αρχαίων Ελλήνων, τόσο στη συγκεκριμένη περίπτωση όσο και σε άλλες εκδηλώσεις του βίου-τους, δεν θα μπορούσε να εξηγήσει την αξιοθαύμαστη ισορροπία του πολιτισμού-τους που ήταν αποτέλεσμα της παράλληλης βίωσης και λατρείας του ορθού λόγου και του «μύθου».

Ας προσέξουμε οι «απόγονοι»

γιατί η επιπόλαια επιχειρούμενη στις μέρες-μας απομυθοποίηση και πνευματική αφρόδωση της ελληνικής ψυχής μόνο αρνητικά αποτελέσματα θα φέρει, απομακρύνοντας κάθε πιθανότητα να βρούμε την ιστορική-μας ταυτότητα και τις σωστές ρίζες της φυλής.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Στέλιος Ντάντης-Αρχαιολόγος

ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

● Διαφορετικά θέματα θίγουν οι δυο επιστολές που δημοσιεύουμε για την τηλεόραση. Η πρώτη είναι διαμαρτυρία για την προβολή της «εντολής δολοφονίας» στις 28 Σεπτεμβρίου:

Αγαπητό Αντί,

Η προβολή από την τηλεόραση ενός φτηνού πορνο-κατασκευάσματος «Εντολή δολοφονίας», 28 Σεπτεμβρίου, λίγες μέρες μετά την εφαρμογή του νόμου «περί ασέμων» σε βάρος του εκδότη του βιβλίου του Μ. ντε Σαντ «120 μέρες των Σοδόμων», δεν προκάλεσε κατά τη γνώμη-μου τον ανάλογο αντίκτυπο στους θεατές. Για το ό,τι η ταϊνία ήταν μια κακοφτιαγμένη σύνθεση πορνό και θρίλλερ άνευ ουσίας και περιεχομένου, κινηματογραφικό υποπροϊόν με λίγα λόγια, κατάλληλη μόνο για ανθρώπους κατώτερου πνευματικού επιπέδου, δεν νομίζω πως αμφιβάλλει κανείς.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Κεντρική διάθεση «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Τηλ. 72.29.237 — 72.32.819

Η ΑΛΛΗ ΕΠΤΑΕΤΙΑ

ΣΥΛΛΟΓΗ
ΜΕ ΤΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ
ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΟ 74 ΣΣ ΤΟ 81

● Η δεύτερη αναφέρεται στην εκπομπή της **ΥΕΝΕΔ «Βιετνάμ»** που προβλήθηκε στις 8 Οκτωβρίου:

Προσωπικά απογοητευτικά που το δεύτερο κανάλι της ελληνικής τηλεόρασης έγινε πολιτικό (και μετονομάστηκε σε ΕΡΤ 2) μόνο στα χαρτιά.

Είναι πραγματικά φοβερό να συνεχίζει να περνάει απ' την ελληνική τηλεόραση τέτοιου είδους αισχρή αμερικάνικη προπαγάνδα. Ήταν, τουλάχιστον ντροπή να παρουσιάζει η τηλεόραση αμερικάνικης παραγωγής φιλμ όπου η ιμπεριαλιστική επέμβαση των ΗΠΑ στο Β. Βιετνάμ παρουσιάζονταν σαν προώθηση της απειλούμενης από τους Βιετγκόνγκ «δημοκρατίας» του Ν. Βιετνάμ, οι δε ηρωικά αμυνόμενοι Βορειοβιετναμέζοι σαν «κομμουνιστικός κίνδυνος» και όργανα της Σοβιετικής Ένωσης και της Κίνας. Πιστεύω ότι τέτοιου είδους «εκπομπές» δεν έχουν πια θέση στην ελληνική τηλεόραση. Ο ελληνικός λαός δεν έχει ανάγκη τέτοιου είδους πλαστής ιστορικής πληροφόρησης. Η εθνική ανεξαρτησία της χώρας-μας πρέπει να κατακτηθεί σ' όλα τα επίπεδα, ακόμα και στα πιο ασημά-ντα.

Ευχαριστώ
Λαμπρόπουλος Δημήτρης
Φοιτητής

ΓΙΑ ΤΟΥΣ 6 ΚΟΥΡΔΟΥΣ

● Ο αναγνώστης-μας Ε.Φ. μας γράφει για το θέμα της απέλασης των 6 Κούρδων και παράλληλα ασκεί κριτική στο ANTI για «υποβάθμιση του θέματος». Να ποιές είναι οι απόψεις-του:

Αγαπητό Αντί,

Πρώτα-πρώτα θέλω να διαμαρτυρηθώ όσο γίνεται (αν είναι μπορεί να διαμαρτυρηθεί κανείς δι' αλληλογραφίας) για την πλήρη υποβάθμιση του θέματος της απέλασης των 6 Κούρδων αγωνιστών, από το ANTI. Εγώ τουλάχιστο δεν θα καθισούχα τη συνειδησή-μου σ' ένα τέτοιο

θέμα με δύο αράδες. Είναι ενδεικτικό ότι όταν πέρσι η ΝΔ είχε απελάσει άλλους Τούρκους αγωνιστές, όλες οι «προοδευτικές» εφημερίδες και περιοδικά είχαν λυσσάξει και το είχαν κάνει πρωτοσέλιδο για μέρες, προπαγάνδιζαν τη συγκέντρωση διαμαρτυρίας και πάει λέγοντας. Ενώ φέτος, το βουλώσαν. Κι όμως παρόλο το φίμωμα κάθε φωνής συμπαράστασης, κανείς δημοκράτης δεν θα ξεχάσει πως η... «Αλλαγή» (χα-χα) μεταχειρίζεται τους Τούρκους και Κούρδους επαναστάτες το ίδιο και χειρότερα με τη ΝΔ. Τα συμπεράσματα είναι ευκολονόητα. Και μάλιστα το «ΠΑΣΟΚ» έχει το θράσος να δικαιολογείται με τα ίδια ακριβώς επιχειρήματα που χρησιμοποιούσε κι η ΝΔ και τα οποία τότε το «ΠΑΣΟΚ» είχε καταγγείλει σαν γελοία. Ας είναι. Το συνηθίσαμε πια.

Κι ακόμα, μια απάντηση που περιμένετε: Η Επιτροπή Συμπάστασης στην Τούρκικη Αντίσταση δεν σιώπησε. Μ' όσες δυνάμεις είχε, έκανε συγκέντρωση και πορεία διαμαρτυρίας την Πέμπτη 14 Οκτώβρη με τη συμμετοχή των Τούρκων και Κούρδων πολιτικών προσφύγων. Φυσικά ο Τύπος («δημοκρατικός», «αριστερός» κτλ.) την έθαψε. Και μόνο οι οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς την προπαγάνδισαν όσο γινόταν. Το Εσωτερικό απαξίωσε να συμμετάσχει, έστω και για τους τύπους. Εδώ σου λέει έχουμε δημοτικές, τα κουκιά-μας, με τους κυνηγημένους αγωνιστές θα ασχολιόμαστε;

Ε.Φ. - Βύρωνα

Σ.Σ. Είναι το λιγότερο άδικη και αστήριχτη η κριτική του αναγνώστη-μας κ. Ε.Φ. Το ANTI ασχολήθηκε με το θέμα των Κούρδων στα τεύχη 214 (για το θέμα των 21 Κούρδων με σχετικό ρεπορτάζ των Χρ. Βλάχου-Στ. Κούλογλου), 215 (με τρία -3- σχόλια στη στήλη των «ANTIΘΕΣΕΩΝ»), και τέλος στο τευχ. 216 (ένα σχόλιο στη στήλη των «ANTIΘΕΣΕΩΝ»). Ακόμη στο τευχ. 217 είχαμε σχετικό σημείωμα για τις επιτροπές συμπάστασης, με αφορμή επιστολή μελών της «Επιτροπής Συμπάστασης στους λαούς της Τουρκίας».

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

● Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 601

● Υπεύθυνος τυπογραφείου:
Ιωάννης Δημητρόπουλος
Καρτάκου 9, Καλλιθέα

● Καλλιτεχνική επιμέλεια:
NENH PA'Ι'Σ

● Μοντάζ:
ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΣΠΑΝΟΣ

● Δημοσίες σχέσεις
Διαφομιές:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑ'Ι'ΤΗΣ

● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ 72.29.237

● Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237

● Εκτύπωση:
«Εκδοτική επιχειρήσεις»
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ» Α.Ε.
Πειραιώς 52, Μοσχάτο
Τηλ. 48.12.558 - 48.22.779

● Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
● Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 500 δρχ. - Ετήσια 1.000
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ: 3.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
Εξάμνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 20
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
εξάμνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 27
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 53
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 35
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 70

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601

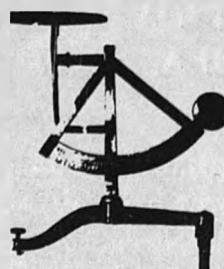
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 40
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 60

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Στα γραφεία του «ANTI»
Δημοχάρους 60, τηλ. 7232.713
● για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

- Φωτοστοιχειοθετήσεις
- Λιθογραφικές αναπαραγωγές
- Τυπογραφική επιμέλεια

Ευσυνειδητή δουλειά
και επαγγελματική
επάρκεια

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δεινοκράτους 131, Αθήνα (τ.τ. 601)τηλ. 72.29.237 - 72.32.713 - 72.32.819

ΑΘΗΝΑ
ΛΟΝΔΙΝΟ
ΠΑΡΙΣΙ
ΛΥΩΝ
ΜΑΔΡΙΤΗ
ΜΙΛΑΝΟ
ΖΥΡΙΧΗ
ΓΕΝΕΥΗ
ΡΩΜΗ
ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ
ΝΤΥΣΣΕΛΑΝΤΟΡΦ
ΤΙΡΑΝΑ
ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ
ΣΤΟΥΤΓΑΡΔΗ
ΒΙΕΝΝΗ
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
ΤΡΙΠΟΛΗ
ΚΑΪΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΤΕΛ ΑΒΙΒ
ΝΑΪΡΟΜΠΙ
ΠΟΧΑΝΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΤΖΕΝΤΑ
ΝΤΑΧΡΑΝ
ΝΤΟΥΜΠΑΙ
ΚΟΥΒΕΪΤ
ΑΜΠΟΥ ΝΤΑΜΠΙ

Έχετε 28+1 λόγους νά ταξιδέψετε μέ την Όλυμπιακή στό έξωτερικό

Η Όλυμπιακή Αεροπορία πετάει σέ 28 διεθνείς προορισμούς. Καί μαζί της, αισθάνεσθε σάν στό σπίτι σας, γιατί ή ελληνική φιλοξενία σάς συνοδεύει παντού.

Έπί πλέον, οί περισσότερες πτήσεις της Όλυμπιακής, γίνονται χωρίς ενδιάμεσους σταθμούς. Για παράδειγμα, ή Όλυμπιακή πετάει κατευθείαν γιά Νέα Υόρκη. Έτσι φθάνετε γρήγορα καί ξεκούραστα, μέ τά πιο σύγχρονα αεροσκάφη.

Ταξιδεύοντας στό έξωτερικό, γιά δουλειές ή διακοπές, ό καθένας από τούς 28 προορισμούς μας, είναι ένας λόγος γιά νά πετάξετε μέ την Όλυμπιακή Αεροπορία. Άλλά υπάρχει πάντα άκόμα ένας λόγος: ή ευχαρίστηση από τό ταξίδι σας.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

Γιά περισσότερες πληροφορίες άποταθείτε σέ μās ή στόν πράκτορά σας

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ιωάννας Καρατζαφέρη

"Απαντα "Ελλης "Αλεξίου

"Ηλία "Ερενμπουργκ

Τό ένατο κύμα

Μυθιστόρημα (Α' - Β')

Πέντε σύγχρονοι Ρουμάνοι πεζογράφοι

('Επιλογή, μετάφραση, εισαγωγή: Λάμπρος Πετσίνης)

Χόρχε "Ικάζα

Ουαζιπούνγκο

Μυθιστόρημα

Δάφνης ντί Μωριέ

Ρεβέκκα

Μυθιστόρημα

Λίβιου Ρεμπρεάνου

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ - "Αναβρασμός στην ύπαιθρο

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ - Οί φωτιές

Μυθιστόρημα

Γιάροσλαβ Χάσεκ

"Ομορφος κόσμος ήθικός

Διηγήματα

Γιά γέλια καί γιά κλάματα

Διηγήματα

Ντημήταρ Κορούτζιεφ

Τό ήσυχο νησί

Νουβέλες

Σάουλ Μπέλοου

"Ο μετέωρος άνθρωπος

Μυθιστόρημα

Σίλβα Μισέλ "Οτέρο

Οί πέντε πού δέν μίλησαν

Μυθιστόρημα

Τό χαμένο κουμπί

Μυθιστόρημα

"Επιπλωμένα δωμάτια

Μυθιστόρημα

Μπαζαγιάζι

Μυθιστόρημα

4 - 2 = 0

Μυθιστόρημα

"Η ζωή σέ τέσσερις πράξεις

Διηγήματα

Τά κορίτσια τής "Ερεχθείου

Μυθιστόρημα

Μόλις κυκλοφόρησε

Τέσσερις Πολωνέζες

Μυθιστόρημα

Γιώργου Παπακυριάκη

Τό δωμάτιο του γορίλα

Διηγήματα

Δάτς "Ωλ

Θέατρο

Καβάλα στή χελώνα

Μυθιστόρημα

"Αντώνη Σιμιτζή

Κυνηγοί κεφαλών

Μυθιστόρημα

"Ο καπιταλιστής

Μυθιστόρημα

Γή καί έραστές

Μυθιστόρημα (Τόμος Α')

Διηγήματα τής απαλάμης

ΠΟΙΗΣΗ

Θανάση Νιάρχου - "Αντώνη Φωστιέρη Διονύση Χαριτόπουλου

Ποίηση '81

Κατερίνας Γώγου

Τρία κλίκ άριστερά (14η έκδοση)

"Ιδιώνυμο (10η έκδοση)

"Ανδρέα "Αγγελάκη

"Ερωτικό σώμα

"Αρη "Αλεξάνδρου

Ποιήματα (1941-1974)

Μαρίας Ξενουδάκη

Στό φίλο μου "Εντγκαρ "Αλλαν Πόε

"Ελενας Πατρικίου

Μυθολογικές διαδρομές

Θανάση Ταλαγάνη

Ποιήματα (Εικόνες Δημήτρη Ταλαγάνη)

Θητεία στό φθινόπωρο

Θάνου Φουργιώτη

"Επί πιστώσει

525 Τάγμα Πεζικού

Μυθιστόρημα

Δανεικιά γραβάτα

Μυθιστόρημα

Φώντα Κονδύλη

Τριήμερο στά κάγκελα

Μυθιστόρημα

Τό κύμα

Μυθιστόρημα

"Η έξωση

Μυθιστόρημα

Σκληροί αγώνες γιά μικρή ζωή

Γ' Χριστιανικόν Παρθεναγωγείο

"Υπολείμματα επαγγέλματος

Λοῦμπεν

Παραπόταμοι

Μέ τή λύρα

"Αναχωρήσεις καί μεταλλαγές

Μυστήρια

Προσοχή συνάνθρωποι!

Σπονδή

Καί οὔτω καθεξής

Γιά νά γίνει μεγάλος

Βιογραφία του Ν. Καζαντζάκη

Καί ὑπέρ τῶν ζώντων

Δεσπόζουσα

Μιά μέρα στό γυμνάσιο

Βασιλική Δρύς

Τό χρονικό τής εκπαίδευσης (Α'-Β')

"Από πολύ κοντά

Παίζουμε κουκλοθέατρο;

(έτοιμάζεται)

Κατερειπωμένα άρχοντικά

"Ελληνες πεζογράφοι

(έτοιμάζεται)

Παιδικά

Ρωτῶ καί μαθαίνω

Χοντρούλης καί Πηδηχτή

"Ηθελε νά τή λένε «κυρία»

"Απαντα Θέμου Κορνάρου

"Αγιον "Ορος

(Οί άγιοι χωρίς μάσκα)

Σπιναλόγκα

"Αγύρτες καί κλέφτες στήν έξουσί

Δέν θά πεθάνουμε

Στάχτες καί φοίνικες

Στρατόπεδο Χαϊδαρίου

Τό ξεκίνημα μιās γενιάς

"Από τά βαλτονέρια τής μεγάλης ι

Μέ τά παιδιά τής θύελλας

"Οδός Προμηθέως

Θεσσαλονίκη, 9-11 του Μάη 19

(Οί άγώνες του Λαού)

"Η γή τής "Ανάστασης

(Κίνα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ